

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 2 Αυγούστου 2020 • Έτος 120 • Αρ. φύλλου 620

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΡΔΙΚΗΣ

Στο παιχνίδι της διαφάνειας είμαστε χαμένοι

Ο Γιώργος Περδικής έδωσε τη σκυτάλη της Προεδρίας των Οικολόγων και ετοιμάζεται να εγκαταλείψει μετά από 20 χρόνια το κοινοβουλευτικό έδρανο. Απαντά στο κατά πόσο είναι λαϊκιστής, αν θα παραμείνει ο σκιάδης πρόεδρος του Κινήματος, αν οι Οικολόγοι είναι κόμμα διαμαρτυρίας και κατά πόσο το Κυπριακό θα πρέπει να μπει σε δεύτερη μοίρα. «Μας έμεινε η τάτσα», λέει για τις όποιες προσπάθειες του κόμματός να στηρίξει υποψήφιο για τις προεδρικές και εκφράζει απαισιοδοξία για το αν θα δημοσιοποιηθούν τελικά οι διαγραφές δανείων ΠΕΠ. **Σελ. 6**

ΕΜΙΛΥ ΓΙΟΛΙΤΗ

Μονόδρομος η μεταρρύθμιση

Περιθώριο μέχρι το ερχόμενο φθινόπωρο προκειμένου να ψηφιστεί από τη Βουλή η μεταρρύθμιση της Δικαιοσύνης δίνει η Έμιλυ Γιολιτή μέσω της «Κ». Η υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης στην πρώτη της συνέντευξη καθορίζει τις προτεραιότητες της, αξιολογεί το έργο που επιτέλεε η Αστυνομία και υποδεικνύει τα κενά και τις ελλείψεις σε θέματα βίας στην οικογένεια. **Σελ. 10**

ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ

Αποκλιμάκωση με μικρό καλάθι

Μειωμένες έως ανύπαρκτες είναι οι προσδοκίες σε Αθήνα και Λευκωσία αναφορικά με την εκτόνωση της κρίσης στην ανατ. Μεσόγειο. Στον απόηχο της αποκλιμάκωσης και των τουρκικών προκλήσεων στην κυπριακή ΑΟΖ γίνεται λόγος για επιστροφή του κλίματος έντασης από το φθινόπωρο. **Σελ. 4**

ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ

Το συντομότερο να αρχίσει ο διάλογος

Αθήνα και Αγκυρα συζητούν για έναν διάλογο με συγκεκριμένο ορίζοντα ολοκλήρωσης και όχι με ανοικτό τέλος. Ακόμα και αυτή την εβδομάδα θα πρέπει να έχει συμφωνηθεί η μεθοδολογία, με σκοπό να αρχίσει άμεσα. **Σελ. 5**

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

Εντονα διπλωματικά σλάλομ από Τουρκία

Η Άγκυρα προχωράει σε διπλωματικές κινήσεις σε έναν ευρύ άξονα, και φτάνει ως τα Τίρανα και την περιοχή Σαχέλ της Αφρικής. Τεχνικού τύπου εντάσεις στη Μεσόγειο διευκολύνουν την Τουρκία. **Σελ. 5**

Δένει μόνιμα στη Λεμεσό η Γαλλία

Προς ειδική συμφωνία με το Παρίσι για ενεργητική βοήθεια της Κυπριακής Δημοκρατίας σε περίπτωση επίθεσης

Προς συγκεκριμένη κατεύθυνση κινούνται οι άριστες σχέσεις Κύπρου και Γαλλίας οι οποίες στον απόηχο της επίσκεψης Νίκου Αναστασιάδη στα Ηλυσία Πεδία παίρνουν συγκεκριμένη μορφή στη βάση της αμοιβαιότητας. Με βάση πληροφόρηση που

έχει στη διάθεσή της η «Κ» η Γαλλία ενδιαφέρει να ανεβάσει επίπεδο της στρατιωτικής συνεργασίας των δύο χωρών με συγκεκριμένα βήματα. Επικέντρο του γαλλικού ενδιαφέροντος το λιμάνι Λεμεσού, το οποίο θα χρησιμοποιείται σε τακτική

βάση από πολεμικά πλοία της Γαλλίας. Σύμφωνα με πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η «Κ» η Λευκωσία αντιμετωπίζει θετικά την προοπτική εντονότερης παρουσίας ναυτικών δυνάμεων της Γαλλίας σε περιοχή του λιμένα Λεμεσού που είναι στη δικαιο-

δοσία της Αρχής Λιμένων. Σε αντιστάθμισμα η Γαλλία θα προσφέρει βοήθεια στην Κύπρο σε περίπτωση επίθεσης από τρίτη χώρα. Επί του προκειμένου γίνεται λόγος για ειδική συμφωνία των δύο χωρών στην οποία εκτός από το λιμάνι της Λεμεσού θα

συμπεριλαμβάνει και την αεροπορική βάση «Ανδρέας Παπανδρέου» στην Πάφο. Το γαλλικό ενδιαφέρον πηγάζει και από τις γεωπολιτικές φιλοδοξίες και τον πρωταγωνιστικό ρόλο που προσπαθεί να επανακτήσει στην περιοχή το Παρίσι. **Σελ. 3**

Μας βάζουν στον χάρτη μόνο όταν υπάρχει κρίση

Στον τηλεοπτικό μετεωρολογικό χάρτη, η κουκκίδα μας δεν υπάρχει. «μας θυμάστε όταν οι Τούρκοι κάνουν τσαμπουκάδες», λένε οι ψυχωμένοι ακρίτες του Καστελλόριζου· «είμαστε βράχοι πάνω στον βράχο» του νησιού της εσχاتیς, το οποίο βρέθηκε και πάλι στην πρώτη γραμμή της θερμής επικαιρότητας. Άνθρωποι γαλβανισμένοι με τη δύναμη της ψυχραιμίας, που χαιρετούν με τα χέρια ψηλά «τα δικά μας παιδιά», που πετούν πάνω από τις στεγές τους κατισχύοντας έναντι των απέναντι στους αιθέρες· «Αρπάω τη γαλανόλευκη και την ανεμίζω στους πιλότους μας». **Αποστολή της «Κ», Σελ. 20, 21 και Ζωή, σελ. 1**

Προπέτασμα Τραμπ η αναβολή εκλογών

Προβλέπουν πανωλεθρία

Η ύφεση στο δεύτερο τρίμηνο έχει φθάσει το 9,5%. Οι θάνατοι από κορωνοϊό έχουν ξεπεράσει τις 150.000 και τα κρούσματα τα 4,5 εκατομμύρια, με έντονα αυξητική τάση, ενώ το όνομα του Ντόναλντ Τραμπ μόλις έκανε την εμφάνισή του στη δικογραφία της υπόθεσης Επιστάν. Οι δημοσκοπήσεις προβλέπουν έως και πανωλεθρία στις προεδρικές εκλογές της 3ης Νοεμβρίου. **Σελ. 22**

Βλέπουν προς τα πανεπιστήμια μετά τις απώλειες του τουρισμού

Στο 1 δισ. η συνεισφορά στην προστιθέμενη αξία της χώρας

Στο 6% ανέρχεται η συνεισφορά της εκπαίδευσης στην προστιθέμενη αξία της χώρας. Στον τομέα αυτό στρέφονται οι προσπάθειες των φορέων της οικονομίας, ύστερα και από την μείωση του τουρισμού. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπ. Οικονομικών, η δημόσια εκπαίδευση συνεισφέρει σε ποσοστό 1,6% και η ιδιωτική στο 4,3%. Η ακα-

θάριστη παραγωγή του τομέα της εκπαίδευσης φτάνει στα 1,26 δισ. ευρώ, με τη δημόσια να φτάνει τα 441 εκατ. ευρώ και την ιδιωτική στα 824 εκατ. ευρώ. Όσον αφορά στην προστιθέμενη αξία σε ευρώ, η εκπαίδευση έχει 1,03 δισ. ευρώ, με τα 285 εκατ. να είναι από το δημόσιο και τα 753 εκατ. ευρώ από την ιδιωτική. **Οικονομική, σελ. 5**

Καμπανάκι μετά τη χαλάρωση

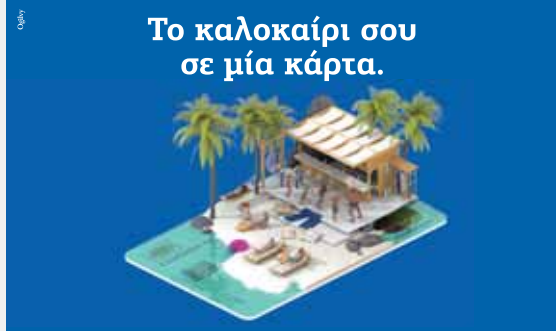
Νέα θεραπεία επί θύρας

Τα αυξημένα κρούσματα στη Λεμεσό, σήμαναν συναγερμό, με τους πολίτες να εγκαταλείπουν την αρχική χαλαρότητα και να μπαίνουν σε ρυθμούς προετοιμασίας. Τα νέα μέτρα που ανακοίνωσε η κυβέρνηση θα δείξουν κατά πόσο θα τηρηθούν. Πάντως, θεωρείται πως οι υγειονομικές αρχές είναι πιο προετοιμασμένες να αντιμετωπίσουν τη νέα έξαρση. **Σελ. 15, 16**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Οι αντοχές

Όταν τα κρούσματα αρχίζουν να αυξάνονται ανησυχητικά, η μόνη λύση σε αυτό είναι η ατομική ευθύνη. Τώρα είναι η ώρα να δείξουμε ότι όπως και πριν από μερικούς μήνες μπορούμε να πειθαρχήσουμε. Μπορούμε να αυτοπεριοριστούμε και να τηρήσουμε ευλαβικά τα νέα μέτρα που επιβλήθηκαν. Το κατά πόσο υπήρξαν έλεγχοι δύο ταχυτήτων, το κατά πόσο κάποιοι προκλητικά παραβίασαν τους κανόνες, θέτοντας σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία είναι κάτι που θα πρέπει να ελέγξει η κυβέρνηση. Και να δώσει σαφείς απαντήσεις σε όλους εκείνους τους πολίτες που σεβάστηκαν τον νόμο. Μέχρι τότε, η μόνη απάντηση είναι η πειθαρχία. Γιατί οικονομικές αντοχές για ένα δεύτερο lockdown ξέρουμε πως δεν υπάρχουν. Ελπίζουμε μόνο όλο αυτό το διάστημα η κυβέρνηση να προνόησε ώστε οι αντοχές του συστήματος υγείας να είναι αρκετές.

Πλήρωσε με κάρτες της Ελληνικής Τράπεζας από 29/07/2020 μέχρι 08/09/2020 και κέρδισε!

60 τυχεροί | 6 εβδομάδες | €60.000

20 τυχεροί που θα χρησιμοποιήσουν για πρώτη φορά την κάρτα τους, θα μοιραστούν ακόμα €10.000

Μάθε περισσότερα στο www.hellenicbank.com/summerwin. Ισχύουν όροι και προϋποθέσεις.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΘΕΑΤΡΟ

Ο «Ερωτόκριτος» σε χωριά της Κύπρου

Ο μουσικός Δημήτρης Σπύρου, που μαζί με τον Ανδρέα Ροδοσθένους έχουν τη μουσική επιμέλεια της παράστασης, μιλάει στην «Κ» για τον «Ερωτόκριτο» που ανεβαίνει από την Ομάδα «βιταμίνια», σε σκηνοθεσία Παναγιώτη Μπρατάκου, στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Αποκέντρωσης του Υπουργείου Παιδείας. **Ζωή, σελ. 4**

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Πότε η φωτογραφία γίνεται πραγματική τέχνη

Με αφορμή τον διαγωνισμό iPhone Photography Awards και με τα ερωτήματα που προκύπτουν, η «Κ» μιλάει και τέσσερις φωτογράφους που ασχολούνται με διαφορετικό είδη φωτογραφίας αλλά κάτω από το ευρύτερο φράγμα της «καλλιτεχνικής φωτογράφισης». **Ζωή, σελ. 4**

Μετά από 56 χρόνια... ανάπαυση

Ο Γεώργιος Εικοσάρης από το Δάλι δεν λιποψύχησε, όταν χρειάστηκε να δώσει το «παρών» του. Σκοτώθηκε στους βομβαρδισμούς της Τηλλυρίας από τις τουρκικές ναβάλμ, στο πρόχειρο νοσοκομείο του Παχίουμμου. Σήμερα, 56 χρόνια μετά, ο Γιώργος Εικοσάρης, που ταυτοποιήθηκε με τη μέθοδο του DNA, γυρίζει στο Δάλι για να γίνει η κηδεία του «για να πνάσουνε κι ο κύρης του κι η μάνα του». **Σελ. 8**

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Ρέκβιεμ για έναν εικοσάρη ήρωα!

Γιώργο Εικοσάρη! Ωραίε μου εικοσάχρονο ήρωα! Σήμερα, δύο χρόνια μετά την πρώτη μας «γνωριμία», θα σου μιλήσω σε πρώτο πρόσωπο αλλά με τον σεβασμό που αρμόζει σε έναν τόσο υπομονετικό ήρωα. Ξέρεις γιατί; Διότι οι ήρωες, που οι οικογένειές τους επέδειξαν ιώβεια υπομονή και ουδέποτε ζήτησαν στιδήποτε από την Πολιτεία, αποτελείτε το πιο αξιοπρεπές, αγνό και φωτεινό κομμάτι αυτού του καρτερικού και φιλότιμου στην πλειοψηφία του, λαού. Οι οικογένειές σας είναι άνθρωποι που μπορείτε να διαβάσεις την τιμιότητα του χαρακτήρα στο μέτωπό τους και την αλήθεια της ζωής στα μάτια τους. Είναι όμως και πλάσματα, που η σιωπή τους, δυστυχώς, χρησιμοποιείται σαν άλλοθι από επιτήδειους που μετατρέπουν την τραγωδία σε επένδυση και χιτζουκ καριέρες πάνω στα δικά σας οστά και κενοτάφια, επιχειρώντας να εκπροσωπήσουν εσάς και ό,τι συνηθιστά για τον τόπο μας, η θυσία σας. Χωρίς να κατανοήσουν ότι ο κάθε αγνοούμενος είναι από μόνος του ένας ολόκληρος κόσμος και όχι ένας αγιοποιημένος αριθμός –σαν βολικό καύσιμο επιτεριακών εκδηλώσεων και εκστρατειών διαφώτισης. Εκείνοι που κρατούσαν σαν άκρας απόρρητος ακόμα και από τους γονείς σας, τους φακέλους σας, η πλειοψηφία των οποίων ήταν κενοί περιεχομένου, αφού η συλλογή στοιχείων εξυπακούεται έγκαιρη έρευνα στο πεδίο και όχι εκκλήσεις στην κοινωνία μετά από 40-50 χρόνια. Εκείνοι οι καρεκλοκένταυροι σας μετέτρεψαν από αγνοούμενους σε αγνοημένους, με την ευλογία και την ανοχή των εκάστοτε κυβερνήσεων σε σημείο που ο κατάλογος των αγνοουμένων να κρατείται απόρρητος μέχρι τον Δεκέμβριο του 2000. Ανήκουστο κι όμως πραγματικό! Ως ΚΔ μας πήρε 26 χρόνια να δημοσιοποιήσουμε τον κατάλογο, με αποτέλεσμα σήμερα να έχουν ταυτοποιηθεί και αποδοθεί στις οικογένειες, ούτε οι μισοί των αγνοουμένων! Όμως ουδείς λογοδότησε και ουδείς τιμωρήθηκε. Το 1983, Γιώργο, ο ποιητής Κυριάκος Χαραλαμπίδης έγραψε στην «Αμμόχωστος Βασιλεύουσα», ένα τριστίχο του συνόψιζε όλο μας

το δράμα, λέγοντας: Αν ο λαός μας δεν μπορεί/ν' αντλήσει απ' τα δεινά του/τότε του δόθηκε άδικα μια τέτοια τραγωδία!» Τον ρώτησα τις προάλλες, αν 46 χρόνια μετά την εισβολή κατανοήσαμε το λάθος μας, και μου είπε: «Ένας λαός πρέπει να μαθαίνει από τα πάθη του, όπως λέει και ο Αισχύλος. Άμα όμως δεν μαθαίνει, τότε δικαία του δίνεται μια τέτοια τραγωδία». Η ανησυχία μου η μεγάλη είναι ότι η εξήμιση εκπορευόμενη ύβρις, κατά το αρχαιοελληνικό σχήμα, θα επιφέρει νέμεσιν και τίσιν, δηλαδή συντριβή, με την τραγωδία να επαναλαμβάνεται οικτρά. Ακούγομαι σκληρός; Να σου εξηγήσω: Στις 17/11/2019, έγραφα στη στήλη μου αυτή για την περίπτωση του αδελφού σου Παναγιώτη, που επί μισό αιώνα προσπαθούσε να βρει άκρη στη δική σου τραγική ιστορία. Το κράτος που για 50 χρόνια ήταν σε νάρκη ξύπνησε, καθώς τώρα κινητοποιήθηκαν άνθρωποι με ευαισθησίες του προγράμματος εκταμών της Κ.Δ. και σε διάστημα ενός έτους, έγινε έρευνα, ανασκαφή και ταυτοποίηση των οστών σου. Κράτος και Κ.Δ. είναι και ο Φώτης Φωτίου και ο Καλλής Ξενοφώντος. Όμως κράτος και Κ.Δ. είναι και η Νομική Υπηρεσία που βρίσκεται στο ΕΔΑΔ αντιδικος της οικογένειας του ήρωα της εισβολής Χριστοφή Βασιλείου Πασσιά, ο οποίος τάφηκε στο Κοιμητήριο Λακατάμιας εν γνώσει της Κ.Δ. Η σύζυγος και τα τρία παιδιά του δεν ενημερώθηκαν από τους καρεκλοκένταυρους και τον θεωρούσαν έκτοτε αγνοούμενο. Το επαρχιακό Δικαστήριο επιδίκασε αποζημίωση €50.000 για τη σύζυγο και €25.000 για κάθε παιδί. Η Κ.Δ. έκανε έφεση, το Ανώτατο αποφάνθηκε ότι το κράτος είχε εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του και τώρα οι δύο πλευρές έφτασαν ενώπιον του ΕΔΑΔ! Πες μου, λοιπόν, Γιώργο μου, ποιο από τα δύο είναι το δικό μας κράτος; Διότι τελικά το κράτος είμαστε εμείς, φτάνει να το θέλουμε, φτάνει να μην ανεχόμαστε να εξευτελιζόμαστε η οικογένεια κάθε Εικοσάρη και κάθε Πασσιά που έδωσαν τη ζωή τους για την αξιοπρέπεια αυτού του τόπου. Πες, Γιώργο μου. Δίκαια μας δόθηκε μια τέτοια τραγωδία;

paraschos@kathimerini.com.cy

Ο Έλληνας επιδημιολόγος που «παρέσυρε» τον Τραμπ

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Μπορεί ο Έλληνας καθηγητής Επιδημιολογίας, Ιατρικής και Στατιστικής του πανεπιστημίου Στάνφορντ των ΗΠΑ, Γιάννης Ιωαννίδης, να έχει επηρεάσει την πολιτική του προέδρου Τραμπ για την αντιμετώπιση της πανδημίας; Αυτό τουλάχιστον ισχυρίζεται η ιστοσελίδα Buzzfeed, η οποία επικαλείται σειρά από email του αμερικανικού ακαδημαϊκού. Δεν πρόκειται για απόρρητα emails, αλλά για έγγραφα επικοινωνίας με πολλούς αποδέκτες, στα οποία εκφράζονται λίγο - πολύ οι ίδιες θέσεις για τον κορωνοϊό, που ο κ. Ιωαννίδης είχε καταστήσει γνωστές σε σειρά από εμφανίσεις του σε διεθνή, αλλά και σε ελληνικά μέσα ενημέρωσης.

Σύμφωνα με τον 54χρονο Γ. Ιωαννίδη, που έγινε διάσημος στην παγκόσμια επιστημονική κοινότητα για την έρευνα με την οποία απέδειξε, πριν από 15 χρόνια, ότι οι περισσότερες επιστημονικές έρευνες είναι ανακριβείς(!), ο κορωνοϊός έχει θνησιμότητα συγκρίσιμη με εκείνη της κοινής γρίπης. Κατά συνέπεια, κατά τον ίδιο, οι καραντίνες μπορούν να οδηγήσουν σε τόσο μεγάλη οικονομική κρίση ώστε να απειληθούν πολύ περισσότερες ζωές. Ωστόσο, οι προσεγγίσεις του κ. Ιωαννίδη, παρά το γεγονός ότι δεν απέχουν πολύ από αντίστοιχες του πανεπιστημίου της Οξφόρδης, που ήρθε σε σύγκρουση με το Imperial College, το οποίο «επέβαλε» την καραντίνα, χαρακτηρίστηκαν επιστημονικά αβάσιμες από πολλούς επιδημιολόγους, ανάμεσα στους οποίους και ο Μαρκ Λίπσιτς, καθηγητής Επιδημιολογίας του Χάρβαρντ.

Τον Μάρτιο, ο κ. Ιωαννίδης υποστήριζε ότι η μετάδοση του ιού στο κρουαζιερόπλοιο «Diamond Princess» δείχνει ότι ο αριθμός των ασυμπτωματικών φορέων είναι δεκάδες φορές μεγαλύτερος από τον αριθμό των φορέων με συμπτώματα. Κατά συνέπεια, η θνησιμότητα, αν υπολογιστεί με βάση το σύνολο όσων έχουν προσβληθεί, είναι πολύ μικρή. Δεν σταμάτησε όμως εκεί, αλλά συγκέντρωσε δίπλα του οκτώ επιστήμονες από το Stanford, το Berkeley και άλλα πανεπιστήμια και επικύρωσε με συναντηθεί με τον πρόεδρο Τραμπ. Η συνάντηση δεν έγινε, αλλά πολλοί πιθανολογούν ότι ο πρόεδρος των ΗΠΑ παρακολουθούσε τη δραστηριότητα του κ. Ιωαννίδη, ο οποίος εμφανίστηκε και στο δίκτυο Fox. Ίσως αυτό να είναι η αιτία που, παρότι ο Τραμπ αποφάσισε την επιβολή καραντίνας στις 23 Μαρτίου, αμέσως φρόντισε να συμπληρώσει ότι «η χώρα πρέ-

Ο κ. Ιωαννίδης είχε ταχθεί υπέρ των αυστηρών συστάσεων και της λήψης μέτρων (όπως η χρήση μάσκας) σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού, αλλά κατά της καραντίνας.

Η ιστοσελίδα Buzzfeed υποστηρίζει ότι οι εκτιμήσεις του καθηγητή Γιάννη Ιωαννίδη επηρέασαν την πολιτική του Αμερικανού προέδρου έναντι της πανδημίας.

πει να ανοίξει έως το Πάσχα», δηλαδή στις 12 Απριλίου.

Εν τω μεταξύ, τον Απρίλιο, ο κ. Ιωαννίδης ολοκλήρωσε μια μελέτη αντισωμάτων στη Σάντα Κλάρα της Καλιφόρνιας, η οποία περίπου επιβεβαίωσε την εκτίμηση του «Diamond Princess» και έδειξε ότι στην ευρύτερη κοινότητα ο αριθμός των ασυμπτωματικών φορέων είναι 50 με 85 φορές μεγαλύτερος από τους φορείς με συμπτώματα, κατά συνέπεια η πραγματική θνησιμότητα είναι 0,12-0,2%. Πρόσφατα, ο κ. Ιωαννίδης διόρθωσε το ποσοστό σε 0,27%, αλλά δέχεται αυστηρότατη κριτική.

Κατ' αρχάς, ένας από τους χρηματοδότες της έρευνας στη Σάντα Κλάρα είναι ο Ντάνιελ Νίλμαν, ιδιοκτήτης της αεροπορικής εταιρείας Jet Blue. Ο κ. Ιωαννίδης έχει παραδεχθεί τη χρηματοδότηση του κεντρικού ταμείου ερευνών του Stanford από τον επιχειρηματία,

αλλά έχει αποκαλέσει ανοπίες τους υπαινιγμούς ότι η έρευνα σχεδιάστηκε για να αποδείξει ένα προαποφασισμένο αποτέλεσμα. Δεν θα έθετε σε κίνδυνο την επιστημονική του φήμη και σταδιοδρομία για να αποδείξει ψευδώς κάτι που θα ήξερε ότι δεν ισχύει. Η έρευνα έχει κατηγορηθεί και για ορισμένα μεθοδολογικά λάθη, τα οποία ο κ. Ιωαννίδης έχει αποδεχθεί και διορθώσει, χωρίς όμως να έχουν οδηγήσει σε δραματική μεταβολή των αποτελεσμάτων.

Εκείνο που πολλοί καταλογίζουν στον Έλληνα καθηγητή είναι ότι επηρέασε τον Τραμπ και άλλους ηγέτες, με συνέπεια να επιβάλουν μέτρα αργοπορημένα και με μισή καρδιά. Αποτέλεσμα, να αποτύχουν να αντιμετωπίσουν την επιδημία.

Ο κ. Ιωαννίδης είχε ταχθεί υπέρ των αυστηρών συστάσεων και της λήψης μέτρων σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού, αλλά κατά της καραντίνας. Ωστόσο, του καταλογίζεται ότι τον Μάρτιο είχε προβλέψει ότι από τον κορωνοϊό θα πεθάνουν 10.000 Αμερικανοί, ενώ μέχρι σήμερα τα θύματα ξεπερνούν τις 150.000. Βεβαίως, σύμφωνα με πρόσφατη ανακοίνωση του Center for Disease Control and Prevention (CDC) των ΗΠΑ, μόνο για το 6% των θανάτων από κορωνοϊό αναφερόταν η μόλυνση από την ασθένεια ως μοναδική αιτία στον πιστοποιητικό θανάτου. Οι υπόλοιποι αποβιώσαντες είχαν κατά μέσον όρο επιπλέον 2,6 αιτίες. Μόνο που αυτοί οι θάνατοι παρατηρούνται σε συνθήκες παγκόσμιας καραντίνας. Τι θα γινόταν χωρίς lockdown;

Ίσως η ισχυρότερη κριτική στον κ. Ιωαννίδη είναι ότι με τον τρόπο του συνέβαλε στην υποβάθμιση μιας ασθένειας, της οποίας οι συνέπειες στον οργανισμό, ακόμα και στους ασυμπτωματικούς φορείς, δεν έχουν πλήρως ερευνηθεί, ενώ όσοι έχουν νοσήσει μιλούν για μια πολύ σκληρή δοκιμασία. Κάτι που έχει τη σημασία του είναι ότι ο Κυριάκος Μητσοτάκης, παρά το γεγονός ότι επικοινωνήσει με επιδημιολόγους διεθνούς κύρους, απέφυγε να επικοινωνήσει με τον κ. Ιωαννίδη. Ίσως ο πρωθυπουργός θεωρούσε από την αρχή ότι οι προβλέψεις του, όπως είπε ο Μαρκ Λίπσιτς, είναι «επιστημονικά αβάσιμες» και καμία χώρα δεν θα μπορούσε να αποφύγει την καραντίνα απέναντι σε μια τόσο επιθετική ασθένεια. Δεν ξέρουμε αν ο Τραμπ έχει μετανιώσει που «βλέπει Fox», αλλά η επιστημονική και πολιτική αντιπαράθεση προφανώς θα συνεχιστεί.

Ο Ονασανόρας απουσιάζει.

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ80 χρόνια πριν στην «Κ»
2.VIII.1940

«ΓΕΛΟΙΕΣ»: «Αι σχέσεις αυτές, είπεν [ο Μολότφ, αριστερά στη φωτ.], είναι θεμελιωμένες στερεώς επί των εν ισχύ συμφωνιών και θα διέπνυνται υπ' αυτών πλήρως και εξ ολοκλήρου εις το μέλλον. Αι συνθήκαι αι οποιαί συνήφθησαν και αι οποιαί αυστηρώς τηρούνται υπό αμφοτέρων των μερών απέδειξαν την μεγάλην των σπουδαιότητα και εξακολουθούν αναπτυσσόμεναι». Εις το σημείον τούτου εχαρακτήρισεν ως γελοίας τας υποθέσεις τας οποίας κάμουν αγγλικοί τινες ή άλλαι

ξέναι εφημερίδες αι οποιαί συχνά προσπαθούν τελευταίως να ενοπείρουν την δυσοπίαν μεταξύ Γερμανίας και Σοβιέτ. «Αι απόπειραι αυτές είναι καταδικασμένοι εις αποτυχίαν και δεν λαμβάνονται υπό σοβαράν έποψιν, ούτε από μέρους της Σ. Ενώσεως, ούτε από μέρους της Γερμανίας. [...] Αι φιλικαί και καλής γειτονίας σχέσεις μεταξύ της Σοβιετικής Ενώσεως και της Γερμανίας θα διατηρηθούν αέριοι [...].»

ΤΕΤΡΑΕΤΙΑ: Ο εορτασμός της 4ης Αυγούστου προσέλαβε από της χθες χαρακτήρα εκτάκτου ζωνρότητας. Η έναρξις της διακοσμήσεως των προθηκών των καταστημάτων, αι προετοιμασίαι του διακόσμου των γραφείων και των πλατειών, υπό των συνοικιακών επιτροπών, έδωσαν τόνον πανηγυρικών που ανταποκρίνεται απολύτως προς την διάθεσιν ολόκληρου του λαού. Χιλιάδες εικόνων σήματα της 4ης Αυγούστου, μαζί με εικόνας και συμβολικά παραστάσεις της νεώτερης ελληνικής ιστορίας, έχουν αναρτηθή εις γραφεία, κέντρα, βιτρίνας και εις διάφορα σημεία της πόλεως.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / Γράφει **Ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**Με άριστα
το 10

1 Στην αποστασία. Ο Πρίγκιπ δεν έκρυψε ποτέ πως ήθελε ένα μοιρογενές κόμμα, σώμα και αίμα της ένδοξης Ένωσης Κέντρου. Αν το πετύχει αυτό με ποσοστά διπλάσια από αυτά του πατέρα του, πάλι επιτυχία θα είναι.

2 Στην επιτυχία. Από την άλλη, το γεγονός πως πέτυχε να ενώσει εναντίον του από διαφορετικές αρετηρίες τους Καρογιάν, Βότση, τον βαφτιστικό Κενεβέζο, τον συγγενή Πάλμα, τον Προκοπίου και λοιπούς αυτών φίλους, είναι μια επιτυχία. Σαν να φτιάχνεις σουφλέ σοκολάτας από γάλα καρύδας.

3 Στο χαρτί. Αν τώρα το χαλλουμάκι - αρμενάκι φέρει μέσα και τον Παπαδάκη της ΕΔΕΚ, θα γίνει το πιο καλό κόμμα που είχε ποτέ η χώρα. Λαχματζούν εναντίον όλων.

4 Στον Ιννο. Τώρα ο Φούλης τρέχει και δεν φτάνει να τα φτιάξει με το underdog Αρμενάκι, που μια ζωή υποτιμούσε, βάζοντας τα αβγά του όλα στη σχέση του με τη Στράκκα.

5 Στην αγάπη. Από την άλλη, η Στράκκα που τους τελευταίους μήνες απέρριπε την αγάπη του Φούλη και τον αποκαλούσε «αναξίοπιστο», θα πρέπει να τα μαζέψει και να επιστρέ-

Γιατί να μην πάμε; Τι είναι τα μπουζούκια; Πολιτιστικά κέντρα για τον λαό.

Ευάγγελος Γιαννόπουλος

ψει στα ήρεμα δροσερά νερά της Αργάκας. Έχει ήδη όμως εκδώσει Navtex λένε το Αρμενάκι πως θα πραγματοποιηθεί ασκήσεις με πραγματικά πυρά στον κόλπο της Πόλης Χρυσόσους.

6 Στα τεστ. Αν επιβεβαιωθεί η πληροφωρία πως σε 5000 τεστ στο αεροδρόμιο βρήκαν μόνο 2 κρούσματα, θα ήθελα να μάθω σε ποιους έδωσαν την προσφορά. Ελπίζω να μην είναι σε νοσοκομείο της Λεμεσού.

7 Στον πόνο. Με πόνο ψυχής ο Healthy πρόεδρος διέταξε το μίνι lockdown της αγαπημένης του πόλης. Τέρμα τον Αύγουστο τα roof parties στους Καλογήρους, τα ξεσάλωματα στα

ανοικτά μπουζούκια της παραλιακής, τα φιλάκια μετά το τζόκινγκ στον μύλο. Με νύχια και με δόντια κρατήθηκε η συνέχιση της κατασκευής των πύργων του νεόδημπτου Ντουμπάι.

8 Στις λύσεις. Μια πρόταση είναι για τους Λεμεσιανούς, και όσο δεν τους έχει απαγορεύσει ο Κωστρίκης την έξοδο από την πόλη, να εκδράμουν προς τον παλαιό Πρωταρά ή στη λαϊκή Πάφο για να αποφύγουν την καραντίνα. Μια άλλη λύση είναι βέβαια να επιβιβαστούν στην επίσης λαϊκή πλινθ όμως έχουσα την προεδρική σφραγίδα Ryan Air και να εκδράμουν με απευθείας πτήση προς τη Μύκονο στα σπίτια τους.

9 Στην επιτυχία. Μπορεί να έφυγε ο Κωστάκης από την εισαγγελία αλλά το έργο του ακόμη μας ακολουθεί Σάκη μου καλέ. Διάβασες την απόφαση του δικαστηρίου για τους Ζολώτα, Χριστοδούλου, Φόλε;

10 Στο απόφθεγμα. Επειδή όμως αν γράψουμε κάτι για τις ιερές αγελάδες της Κυπριακής Δημοκρατίας, θα μας πουν «πιασμένους», «εμπαθείς» και σε «δισταγμένη υπηρεσία», αντιγράφουμε την απόφαση του δικαστηρίου απευθυνόμενη στον κύριο Κώστα Κληρίδη: «Η Κατηγορούσα Αρχή όφειλε να επιδείξει σύνεση και αυτοσυγκράτηση. Να συμπεριφερθεί δίκαια, λελογισμένα και υπεύθυνα - ως αρμόζει εξάλλου σε αυτή την κορυφαία υπηρεσία του κράτους». Και συνεχίζει απευθυνόμενο το δικαστήριο στον Κωστάκη... «Σπεύδοντας να καταχωρήσει τη φορολογική υπόθεση, έμμεσα ή άμεσα, ηθελημένα ή μη, επικάλυψε με νομιμότητα την εισπραξη του εν λόγω ποσού του €1 εκατ. Δεν νοείται η καταβολή και εισπραξη φόρου εισοδήματος επί χρημάτων που έχουν αποκτηθεί με παράνομο και αθέμιτο τρόπο». Άρα, και με βάση την πρωτοφανή για τα ιστορικά των κυπριακών δικαστηρίων απόφαση, άμεσα αφιέρnete υπόνοια για ενδεχόμενο δόλο του γενικού εισαγγελέα («ηθελημένα ή μη»). Με λίγα λόγια ο Κωστάκης είτε ήταν νομικά άσχετος ή ήθελε να νομιμοποιήσει τη μίζα του κατηγορουμένου, για να μην τον διώξει ποινικά για αυτήν. Εμείς πιστεύουμε και πιστεύαμε το πρώτο.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΔΗΣ • Διευθυντής: ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Αρχισυντάκτης: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιάτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Προς αμοιβαιότητα Κύπρου-Γαλλίας σε περίπτωση επίθεσης

Στα σκαριά ειδική συμφωνία μεταξύ των δύο χωρών

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Δύο σημεία των δημοσίων τοποθετήσεων του προέδρου της Γαλλίας Εμανουέλ Μακρόν, κατά την πρόσφατη επίσκεψή του προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Αναστασιάδη στο Παρίσι, αποκαλύπτουν τις γεωπολιτικές φιλοδοξίες της Γαλλίας για την περιοχή, ένα σημαντικό κομμάτι των οποίων αγγίζει και την Κύπρο. Το πρώτο αφορά την τοποθέτηση του Γάλλου προέδρου στις έκνομες τουρκικές επιδιώξεις, σε συνάρτηση με το ρόλο της Ευρώπης αλλά και της Γαλλίας, στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και το δεύτερο τις διμερείς σχέσεις Κύπρου – Γαλλίας, στον στρατιωτικό τομέα και στις άκρατες τουρκικές απειλές. Δύο ζητήματα που, όπως ευστόχως παρατηρούν πηγές στη Λευκωσία, είναι αλληλένδετα και εξυπηρετούν, από διαφορετική αφετηρία, τα θέλω των δύο πλευρών. Έντεκα μέρες μετά το ταξίδι Αναστασιάδη στο Παρίσι, η «Κ» έχει στη διάθεσή της λεπτομέρειες για όσα φαίνεται να συμφωνήθηκαν στη συνάντηση των δύο ηγετών, που αναμφίβολα δημιουργούν ένα νέο γεωπολιτικό δεδομένο στην ευρύτερη περιοχή αλλά και που θωρακίζουν σημαντικά την Κυπριακή Δημοκρατία, στο ενδεχόμενο επίθεσης.

Επίκεντρο των όσων φαίνεται να συμφώνησαν στο Παρίσι είναι

η Λεμεσός αλλά και η ναυτική παρουσία των Γάλλων στην ανατολική Μεσόγειο, όπως έχει γράψει το τελευταίο διάστημα η «Κ». Η ειδική συμφωνία, όπως χαρακτηρίζεται, των δύο πλευρών, θα ικανοποιήσει μια πάγια επιδίωξη της γαλλικής πλευράς για εντονότερη και σταθερή παρουσία των πολεμικών ναυτικών της δυνάμεων στην περιοχή. Στο πνεύμα αυτό η Κύπρος φαίνεται ότι είναι έτοιμη να δώσει χώρο για πρόσβαση των γαλλικών πολεμικών πλοίων στο λιμάνι της Λεμεσού. Μια εξέλιξη, που όπως επισημαίνεται, ξεφεύγει από την πάγια πρακτική της Δημοκρατίας για παροχή διευκολύνσεων σε τρίτες χώρες. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, αυτό που προκρίνεται είναι η ύπαρξη ειδικής συμφωνίας με τη Γαλλία, που μεταφράζεται σε σταθερή παρουσία πολεμικών πλοίων της στη Λεμεσό. Σε αντιστάθμισμα, εν είδει αμοιβαότητας, η Γαλλία θα προσφέρει «ενεργητική βοήθεια στην Κύπρο σε περίπτωση επίθεσης από άλλη χώρα», όπως φαίνεται να είπε στη σύσκεψη των πολιτικών αρχηγών ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ενημερώνοντας και για το ταξίδι στο Παρίσι. Εάν και εφόσον η συμφωνία πάρει σάρκα και οστά η Κύπρος, όπως εκτιμάται, αποκτά ένα σημαντικό πλεονέκτημα θωράκισης απέναντι σε επιθετικές συμπεριφορές, στην προκειμένη περίπτωση από την Τουρκία. Επί

τούτου, η αναφορά Μακρόν ενώπιον του προέδρου της Δημοκρατίας ότι «μπορείτε να υπολογίζετε στην πλήρη στήριξη της Γαλλίας και είμαστε στο πλευρό σας» δεν θεωρείται μια απλή διπλωματική αβρότητα. Από την άλλη, όπως ορθώς σημειώνεται, η Γαλλία κάνει ένα σημαντικό βήμα να επιστρέψει σε πρωταγωνιστικό ρόλο στην περιοχή, κάτι που δεν έκρυψε ο Γάλλος πρόεδρος, λέγοντας πως «θα ήταν σημαντικό λάθος για την Ε.Ε. να αφήσει την ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο στα χέρια άλλων παραγόντων, κυρίως της Τουρκίας», συμπληρώνοντας ότι κάτι τέτοιο «δεν είναι επιλογή για την Ευρώπη και δεν είναι κάτι που η Γαλλία θα αφήσει να γίνει».

Η Λεμεσός

Σύμφωνα με τις πληροφορίες, ο πιθανός χώρος που θα χρησιμοποιηθεί από τα γαλλικά πολεμικά πλοία ανήκει στην Αρχή Λιμένων Κύπρου και δεν εμπίπτει στην δικαιοδοσία διαχείρισης από τις εταιρείες που έχουν αναλάβει το λιμάνι Λεμεσού. Μια τέτοια περιοχή με προβλήτες, αλλά και άλλες υποδομές που μπορούν να ικανοποιήσουν τα στάνταρ για ελλιμενισμό μεγάλων πολεμικών πλοίων, όπως φρεγάτες, βρίσκεται στο νότιο λιμενοβραχίονα της Λεμεσού, ένα σημείο το οποίο χρησιμοποιείται κατά καιρούς από ναυτικά μέσα της Ε.Φ. Εάν και εφόσον υλο-

Η **κάθοδος** της Γαλλίας στην Ανατολική Μεσόγειο, καθώς και τα όσα φαίνεται να έχουν συμφωνηθεί με την Κύπρο, καλύπτουν τις γεωπολιτικές φιλοδοξίες του Παρισιού που επεκτείνονται ανατολικά προς τη Μέση Ανατολή και δυτικά προς την πλευρά της Λιβύης.

ποιθούν τα συμφωνηθέντα, στην περιοχή αναμένεται να πραγματοποιηθούν βελτιωτικά έργα σε θάλασσα και στεριά προκειμένου να καλύπτουν τις γαλλικές ανάγκες. Οι δε υπηρεσίες στα πλοία θα δίνονται αποκλειστικά από γαλλικό προσωπικό. Μια άλλη περίπτωση που εξετάζεται είναι να δημιουργηθεί μιας μορφής αγκυροβόλιο, ανοικτά της Λεμεσού στο οποίο θα δένουν τα γαλλικά πολεμικά. Κάτι ανάλογο έχει συμβεί και με τα ρωσικά πολεμικά πλοία ανοικτά της Λάρνακας. Στην περίπτωση των Γάλλων, ένας από τους λόγους που τους ενδιαφέρει έντονα η ειδική συμφωνία είναι και το οικονομικό κομμάτι ελλιμενισμού πολεμικών της πλοίων στην Κύπρο, το οποίο είναι ιδιαίτερα υψηλό από τότε που αναθεωρήθηκαν τα τέλη

από τους ιδιώτες διαχειριστές του λιμένα Λεμεσού.

Η Πάφος

Σημαντικό κομμάτι της ειδικής συμφωνίας κατέχει και η αεροπορική βάση «Ανδρέας Παπανδρέου», στην Πάφο. Όπως έχει γράψει η «Κ», στο περιβάλλον που έχει δημιουργήσει η συνεχιζόμενη τουρκική επιθετικότητα, τη Γαλλία την ενδιαφέρουν οι υποδομές της Ε.Φ. στην Πάφο τις οποίες σημειωτέον χρησιμοποιεί και σήμερα κάτω, όμως, από διαφορετικό πλαίσιο και με περιορισμούς. Οι πληροφορίες που υπάρχουν επιβεβαιώνουν τους Γάλλους να επιθυμούν τη χρήση της βάσης για ελικόπτερα και άλλα πτηνικά μέσα και εδώ σε σταθερή βάση και με ένα διαφορετικό πλαίσιο συνεργασίας, κάτι που

Με βάση τις πληροφορίες, γαλλικά πολεμικά πλοία θα χρησιμοποιούν περιοχή του λιμένα Λεμεσού που είναι στη δικαιοδοσία της Αρχής Λιμένων και βρίσκεται στο νότιο λιμενοβραχίονα.

φαίνεται να αντικρίζεται θετικά από τη Λευκωσία.

Οι επιδιώξεις

Στρατιωτικοί αναλυτές πίσω από τα γαλλικά θέλω στην Κύπρο, εντοπίζουν την πολιτική βούληση της Γαλλίας να ανακτήσει τον ρόλο που είχε στην περιοχή στο παρελθόν. Το Παρίσι, όπως αυτό έχει φανεί ξεκάθαρα, δεν είναι διατεθειμένο να αφήσει περιθώρια στην Άγκυρα να καλύψει το κενό που έχει δημιουργηθεί, από την αισθητή αποχώρηση των ΗΠΑ. Ανάλογες κινήσεις, με αυτές που γίνονται με την Κύπρο φαίνεται να έγιναν και με την Ελλάδα με τις πληροφορίες να υποστηρίζουν πως η συμφωνία αμοιβαιότητας, εκεί, κόλλησε ένεκα του διαφανόμενου ναυαγίου αγοράς γαλλικών φρεγατών από το Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό. Πέρα από τους ενεργειακούς διαδρόμους της ανατολικής Μεσογείου, το Παρίσι ενδιαφέρεται ζωηρά για τη διαμόρφωση του πολιτικού σκηνικού στην Λιβύη αλλά και για τις γεωπολιτικές διεργασίες στη Μέση Ανατολή, όπου στο παρελθόν είχε ενεργό συμμετοχή και παρουσία. Στη γενικότερη γεωπολιτική εξίσωση η γαλλική πλευρά θεωρεί ότι η θέση της Κύπρου καλύπτει τα θέλω της, στην περιοχή κάτι που έχει φέρει της κυπριογαλικές σχέσεις στην καλύτερή τους φάση.

RED GIGA SUMMER μέχρι 20GB με μόνο €5

SUMMER IS ALWAYS ON. Όλοι οι πελάτες RED μπορούν να σερφάρουν ακόμη πιο ξέγνοιαστα, όλο τον Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο.

Ενεργοποίησέ τα το πρώτο 12ήμερο κάθε μήνα στέλνοντας SUMMER στο 7000.

Πρόγραμμα	Καλοκαιρινά Πακέτα για ΟΛΟ τον Ιούλιο, Αύγουστο & Σεπτέμβριο
RED 1 & RED 2	5GB Mobile Internet με €5
RED plus, RED Youth & RED Family	20GB Mobile Internet με €5

Το μέλλον συναρπάζει.
Ready?

Μικρό καλάθι μετά την αποκλιμάκωση

Μειωμένες προσδοκίες και έντονες ανησυχίες για ένα νέο γύρο έντασης στην ανατολική Μεσόγειο από το ερχόμενο φθινόπωρο

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Ως μια μικρή ανάπαυλα της κρίσης που έχει προκαλέσει η Τουρκία στην ανατολική Μεσόγειο θεωρείται η επόμενη περίοδος, το τέλος της οποίας τοποθετείται περί τα τέλη Αυγούστου αρχές Σεπτεμβρίου. Η αποκλιμάκωση της έντασης πέριξ του Καστελόριζου, όπως φαίνεται ξεκάθαρα τώρα, το μόνο που αφήνει πίσω της είναι ένα πρόσκαιρο αίσθημα ανακούφισης, για αποφυγή της σύγκρουσης την ύστατη ώρα. Επί της ουσίας το κλίμα που έχει δημιουργήσει η Τουρκία στην περιοχή παραμένει αμετάβλητο, κάτι που με μαθηματική ακρίβεια δεν θα επιτρέψει να γίνουν πράξεις οι επιδιώξεις Τούρκων και άλλων, για ένα διάλογο εφ' όλης της ύλης, με την Ελλάδα. Οι πιέσεις που φαίνεται να ασκούνται, από πλευράς της προεδρεύουσας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Γερμανίας, για έναρξη διαλόγου εκ των πραγμάτων σκοντάφτουν στην επιλεκτική τακτική της Άγκυρας να εμφανίζεται διαλλακτική στην περίπτωση της Ελλάδας, συντηρώντας τους υψηλούς προκλητικούς τόνους στην περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μια τακτική που φαινομενικά δικαιολογείται από την πάγια άρνηση της Τουρκίας να συνομιλήσει με την Κύπρο, αλλά ουσιαστικά έχει στόχο να δημιουργήσει ρήγμα μεταξύ Λευκωσίας και Αθηνών, όπως εκτιμούν διπλωματικές πηγές στην κυπριακή πρωτεύουσα και όχι μόνο.

Το «Μπαρμπαρός»

Προτού ξεκαθαρίσει το ομιχλώδες τοπίο με την αναχώρηση αριθμού ναυτικών δυνάμεων δυτικά, ανατολικά και νότια του Καστελόριζου, η Τουρκία φρόντισε να δείξει πως εννοεί το κομμάτι αποκλιμάκωσης. Την ώρα που το «Ορούτς Ρέις» αγκυροβολούσε στο λιμάνι της Αττάλειας με το πλήρωμά του να πηγαίνει σε καλοκαιρινές διακοπές, το άλλο ερευνητικό σκάφος, το «Μπαρμπαρός», από γειτονικό λιμάνι απέναντι από την κατεχόμενη Καραπασία, σήκωνε άγκυρες

για την κατεχόμενη Κύπρο προς την πλευρά της Αμμοχώστου. Μια κίνηση υψηλού συμβολισμού για Αθήνα και Λευκωσία, η οποία μείωσε τις όποιες αισιόδοξες απόψεις εκφραζόντουσαν για το τι κρύβεται πίσω από την αποκλιμάκωση της κρίσης. Παρά τις κάποιες φραστικές παλινωδίες που παρατηρήθηκαν στην ελληνική πρωτεύουσα, για διαχωρισμό των τουρκικών προκλήσεων σε Καστελόριζο και κυπριακή ΑΟΖ, η Αθήνα κράτησε στο ίδιο επίπεδο τη ρητορική αντίδρασης των προηγούμενων ημερών, προφανώς για να εξοστρακίσει τις όποιες ενδόμυχες τουρκικές επιδιώξεις. Κάτι που δεν περνά απαρατήρητο στη Λευκωσία, η οποία έχει ως πάγια θέση πως η τουρκική επιθετικότητα είναι ενιαία και ως έτσι πρέπει να αντιμετωπιστεί, σε όλα τα επίπεδα.

Ανάπαυλα

Παρά τις πομπώδεις εξαγγελίες τούρκων κυβερνητικών αξιωματούχων, για κινητικότητα στα ελ-

Η αποκλιμάκωση της κρίσης και η ανάπαυλα ενός μινός θεωρείται πως επιβλήθηκε στην Αγκυρα από το Βερολίνο, το οποίο συνεχίζει να μην είναι διατεθειμένο να διαρρήξει τους δεσμούς με την Τουρκία.

λνοτουρκικά τις επόμενες ημέρες, η διαμορφούμενη άποψη παραπέμπει σε μια μικρή ανάπαυλα της κρίσης, χωρίς ουσία. Η μαζιμαλιστική στάση της Τουρκίας να γεμίζει την ατζέντα ενός ενδεχόμενου Ελληνοτουρκικού διαλόγου, στην ουσία δεν αφήνει πολλά περιθώρια με τις ψυχραιμες εκτιμήσεις να συμφωνούν πως η αποκλιμάκωση δεν έχει ως στόχο να δοθεί περιθώριο στη ρωστή προετοιμασία μιας διαδικασίας αλλά

Αθήνα και Λευκωσία εντοπίζουν προσπάθεια από πλευράς Τουρκίας να φέρει σε δύσκολη θέση τις δύο πλευρές, με εργαλείο την κάθοδο του ερευνητικού σκάφους «Μπαρμπαρός» και εντός περιοχών της κυπριακής ΑΟΖ.

να εξυπηρετήσει την επιθετική τακτική της Τουρκίας καθώς και του παρασκηνίου εκτόνωσης της κατάστασης. Υπό το πρίσμα αυτό και εφόσον τα δεδομένα δεν διαφοροποιηθούν, τόσο στην Αθήνα όσο και στη Λευκωσία αναμένουν ένα θερμό φθινόπωρο. Ειδικά η έξοδος του «Μπαρμπαρός» σε κυπριακά νερά αντικρίζεται στην κυπριακή πρωτεύουσα και ως ένα μήνυμα προς την ελληνική πλευρά εάν δεν συνταυτιστεί με τις απα-

ράδες αξιώσεις του καθεστώτος Ερντογάν.

Η Γερμανία

Ενδιαφέρουσες είναι οι εκτιμήσεις που υπάρχουν για τον ρόλο της Γερμανίας στα όσα έλαβαν χώρα στην ευρύτερη περιοχή. Πέρα από τις διθυραμβικές απόψεις για το παρασκηνιακό ρόλο του Βερολίνου και προσωπικά της Άγκελα Μέρκελ, καταγράφεται σύγκλιση σε δύο σημεία. Πρώτον την αποροθυμία της Γερμα-

νίας να κληθεί να διαχειριστεί, ως προεδρεύουσα χώρα της Ε.Ε., μια ελληνοτουρκική σύγκρουση στην Ανατολική Μεσόγειο και δεύτερον στη διεύρυνση του ευρωπαϊκού μίλοκ των χωρών κατά της Τουρκίας, με ορατή την επιβολή κυρώσεων. Εξέλιξη που πιστώνεται ως επιτυχία στην ελληνική και κυπριακή διπλωματία. Συνάμα από πλευράς τακτικής γίνεται προσπάθεια να τύχει εκμετάλλευσης και για την περίπτωση των τουρκικών προκλήσεων στην

κυπριακή ΑΟΖ, διατηρώντας σε υψηλούς τόνους την παρουσία του «Μπαρμπαρός» ανοικτά της κατεχόμενης Αμμοχώστου αλλά και σε περιοχές των τεμαχίων 2 και 3. Από κυπριακής πλευράς θεωρείται βέβαιο ότι τον ένα μήνα ανάπαυλας στην Ανατολική Μεσόγειο τον επέβαλε το Βερολίνο και πως οι πρωτοβουλίες που λήφθηκαν δεν μπορούν να προχωρήσουν ένεκα τον ευρύτερων επιδιώξεων και ανοικτών θεμάτων της Τουρκίας στην περιοχή.

ΑΡΘΡΟ / Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ Ν. ΠΟΧΑΝΗ

Απολογισμός και αντιδράσεις των τουρκικών παιγνίων στην Αν. Μεσόγειο

Σε πρόσφατη συνέντευξη του στην εφημερίδα Milliyet, ο Τούρκος Αντιπρόεδρος Φουάτ Οκτάι αναφέρθηκε στις «κόκκινες γραμμές» που αποτελούν προϋπόθεση για ένα «εποικοδομητικό» διάλογο με την Ελλάδα. Επιγραμματικά, αυτές τις γραμμές αποτελούν, το Κυπριακό με τις γνωστές θέσεις της Τουρκίας, η διατήρηση των δικαιωμάτων που της παραχωρήθηκαν από το υποτέλες σε αυτή ψευδοκράτος, η διατήρηση του Μνημονίου Τουρκίας-Λιβύης, όπως και η αποστρατικοποίηση των νήσων του Αν. Αιγαίου. Καταλήγοντας δε ο κ. Οκτάι ανέφερε ότι «η Τουρκία σήμερα έχει γίνει μια περιφερειακή δύναμη. Επομένως είναι προφανές πως ό,τι παιχνίδι και να προσπαθήσουν να παίξουν στη Μεσόγειο δεν θα πετύχει». Από την άλλη, ο Έλληνας ΥΠΕΞ σε δήλωσή του τόνισε ότι καμία επίσημη συμφωνία υπάρχει μέχρι στιγμής για έναρξη διερευνητικών συνομιλιών με την Τουρκία και ούτε η Ελλάδα θα μπει σε διάλογο υπό εκβιασμούς.

Δεν θα αποτελούσε παραδοξότητα αν κάποιος ισχυριζόταν ότι η Άγκυρα έχασε μία «μάχη», μετά την αποκλιμάκωση της έντασης, που προκλήθηκε με την αγγελία για έρευνες από το «Ορούτς Ρέις» σε περιοχή νοτίως του Καστελόριζου. Αυτό, όμως, έχει συμβεί στην πραγματικότητα, ή οι δραστηριότητες του εν λόγω ερευνητικού πλοίου βρίσκονται σε αναμονή και μέσα στο πλαίσιο μιας «εποικοδομητικής» προσέγγισης της Τουρκίας με την Ελλάδα. Προσέγγιση, βέβαια, με ασαφή ατζέντα μέχρι στιγμής, αλλά με «κόκκινες γραμμές». Τα ερωτήματα που εγείρονται είναι πολλά,

πλιν όμως ας εστιάσουμε σε δύο: Ποιοι ήταν οι λόγοι που οδήγησαν στην αποκλιμάκωση και αν όντως έχει γίνει αποκλιμάκωση;

Η Τουρκία, εν μέσω πανδημίας, σοβαρών οικονομικών και άλλων εσωτερικών προβλημάτων, έχει κάνει σοβαρά και πολύπλοκα ανοίγματα προς όλες τις κατευθύνσεις των ενδιαφερόντων της. Έχει εμπλουκίσει στρατιωτικά σε δύο εμφύλιους πολέμους, στη Συρία και στη Λιβύη, έχει εισβάλει στο Ιράκ στη μάχη της κατά των Κούρδων, βρίσκεται σε συνεχή διένεξη με την Ελλάδα και τώρα τελευταία με τη Γαλλία, καταφέροντας να δημιουργήσει τριγμούς εντός του ΝΑΤΟ. Υποστηρίζει ενεργά το Αζερμπαϊτζάν κατά της Αρμενίας και συνεχίζει ανενόχλητη τις παραβιάσεις των αρχών του διεθνούς δικαίου στην Κύπρο και στην ΑΟΖ της.

Παράλληλα με τις πιο πάνω εμπλοκές, η Τουρκία, εκμεταλλευόμενη τις χλιαρές αντιδράσεις της Ε.Ε., την διατακτικότητα των ΗΠΑ και το παιχνίδι εξουσίας με τη Ρωσία αλλά και τις άλλες τοπικές και περιφερειακές συγκρούσεις, άρπαξε την ευκαιρία για να παίξει το δικό της πολύπλοκο ρόλο. Πρόσφατα συνήψε συμφωνία στρατιωτικής συνεργασίας με την Αλβανία ενώ έχει ενισχύσει τους στρατιωτικούς δεσμούς με τη Μάλτα, πιθανότατα για να στηρίξει τις δραστηριότητές της στη Λιβύη (20 Ιουλ. Τριμερής Συμφωνία μεταξύ Τουρκίας – Μάλτας – ΓΝΑ στην Άγκυρα). «Έχει βελτιώσει τις σχέσεις της με την Ιταλία, ενώ παράλληλα διενεργά κατά πόσον είναι δυνατή η συνεργασία με το Ισραήλ, έχοντας στην ατζέντα της έναν κοινό παρονομαστή συμφέροντος που δεν είναι άλ-

Ενώ η Τουρκία αντιμετωπίζει το μέτωπο Ελλάδας - Κύπρου ως ενιαίο και προσπαθεί να το ξεχωρίσει σε διαπραγματεύσεις, έρχεται με δηλώσεις του ο Σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας του Έλληνα Πρωθυπουργού να εκπέμψει εσφαλμένα μηνύματα προς όλες τις κατευθύνσεις και σε εχθρούς και «φίλους».

λος από την «ακύρωση» των δραστηριοτήτων της Χεζίμπολά στη Συρία. Όλα αυτά συνθέτουν ένα σκηνικό μέσα στο οποίο η Τουρκία έχει καταφέρει να σημειώσει, τουλάχιστον, κάποιες περιφερειακές επιτυχίες. Η Συμφωνία Τουρκίας-Λιβύης, για την οριοθέτηση θαλασσιών συνόρων, αν και θεωρείται παράνομη, βρίσκεται σε ισχύ, ενώ πα-

ράλληλα η Άγκυρα εξακολουθεί να αφηφά τις αμερικανικές και ευρωπαϊκές πιέσεις σε αρκετά ζητήματα που αφορούν στην Αν. Μεσόγειο, κατανοώντας πλήρως την μετατόπιση των προτεραιοτήτων των ΗΠΑ προς την Ασία αλλά και την εστίαση των ενδιαφερόντων της Ε.Ε.

Και εδώ επανερχόμαστε στα ερωτήματά μας. Η αποκλιμάκωση ήταν το αποτέλεσμα κάποιων ανεπίσημων συμφωνιών, κάποιων ξένων παρέμβασιν ή της αποφασιστικότητας και της ταχείας αντίδρασης του ελληνικού στόλου; Η εκτίμησή μου είναι ότι ήταν ένας συνδυασμός των εν λόγω παραγόντων διότι, αν ήταν μόνο ως αποτέλεσμα της αντίδρασης των Ε.Δ., η Τουρκία θα δυσκόλευε τα πράγματα ως εκεί που μπορούσε, όχι όμως σε ολοκληρωτική ρήξη. Ο λόγος είναι απλός. Να αναγκάσει την Ελλάδα να καθίσει στο τραπέζι του διαλόγου ή καλύτερα, των διαπραγματεύσεων. Οι θέσεις της Ελλάδας και της Τουρκίας είναι γνωστές, τις έχουμε καταγράψει σε προηγούμενα άρθρα. Επιγραμματικά, η Ελλάδα θεωρεί ότι μία διαφορά υπάρχει προς επίλυση, αυτή της οριο-

θέτησης της υφαλοκρηπίδας. Η Ελλάδα προκρίνει ως επίλυση τον διάλογο ή την προσφυγή σε διεθνές δικαιοδοτικό όργανο. Η Τουρκία έχει ένα ολοκληρωμένο πακέτο διεκδικήσεων που αφορούν, στα χωρικά ύδατα, στην υφαλοκρηπίδα στο Αιγαίο και Αν. Μεσόγειο, στον εθνικό εναέριο χώρο, στην αποστρατικοποίηση των νησιών του Αν. Αιγαίου και στα νησιά και βράχους που, όπως ισχυρίζεται, δεν έχουν δοθεί στην Ελλάδα με διεθνείς συνθήκες. Η Τουρκία, θεωρεί το ζήτημα πολιτικό και προκρίνει διαπραγματεύσεις, έχοντας ως εργαλείο, προς τον σκοπό αυτό, τις πολεμικές απειλές και όπως αναφέραμε στην αρχή, έχει θέσει και κόκκινες γραμμές.

Σχετικά με το δεύτερο ερώτημα. Έχει, πράγματι γίνει αποκλιμάκωση και αναστολή των τουρκικών ερευνητικών δραστηριοτήτων; Η απάντηση είναι όχι! Όταν η Τουρκία ανακοίνωνε αναστολή για να δοθεί χρόνος για δημιουργία κατάλληλου κλίματος για διαπραγματεύσεις, την ίδια στιγμή εξέδιδε «Άγγελια προς τους Ναυτιλομένους» μέσω Navtex για ερευνητικές δραστηριότητες από το «Μπαρμπαρός» στο τεμάχιο 3, στην κυπριακή ΑΟΖ παράλληλα με τις δραστηριότητες του «Γαβούζ» που βρίσκεται στην περιοχή των τεμαχίων 6 και 7. Η Τουρκία δηλαδή έχει επιβεβαιώσει με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο την κόκκινη της γραμμή σε ό, τι αφορά στην Κύπρο. Το τραγικό όμως της όλης υπόθεσης, εκτός από τις παράνομες ενέργειες της Τουρκίας, είναι οι δηλώσεις του Συμβούλου Εθνικής Ασφάλειας του Έλληνα πρωθυπουργού, κ. Α. Διακόπουλου (αντιναυάρχου ε.α.). Σε συνέντευξη

του, στο ΜΕΓΑ Ελλάδας, ο κ. Διακόπουλος σε σχετική ερώτηση, πως δηλ. έχει γίνει αποκλιμάκωση, αφού η Τουρκία έχει εκδώσει Navtex για την κυπριακή ΑΟΖ, δήλωσε χαρακτηριστικά ότι αυτά είναι δύο διαφορετικά πράγματα (δηλ. το «Ορούτς Ρέις» στην ελληνική υφαλοκρηπίδα και το «Μπαρμπαρός» στην κυπριακή ΑΟΖ), ότι η Κ.Δ. υφίσταται βάνανση καταπίεση των κυριαρχικών της δικαιωμάτων σε μία σχεδόν πειρατική ενέργεια, που έρχεται σε αντίθεση με το διεθνές δίκαιο αλλά αυτό δεν γίνεται για πρώτη φορά. Δηλαδή, ενώ η Τουρκία αντιμετωπίζει το μέτωπο Ελλάδας – Κύπρου ως ενιαίο και προσπαθεί να το ξεχωρίσει σε διαπραγματεύσεις, έρχεται με δηλώσεις ένας Έλληνας αξιωματούχος να εκπέμψει εσφαλμένα μηνύματα προς όλες τις κατευθύνσεις και σε εχθρούς και «φίλους». Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε στον σύμβουλο Εθνικής Ασφαλείας ότι Αθήνα και Λευκωσία έχουν ενεργοποιήσει το Δόγμα του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου, σε μια προσπάθεια αντιμετώπισης της ολοένα εντεινόμενης τουρκικής επιθετικότητας στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο εναντίον της Ελλάδας και της Κύπρου. Σε τελευταία ανάλυση, όσο τυπικά και αν θέλει να το δει το όλο ζήτημα, θα πρέπει να γνωρίζει ότι η Ελλάδα είναι και μία εκ των εγγυητριών δυνάμεων και ότι το «Μπαρμπαρός» και το «Γαβούζ» δεν βρίσκονται παράνομα στην ΑΟΖ της Μάλτας. Μια φραστική καταδίκη θα ήταν αρκετή.

Ο κ. Κυριάκος Ν. Ποχάνης είναι αρχιπλοίαρχος (ε.α.)/Π.Ν. (πρώην διοικητής Κυπριακού Ναυτικού).

Τα μυστικά του μορατόριουμ

Τι ειπώθηκε στην τριμερή Ελλάδα-Τουρκίας-Γερμανίας και το χρονοδιάγραμμα έναρξης διερευνητικών επαφών

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Το διήμερο 12-13 Ιουλίου ήταν ασυνήθιστα έντονο για το συνήθως νωχελικό, αυτή την περίοδο του χρόνου, κυβερνητικό καρτέι στο Βερολίνο. Δύο τηλεφωνήματα που είχαν γίνει μόλις 48 ώρες νωρίτερα, από την Αγκελα Μέρκελ, στον Έλληνα πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη και τον πρόεδρο της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, είχαν ενεργοποιήσει τα γρανάζια της γερμανικής μεσολάβησης, ανάμεσα σε Αθήνα και Αγκυρα, μάλιστα τη μέρα που ο Τούρκος ηγέτης υπέγραφε την πράξη μετατροπής της Αγίας Σοφίας σε τζαμί. Το θετικό νεύμα προς την κ. Μέρκελ από τους κ. Μητσοτάκη και Ερντογάν οδήγησε άμεσα στην τριμερή του Βερολίνου, ανάμεσα σε συνεργάτες τριών ηγετών. Έτσι, την Κυριακή 12 Ιουλίου ο Γιαν Χέκερ, διπλωματικός σύμβουλος της καγκελαρίου, η Ελένη Σουρανή, διπλωματική σύμβουλος του πρωθυπουργού και ο Ιμπραήμ Καλίν, εκπρόσωπος του προέδρου της Τουρκίας, συνέφαγαν και την επομένη, 13 Ιουλίου συζητήσαν εκτενώς στο εστιατόριο του Παβιγιόν, μια ανάσα από την Μπούντεσταγκ και όχι μακριά από το κτίριο της καγκελαρίας.

Η εμπειρία ήταν ασυνήθιστη για όλους, καθώς οι Χέκερ, Σουρανή και Καλίν ουκ ολίγες φορές διέκοπταν τις συνομιλίες τους, για να συνηνοθούν με τους ηγέτες που εκπροσωπούσαν σε αυτή τη συνάντηση. Οι επαφές μετατρέπονταν από τριγωνικές σε διμερή τες α. τ, με όλους τους συνδυασμούς. Κάπως έτσι και έπειτα από πολλές ώρες κοπιαστικών συζητήσεων, συμφωνήθηκε επί της αρχής η επανέναρξη των διερευνητικών επαφών, ενώ έπεσε στο τραπέζι και το μορατόριουμ ερευνών στην Ανατολική Μεσόγειο, κάτι που, βεβαίως, θα αφορούσε και την Κυπριακή Δημοκρατία. Στο σημείο αυτό, η ελληνική πλευρά εξήγησε ότι κάτι τέτοιο δεν θα μπορούσε να αφορά την Κυπριακή Δημοκρατία, η οποία είναι ανεξάρτητη χώρα.

Την ίδια στιγμή, πάντως, με τις συζητήσεις στο Βερολίνο, το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσε-

Οι Γερμανοί και άλλοι παρατηρητές αντιλαμβάνονται ότι στην Αγκυρα υπάρχουν αντικρουόμενα κέντρα εξουσίας, τα οποία όλα επιθυμούν να εμφανίζονται επιθετικά έναντι του κ. Ερντογάν.

ων της Ε.Ε. καταδίκασε τη μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε τζαμί, ενώ ετίθετο για ακόμα μια φορά ζήτημα κυρώσεων.

Τα επόμενα βήματα

Πρακτικά, Αθήνα και Αγκυρα συζητούν για έναν διάλογο με συγκεκριμένο ορίζοντα ολοκλήρωσης και όχι με ανοικτό τέλος, όπως ήταν μέχρι το 2016 οι αποκαλούμενες

διερευνητικές επαφές. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» άμεσα, ει δυνατόν ακόμα και αυτή την εβδομάδα και σίγουρα όχι μετά τα τέλη Αυγούστου, θα πρέπει να έχει συμφωνηθεί η μεθοδολογία των αναμενόμενων διερευνητικών επαφών, με σκοπό αυτές να αρχίσουν άμεσα και ορίζοντα ολοκλήρωσης μήνες και όχι χρόνια.

Αξίζει να σημειωθεί ωστόσο ότι, πριν αλέκτορα φωνήσαι, μετά τη συνάντησή του με τον Μαλτέζο ομόλογό του, ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας Μεβλούτ Τσαβούσογλου δημοσιοποίησε τη συνάντησή του Βερολίνου. Κάτι που ενίσχυσε τη γενική εκτίμηση ότι ο κ. Τσαβούσογλου έχει αποφασίσει να ακολουθήσει μια πιο σκληρή γραμμή, γι' αυτό και έσπευσε να «κάψει» την τριμερή.

Σε τεχνοκρατικό επίπεδο, πάντως, κρίσιμος είναι ο ρόλος του γενικού διευθυντή του τουρκικού

υπουργείου Εξωτερικών για τις αεροναυτιλιακές υποθέσεις, Τσαγκατά Ερτσινές, ο οποίος, υπενθυμίζεται, σε ανύποπτο χρόνο (Φεβρουάριος 2020) είχε αφήσει να εννοηθεί ότι δεν υιοθετούσε κατ' ανάγκην το τουρκολιβυκό μνημόνιο, δεχόμενος επί τούτω σφοδρή επίθεση από τον ελεγχόμενη από το Προεδρικό Παλάτι, Γενί Σαφάκ. Οι Γερμανοί και άλλοι παρατηρητές αντιλαμβάνονται ότι στην Αγκυρα υπάρχουν αντικρουόμενα κέντρα εξουσίας, τα οποία όλα επιθυμούν να εμφανίζονται επιθετικά έναντι του κ. Ερντογάν, ώστε αυτός να μη θεωρήσει ότι είναι αδύναμοι.

Ενδεικτικό παράδειγμα του ελλείπουσ συντονισμού ήταν το μικρό μεν, ενδεικτικό δε, λανθασμένο τουτί του Σαββάτου 25 Ιουλίου από τον λογαριασμό της τουρκικής προεβείας της Αγκυρας, περί ερευνών που πραγματοποιούσε εκείνη την ώρα το «Ορούτς Ρέις» στην πε-

ριοχή που είχε δεσμευθεί νότια του Καστελλόριζου, ενώ λίγο νωρίτερα ο τουρκικός στόλος λάμβανε εντολή να αποσυρθεί στις βάσεις του. Τελικά το λάθος αποκαταστάθηκε, ωστόσο στην Αθήνα είχε προκληθεί αρκετή σύγχυση, την οποία διέλυσε με τη δήλωσή του περί μορατόριουμ ερευνών ο κ. Καλίν. Από τη γερμανική πλευρά ζητείται διαδικαστική ευελιξία από όλους. Κατά την άποψη του Βερολίνου, οι συνομιλίες θα πρέπει να αρχίσουν άμεσα και να διεξαχθούν ad referendum, δηλαδή με δικαίωμα αποχώρησης της μιας ή της άλλης πλευράς, εφόσον κρίνουν ότι δεν υπάρχει πρόοδος. Οι Γερμανοί διερωτώνται ποια θα ήταν η εναλλακτική λύση σε οτιδήποτε άλλο πέρα από διάλογο και εμφανίζονται διατεθειμένοι να μεσολαβήσουν σε χρονικό ορίζοντα ο οποίος υπερβαίνει τα στενά όρια της προεδρίας της Ε.Ε. που δεν έχει παρά συμβολικό και μόνον ρόλο.

Η πίεση προς τη Λευκωσία

Εξ αντικειμένου η κατάσταση δεν αφήνει ανεπηρέαστη την Κυπριακή Δημοκρατία. Από το Βερολίνο ζητούν από τη Λευκωσία να προχωρήσει στην επισήμοποίηση μιας υφιστάμενης κατάστασης: του γεγονότος ότι καμία εταιρεία δεν κάνει έρευνες. Ως εκ τούτου θεωρούν λογικό η Λευκωσία να επισήμοποιήσει το μορατόριουμ ερευνών, αφού, ούτως ή άλλως, αυτές δεν γίνονται και δεν θα επαναληφθούν πριν -τουλάχιστον- τον Μάρτιο του 2021. Αυτή η κατάσταση λειτουργεί εξαιρετικά πειστικά για τον πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη, αλλά και τον υπουργό Εξωτερικών Νίκο Χριστοδουλίδη, στον οποίο και έχει πείσει μεγάλο μέρος του βάρους αυτού. Η Λευκωσία πιέζεται να προσφύγει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης με την Τουρκία, μια χώρα που δεν αναγνωρίζει την Κυπριακή Δημοκρατία. Από την Κύπρο υπενθυμίζουν στους συνομιλητές τους ότι, μέσω ρηματικής διακοίνωσης η οποία εστάλη τον περασμένο Δεκέμβριο στην τουρκική πρεσβεία στην Αθήνα, επιχειρήθηκε να προταθεί προσφυγή στη Χάγη, αλλά η Αγκυρα αρνήθηκε και να την παραλάβει. Σε αυτό το σκέλος, προβληματικό είναι και το γεγονός ότι η Τουρκία δεν αναγνωρίζει τη δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου, ως εκ τούτου θα έπρεπε να υπογραφεί και συνοποσχετικό. Ανάλογα αρνητική απάντηση εισέπραξε η Λευκωσία και όταν πρότεινε διμερείς επαφές με την Τουρκία για τις θαλάσσιες ζώνες. Η τουρκική άρνηση αναγνώρισης της Κυπριακής Δημοκρατίας λειτουργεί ως τροχοπέδη. Για τη Λευκωσία αυτή η γραμμή αμύνης είναι μεν κατανοητή από τους Ευρωπαίους εταίρους, αποτελεί δε ένα εξαιρετικό περιοριστικό πλαίσιο, ιδιαίτερα λόγω της επιμονής της Αγκυρας να κρατά τα ερευνητικά της στην κυπριακή ΑΟΖ.

Η προσωρινή ανάπαυλα στην Ανατ. Μεσόγειο δεν αλλάζει την υφιστάμενη κατάσταση

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

«Όλα ξεκινούν με την Συνθήκη της Λωζάννης. Πριν από λίγες δεκαετίες 'χάλασε' η ισορροπία που επιτεύχθηκε στα ελληνοτουρκικά το 1923. Γι' αυτόν τον λόγο άλλωστε τη δεκαετία του 1990 το τουρκικό κοινοβούλιο εστίασε στο περίφημο casus belli στο Αιγαίο. Σήμερα χαράζομαστε μια νέα ισορροπία». Η συγκεκριμένη τοποθέτηση ήρθε στις αρχές της προηγούμενης εβδομάδας, από τον εν αποστρατεία ναύαρχο Αλί Ντενίζ Κουτλούκ. Σύμφωνα με το πρώην υψηλόβαθμο στέλεχος του επιτελείου των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων, η προσωρινή διακοπή των τουρκικών εργασιών στην Ανατολική Μεσόγειο δεν αλλάζει την υφιστάμενη κατάσταση και τα σχέδια της Αγκυρας. Οι εμπλεκόμενες πλευρές στα ελληνοτουρκικά χρειάζονται μια «νέα ισορροπία» και η Τουρκία είναι αποφασισμένη για την ανάληψη όλων των απαιτούμενων πρωτοβουλιών για την επίτευξη αυτού του στόχου. Ο κ. Κουτλούκ σημειώνει ότι οι τουρκικές κινήσεις εντάσσονται στο πλαίσιο του περιβάλλοντος τουρκο-λιβυκού συμφώνου, προϊόν εντατικών παρασκηνιακών κινήσεων και διαπραγματεύσεων. Με τη συμφωνία αυτή, η Τουρκία «απαντά» στις προηγούμενες κινήσεις των ανταγωνιστών της στην Ανατολική Μεσόγειο και διεκδικεί διευρυμένη υφαλοκρηπίδα στην περιοχή. Για τον Τούρκο ναύαρχο, θα χρειαστεί μεγάλο χρονικό διάστημα, αν όχι πολλές δεκαετίες, για την τελική διευθέτηση του όλου ζητήματος.

Οι επισημάνσεις του κ. Κουτλούκ βρίσκουν συμφωνώντας τους φιλοκυβερνητικούς κύκλους στην Αγκυρα

Από τα παράλια της Αλβανίας μέχρι και την Αφρική η Τουρκία θέλει να διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο.

την ώρα που το τουρκικό ερευνητικό σκάφος «Μπαρμπαρός», συνοδευόμενο από πλοία του τουρκικού Πολεμικού Ναυτικού, ετοιμάζεται για νέες εργασίες στην κυπριακή ΑΟΖ, και συγκεκριμένα σε οικόπεδα που προηγούμενως βρέθηκαν στο επίκεντρο της προσοχής ξένων εταιρειών.

Νέες κινήσεις στην Μεσόγειο

«Ακόμη και αν ο Ερντογάν ήθελε να δώσει συνέχεια στο μορατόριουμ στην Ανατ. Μεσόγειο και να 'παγώσει' για αρκετό χρονικό διάστημα την ένταση στα ελληνοτουρκικά, υπάρχουν εξελίξεις που τρέχουν, κυρίως στο εσωτερικό της Τουρκίας, που περιορίζουν τα περιθώρια ελιγμού της Αγκυρας», συμπεραίνουν καλά ενημερωμένες τουρκικές πηγές της «Κ», που παρακολουθούν από κοντά τις εξελίξεις στην τουρκική πρωτεύουσα. Φυσικά, παράλληλα με τις εξελίξεις που τρέχουν στην Ανατ. Μεσόγειο, στα Τίρανα, Τουρκία και Αλβανία καταλήγουν σε συμφωνία που προβλέπει την πώληση τουρκικού στρατιωτικού εξοπλισμού στη χώρα με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους. Η «Κ» πληροφορείται ότι παρασκηνιακά, η τουρκική διπλωματία συνομιλεί με τα Τίρανα και άλλους διεθνείς παράγοντες για την προβολή των αλβανικών θέσεων από κοντά τις εξελίξεις στην τουρκική πρόσφατη συμφωνία Ιταλίας-Ελλά-

Ο εκπρόσωπος της τουρκικής Προεδρίας δήλωσε ότι η Ελλάδα αντέδρασε υπερβολικά στην τελευταία Navtex. «Καλλιεργήθηκε η εντύπωση ότι θα εισβάλλαμε στο Καστελλόριζο. Δεν τίθεται τέτοιο ζήτημα».

δας για τον καθορισμό των ΑΟΖ των δύο χωρών. Το δε Υπουργείο Εθνικής Άμυνας θεωρεί ότι η εδραίωση του τουρκικού στρατιωτικού παρόντος στα αλβανικά εδάφη, και η μελλοντική ανάπτυξη τουρκικού στρατιωτικού εξοπλισμού, λ.χ. μη επανδρωμένων αεροσκαφών, εντατικοποιεί την πίεση που δέχεται η Αθήνα στην περιοχή.

Η τουρκική διπλωματία επίσης εδραιώνει την παρουσία της στην περιοχή Σαχέλ της Αφρικής, όπου το Παρίσι διαδραμάτιζε παραδοσιακά πρωταγωνιστικό ρόλο. Μάλιστα, το τουρκικό ερευνητικό σκάφος «Ορούτς Ρέις» βρέθηκε στο προσκήνιο της παγκόσμιας επικαιρότητας, σε μια περίοδο που ο υπουργός Εξω-

τερικών της Τουρκίας, Μεβλούτ Τσαβούσογλου, πραγματοποιούσε επίσκεψη σε τρεις χώρες της περιοχής, το Τόγκο, τον Νίγηρα και την Ισμερινή Γουινέα.

«Τεχνικού τύπου εντάσεις στα νερά της Μεσογείου διευκολύνουν τις κινήσεις της Τουρκίας στη διπλωματική σκακιέρα της περιοχής. Τα βλήματα στρέφονται σε περιστασιακά ζητήματα, τη στιγμή που η τουρκική διπλωματία εξασφαλίζει τα συμφέροντα της χώρας στη Λιβύη και στα στρατηγικού χαρακτήρα πεδία της χώρας», σημειώνουν οι πηγές της «Κ».

Οι πιέσεις προς Ερντογάν

Την προηγούμενη εβδομάδα η

Αγκυρα ανακοίνωσε την νέα αποστολή του «Μπαρμπαρός», την στιγμή που ο εκπρόσωπος της τουρκικής Προεδρίας, καθηγητής Ιμπραχίμ Καλίν, έδινε στην δημοσιότητα την πληροφορία της προσωρινής διακοπής των εργασιών ενός άλλου τουρκικού ερευνητικού σκάφους, του «Ορούτς Ρέις». «Η Ελλάδα αντέδρασε υπερβολικά στην τελευταία Navtex. Καλλιεργήθηκε η εντύπωση ότι θα εισβάλλαμε στο Καστελλόριζο. Δεν τίθεται τέτοιο ζήτημα. Η περιοχή όπου θα διεξαγεί έρευνα το 'Ορούτς Ρέις' απέχει 180 χιλιόμετρα από το Καστελλόριζο. Δηλαδή, δεν γειτνιάζει με το νησί. Παρόλα αυτά, ο πρόεδρος μας μας συνέστησε 'να αναμένουμε τις νέες εξελίξεις και να διακόψουμε για ένα χρονικό διάστημα (τις εργασίες)', δήλωσε ο κ. Καλίν, ενώ στη συνέχεια, ο σενός συνεργάτης του προέδρου Ερντογάν έστειλε το εξής μήνυμα: «Είμαστε έτοιμοι να συζητήσουμε όλα τα θέματα με την Ελλάδα. Η κάθε πλευρά as συνεχίσει τις εργασίες της στη δική της υφαλοκρηπίδα. Και στις αμφισβητούμενες περιοχές as πραγματοποιηθούν κοινές εργασίες. Με εντολή του προέδρου μας, είμαστε έτοιμοι να συζητήσουμε, χωρίς όρους και προϋποθέσεις, με την Ελλάδα όλα τα ζητήματα, (δηλαδή) το Αιγαίο, την υφαλοκρηπίδα, τα νησιά, τον εναέριο χώρο, τις έρευνες και τα θέματα της Ανατολικής Μεσογείου».

Αυτές οι δηλώσεις του κ. Καλίν προκάλεσαν αναβρασμό στο εσωτερικό της συντηρητικής κυβερνητικής συμμαχίας της Τουρκίας, η οποία πήρε σάρκα και οστά μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα του 2016. Εθνικιστικοί σύμμαχοι της κυβέρνησης Ερντογάν και πρώην

στέλεχά του στρατού κατά τη διάρκεια της προηγούμενης εβδομάδας, από τη μία άσκησαν κριτική στην κυβέρνηση Ερντογάν με αφορμή το προσωρινό μορατόριουμ στην Α. Μεσόγειο και από την άλλη πίεσαν την κυβέρνηση για «αποφασιστική στάση» στα ελληνοτουρκικά. Ο εν αποστρατεία ναύαρχος, και ένας από τους «εφευρέτες» του όρου «Γαλάζια Πατρίδα», Τζεμ Γκιούρντενιζ, δήλωσε πως όσα είπε ο κ. Καλίν φέρνουν αρνητικές επιπτώσεις για τις τουρκικές θέσεις, τονίζοντας πως η υφαλοκρηπίδα της Τουρκίας είναι ξεκάθαρη, αφού θεωρεί πως στην Ανατολική Μεσόγειο δεν υφίστανται «αμφισβητούμενες περιοχές» και η Τουρκία δεν πρόκειται να αποδεχθεί τον «εγκλωβισμό» της στον Κόλπο της Αττάλειας. Κατά τη διάρκεια της προηγούμενης εβδομάδας, παρόμοιες απόψεις εξέφρασαν και υποστηρικτές της κυβέρνησης Ερντογάν. Αξίζει να σημειωθεί ότι η κριτική και οι πιέσεις προς την κυβέρνηση Ερντογάν ήρθαν σε μια στιγμή που τόσο το τουρκικό Προεδρικό όσο και το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας δέχονταν πρωτόγνωρη δημόσια κριτική για τις τελευταίες συνταξιοδοτικές στον στρατό. Επίσης, τα όσα ακούστηκαν κατά τη διάρκεια της επαναλειτούργιας της Αγίας Σοφίας ως τέμενος, δηλαδή η κριτική προς τον Κεμάλ Ατατούρκ, έχουν δυσαρεστήσει τις εθνικιστικές και κεμαλικές πολιτικές δυνάμεις, οι οποίες το τελευταίο διάστημα έχουν συνάψει στρατηγική συνεργασία σε ορισμένα πεδία με την κυβέρνηση Ερντογάν. Όλα αυτά συμβαίνουν τη στιγμή που η επιδείνωση της συνολικής κατάστασης στην τουρκική οικονομία πλήττει το γόντρο και τα ποσοστά της κυβερνητικής συμμαχίας.

Στο παιχνίδι της λογοδοσίας χάσαμε

Γιώργος Περδίκης: Το Κυπριακό στις θέσεις του Κινήματος είναι πυλώνας και δεν είναι η ώρα να αναθεωρήσουμε τις θέσεις μας

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Εννέα μήνες προτού αποχωρήσει από τα κοινοβουλευτικά έδρανα μια και καλή και λίγο μετά την παράδοση της Προεδρίας του Κινήματος των Οικολόγων, ο Γιώργος Περδίκης κάνει τον απολογισμό του για την πολυετή παρουσία του στη Βουλή και τη σύνθεση του Κινήματος των Οικολόγων. Απαντά στο κατά πόσο είναι καιρός να αλλάξει λίγο το Κίνημα Οικολόγων, δίδοντας έμφαση περισσότερο στα περιβαλλοντικά και λειαινόντας γωνίες στο Κυπριακό. Ξεκαθαρίζει πως οι θέσεις του Κινήματος έχουν ψηφιστεί τον περασμένο Δεκέμβριο και δεν μπορεί κανείς να πετάξει προγραμματικές θέσεις στον κάλαθο των ακρήστων. Θεωρεί πως οι Πράσινοι δεν ξέρουν να κάνουν εκλογές έτσι όπως είναι το εκλογικό σύστημα, ενώ εκφράζει απαισιοδοξία για το κατά πόσο θα υπάρξει λογοδοσία και διαφάνεια στα δάνεια πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων που διαγράφηκαν. Απαντά στο κατά πόσο είναι λαϊκίστης, αν το κόμμα θα παραμείνει κόμμα διαμαρτυρίας και αν θα αποτελέσει τον σκιάδη πρόεδρο του Κινήματος.

–Αποχωρείτε από την Προεδρία των Οικολόγων και δεν επαναιεκδικείτε κοινοβουλευτική έδρα. Μετά από αυτό τι;

–Σου το είχα πει πριν από ένα χρόνο ότι εγώ δεν πάω για πέμπτη κοινοβουλευτική θητεία και συνεπώς θα πρέπει μία νέα ηγεσία να αναλάβει έγκαιρα την προεκλογική εκστρατεία για τις βουλευτικές εκλογές. Αποχωρώ από τη θέση του προέδρου, όμως, όσο είμαι βουλευτής θα είμαι και στην ηγεσία, καθώς σύμφωνα με το Καταστατικό είμαι μέλος της πολιτικής επιτροπής του Κινήματος.

–Μετά τις βουλευτικές;

–Δεν έχω κάνει συγκεκριμένα σχέδια. Εξαρτάται πώς θα πάμε στις εκλογές. Αυτό που σίγουρα πρέπει να διευθετήσω, είναι την επαγγελματική μου αποκατάσταση.

–Τι μπορείτε να κάνετε;

–Θα το διερευνήσω πριν να ζεστάνει η προεκλογική εκστρατεία. Θα δω και την επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών μου που είναι αμφοτέρα άνεργοι.

–Πολιτικά όμως δεν συνταξιοδοτείστε...

–Δεν το αποκλείω, δεν είναι αυτή η πρόθεσή μου, αλλά ούτε πρόθεσή μου είναι να έχω κάποιους συγκεκριμένους στόχους... Δεν μπορώ να υπολογίσω τι θα κάνω μετά το 2021, θα προετοιμάζομαι για όλα τα ενδεχόμενα.

–Θα μπορούσατε να διεκδικήσετε την προεδρία το '23;

–Μου το έχουν προτείνει επανειλημμένα στο Κίνημα και το 2013 αλλά και το 2018.

–Δεν σας ενδιέφερε;

–Έχουμε ιδιαιτερότητες ως πολιτικό κίνημα που έχουν να κάνουν με τις ιδιαιτερότητες του εκλογικού συστήματος.

–Έχετε πρόβλημα να οργανώσετε τον κόσμο σας;

–Ακριβώς και είναι αυτό που με ανησυχεί και με την Έφρη (Ξάνθου) που έχει κάνει μία πολύ καλή παρουσία, αλλά ούτε ο χρόνος που δόθηκε ήταν αρκετός αλλά κυρίως οι πάγιες οργανωτικές αδυναμίες του συστήματος δεν επιτρέπουν να αξιοποιηθεί αυτή η πολύ καλή δημόσια παρουσία της Έφρης. Το

«Εμείς, μετά από 25 χρόνια, διατηρούμε την παρουσία μας στην πολιτική ζωή της χώρας, την ίδια περίοδο που τουλάχιστον 15 πολιτικά κόμματα εμφανίστηκαν και χάθηκαν μέσα στην ομίχλη της ιστορίας», αναφέρει ο απερχόμενος πρόεδρος των Οικολόγων Γιώργος Περδίκης

ίδιο θα συνέβαινε αν είχαμε δικό μας υποψήφιο για τις προεδρικές εκλογές. Όσο καλή παρουσία και να είχε ο ίδιος, και να όργωνε την Κύπρο, δεν υπάρχουν τα λεφτά, ο μηχανισμός και η κοιλτούρα. Δεν ξέρουμε να κάνουμε εκλογές! Αυτό μπορεί να θεωρηθεί και η μεγάλη μου «αποτυχία».

–Η μεγάλη σας επιτυχία ποια ήταν;

–Οι καταφέραμε να κρατήσουμε σε συνεργασία με πολλούς φίλους που δεν βρίσκονται μαζί μας τώρα, όπως ο Σάββας Φιλίππου, η Έυη Θεοπέμπτου ο Στέλιος Κολοकाσιδης και άλλοι το Κίνημα στη ζωή. Με οικονομικές και πολιτικές δυσκολίες σε ένα πολιτικό σκληρό συνεχές ρευστό. Κόμματα δημιουργούνται, διαλύονται, αλλάζουν μορφή. Εμείς, μετά από 25 χρόνια, διατηρούμε την παρουσία μας στην πολιτική ζωή της χώρας, την ίδια περίοδο που τουλάχιστον 15 πολιτικά κόμματα εμφανίστηκαν και χάθηκαν μέσα στην ομίχλη της ιστορίας.

–Πού αποδίδετε ότι εσείς δεν έχατε την ίδια πορεία;

–Στη σκληρή δουλειά, την αυτοθυσία των στελεχών και στη σταθερότητα των θέσεών μας...
–Πώς βλέπετε τον Χαράλαμπο Θεοπέμπτου ως διάδοχο;

–Για τον σκοπό που ανέλαβε θα

Δεν είμαι σίγουρος ότι αυτή είναι η συνταγή που θα πάρει μπροστά το Κίνημα. Να γίνει δηλαδή κόμμα εξουσίας.

Δεν έχω σκοπό, πάντως, να παίξω τον ρόλο του σκιώδους προέδρου. Ούτε μου αρέσουν οι σκιές ούτε είμαι καλός στο παρασκήνιο.

είναι πολύ πετυχημένη η θητεία του.

–Δηλαδή;

–Να ξαναμπει ενισχυμένο το Κίνημα στη Βουλή. Το έχει διατυπώσει και δημόσια πώς στόχος είναι να μπει με τουλάχιστον τρεις βουλευτές. Εγώ πιστεύω πως μπορεί να τα καταφέρει.

–Ποια συμβουλή θα δίνετε στον Χαράλαμπο Θεοπέμπτου τώρα που αποχωρείτε;

–Είναι ηλικιακά πιο έμπειρος από μένα, δεν υπάρχει συμβουλή,

το σίγουρο είναι ότι εγώ θα είμαι δίπλα του και όποτε χρειαστεί βοήθεια θα του τη δίνω.

–Πήγατε τις προάλλες στη σύσκεψη αρχηγών για το Κυπριακό. Να υποθέσουμε πως θα είστε ο σκιώδης πρόεδρος του Κινήματος σε θέματα που αφορούν το Κυπριακό για παράδειγμα;

–Δεν υπάρχει τέτοια διάθεση από τη δική μου πλευρά ούτε τέτοια συμφωνία με τον πρόεδρο του Κινήματος. Απλώς, μου ζήτησε να εκπροσωπήσω το Κίνημα, γιατί ήταν μία προγραμματισμένη συνεδρίαση, πριν την αλλαγή. Δεν έχω σκοπό πάντως να παίξω τον ρόλο του σκιώδους προέδρου. Ούτε μου αρέσουν οι σκιές ούτε είμαι καλός στο παρασκήνιο.

–Ο διάδοχός σας –δεδομένου και ότι δεν τοποθετείται στο Κυπριακό– ενίσχυσε εκείνες τις φωνές που ζητούν το κόμμα των Οικολόγων να γίνει κυρίως περιβαλλοντικό και να θέσει ως υποσυνείδηση το Κυπριακό.

–Ο κάθε πρόεδρος και ο κάθε βουλευτής έχει τη δική του αντίληψη για το πώς προωθούνται διάφορες θέσεις. Όμως οι θέσεις του Κινήματος είναι καταγεγραμμένες σε συνέδριο. Δεν μπορούν να αλλάζουν επειδή θέλει ο πρόεδρος ή ο βουλευτής. Το Κυπριακό στις θέσεις του Κινήματος δεν είναι υποσυνείδηση αλλά πυλώνας.

–Κέρδισε θετικά σχόλια η στάση των Οικολόγων στο ζήτημα των μεταναστών στην Αγλαντζιά. Υπήρξε η αφορμή για κάποιους να θέσουν ζήτημα αλλαγής της στάσης του κόμματος στο Κυπριακό, λειαινόντας τις γωνιές του. Ίσως είναι καιρός να αναθεωρήσετε κάποιες θέσεις σας που θεωρούνται σκληρές;

–Οι θέσεις στο Κυπριακό έχουν ολοκληρωθεί τον περασμένο Δεκέμβριο μετά από πολλά συζητήματα. Αυτές οι θέσεις θα μας πάρουν στις εκλογές και είναι υποχρέωση όλων μας να τις υποστηρίξουμε. Το ποια μέθοδο θα χρησιμοποιήσει ο καθένας για να τις υποστηρίξει είναι δικό του θέμα, αλλά δεν μπορείς να πετάξεις στον κάλαθο των ακρήστων συνεδριακές αποφάσεις. Δεν είναι ώρα να αναθεωρήσουμε τις θέσεις μας λίγο πριν από τις εκλογές.

Υπάρχουν πολλές λίστες

–Στην περίπτωση της λίστας θα μάθουμε τι έχει;

–Φοβούμαι πως όχι και λυπούμαι γι' αυτό.

–Όμως η λίστα, όπως λέγεται, δεν ήταν ό,τι ζητούσατε. Το ζητούμενο ήταν οι διαγραφές των δανειών πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων και η ευνοϊκή δανειοδότηση.

–Δεν ήταν διευκρινισμένο τόσο ξεκάθαρα όσο το λέμε τώρα ότι θα μας έφερνε η κα Γιωρκάτζη στοιχεία των διαγραφών. Είπε ότι θα ζητούσε από τις τράπεζες ποιοι έχουν μη εξυπηρετούμενα δάνεια και αυτό έγινε. Έφερε αυτό που της ζήτησαν, όμως, αυτό δεν είναι αυτό που θέλαμε να φέρει.

–Γιατί δεν έγινε επεξεργασία τότε;

–Εμείς δεν είπαμε να μη γίνει επεξεργασία. Τίποτα δεν μας εμποδίζει από το να κάνουμε επεξεργασία. Ούτε η διαφάνεια. Αντιθέτως, η διαφάνεια θα μας βοηθήσει να κάνουμε καλύτερη επεξεργασία. Διότι μπορούμε να συλλέγουμε επεξεργασίες και από το κοινό, το οποίο μπορεί να ξέρει καλύτερα από τους νυν τραπεζίτες τι έγινε με ένα δάνειο πριν από δέκα χρόνια. Εγώ θέλω να μάθω τι έγινε πριν από δέκα χρόνια. Δημοσιεύθηκε ότι έγινε αυτή η λίστα από τον Μιχάλη Στυλιανού, τον πρώην λειτουργό της Κεντρικής Τράπεζας, που αφορούσε διαγραφές τεράστιων ποσών, πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων και κομμάτων. Αυτή τη λίστα, σύμφωνα με δημοσιογραφικές πληροφορίες, την είχε πάρει ο κ. Σταυρινάκης και ο διοι-

κήτής λέει ότι δεν έχει ακούσει τίποτα γι' αυτή τη λίστα. Υπάρχει, επίσης, και η λίστα Γιωρκάτζη του 2015, αυτή της οποίας τα στοιχεία διέρρευσαν, αυτή που πήγε η αστυνομία και απέκλεισε το γραφείο της κατ'αποκρίσεις τον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Δεν ήρθε αυτή η λίστα το 2015, αλλά του 2018. Έχουν πολλές λίστες που θα έπρεπε να έρθουν στη Βουλή. Υπάρχει πολλά δουλειά που πρέπει να γίνει. Αν είναι η διαφάνεια που θέλεις να υπηρετήσεις, γιατί να κολλάς στο ελάχιστο που είναι μια λίστα που ήρθε στη Βουλή; Καλή κακή με τα κενά της. Γιατί να μη δημοσιοποιηθεί; Να πω όμως ότι εμείς δεν ζητούσαμε να δημοσιοποιηθεί, αλλά να έρθει, να την επεξεργαστούμε για να δούμε τι θα κάνουμε παρακάτω. Αυτοί που δεν ήθελαν να έρθει η λίστα στη Βουλή, αυτοί που αρνούνται να την έχουν οι βουλευτές, είναι αυτοί που δημιούργησαν τον μύθο γύρω από αυτή ώστε να διερωτάται ο κόσμος τι έχει τέλος πάντων μέσα και δεν δημοσιοποιείται.

–Πλέον θα επικεντρωθείτε στο να βγουν οι συγκεκριμένες λίστες διαγραφών δανειών;

–Να διερευνηθούν όλα. Όπως κάνει ο γενικός ελεγκτής για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στις συνεργατικές. Θα χρειαστούμε εξωτερική βοήθεια, θα πάρουμε τεχνολογία και από τον γενικό ελεγκτή.

–Θα εφαρμόσετε μία πρακτική διαφάνειας και λογοδοσίας μέχρι το τέλος αυτής της θητείας;

–Είμαι πολύ απαισιόδοξος. Αυτό το παιχνίδι το χάσαμε.

Είναι ένδειξη ανωριμότητας να συγκύζει τη διαφάνεια με τον λαϊκισμό αναφέρει ο Γιώργος Περδίκης.

Ο Νικόλας και η τάτσα

–Επειδή παρουσιάξετε ιδιαίτερα απαισιόδοξος, ίσως αν το Κίνημα Οικολόγων μετατρέπεται σε κόμμα εξουσίας –με κάποιους συμβιβασμούς– παρά διαμαρτυρίας να βοηθήσει στο να υλοποιηθούν κάποιες θέσεις σας;

–Δεν είμαι σίγουρος ότι αυτή είναι η συνταγή που θα πάρει μπροστά το Κίνημα. Να γίνει δηλαδή κόμμα εξουσίας. Θα πρέπει να κάνει τεράστιους συμβιβασμούς με την ιδεολογία του και να διορθώσει κάποια πράγματα από θέση εξουσίας. Θα τα διορθώσει, όμως, ή θα γίνεις κι εσύ ένα κομμάτι του συστήματος;

–Είναι και ο λόγος που διατηρείτε αποστάσεις ασφαλείας από τις προεδρικές εκλογές και συγκεκριμένα από τον β' γύρο;

–Ναι. Όπως είναι στημένο το παιχνίδι με τις προεδρικές εκλογές, έχεις σοβαρό πρόβλημα. Σου μένει η τάτσα της υποστηρίξης ενός συγκεκριμένου προέδρου.

–Αυτό αφορά και την υποστήριξη στον Νικόλα Παπαδόπουλο;

–Σου μένει το αρνητικό. Και να έβγαине Πρόεδρος μπορεί να ήταν πολύ χειρότερο το πρόβλημα.

–Δεν θα τα βρίσκατε εννοείτε;

–Όπως δεν τα βρήκαμε ούτε με τον Δημήτρη Χριστόφια, ούτε με τον Τάσσο Παπαδόπουλο.

–Επιβεβαιώνετε έτσι ότι θα παραμείνετε κόμμα διαμαρτυρίας...

–Αν εκλέξουμε δημάρχο την Έφρη Ξάνθου δεν θα είμαστε κόμμα διαμαρτυρίας, θα έχουμε να υλοποιήσουμε συγκεκριμένο πρόγραμμα.

–Η Έφρη Ξάνθου είναι το πολιτικό σας τέκνο; Η συνέχεια σας;

–Δεν έχω πολιτικό τέκνο, ούτε «πισκαλιστές»...

–Άλλο το πολιτικό τέκνο και άλλο ο πισκαλιστής...

–Θα ήταν υποτιμητικό για την Έφρη να τη χαρακτηρίσω ως κάτι τέτοιο... Έχει αυτόνομη παρουσία και αυτόνομη, αυτόφωτη ανέλιξη.

ΠΤC MEDOCHEMIE

44 ΧΡΟΝΙΑ

φροντίδα για τον άνθρωπο και την υγεία

Σε στρατηγικό αδιέξοδο ο Νικόλας

Η διάσπαση θέτει εν αμφιβόλω τον ρόλο του ρυθμιστή και ωθεί το ΔΗΚΟ στην αγκαλιά του ΑΚΕΛ

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την περασμένη Τρίτη, οι Άγγελος Βότσης, Μαρίνος Μουσιούτσας και Γιώργος Προκοπίου ανακοίνωσαν στη Βουλή την ανεξαρτητοποίησή τους από την κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος και μαζί με τον αντιπρόεδρο του ΔΗΚΟ Αλέκο Τρυφωνίδη και Χρίστο Τσίγκη δημοσιοποιούσαν τους λόγους της αποχώρησής τους από το κόμμα του Κέντρου, στον πέμπτο όροφο της Γρίβα Διγενή ήταν λίγο πολύ ενήμεροι για τη μεγάλη φυγή. Συζητείτο εδώ και καιρό άλλωστε στους διαδρόμους, με τον αγχωμένο υποψήφιο για τη δημαρχία Αγλαντζιάς Κώστα Κόρτα να προσπαθεί να διασφαλίσει τουλάχιστον πως η αποχώρησή τους θα ακολουθήσει των δημοκρατικών εκλογών. «Μαθημένα τα βουνά από τα χιόνια» έλεγαν σκωπτικά όμως ΔΗΚΟϊκά στελέχη, υπενθυμίζοντας πως το ΔΗΚΟ είναι γεμάτο ιστορίες αποχωρήσεων που τελικώς δεν άγγιξαν ούτε τα ποσοστά ούτε τον ρυθμιστικό ρόλο που κατέχει το κόμμα.

Ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ κάνει τη μετριοπαθή τάση, ενώ έχει ενισχύσει το κόμμα με πιο αντιδραστικά στελέχη που ενδεχομένως να πυροδοτήσουν τις όποιες προσπάθειες συνεργασίας με το ΑΚΕΛ, όπως άλλωστε έγινε με Λιλλήκα το 2018.

Είναι γεγονός πως από το κόμμα του Κέντρου είδαμε να δημιουργείται η ΝΕΔΗΠΑ του Αλέκου Μιχαηλίδη, οι Φιλελεύθεροι του Νίκου Ρολάνδη, στη συνέχεια το ΚΕΑ του Αλέξη Γαλανού και η ΑΔΗΚ του Ντίνο Μιχαηλίδη. Κανένα δεν στάθηκε στον χρόνο, όμως στην περίπτωση της Δημοκρατικής Παράταξης με την Πλατφόρμα που στήνεται τα δεδομένα είναι αρκετά διαφορετικά, όσο και αν τα στελέχη προσπάθησαν να ελαφρύνουν αρχικά το κλίμα. Γιατί ένα είναι να υποψιάζεται ο Νικόλας Παπαδόπουλος κάποιες αποχωρήσεις, άλλο να παρακολουθεί τρεις δραστήριους και βουλευτές που το όνομά τους συνδέεται άρρηκτα με την ιστορία του κόμματος να αποχωρούν καταγγέλοντάς τον για ακραία ρητορική και για μετατροπή του κόμματος σε κλειστή ομάδα που αποφασίζει και διατάζει, αναορθώντας τα συλλογικά όργανα. Το τι θα ακολουθήσει την ηχηρή αποχώρηση είναι ερώτημα που παραμένει αναπάντητο. Το σίγουρο είναι πως μαζί με τα εν λόγω στελέχη, κλείνει η πόρτα σε ό, τι συνδέει το νυν ΔΗΚΟ με το παλιό και ανοίγει

η συζήτηση για το κατά πόσο διακυβεύεται πλέον και ο ρυθμιστικός ρόλος του κόμματος. Ανοίγει παράλληλα η συζήτηση για το ποιες είναι οι εναλλακτικές του Νικόλα Παπαδόπουλου στα νέα δεδομένα. Έχει απομακρυνθεί από το κάδρο η δημιουργία τρίτου πόλου, έχει καεί η όποια γέφυρα με τον ΔΗΣΥ, με δεδομένο ότι καταγγέλλεται ο Αβέρωφ Νεοφύτου και το Προεδρικό ως οι εννοχοποιητές της διάσπασης και πλέον η μόνη ανοικτή πόρτα επικοινωνίας είναι εν μέρει με το ΑΚΕΛ. Πόσο εύκολη είναι, όμως, η συνύπαρξη με το ΑΚΕΛ δεδομένου ότι εκτός από τις αντιδράσεις εντός του ΑΚΕΛ, στο ΔΗΚΟ πληθαίνουν και ενισχύονται νεόφερτα στελέχη που κάθε άλλο από θετικά βλέπουν τη συνεργασία με την Αριστερά;

Καρογιάν στο παρασκήνιο

Οι τελευταίες ηχηρές αποχωρήσεις κινητοποιήσαν έστω και με καθυστέρηση τον ΔΗΚΟϊκό πρόεδρο, ο οποίος το τελευταίο διάστημα βρισκόταν εν πολλοίς σε θερινή ραστώνη. Και όχι τυχαία. Αντιλαμβάνεται και το καθόλου αμελητέο ακροατήριο που φέρουν οι πέντε, τη σημειολογία της αποχώρησης καθαρά ΔΗΚΟϊκών ονομάτων όπως Βότσης και Μουσιούτσας, αλλά και το ότι με αυτό τον τρόπο ενισχύεται επικίνδυνα η ΔΗΠΑ. Ο Μάριος Καρογιάν ξέρει να οργανώνει ένα κόμμα διακριτικά και μεθοδευμένα και με την προσχώρηση των εν λόγω στελεχών που αποτελούν το παραδοσιακό ΔΗΚΟ τίθεται εν αμφιβόλω ο ρυθμιστικός ρόλος του κόμματος. Όπως λένε αξιωματικοί της πηγής, αναμένεται να ακολουθήσουν κι άλλες αποχωρήσεις δευτεροκλαστών στελεχών, αλλά και κάποιων αδρανοποιημένων δηκοϊκών στελεχών, που έστω και επικοινωνιακά θα στοικίσουν στο ΔΗΚΟ. Ήδη στελέχη άλλων κομμάτων βρίσκονται σε διαβουλεύσεις με τη ΔΗΠΑ και μικρότερα κόμματα του ενδιαμέσου χώρου βλέπουν με ενδιαφέρον πώς στήνεται πλέον ο κομματικός χάρτης.

Η περίπτωση ΔΗΠΑ φέρεται να είναι διαφορετική από τα προηγούμενα εγχειρήματα, καθώς δεν αποτελούνται μόνο από ένα πρωτοκλασάτο πρόσωπο, αλλά αρκετά που ξέρουν να κάνουν εκλογές. Βοηθά βεβαίως το γεγονός ότι πρόσωπα που βρίσκονται στο καρογιανικό στρατόπεδο βρίσκονται στο Προεδρικό και κοντά στην κυβέρνηση (Πάπας, Φωτίου, Κενεβέζος, Λακκοτύρης), βοηθώντας περαιτέρω και την κινητοποίηση αλλά και την προσέλκυση ψηφοφόρων. Και λέμε στην προσέλκυση ψηφοφόρων, καθώς το ΔΗΚΟ ανέκαθεν είχε ως μέρος της ταυτότητάς του την προοπτική εξουσίας. Μία προοπτική που επί του παρόντος δεν διαφαίνεται επί προεδρίας Νικόλα Παπαδόπουλου, αλλά φαίνεται να υπάρχει μεταξύ Προεδρικού-ΔΗΠΑ.

Ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ αντιλαμβάνεται πλέον πως η διαμάχη με τον Μάριο Καρογιάν δεν έχει κλείσει, αλλά διακυβεύεται να χάσει τον ρόλο του στην κομματική σκακιέρα.

Η αλλαγή ταυτότητας του ΔΗΚΟ

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος ουδέποτε είδε θετικά τη ΔΗΚΟϊκή κουλτούρα που ήταν βασισμένη πάνω στη μακαριακή νοθεσία περί προσκόλλησης του ΔΗΚΟ διαχρονικά στην εξουσία. Ήθελε να ολοκληρώσει το όραμα του Τάσσου Παπαδόπουλου για δημιουργία ενός τρίτου πόλου, που δεν θα βασίζεται στα δεκανίκια είτε του ΔΗΣΥ είτε του ΑΚΕΛ. Κάπως έτσι, μετά τη σκληρή εσωκομματική κόντρα και την επικράτηση του, δεν φάνηκε, όπως λέγεται από στελέχη του κόμματος, μεγάλου ψυχος με τους εσωκομματικούς του αντιπάλους, ούτε φρόντισε να κρατήσει κάποιους κοντά, όπως έκανε άλλωστε ακόμα και ο Τάσος Παπαδόπουλος, όταν ανέλαβε την ηγεσία του ΔΗΚΟ. Και η αλήθεια είναι πως αν και η καρογιανική τάση δεν ήταν διατεθειμένη να μείνει κοντά μετά τον εσωκομματικό πόλεμο του 2014 και όσα εκτυλίχθηκαν υπήρξε επιπλέον δυσφορία και για τα στελέχη που

βγήκαν μπροστά αλλά και για το ότι παραγκωνίστηκαν.

Ο τρίτος πόλος ξεθώριασε

Σε αυτό το πλάνο η παλιά τάξη πραγμάτων και στελεχών μπήκε σε δεύτερο πλάνο και βγήκαν μπροστά στελέχη που κινούνταν πιο κοντά στην τασσική σχολή σκέψης παρά την κυπριανική, επιδιώκοντας γέφυρες με τον ενδιαμέσο χώρο και γκρεμίζοντας αυτές με ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος θέλησε να καλύψει το «κενό» των καρογιανικών με νέα στελέχη κυρίως από τη Συμμαχία Πολιτών, πρώην ΔΡΑΣΙΣ ΚΕΣ, με γνωστότερο τον Παύλο Μυλωνά, την ΕΔΕΚ και την Αλληλεγγύη, που έστειλαν το μήνυμα πως η όποια συνεργασία είτε με τον ΔΗΣΥ αλλά κυρίως με το ΑΚΕΛ δεν αποτελεί επιλογή και αλλάζοντας εν μέρει το ύψος και την εικόνα του κόμματος. Βεβαίως, το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών κατέδειξε πως ο ενδιαμέσος χώρος δεν μπορεί να εκλέξει

πρόεδρο. Είναι οι προσωπικές ατζέντες, είναι οι διαφορές σε σημαντικά και σε επιμέρους ζητήματα που προκαλούν επιπλέον σύγχυση, αλλά και η απουσία μιας επαρκούς οργανωτικής δομής που μπορεί να οδηγήσει σε νίκη. Το αντίληφθηκε ο Νικόλας Παπαδόπουλος και ο στενός του περίγυρος την πρώτη Κυριακή και από τότε άρχισε να υπάρχει αλλαγή πλεύσης. Η αλλαγή πλεύσης σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα εν λόγω κόμματα παρακολουθούσαν διαρροές στελεχών και ψήφων προς το ΔΗΚΟ διέρρηξαν τις καλές σχέσεις και ενίσχυσαν τον μεταξύ τους ανταγωνισμό. Το έχει πει και ο Άγγελος Βότσης στην «Κ» πως κάθε άλλο από αγαστές είναι οι σχέσεις με ΕΔΕΚ, Συμμαχία Πολιτών και Αλληλεγγύη, ενώ ο Γιώργος Περίδης στη συνέντευξή του στη «Κ» (σελ. 6) δεν αποκρύβει πλέον τη δυσάρεσκειά του για τη στήριξη Οικολόγων στην υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου.

Ούτε ο Αβέρωφ κερδίζει

Βοηθάει, όμως, η πλήρης ρήξη με τον ΔΗΣΥ με αφορμή την αποχώρηση των πέντε; Στο ΔΗΚΟ θεωρούν πως η όποια διασύνδεση των εν λόγω στελεχών με ΔΗΣΥ και Προεδρικό μπορεί να ελέγξει τις όποιες διαρροές στελεχών από το ΔΗΚΟ στη ΔΗΠΑ. Και η αλήθεια είναι ότι θεωρούν πως εννοχοποιητής της όλης κατάστασης είναι ο Αβέρωφ Νεοφύτου μαζί με τον πρόεδρο, σε μία προσπάθεια να χαλάσουν το φλερτ ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ. Βλέπουν και την εμπλοκή παλαιότερου στελέχους της Αριστεράς. Η ρήξη αυτή με τον ΔΗΣΥ κλείνει μια και καλή την όποια σκέψη κάποιων ότι μπορεί ο Νικόλας Παπαδόπουλος να συνεργαστεί με τον Δημοκρατικό Συναγερμό, τόσο για την προεδρία της Βουλής όσο και για τη συνέχεια. Βεβαίως, κάτι τέτοιο δεν αποτελεί μόνο πρόβλημα για τον Νικόλα Παπαδόπουλο αλλά και για τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Ο συναγερμικός πρόεδρος ανέκαθεν φρόντιζε να κρατά καλές σχέσεις με τον ΔΗΚΟϊκό πρόεδρο. Δεν είναι τυχαίο που πάντοτε πρόσεχε στο πώς θα απαντούσε στις τελευταίες μετωπικές επιθέσεις του Νικόλα Παπαδόπουλου. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου όχι μόνο δεν έχει καθόλου καλή χημεία με τον Μάριο Καρογιάν και τον περίγυρο (στη μάχη Νικόλα-Καρογιάν με την αποχώρηση του ΔΗΚΟ από την κυβέρνηση στήριξε τον πρώτο), αλλά έχει και σοβαρό πρόβλημα σε ένα ενδεχόμενο ενδυνάμωσης της ΔΗΠΑ. Δεν είναι μόνο το γεγονός ότι η καλή επικοινωνία ΔΗΠΑ-Προεδρικού τον αφήνει εκτός από τις όποιες διαβουλεύσεις ακόμα και για τις προεδρικές του 2023, αλλά και το γεγονός ότι ο Συναγερμός βλέπει να έχει διαρροές προς τη Δημοκρατική Παράταξη, καθώς συγκεκριμένοι πολιτικοί αξιωματούχοι δουλεύουν σθεναρά στο παρασκήνιο για τη ΔΗΠΑ. Όλο αυτό το σκηνικό βεβαίως, οι κακές σχέσεις με τον ενδιαμέσο χώρο, οι καμένες γέφυρες με τον ΔΗΣΥ, μειώνει τις όποιες εναλλακτικές επιλογές του Νικόλα Παπαδόπουλου. Η μόνη επιλογή στην ουσία είναι η πλεύση με το ΑΚΕΛ. Το ερώτημα είναι κατά πόσο το νέο προφίλ του κόμματος (με τη συμμετοχή στελεχών της Συμμαχίας Πολιτών και του δεξιότερου ΔΗΚΟ) ευνοεί μία τέτοια συνεργασία ή αν θα υπάρξει ένα déjà vu των αντιδράσεων που είχε ο Γιώργος Λιλλήκας, μόλις βγήκε στο προσκήνιο το ενδεχόμενο συνεργασίας με το ΑΚΕΛ το 2017. Ανοικτό είναι και το κατά πόσο ευνοεί το ΑΚΕΛ μία συνεργασία με το «δεξιότερο» ΔΗΚΟ, δεδομένου ότι ήδη υπάρχουν εσωκομματικές αντιδράσεις ή αν αυτό θα λειτουργήσει θετικά για το κόμμα της Αριστεράς, θέτοντας τους δικούς του όρους σε μία μελλοντική συνεργασία, κλείνοντας έτσι συνοπτικά και τις όποιες βλέψεις του -πισμμένου πλέον- Νικόλα Παπαδόπουλου για τις προεδρικές του 2023.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Ο χρόνος του αερίου τελειώνει

Σε όλο τον κόσμο υπάρχει μια έντονη συζήτηση μεταξύ όσων ασχολούνται με την ενέργεια: «Είναι το φυσικό αέριο το σκαλοπάτι που θα μας οδηγήσει στην πλήρη ανεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα ή έχει γίνει το εμπόδιο που δεν επιτρέπει να φτάσουμε μια ώρα νωρίτερα στην πλήρη ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών και των ανανεώσιμων πηγών?».

Ο τέως πρόεδρος των ΗΠΑ Μπαράκ Ομπάμα είχε καθιερώσει τον όρο «γεφυρωτικό καύσιμο», αναφερόμενος στο φυσικό αέριο ως το μέσο για να μειωθεί, σε πρώτη φάση, το αποτύπωμα του άνθρακα στην υφήλιο και να αντιμετωπιστεί η κλιματική αλλαγή. Ο Ομπάμα είχε κατά νου το Σχέδιο Πίκκνς για τη μετάβαση σε μια φιλική στο περιβάλλον ενέργεια, στο οποίο ο μακαρίτης μεγιστάνας της ενέργειας Τ. Boone Pickens σημείωνε ότι: «Το φυσικό αέριο δεν είναι μό-

νημη λύση για να τελειώσει ο εθισμός μας στο πετρέλαιο».

Από την άλλη, περιβαλλοντιστές θεωρούν ότι το φυσικό αέριο, αυτό που στην πράξη πετυχαίνει είναι να καθυστερεί την πλήρη διάδοση της ηλιακής, της αιολικής, της υδροηλεκτρικής και της ενέργειας από βιομάζα. Σε όποια πλευρά της συζήτησης και αν τοποθετείται κάποιος, υπάρχει ένας σαφής κοινός τόπος. Οι υδρογονάνθρακες, το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, μετρούν τις τελευταίες τους -λίγες- δεκαετίες ως πηγή ενέργειας. Οι πιο συντηρητικοί μιλούν για 25-30 χρόνια και οι πιο αισιόδοξοι για 10-15.

Αυτή η ανάλυση μας αφορά, διότι, εάν ο χρόνος που υπάρχει για αξιοποίηση του φυσικού αερίου είναι 20 χρόνια, αυτό σημαίνει ότι σε λιγότερο από μια δεκαετία δεν θα έχει κανένα νόημα η όποια σκέψη για αξιοποίηση των φυσικών πόρων της Ανατολικής Μεσογείου

Σε λίγο καιρό, η διεκκυστίνδα του ποιος και πόσο ρόλο θα έχει στους φυσικούς πόρους, θα γίνει μια εντελώς άχρηστη, άνευ ουσίας, ιστορία.

και κατ' επέκταση της Κύπρου. Εάν δηλαδή περάσει ακόμη λίγος χρόνος, όλη αυτή η διεκκυστίνδα για το ποιος και πόσο ρόλο θα έχει στην αξιοποίηση των φυσικών πόρων, θα καταστεί μια εντελώς άχρηστη και άνευ ουσίας ιστορία χαμένων ευκαιριών για όλες τις χώρες της περιοχής.

Με μεγάλη ευθύνη των πολιτικών ηγεσιών, κυριαρχεί μια πολύ εσφαλμένη άποψη για το τι είναι υφολοκρηπιδά και τι ΑΟΖ. Δεν είναι κάτι αντίστοιχο με το έδαφος μιας χώρας, τα χωρικά της ύδατα, ή ο

εθνικός εναέριος χώρος. Η ΑΟΖ είναι διεθνής ύδατα, δεν ανήκουν σε κανέναν. Αυτό το οποίο ανήκει στην κάθε χώρα που έχει ΑΟΖ, είναι τα δικαιώματα εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων.

Η ΑΟΖ καθορίζεται, με δύο τρόπους: Είτε μετά από συμφωνία των παρακτινών χωρών, είτε μετά από συναπόφαση να προσφύγουν από κοινού σε κάποια από τις διαδικασίες συνδιαλλαγής ή δικαιοδοτικής κρίσης που προβλέπει το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις προαπαιτούμενο είναι ο διάλογος μεταξύ των μερών.

Χωρίς συμφωνία ή χωρίς απόφαση δικαιοδοτική δεν έχεις οριοθέτηση, άρα δεν μπορείς να έχεις αξιοποίηση των κυριαρχικών σου δικαιωμάτων επί της υφολοκρηπιδάς και της ΑΟΖ και ο χρόνος (που δεν υπάρχει) περνάει.

Η Κύπρος, δυστυχώς, ενώ δεν έχει την ευθύνη, αδυνατεί να μπει σε διάλογο με την Τουρκία, διότι

η Τουρκία δεν την αναγνωρίζει. Η Ελλάδα, που θα έπρεπε να έχει την πρωτοβουλία γι' αυτό τον διάλογο, φαίνεται τελικά να μπαίνει σε αυτόν διστακτικά, μετά από τις πρόσφατες απαράδεκτες και παράνομες ενέργειες της Τουρκίας με το τουρκο-λιβυκό μνημόνιο και τη Navtex νό-τια του Καστελλορίζου καθώς και την παρέμβαση της Γερμανίας. Θα πρέπει βέβαια να καταγραφεί ότι η Ελλάδα, μετά τον Έβρο, πέτυχε να αποτρέψει την τουρκική παρέμβαση και στη Μεσόγειο. Προβλήματα δεν έχουμε μόνο εμείς με την Τουρκία. Προβλήματα έχει και η Λιβύη, η Αίγυπτος, το Ισραήλ με τον Λίβανο και πιθανότατα η Συρία με την Τουρκία.

Γι' αυτό είναι που προσωπικά επιμένω στην εισήγηση να επιχειρήσουμε να πείσουμε για να απευθυνθούμε όλες οι χώρες της περιοχής μαζί, προτείνοντας τη διεθνή διατησία ή το Διεθνές Δικαστήριο για τον καθορισμό υφολοκρηπιδάς

και ΑΟΖ της κάθε χώρας στην Ανατολική Μεσόγειο. Με αυτό τον τρόπο ξεπερνιέται το θέμα της αναγνώρισης της Κύπρου από την Τουρκία, από την ώρα που η Τουρκία αναγνωρίζει όλους τους υπόλοιπους. Ξεπερνούνται τα προβλήματα που έχουν όλες ανεξαιρέτως οι κυβερνήσεις της περιοχής, από την ώρα που καμία δεν θα μπορεί να σταθεί όρθια απέναντι στην κοινή της γνώμη, εάν προβεί στην όποια υποχώρηση.

Και αυτός ο τρόπος, θα είναι ίσως η καλύτερη αξιοποίηση του πολύτιμου δικτύου πολιτικών συμμαχιών που έχουμε κτίσει στην περιοχή. Εάν δε η Τουρκία δεν ανταποκριθεί, τότε το πρόβλημα θα είναι καθαρά δικό της και τα επιχειρήματά της, που βρίσκουν κάποια απίχτυπη διεθνώς, θα έχουν εντελώς ακυρωθεί.

Ο κ. Μιχάλης Σοφοκλέους είναι βουλευτής ΔΗΣΥ Λευκωσίας.

Ένας ήρωας επιστρέφει 56 χρόνια μετά...!

Θαμμένος στα ερείπια των τουρκικών ναπάλμ στον Παχύαμμο ο Γιώργος Εικοσάρης ταυτοποιήθηκε και γυρίζει σήμερα στο Δάλι

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΡΑΣΧΟΥ**

Από το ΚΕΝ Λάρνακας που είχε καταταγεί τον Ιούλη του 1964, ο 20χρονος Γιώργος Εικοσάρης από το Δάλι, βρέθηκε στις 8 Αυγούστου στην Τηλλυρία όπου τραυματίστηκε στις μάχες για κατάληψη του υψώματος του Λωρόβουνου, από σφαίρα τουμ-τουμ και μεταφέρθηκε στο πρόχειρο νοσοκομείο στον Παχύαμμο. Την Κυριακή 9/8/64 το νοσοκομείο βομβαρδίστηκε από την τουρκική αεροπορία και ο Γιώργος θάφτηκε μαζί με άλλους συμπολεμιστές του στον κρατήρα της ναπάλμ. Ουδείς έκανε εκείνες τις μέρες την όποια κίνηση για ανάσυρση σορών από τα ερείπια. Ο στρατηγός Γρίβας ήταν εκεί στις 9 Αυγούστου κι έφυγε εσπευσμένα με το ελικόπτερό του, ενώ την επόμενη μέρα τη βομβαρδισμένη Τηλλυρία επισκέφθηκε και ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος ο οποίος οσμύλησε στους κατοίκους του Παχυάμμου, από τα σκαλιά οικίας δίπλα στο βομβαρδισμένο νοσοκομείο. Κάτοικοι του Παχυάμμου, ζώντες μάρτυρες των αλγεινών εκείνων ημερών, περιγράφουν με τεράστιο συγκλονισμό ακόμα και σήμερα πως με κουβάδες μάζευαν κατακερματισμένα σώματα. Κάποιες από τις σορούς δόθηκαν σε οικείους, οι άλλες έμειναν στην Τηλλυρία... Πάντως, στην οικογένεια του Χαράλαμπου και της Αναστασίας Εικοσάρη από το Δάλι, ούτε σορός επιστράφη, ούτε οστό, ούτε κάτι που να θυμίζει τον εικοσάχρονο γιο τους. «Τίποτα δεν μας έδωσαν», λέει ο αδελφός του Γιώργου, Παναγιώτης Εικοσάρης. Ο Παναγιώτης επέμενε, ωστόσο, και κάθε χρόνο αγουσιτιάτικα έπαιρνε τον δρόμο για τον Παχύαμμο, για το μνημόσυνο των πεσόντων τον Αύγουστο του 1964. Η επιμονή του Παναγιώτη ήταν και η αφορμή που κινητοποιήσε τον γράφοντα για να ανοίξει ξανά το κεφάλαιο «αγνοούμενοι της Τηλλυρίας». Συνάντησα τον Παναγιώτη στο ρολογάδικο του στην οδό Ρηγαίνας στη Λευκωσία αρχές Αυγούστου του 2018. Μου εξήγησε την κατάσταση και είπε: «Ολοένα και λιγοστεύουμε οι συγγενείς που πάμε κάθε χρόνο στο μνημόσυνο. Οι γονείς έφυγαν με τον καμώ των παιδικών τους, μείναμε εμείς τα αδελφάκια τους. Ρώτησα τότε, «αν έστω και τώρα, 54 χρόνια μετά, θέλετε να γίνει εκταφή;» και μου είπε: «Αφού υπάρχει μαρτυρία ότι ήταν εκεί και από τη μια στιγμή στην άλλη εξαφανίστηκε, η Κυπριακή Δημοκρατία οφείλει και σε εμάς, στον αυτό του και στην ιστορία του τόπου, να προβεί στις ανάλογες ενέργειες. Είναι αδιανόητο να υπάρχουν αγνοούμενοι από την Τηλλυρία του 1964! Αυτό ήταν, ο κύβος ερρίφθη. Έπρεπε, ωστόσο, να απαντηθεί πρώτα ένα κρίσιμο ερώτημα ώστε να νομιμοποιούνται οι αρμόδιες υπηρεσίες να προχωρήσουν σε έρευνα και ενδεχομένως εκταφή: Υπάρχει μαρτυρία για την παρουσία του Γιώργου Εικοσάρη στο νοσοκομείο Παχυάμμου στις 8 Αυγούστου 1964; Μαζέψαμε ό,τι είχε από τότε γραφεί σε βιβλία ή καταθέσεις και τρέξαμε μια σχετικά ενδελεχή δημοσιογραφική έρευνα και σειρά δημοσιευμάτων στην «Κ». Το πρώτο ρεπορτάζ ήταν στις 19/08/2018 και ιδού ένα δείγμα:

Ποιοι ήταν στο νοσοκομείο

Σύμφωνα με μαρτυρία του γιατρού του Υγειονομικού Αντωνιάδη, την Κυριακή 9 Αυγούστου 1964, οι βομβαρδισμοί ξεκίνησαν από τις 10:30 π.μ.: «Το νοσοκομείο Παχυάμμου κατεδαφίζεται από ναπάλμ. Ό,τι υπήρχε εξαφανίστηκε και ο τόπος μεταβλήθηκε σε μια τάφρο 3-4 μέτρα βάθος και 4-5 μέτρα πλάτος. Ούτε καν ξεχώριζε ότι εκεί προηγουμένως ήταν μια καινούργια μονοκατοικία. Εκείνη την ώρα στο νοσοκομείο βρίσκονταν ο εξάδελφός μου γιατρός Δημήτρης Μαυρογέννης και οι τραυματιοφορείς μέλη της Δημοκρατίας, Χριστόδουλος Αργυρού, Κωστάκος Πενταλιώτης και Ανδρέας Χρυσοστόμου. Όλοι αυτοί βρήκαν ακαριαίο θάνατο. Τα κομμάτια τους είχαν σχεδόν πολτοποιηθεί και είχαν κα-

Πίσω από το φτωχό κενотаφίο ο χώρος όπου έπεσαν οι ναπάλμ και ισοπέδωσαν το πρόχειρο νοσοκομείο, ανέγγιχτος, χορταριασμένος για μισό και πλέον αιώνα.

Ιούλιος 1964 στο νεοσύστατο Κέντρο Εκπαιδεύσεως Νεοσυλλέκτων στη Λάρνακα. Ο 20χρονος Γιώργος Εικοσάρης, πρώτος από αριστερά, φωτογραφίζεται μαζί με άλλους νεοσυλλέκτους και μερικά παιδιά. Μερικές μέρες μετά μεταφέρεται στην άγνωστη και μακρινή για τον ίδιο Τηλλυρία. Εκεί τραυματίστηκε στον λαιμό από σφαίρα τουμ-τουμ. Ο λοχαγός του διέταξε να τον μεταφέρουν στο νοσοκομείο Παχυάμμου. Η ναπάλμ που κατεδάφισε το νοσοκομείο εξαφάνισε τα πάντα.

Λεωνίδα Νικολάου: Τα κομμάτια των θυμάτων του νοσοκομείου διασκορπίστηκαν στα γύρω χωράφια. Εγώ είχα μαζέψει 2-3κουβάδες.

Ηρακλής Χρίστου: Γέμισε ο δρόμος και τα χωράφια ανθρώπινες σάρκες, μικρά-μικρά κομμάτια. Νομίζω ότι θα δυσκολευτούν πια να βρουν οστά να κάμουν DNA.

Ηλίας Στυλιανού: Νομίζω βομβάρδισαν το νοσοκομείο διότι δίπλα ήταν ένα θεωρακισμένο με τροχούς, ενώ τις προηγούμενες μέρες ξεφόρτωσαν εκεί πυρομαχικά.

ταστεί αγνώριστα». Ο Κωνσταντίνος Σωκράτους από την Ξυλοτύμπου, ένας εκ των δύο διασωθέντων ως εκ θαύματος, λέει: «Στο νοσοκομείο παρουσιάστηκα την Κυριακή, η ώρα 10 το πρωί, 9 Αυγούστου 1964. Αυτό στην πραγματικότητα ήταν ένα σπίτι που δεν πρόλαβε να τελειώσει. Στην ταράτσα του υπήρχε ένας μεγάλος κόκκινος σταυρός ενδεικτικό πως ήταν νοσοκομείο και στην είσοδο ήταν σταθεμευμένα δύο αυτοκίνητα με εμβλήματα του Ερυθρού Σταυρού. Στο νοσοκομείο γνώρισα τον γιατρό Δημήτρη Μαυρογέννη, δύο νοσοκόμους και 9 τραυματισμένους στρατιώτες. Ήμασταν στον λαϊμό και παρόλο που ήθελε να μείνει στον Λόχο του, ο λοχαγός του τον υποχρέωσε να παρουσιαστεί στο νοσοκομείο για περίθαλψη». Μετά από το σχετικό ρεπορτάζ ο Επίτροπος Προεδρίας Φώτης Φωτίου δεν διστάζει να μιλήσει για έντονο προβληματισμό που «αυξάνει τις υποχρεώσεις μας απέναντι ο' αυτές τις οικογένειες που λόγω

διαχρονικών παραλείψεων εξακολουθούν να βιώνουν τον Γολγοθά τους, από το 1964».

Με απόφαση Υπουργικού

Το σύνολο των στοιχείων που δημοσιεύσαμε στην «Κ», όλο το διάστημα από τον Αύγουστο του 2018, κινητοποιήσαν το Γραφείο του Επιτρόπου Προεδρίας που προέβη στη δική του έρευνα και ετοίμασε σχετική πρόταση για εκταφές στην Τηλλυρία, στο πλαίσιο του προγράμματος της Κ.Δ. Η πρόταση εγκρίθηκε από το Υπουργικό στις 9 Οκτωβρίου 2019 άρχισε η ανασκαφή στον Παχύαμμο. Στις 13 Νοεμβρίου, ο Παναγιώτης Εικοσάρης, κλήθηκε στο Γραφείο του Επιτρόπου Προεδρίας και ενημερώθηκε ότι ταυτοποιήθηκαν οστά του αδελφού του Γιώργου που εντοπίστηκαν στον κρατήρα του νοσοκομείου Παχυάμμου, που επισκεπτόταν ανελλιπώς τα προηγούμενα 55 χρόνια. Φέτος τα παιδιά, εγγόνια και δισέγγονα του Χαράλαμπου και της Αναστασίας Εικοσάρη από το Δάλι, υποδέχονται σήμερα Κυριακή 2 Αυγούστου 2020, 56 χρόνια μετά, τον 20χρονο ήρωά τους Γιώργο, με δόξα και τιμή μαζί με όλο Δάλι.

Παναγιώτης Εικοσάρης, αδελφός του ήρωα Εύχομαι να μη ζήσει κανείς τέτοια αγωνία

Αισθάνομαι μεγάλη συγκίνηση που εντοπίστηκαν και ταυτοποιήθηκαν τα οστά του αδελφού μας, Γιώργου Εικοσάρη και που ύστερα από 56 χρόνια θα τα ενταφιάσουμε στο χωριό μας. Κάθε χρόνο πηγαίναμε στον Παχύμμο για τις εκδηλώσεις και το μνημόσυνο που γινόταν εκεί και έλεγα στα παιδιά μου με παράπονο ότι φοβάμαι πως θα φύγω από τη ζωή χωρίς να τον βρώμε. Ευτυχώς όμως που ήσασταν εσείς, κ. Παράσχο, που προσπαθήσατε, χωρίς να τον γνωρίζετε και πετύχατε, μαζί με τον κ. Φώτη Φωτίου και τον κ. Ξενοφώντα Καλλή από την κυβερνητική πλευρά, να εντοπισθούν τα οστά του, να ταυτοποιηθούν με τη μέθοδο του DNA και να μας τα παραδώσουν για κηδεία και ταφή. Έτσι θα φύγω από τη ζωή απαλλαγμένος από ένα μεγάλο βάρος στη συνείδησή μου κι ένα χρέος έναντι

των γονιών μας, αυτό του εντοπισμού του Γιώργου. Έχουμε προγραμματίσει πριν από την κηδεία και την ταφή να τον περάσουμε από το πατρογονικό μας σπίτι, όπου θα γίνει κι ένα μικρό τρισάγιο, για να ολοκληρωθεί, ο πολύ μεγάλος κύκλος της τραγικής ύπαρξης του ήρωα της οικογένειάς μας, Γιώργου Εικοσάρη αυτός μιας αγωνίας που κράτησε 56 ολόκληρα χρόνια. Εύχομαι κανείς ποτέ, στον βασιτισμένο τύπο τόπο, να μη ζήσει μια τέτοια περίπτωση.

Φώτης Φωτίου, Επίτροπος Προεδρίας

Συγγνώμη της Πολιτείας στην οικογένεια του ήρωα

Έχουν περάσει 56 ολόκληρα χρόνια που ο εικοσάχρονος τότε ήρωας Γεώργιος Εικοσάρης, ευρισκόμενος σε διατεταγμένη υπηρεσία στη νεοσύστατη Εθνική Φρουρά και «tois κείνων ρήμασι πειθόμενος» έχασε τη ζωή του από τους βάρβαρους βομβαρδισμούς της τουρκικής αεροπορίας με βόμβες Ναπάλμ του νοσοκομείου Παχυάμμου όπου μεταφέρθηκε προηγουμένως τραυματίας από το πεδίο της μάχης. Έκτοτε η οικογένειά του αναζητούσε απεγνωσμένα πειστικές απαντήσεις για την τύχη του, τις οποίες δυστυχώς δεν έλαβε ποτέ. Οι γονείς του έφυγαν από τη ζωή με το πικρό παράπονο και τα αναπάντητα «γιατί». Δεν είχαν την ευκαιρία να τελέσουν μια κηδεία και να θάψουν τα ιερά οστά του παιδιού τους σύμφωνα με τα θρησκευτικά και κοινωνικά ήθη και έθιμά μας. Η υπόθεση του ήρωα Γεωργίου Εικοσάρη αποτελεί ακόμα ένα παράδειγμα που ως πολιτεία και ως κοινωνία μπορούμε να πω δεν φανήκαμε αντάξιοι της θυσίας των ηρώων μας και των εθνικών και ηθικών υποχρεώσεων μας απέναντι στις οικογένειές τους. Από πλευράς μου, εκ μέρους της Πολιτείας, εκφράζω μια μεγάλη συγγνώμη στην οικογένεια του ήρωα για τυχόν λάθη και παραλείψεις που έγιναν στο παρελθόν και τους προκάλεσαν αδικαιολόγητο πόνο και δυστυχία για τόσες δεκαετίες. Είναι γι' αυτόν τον λόγο που χωρίς οποιεσδήποτε σκοπιμότητες για να διορθώσουμε και να αντιμετωπίσουμε λάθη του παρελθόντος προχωρήσαμε στην πραγματοποίηση μεγάλων εκταφών λειψάνων ηρώων μας από μαρμαρίνου τάφους στις ελεύθερες περιοχές. Αποτελεί ιστορικό, ηθικό και εθνικό χρέος να εντοπίσουμε τα ιερά οστά των ηρώων μας ώστε να ταφούν με αξιοπρέπεια και σεβασμό, και να τιμηθούν ο αγώνας και η θυσία τους, έτσι που οι οικογένειές τους να μπορούν να κλείσουν το οδυνηρό κεφάλαιο της αβεβαιότητας της τύχης τους. Να θυμίσω ότι στο πλαίσιο της πάγιας ανθρωπιστικής μας πολιτικής

και προσέγγισης πραγματοποιήσαμε τις εκταφές του Νοράτλας στον Τύμβο της Μακεδονίτισσας, των πεσόντων ελλαδιτών αδελφών μας, της Ακταιωρού «Φαέθων», των ομαδικών τάφων στο κοιμητήριο Κωνσταντίνου και Ελένης του νοσοκομείου Αθαλάσσας, των πεσόντων των επικών μαχών της Τηλλυρίας, καθώς και από άλλους χώρους μετά από αιτήματα οικογενειών Ελληνοκυπρίων αλλά και Τουρκοκυπρίων. Συνεχίζουμε αυτήν την ανθρωπιστική πολιτική που στόχο έχει πρώτιστα την ικανοποίηση των ανθρωπίνων αναγκών των οικογενειών ευελπιστώντας ότι και η κατοικική δύναμη θα επιδείξει επιτέλους ανάλογη ευαισθησία και σεβασμό προς τα θύματα των βάρβαρων πράξεων της κατά της πατρίδας μας το 1964 και κατά την τουρκική εισβολή 10 χρόνια αργότερα το 1974. Ο βομβαρδισμός νοσοκομείων με βόμβες Ναπάλμ το 1964 και το 1974 και η δολοφονία ανήμπορων και ανυπεράσπιστων ασθενών αποτελούν ακόμα ένα στιγμή στην ιστορία της κατοικικής δύναμης. Ας ελπίσουμε ότι την κρίση αυτή περίοδο με τις απειλές για τετελεσμένα, η κατοικική δύναμη θα αντισταθεί επιτέλους τα σωστά διδάγματα από το αμαρτωλό ιστορικό παρελθόν της και δεν θα προχωρήσει σε επανάληψη τους. Θέλω με την ευκαιρία που μου δίνεται να ευχαριστήσω την εφημερίδα «Καθημερινή» και τον Διευθυντή της κ. Ανδρέα Παράσχο, που πρώτος έφερε το θέμα στη δημοσιότητα, για την βοήθεια και την συνεργασία.

Ξενοφών Καλλής, Επικεφαλής εκταφής

Στον κρατήρα εντοπίστηκαν διάσπαρτα ανθρώπινα οστά

Η εκταφή στο πρόχειρο νοσοκομείο Παχυάμμου εντάσσεται στο πλαίσιο του προγράμματος εκταφών της Κυπριακής Δημοκρατίας στις ελεύθερες περιοχές και πραγματοποιήθηκε μετά από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Την πολιτική επιτοπία είχε ο Επίτροπος Προεδρίας. Το πρόχειρο νοσοκομείο Παχυάμμου τον Αύγουστο του 1964 στεγαζόταν σε μια ημιτελή κατοικία στις παρυφές του χωριού Παχυάμμος, δίπλα από τον κύριο δρόμο Παχυάμμου-Κοκκίνων. Το νοσοκομείο στελεωνόταν από έναν γιατρό και τέσσερις νοσηλεύτριες, όλοι εθελοντές της Υγειονομικής Δημοκρατίας Πάφου, οι οποίοι περιέθαλπαν τους τραυματίες που μεταφέρονταν εκεί από τα πεδία των μαχών. Το νοσοκομείο βομβαρδίστηκε από την τουρκική αεροπορία με βόμβες ναπάλμ στις 9.8.1964, και καταστράφηκε ολοσχερώς. Σύμφωνα με κάποιες πληροφορίες μέρος του νοσοκομείου χρησιμοποιείτο και ως αποθήκη πυρομαχικών. Μετά τον βομβαρδισμό στον χώρο που βρισκόταν το νοσοκομείο δημιουργήθηκε ένας τεράστιος κρατήρας, που γέμισε με μπάζα από τα καλάσματα της οικοδομής. Κάτω από τη περιοχή περιεσυνέλεξαν από την ευρύτερη περιοχή καμένες σάρκες, τις οποίες μετέφεραν στο νοσοκομείο Πόλεως Χρυσοκούς. Έκτοτε ο κρατήρας και τα περισσότερα μπάζα παρέμειναν στον χώρο μέχρι την έναρξη της ανασκαφής. Σε κάποιο στάδιο, η Εθνική Φρουρά καθάρισε μέρος από τα μπάζα και δημιούργησε ένα κενотаφίο στη μνήμη των πεσόντων. Η εκταφή πραγματοποιήθηκε από

Κύπριους επιστήμονες με τη συνδρομή πυροτεχνουργών της Εθνικής Φρουράς καθώς και άλλων μελών της Εθνικής Φρουράς. Λόγω του ότι τα σώματα διαμελίστηκαν λόγω των εκρήξεων και του γεγονότος ότι υπήρχε η πιθανότητα παρουσίας μη εκραγέντων εκρηκτικών, όλες σχεδόν οι εργασίες πραγματοποιήθηκαν χειρωνακτικά. Οι πυροτεχνουργοί έλεγχαν τον χώρο προτού αναλάβουν οι αρχαιολόγοι και αφαιρέσουν 10 εκ. κύματα. Η ανασκαφή άρχισε αρχές Οκτωβρίου του 2019 και ολοκληρώθηκε στα μέσα Δεκεμβρίου. Κατά την εκταφή εντοπίστηκε πληθώρα θραυσμάτων εκρηκτικών και βομβών, κάποια προσωπικά αντικείμενα και μικρή ποσότητα ιατρικού εξοπλισμού. Σε διάφορα σημεία του κρατήρα εντοπίστηκαν διάσπαρτα ανθρώπινα οστά. Όσον αφορά τον ήρωα πεσόντα Γεώργιο Εικοσάρη, οστά του που ταυτοποιήθηκαν εντοπίστηκαν στο κέντρο σχεδόν του κρατήρα και σε βάθος περίπου 3 μέτρων. Οι αναλύσεις DNA έγιναν από τους επιστήμονες του Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής Κύπρου. Η εκταφή του πρόχειρου νοσοκομείου έχει ολοκληρωθεί.

Με τη ΔΗΠΑ έχουμε ίδιο πολιτικό DNA

Στο ΔΗΚΟ μου έταξαν τη δημαρχία Λεμεσού, θεωρώντας πως έτσι θα με εγκλωβίσουν στο κόμμα λέει στην «Κ» ο Άγγελος Βότσης

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Δεν είναι ότι τρελαθήκαμε και φύγαμε από το ΔΗΚΟ, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο αποχωρήσας από το ΔΗΚΟ βουλευτής Άγγελος Βότσης, σημειώνοντας πως ένας-ένας εκπαραθυρώνονταν από το κόμμα. Προσάθησε, όπως εξηγεί, μέχρι την υστία να επανέλθει το κόμμα στις διαχρονικές του θέσεις και να σταματήσει να είναι αρνητής των πάντων. Διηγείται την «αρχή του τέλους» για την παρουσία του σε συλλογικά όργανα ακόμη και τις απειλές ότι θα καλούσαν την αστυνομία αν δεν έφευγε από τη σύνθεση της επαρχιακής Λεμεσού. Ξεκαθαρίζει πως φεύγει με ψηλά το κεφάλι, θεωρώντας πως η δουλειά που έκανε κοινοβουλευτικά έχει καταγραφεί, απορρίπτει τα περί συνεννόησης με Προεδρικό και Πινδάρου, όχι όμως και την κοινή συμπίεση με τη ΔΗΠΑ.

«Έχετε πει πως αποχωρείτε από το ΔΗΚΟ, γιατί διαφωνείτε σε θέματα πολιτικής και ουσίας. Ποιες είναι οι διαφορές;

—Το ΔΗΚΟ, με τον πρόεδρο και με μία πολύ μικρή ομάδα που αποφασίζουν για όλα τα θέματα, έχουν καταστήσει τα διάφορα όργανα του κόμματος, διακοσμητικού χαρακτήρα. Όλες οι αποφάσεις είναι προελημμένες, τα μέλη απλώς παρευρίσκονται για να τις επικυρώσουν. Το κόμμα απέκτησε συμπεριφορά που δεν έχει καμία σχέση με έναν κεντρικό χώρο. Στο Κέντρο βασικά χαρακτηριστικά ήταν η μετριοπάθεια και η σύνθεση απόψεων. Όλα αυτά δεν έχουν καμία ουσία στο ΔΗΚΟ,

Έχει καταστρέψει κάθε γέφυρα με τον ενδιάμεσο χώρο, έχει καταστρέψει τη σχέση με τον ΔΗΣΥ και ενώ είχε γκρεμίσει γέφυρες με το ΑΚΕΛ, πλέον ακούμε για συμπίεση χωρίς να έχουν παρθεί αποφάσεις εντός του κόμματος.

το οποίο κινείται σε ακραία ρητορική, που του φταίει τα πάντα και είναι αρνητής των πάντων. Έχει καθεί και η πολιτική αξιοπιστία του κόμματος. Κατέστρεψε κάθε γέφυρα με τον ενδιάμεσο χώρο, έχει καταστρέψει τη σχέση με τον ΔΗΣΥ και ταυτόχρονα, ενώ είχε γκρεμίσει γέφυρες με το ΑΚΕΛ, πλέον ακούμε για συμπίεση των δύο, χωρίς να έχουν παρθεί οι όποιες αποφάσεις εντός του κόμματος. Δεν είναι κακό να κτίζονται γέφυρες είτε με τη Δεξιά είτε με την Αριστερά, αλλά γι' αυτό δεν υπήρξε καμία απόφαση σε συλλογικό όργανο.

«Έχουν γκρεμίσει οι γέφυρες με τον ενδιάμεσο χώρο λέτε. Ξέρετε κάτι συγκεκριμένο;

—Υπάρχει οποιαδήποτε επικονωνία με τη Συμμαχία Πολιτών; Με την Αλληλεγγύη, με την ΕΔΕΚ; Από όσα γνωρίζω κάθε άλλο από αγαστές είναι οι σχέσεις με τα πιο πάνω κόμματα. Ρωτήστε και τον Γιώργο Περδική. Για να είμαι δίκαιος δεν φταίει μόνο η ηγεσία του ΔΗΚΟ γι' αυτό,

Εγώ δεν είμαι από αυτούς των Προεδρικών. Είμαι του ανοικτού πεδίου και δεν έχω τέτοιου είδους επαφές και καθοδηγήσεις, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Άγγελος Βότσης, διαψεύδοντας τις διαβουλεύσεις με Πινδάρου.

αλλά κάποτε λέγαμε ότι ήταν ένας χώρος που ξεκίνησε με τις προοπτικές να δημιουργήσει τον τρίτο πόλο. Όπως το χειρίστηκαν, σήμερα όλες οι γέφυρες είναι κατεστραμμένες. **—Εσείς, όμως, είχατε πρόβλημα με τη συνεργασία με τον Ενδιάμεσο, δεδομένης και της θέσης κομμάτων εναντίον της ΔΔΟ. Σήμερα υπάρχει πρόβλημα που γκρεμίζουν οι γέφυρες;**

—Σημειώνεται η αναξιοπιστία. Προτού ο Νικόλας Παπαδόπουλος εξαγγείλει την υποψηφιότητά του, του είχα επισημάνει πως οι ιστορικοί ηγέτες μας αγωνίζονταν για λύση διζωνικής, δικονομικής ομοιοπονδίας με το σωστό περιεχόμενο. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος κατέληξε με μια νέα στρατηγική που δεν καταγραφόταν καν η μορφή της λύσης. Ακούγαμε την Ελένη Θεοχάρους στην τηλεό-

ραση να σημειώνει ότι εμείς είχαμε πει να μη αναφέρεται η ΔΔΟ και τον Μαρίνο Σιζόπουλο να χαρακτηρίζει τη ΔΔΟ ως τη χειρότερη μορφή διχοτόμησης. Το ίδιο πιστεύει και ο αγαπητός φίλος και εκπρόσωπος Τύπου του ΔΗΚΟ Παύλος Μυλωνάς. Και διερωτώμαι ποιος κοροϊδεύει ποιον;

—Διαφωνείτε, όμως, να συνεργαστεί με το ΑΚΕΛ;

—Δεν είμαι εναντίον καμιάς συνεργασίας. Ένα κεντρικό κόμμα πρέπει να κτίζει γέφυρες με όλους, στηριζόμενο ωστόσο σε αρχές. Αν ήταν λάθος η κίνηση Νικόλα Παπαδόπουλου να συμπεριβεί με τον Ενδιάμεσο, θα τον ακούγαμε κατά τις μαύρες επετείους να κάνει αναφορά στη μορφή λύσης που επιδιώκει. Ακόμα και σήμερα αρνείται να αναφερθεί στη ΔΔΟ. Αν τη μορφή λύσης στην οποία οι ιστορικοί μας ηγέτες αναφέρονταν δεν είμαστε σε θέση να την ψελλίζουμε, δίνουμε την ευκαιρία στον Τούρκο να βάλει στο τραπέζι τη διχοτόμηση και αυτή η απαράδεκτη κατάσταση ίσως να νομιμοποιηθεί.

—Γιατί φύγατε όμως σήμερα και όχι μετά τις προεδρικές εκλογές με τους υπόλοιπους;

—Προσπαθήσαμε να πείσουμε για πολλά ζητήματα. Όταν συζητούσαμε για την προεδρία πήγα στο εκτελεστικό γραφείο και ρώτησα αν θέλουμε πράγματι να φύγει ο Αναστασιάδης από την εξουσία. Ο πιο σίγουρος τρόπος είχα πει είναι να προσπαθήσουμε να συνεργαστούμε με κοινό υποψήφιο με το ΑΚΕΛ και πρότεινα να το σκεφτούμε. Ένα λεπτό αφότου το έθεσα, τα ΜΜΕ έγραψαν ότι «ο Βότσης θέλει

να πάνε με το ΑΚΕΛ». Γύρισα το κινητό μου στον πρόεδρο και του είπα «Νικόλα, έτσι θέλεις να λειτουργούν τα όργανα;». Αυτό ήταν η αρχή του τέλους για μένα για να συμμετέχω σε συλλογικά όργανα. Η δεύτερη φορά ήταν όταν πήγαμε να επικυρώσουμε κατά πόσο ο υποψήφιος του ΔΗΚΟ θα ήταν ο Νικόλας Παπαδόπουλος για τις προεδρικές εκλογές. Υπήρξε προβληματισμός στο Εκτελεστικό Γραφείο, όμως η συζήτηση διεκόπη για να συνεχίσουμε τη συζήτηση στην Κεντρική Επιτροπή. Η αίσθηση ήταν γεμάτη κόση εκτός Κεντρικής Επιτροπής που δεν επέτρεψε τη συζήτηση και επικύρωσαν διά βοής τον Νικόλα Παπαδόπουλο. Γι' αυτό δεν ξαναπήγα στην Κεντρική Επιτροπή.

—Σας καταγγέλλουν ότι δεν γαίνετε ούτε καν στις εκδηλώσεις του κόμματος.

—Στη σύνθεση της επαρχιακής επιτροπής της Λεμεσού, οι δύο βουλευτές Λεμεσού (η Αθηνά Κυριακίδου κι εγώ) που συμμετέχουμε ex officio, πήγαμε να ψηφίσουμε και ο κ. Λεωνίδου επέμεινε ότι δεν μπορούμε να ψηφίσουμε για τον καταρτισμό της επιτροπής. Φτάσαμε στο σημείο να μας πει ότι αν δεν φύγουμε θα καλέσει την αστυνομία να μας διώξει. Ποιος; Ο Πανίκος Λεωνίδου εμάς, που εργαζόμασταν και ανελλιπώς στηρίζαμε το κόμμα. Εγώ προσωπικά από τα 14 μου. Έκτοτε δεν ξαναπήγα στο κόμμα κι ήταν εις γνώση του προέδρου. Τίμησα τα καθήκοντά μου στη Βουλή, για το ΔΗΚΟ, για τον κόσμο που μας ψήφισε, για την Κύπρο μας. Θέλω να πιστεύω πως άφησα το αποτύπωμά μου στην κοινοβουλευτική ομάδα.

Με πρότειναν για Πρόεδρο της Βουλής αλλά είπα θα κάνω ό,τι πει το κόμμα

—Σας πρότειναν όμως τη θέση του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου, την προεδρία της Επιτροπής Οικονομικών... Αυτό δεν αποτελεί ένδειξη εκτίμησης στο πρόσωπό σας;

—Μου είχαν προτείνει να επιλέξω μεταξύ κοινοβουλευτικού εκπροσώπου ή του προέδρου της Επιτροπής Οικονομικών. Τότε υπήρχε και μία συζήτηση για την προεδρία της Βουλής. Ο Νικόλας είχε ξεκαθαρίσει πως δεν ενδιαφερόταν, ούτε εγώ είχα τέτοιους στόχους, όμως στο παρασκήνιο υπήρχε μία συζήτηση ότι μία δική μου υποψηφιότητα θα στηριζόταν από τον ΔΗΣΥ και το ΑΚΕΛ και από άλλα κόμματα. Εγώ τότε είπα πως θα λειτουργήσω κοινοβουλευτικά και δεν θα ακολουθήσω τη στάση άλλων στο παρελθόν. Είπα πως θα κάνω ό,τι πει το κόμμα γιατί είμαι στρατιώτης. Τότε ο Νικόλας Παπαδόπουλος είπε «μα να αφήσω

τον καλύτερό μας βουλευτή να πάει πρόεδρος της Βουλής;» και στήριξε τον Μαρίνο Σιζόπουλο. Πειθαρχησα πλήρως και όταν μου προτάθηκε να διαλέξω μεταξύ Επιτροπής Οικονομικών και της θέσης του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου επέλεξα την πρώτη που και ο ίδιος ο Νικόλας θεωρούσε καταλληλότερη. Φεύγω με ψηλά το κεφάλι, γιατί είναι ίσως λίγες φορές που παραδίδονται επιτροπές χωρίς εκκρεμούντα θέματα. Η ευκαιρία μου δόθηκε γιατί όπως μου είπαν την άξιζα και ελπίζω να ανταποκρίθηκα στις προσδοκίες.

—Και τώρα τι γίνεται;

—Διοργανώνουμε μια πλατφόρμα στην οποία θα συμμετέχουν όσοι πολίτες θέλουν. Δεν θα έχει αρχηγούς και αφεντάδες και δεν θα λειτουργεί με το παραδοσιακό σύστημα, αλλά συλλογική ηγεσία που θα καταγράφει απόψεις των φίλων για να μπορεί να τις εφαρμόζει.

—Γιατί να μην εισχωρήσετε στη ΔΗΠΑ;

—Η ΔΗΠΑ έχει κάνει τη δική της αρχή, εμείς είμαστε μια πλατφόρμα που θέλουμε να λειτουργούμε με συγκεκριμένο τρόπο.

—Υπάρχουν διαφορές με τη ΔΗΠΑ;

Δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ μας και όσων από τη ΔΗΠΑ προέρχονται από το ΔΗΚΟ. Τη ΔΗΠΑ τη δημιούργησε ο Νικόλας Παπαδόπουλος, ο οποίος με τις διαγραφές —κάποιες δικαίως, κάποιες αδικώς— ώθησε πολύ κόσμο αντί να πάει σπιτί του να κάνει ένα νέο κόμμα. Και εμείς δεν είναι ότι τρελαθήκαμε να φύγουμε από το ΔΗΚΟ. Σταδιακά, ένας-ένας εκπαραθυρώνονταν. Ψάξτε ιστορικά στελέχη να δούμε πού βρίσκονται. Γιατί για παράδειγμα δεν είναι κοντά ο Κολοκασιδής, ο Ανδρέας Αγγελίδης, ο Νίκος Κλεάνθους, ο Μάρκος Κυπριανού, ο Χρίστος Πατσολίδης, ο Μάκης Κεραυ-

νός. Στελέχη που πέρασαν από το κόμμα, που έχουν «βούλα» κανονικά στο ΔΗΚΟ. Και που δεν κατάφεραν η ηγεσία να τους αξιοποιήσει.

—Θα τους φέρετε κοντά στην πλατφόρμα;

—Εμείς είμαστε ανοικτοί για όλο τον κόσμο. Αν με ρωτάτε ως πρώην ΔΗΚΟϊκό, το DNA είναι περισσότερο ΔΗΚΟϊκό. Με τους συναγωνιστές της ΔΗΠΑ έχουμε το ίδιο πολιτικό DNA, μαζί ξεκινήσαμε.

—Συνεπώς θα συνεργαστείτε στις βουλευτικές;

—Ακόμη δεν έχουμε δει τη μορφή και τη δομή. Όταν οργανωθεί η πλατφόρμα, θα δούμε με ποιους θα συνεργαστούμε.

—Αρα επαναδιεκδικείτε στις βουλευτικές;

—Η πρώτη σκέψη ήταν να «κρεμάσω τα παπούτσια» τον Μάιο του '21. Συζητήσαμε με πολύ κόσμο, θεωρώ πως δεν μας έφαγαν τα χρόνια. Είναι

ανοικτό, με αρκετές πιθανότητες, χωρίς όμως να μπορώ να πω κάτι επί του παρόντος.

—Λένε πάντως πως όλο αυτό οργανώνεται από Πινδάρου και Προεδρικό. Είχατε συνεννόηση και διαβούλευση;

—Σε καμία περίπτωση. Εγώ δεν είμαι από αυτούς των Προεδρικών. Είμαι του ανοικτού πεδίου και δεν έχω τέτοιου είδους επαφές και καθοδηγήσεις. Εμπνευστής είναι ο Γιώργος Προκοπίου.

—Τα περι δημαρχίας Λεμεσού ισχύουν;

—Ουδέν αναλτθέστερο. Η Λεμεσός έχει Δημοτικό Συμβούλιο και δήμαρχο, που στηρίζω με όλες μου τις δυνάμεις. Δεν είναι καιρός να συζητούμε δημαρχικές, καθώς δεν ξέρουμε αν θα γίνουν εκλογές. Αυτό έλεγα και πριν από έναν χρόνο, όταν κάποιοι ξεκίνησαν να μου το προτείνουν, με θεώρησαν τόσο αδαή,

που σκέφτηκαν ότι με το να μου τάξουν τη δημαρχία θα με εγκλωβίσουν. «Θα τον βγάλουμε δήμαρχο και θα είναι πειθαρχημένος». Εγώ δεν λειτουργώ έτσι.

—Επί Κουβλία Ζητούσατε να παραδώσει την έδρα. Εσείς γιατί δεν κάνετε κάτι παρόμοιο;

—Θα μπορούσε να συζητηθεί στην Ολομέλεια της Βουλής όλο αυτό, ωστόσο αυτό ενδεχομένως να οδηγήσει σε μεγάλη αλλαγή της υφιστάμενης Βουλής. Προσωπικά έχω φτάσει εδώ με συνέπεια, με προσφορά προς το κόμμα που με έχει εκλέξει. Θεωρώ πως να ολοκληρώσω τους εννέα μήνες που μου έμειναν, δεν σημαίνει ότι καταχρώμαι της θέσης του κόμματος που με είχε στο ψηφοδέλτιό του. Γιατί το τίμησα όπως με τίμησαν και ανταπέδωσα την τιμή με την κοινοβουλευτική μου παρουσία όλα αυτά τα χρόνια.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗ

Η ουσία των πραγμάτων σε Κυπριακό - ελληνοτουρκικά

Πριν από 15 μέρες γράφαμε ότι το επόμενο διάστημα θα βρεθούμε μπροστά σε μια σοβαρή κρίση στην ελληνική ΑΟΖ, εκτιμώντας ότι η Τουρκία θα κινηθεί προς το Καστελόριζο. Δυστυχώς, η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώθηκε.

Η κρίση δεν έχει ξεπεραστεί. Βρίσκεται σε ύφεση. Είναι προφανές ότι η τουρκική ηγεσία έχει δώσει χρόνο στην προσπάθεια να αρχίσει ένας διάλογος ο οποίος να μπορεί να την καλύψει. Ένας διάλογος με την Ελλάδα στον οποίο θα μπορέσει να εγείρει τις απαιτήσεις τns. Αν δεν πετύχει ο στόχος της αυτός θα πρέπει να θεωρείται αρκετά πιθανόν ότι το «Ορούτς Ρέις» θα αποπλεύσει, συνοδευόμενο από τουρκικές φρεγάτες, για τα ανοικτά του Καστελόριζου.

Η προκλητική συμπεριφορά της Τουρκίας δεν μπορεί να αναλυθεί με μεταφυσικούς όρους. Ο Ερντογάν προκαλεί στην Ελλάδα, στην Κύπρο, στη Λιβύη, στη Συρία, στο Ιράκ και αλλού για κάποιους συγκεκριμένους λόγους. Το τουρκικό

κεφάλαιο αδημονεί και απαιτεί επέκταση σε νέες χώρες και σφαίρες ελέγχου και επιρροής. Τα σοβαρά οικονομικά προβλήματα της Τουρκίας αλλά και η εξάντληση των καταναλωτικών δυνατοτήτων της τουρκικής αγοράς, εξωθούν την Τουρκία σε μια πολεμική, ιμπεριαλιστική διάταξη.

Στο διεθνές περιβάλλον επικρατεί λίγο - πολύ μια διεθνής αναρχία. Χώρες που έχουν συμφέροντα σε κράτη μαζεύνονται και αποφασίζουν με τρόπο απαράδεκτο, χωρίς καμία εμπλοκή των ιδίων των λαών.

Το γεγονός ότι γύρω από την Τουρκία δημιουργήθηκαν μια σειρά από ανοικτά εθνικά ζητήματα όπως ο πόλεμος στη Συρία, η αστάθεια στο Ιράκ, η διάλυση του κράτους στη Λιβύη, έδωσαν την ευκαιρία στην Τουρκία να εμπλακεί και να διεκδικεί το δικό της μερίδιο.

Η στάση της διεθνούς κοινότητας έναντι της Τουρκίας είναι απογοητευτική. Η Τουρκία αλωνίζει την κυπριακή ΑΟΖ και η Ευρωπαϊκή Ένωση τη καίδευει με ανούσια μέ-

Ο Ερντογάν προκαλεί στην Ελλάδα, στην Κύπρο, στη Λιβύη, στη Συρία, στο Ιράκ και αλλού για κάποιους συγκεκριμένους λόγους.

τρα. Προχωρά στον εποίκισμό της Αμμοχώστου, την ενσωμάτωση των κατεχομένων εδαφών μας και ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών μάς επιρρίπτει εξίσου την ευθύνη για τα αδιέξοδα.

Η Τουρκία είναι τόσο προκλητική

γιατί θεωρεί ότι με αυτά τα δεδομένα είναι η ευκαιρία, χωρίς ουσιαστική διεθνή αντίδραση, να επιβάλει νέα τετελεσμένα. Η δική μας εξωτερική πολιτική θα πρέπει να ομολογήσουμε ότι δεν πέτυχε τους στόχους της. Δεν λέμε ότι εξαρτώνται όλα

ή έστω τα πάρα πολλά από εμάς. Αλλά σίγουρα έχουμε ρόλο να διαδραματίσουμε. Αυτό τον ρόλο δεν τον διαδραμάτισαμε σωστά. Οι τουρκικές απειλές αντιμετώπιστηκαν στην αρχή με ελαφρότητα. Τοιχνόταν ότι η Τουρκία δεν έχει τρυπάνια και δεν έχει τη δυνατότητα να εκτελέσει γεωτρήσεις. Στη συνέχεια οι κυβερνώντες δημιούργησαν για λόγους εσωτερικής κατανάλωσης την ψευδαίσθηση ότι περίπου μετατρεπόμαστε σε υπερδύναμη. Διαφήμιζαν τη δημιουργία γαλκικής ναυτικής βάσης, διαφήμιζαν στρατιωτικές συμφωνίες με τη ΗΠΑ. Έδιδαν την αίσθηση ότι οι τριμερείς συνεργασίες με χώρες της περιοχής είχαν και στρατιωτικό χαρακτήρα. Δεν έδρασαν έγκαιρα, δεν έκαναν τη κατάλληλη προεργασία εντός της Ε.Ε.

Το αποτέλεσμα είναι δυστυχώς γνωστό: Όπως ομολογούν σήμερα ο πρόεδρος Αναστασιάδης και ο κυβερνητικός του εκπρόσωπος, οι περιβόητες κυρώσεις «που θα πονούσαν» την Τουρκία είναι τα μέτρα

κατά δύο υπαλλήλων της ΤΡΑΟ.

Η ουσία, λοιπόν, των εξελίξεων είναι ότι βρισκόμαστε μπροστά σε πραγματικά τραγικές και απογοητευτικές εξελίξεις. Ψηλαφούμε τον οριστικό ενταφιασμό της προοπτικής επανένωσης και απελευθέρωσης της πατρίδας και του λαού μας. Ο ικανός παρατηρητής μπορεί να δει νέα δεινά να συσσωρεύονται για την πατρίδα. Στο ενδεχόμενο οποιασδήποτε έντασης σύγκρουσης ο μεγάλος χαμένος θα είναι η Κύπρος. Υπάρχει ο κίνδυνος η Κύπρος να μείνει μόνη της να αντιμετωπίζει τις τουρκικές προκλήσεις. Δεν υπάρχει συγκροτημένο όραμα και στρατηγική για να αποφύγουμε τους κινδύνους και να δικαιώσουμε τη πατρίδα μας. Και υπάρχει μια Τουρκία που ιμπεριαλιστικά θέλει να επιβληθεί στους γείτονές της με τον πιο εύκολο στόχο να φαντάζει, δυστυχώς, η Κύπρος.

Ο κ. Χρίστος Χριστοφίδης είναι επαρχιακός γραμματέας ΑΚΕΛ Λευκωσίας - Κερύνειας.

Η EMILY ΓΙΟΛΙΤΗ ΣΤΗΝ «Κ»

Η αποτυχία της μεταρρύθμισης στη Δικαιοσύνη δεν είναι επιλογή

Η υπ. Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης καθορίζει τις προτεραιότητές της, τις ευθύνες της Αστυνομίας και τον ρόλο της στην πανδημία

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Μονόδρομο αποτελεί για την κυβέρνηση, η ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης στη Δικαιοσύνη, σύμφωνα με την Έμιλυ Γιολίτη. Στην πρώτη της συνέντευξη ως υπουργού Δικαιοσύνης η κ. Γιολίτη αναφέρεται στις προτεραιότητες που έχει καθορίσει, θεωρώντας πως μέχρι το φθινόπωρο η Βουλή θα έχει ψηφίσει τα νομοσχέδια των αλλαγών. Αξιολογεί το έργο της Αστυνομίας και εντοπίζει σε ποια θέματα υπάρχουν αδυναμίες. Ενδιαφέρουσα είναι η πρόταση που παρουσιάζει στην «Κ», για τη μορφή των ποινών στα θέματα της οδικής ασφάλειας.

—Η μεταρρύθμιση της Δικαιοσύνης αποτελούσε πρόκληση για τους προκατόχους σας. Πώς προτίθεστε να προχωρήσετε;

—Η μεταρρύθμιση είναι το πρώτο πράγμα που βρήκα ερχόμενη στο Υπουργείο. Είναι τα νομοσχέδια που ετοίμασαν οι προκατόχοί μου, Ιωνάς Νικολάου και Γιώργος Σαββίδης. Όταν ανέλαβα τα νομοσχέδια ήταν ήδη κατατεθειμένα στη Βουλή, δεν συμμετείχα στη διαμόρφωσή τους, και η πρώτη ενημέρωσή που είχα ήταν ότι υπήρχε συναίνεση, ότι ήταν συμφωνημένα και εντός του μήνα θα ψηφίζονταν από τη Βουλή. Εντούτοις, από τον πρώτο κύκλο επαφών με τα κόμματα, αντιλήφθηκα ότι δεν ήταν ακριβώς έτσι τα πράγματα. Υπήρχαν ακόμη ανοικτά κεφάλαια και όπως γνωρίζετε υπάρχει τώρα η πρόθεση να επιστραφεί στο Υπουργείο για περαιτέρω διαβούλευση το βασικό μέρος της μεταρρύθμισης, δηλαδή η αναδιάρθρωση των ανώτατων βαθμίδων της Δικαιοσύνης. Στην Ολομέλεια της Βουλής την Παρασκευή ψηφίστηκε η δημιουργία Σχολής Δικαστών και η ανακατανομή της Αστικής Δικαιοδοσίας μεταξύ των βαθμίδων των Επαρχιακών Δικαστών. Πρέπει να πω ότι κανονικά δεν υπήρχε διαδικασία «επιστροφής» νομοσχεδίων. Τα νομοσχέδια, όταν ολοκληρώσουν τη διαδικασία τους, που είναι η διαβούλευση και η νομοτεχνική εξέτασή τους, είτε ψηφίζονται είτε καταψήφίζονται από την Ολομέλεια.

—Άρα τι γίνεται;

—Η διαδικασία που θα ακολουθεί σε αυτή την περίπτωση είναι λίγο παράξενη. Έχω ζητήσει περαιτέρω διευκρινίσεις για το τι σημαίνει η επιστροφή αυτών των νομοσχεδίων στο Υπουργείο. Ξέρω πως

όλοι είναι σύμφωνοι και πως χρειάζεται η απονομή της δικαιοσύνης να γίνεται πιο γρήγορα. Άρα με αυτό το δεδομένο πιστεύω πως αντιλαμβάνονται, όλα τα μέρη, τη σημαντικότητα να περάσουν τα νομοσχέδια που αφορούν τη μεταρρύθμιση. Τους έχω ζητήσει να τοποθετηθούν ακριβώς, σε ποια σημεία των νομοσχεδίων δεν συμφωνούν και πού χρειάζονται περισσότερη διαβούλευση για να μπορέσω και εγώ να τα επεξεργαστώ για να δημιουργήσω γέφυρες μεταξύ των μερών, για να μπορούμε να τα συν-διαμορφώσουμε, με τέτοιο τρόπο που να είναι αποδεκτός απ' όλους.

—Είστε νομικός και γνωρίζετε από πρώτο χέρι τις ανάγκες αλλαγών. Η μεταρρύθμιση, ασχέτως διαφωνιών, είναι μονόδρομος;

“

Οι διαβουλεύσεις δεν μπορεί να είναι ατέρμονες. Θεωρώ ότι τώρα θα πρέπει να περάσουμε σε μια ουσιαστική διαβούλευση με γρήγορους ρυθμούς, ώστε να επιτευχθούν οι αναγκαίες συγκλίσεις.

—Είναι μονόδρομος. Είμαστε στην τελευταία θέση των δεικτών σε ό,τι αφορά την ταχύτητα απονομής δικαιοσύνης στην Ε.Ε. Παίρνεις μια απόφαση από το δικαστήριο και μέχρι να τελεσιδικήσει μπορεί να πάρει και 10 χρόνια. Είναι μια κατάσταση, η οποία δεν είναι αποδεκτή από κανέναν και μια κατάσταση που όλοι συμφωνούμε ότι πρέπει να αλλάξει τάχιστα. Έχω δηλώσει, σε όλους, ότι είμαι διατεθειμένη αμέσως και εντός του καλοκαιριού να αρχίσουμε δουλειά, ώστε να κερδίσουμε χρόνο, έτσι με την έναρξη των συνεδριών της Βουλής να μπορούμε να είμαστε έτοιμοι με κάποιο συμφωνημένο σχέδιο.

—Αντιλαμβάνομαι ότι υπάρχει διάθεση από πλευράς κυβέρνησης να ολοκληρωθεί τάχιστα η ψήφιση. Από τα κόμματα;

—Και από πλευράς της κυβέρνη-

Στόχος της κυβέρνησης είναι μέσα στο φθινόπωρο να έχει ολοκληρωθεί το έργο της μεταρρύθμισης στη Δικαιοσύνη με την ψήφιση των νομοσχεδίων, αναφέρει στη συνέντευξή της στην «Κ» η υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης.

σης και πιστεύω και από πλευράς όλων των εμπλεκόμενων. Δεν νομίζω ότι διαφωνεί κάποιος για τη μεταρρύθμιση. Απλώς διαφωνούν στα σημεία, ζητούν περαιτέρω διαβούλευση. Έχει όμως δύο χρόνια που γίνεται διαβούλευση στα νομοσχέδια. Οι διαβουλεύσεις δεν μπορεί να είναι ατέρμονες. Θεωρώ ότι τώρα θα πρέπει να περάσουμε σε μια ουσιαστική διαβούλευση με γρήγορους ρυθμούς, ώστε να επιτευχθούν οι αναγκαίες συγκλίσεις.

—Ένα περιθώριο χρόνου μέχρι το τέλος του 2020 είναι ικανοποιητική περίοδος;

—Θα έλεγα ότι στόχος μας είναι εντός του φθινοπώρου, να ψηφιστούν νομοσχέδια που αφορούν τη μεταρρύθμιση.

—Σας έχει απασχολήσει το ενδεχόμενο η μεταρρύθμιση να κολλήσει και να μην περάσει;

—Δεν είναι επιλογή αυτή. Θα περάσει. Πιστεύω πως ποτέ δεν θα είναι αποδεκτό απ' όλους σε όλα τα σημεία του ένα νομοσχέδιο, όποιο και αν είναι αυτό. Πιστεύω πως όλοι θα πρέπει να επιμεινουμε μόνο στα σημεία που θεωρούμε πάρα πολύ σημαντικά. Επομένως θα περάσει η μεταρρύθμιση, η οποία σίγουρα θα έχει διαφορές από την αρχική πρόταση, αλλά εύχομαι και ελπίζω ότι θα είναι προς τη σωστή κατεύθυνση, ώστε να επιτυγχάνεται η σωστή δικαιοσύνη στην Κύπρο.

—Τι είναι αυτό που αλλάζει στη Δικαιοσύνη η μεταρρύθμιση;

—Αλλάζει πολλά και διαρθρωτικά και διαδικαστικά, αλλά το πιο σημαντικό είναι ότι θα έχουμε μια πιο αποδοτική, πιο γρήγορη δικαιοσύνη και επίσης ποιοτικότερη δευτεροβάθμια δικαιοσύνη. Η μεταρρύθμιση πρέπει να δίνει αποτελεσματικές

λύσεις στον κάθε πολίτη σε ένα αποδεκτό χρονικό περιθώριο.

—Επικαλούμαι και πάλι την επαγγελματική σας ιδιότητα, ποια είναι τα αισθήματά σας για το στεγαστικό όταν π.χ. χρειάστηκε να πάτε στα Δικαστήρια Λευκωσίας;

Και στη Λεμεσό υπάρχει μεγάλο πρόβλημα στέγασης. Σε όλες τις πόλεις, τα Δικαστήρια έχουν θέμα. Κτηριακά θα πρέπει να αναβαθμιστούν. Πρέπει, και θα βρεθούν λύσεις που να είναι ικανοποιητικές, να αντανακλούν ένα επίπεδο πολιτισμού και δικαιοσύνης που μας αξίζει. Θα πρέπει τα δικαστικά κτήρια —και είναι στο πλάνο— να επιδιορθωθούν ή να βρεθούν νέοι χώροι που θα μπορούν να στεγάσουν τη μεταρρύθμιση, δύο ζητήματα που πρέπει να πάνε χέρι-χέρι, παράλληλα.

Ελεγχος στην Αστυνομία

—Ως πολίτης είχατε εικόνα για την Αστυνομία. Τώρα ως υπουργός, η εικόνα που είχατε σημασία είναι διαφορετική; —Η Αστυνομία κάνει ένα πολύ μεγαλύτερο έργο από αυτό που νόμιζα, ως απλή πολίτης. Έχει πολλά πράγματα να κάνει σε πολλούς τομείς. Η σύγκριση που γίνεται με άλλες ευρωπαϊκές χώρες δεν είναι δίκαιη γιατί γίνεται σύγκριση ανόμοιων δεδομένων. Λένε πως έχουμε περισσότερους αστυνομικούς ανά πολίτη στην Κύπρο, σε σχέση με άλλες χώρες, αυτό δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα επειδή είναι άλλοι οι δείκτες μέτρησης που χρησιμοποιούνται. Για παράδειγμα η Αστυνομία Κύπρου είναι υπεύθυνη για τους ελέγχους στα αεροδρόμια, στα λιμάνια υπάρχει η Λιμενική Αστυνομία, όλες αυτές οι υπηρεσίες σε άλλα κράτη μέλη πιθανόν να μη βρίσκονται στην Αστυνομία αλλά σε άλλα Υπουργεία ή Υπηρεσίες. Επίσης η Αστυνομία στην Κύπρο καλείται να ελέγξει την πράσινη γραμμή, να πατάξει το έγκλημα, τη διαφθορά, τα ναρκωτικά, και τώρα να ελέγξει την πανδημία. Πρέπει να είναι παρούσα, σχεδόν παντού. Είναι ένας ρόλος που είναι πάρα πολύ δύσκολος. Εγώ θεωρώ πως η Αστυνομία, στη μεγάλη πλειοψηφία της, επιτελεί ένα πάρα πολύ καλό έργο. Υπάρχουν βεβαίως μεγάλα περιθώρια βελτίωσης. Σε αυτά θα επικεντρωθούμε τώρα. Υπάρχει στην Αστυνομία, όπως και σε άλλες χώρες, και η διαφθορά, ένα θέμα που θα το δούμε ειδικά και θα εγküψουμε σε αυτό. Θεωρώ πως ο έλεγχος για θέματα διαφθοράς θα πρέπει να είναι εξωτερικός και όχι εσωτερικός, όμως στη μεγάλη πλειοψηφία, έχω να πω ένα μεγάλο μπράβο στην Αστυνομία και στο σημαντικό έργο που επιτελεί.

Περισσότερη ευαισθησία σε θέματα βίας στην οικογένεια

—Στο γενικότερο κομμάτι βίας, η Αστυνομία κάνει καλά τη δουλειά της;

—Υπάρχει, δυστυχώς, στην Κύπρο έξαρση της βίας στην οικογένεια και υπάρχει και κατά την περίοδο του εγκλεισμού της πανδημίας. Θεωρώ πως η Αστυνομία θα μπορούσε να κάνει καλύτερα τη δουλειά της, με περισσότερη ευαισθησία. Πιστεύω πως η πρώτη γραμμή υποδοχής, ενός περιστατικού βίας στην οικογένεια, θα μπορούσε να τυχάνει πιο προσεκτικού χειρισμού και η υποδομή υποδοχής όσων προβαίνουν σε καταγγελίες, κυρίως γυναίκες, να είναι καλύτερη. Να υπάρχει ψυχολογική στήριξη, οι αστυνομικοί που διερευνούν να έχουν εκπαιδευτεί, να είναι καλύτερα εκπαιδευμένοι να λαμβάνουν καταθέσεις.

Είναι σημαντικό οι καταθέσεις να λαμβάνονται ψηφιακά, διότι σε πολλές περιπτώσεις υπάρχουν παράπονα παραποίησης στοιχείων. Υπάρχουν επίσης πολλές περιπτώσεις που και η Αστυνομία θεωρεί ότι γίνεται παραποίηση

από πλευράς όσων καταθέτουν.

—Φαινόμενα ασυνεννοησίας υπ-

ρσιών υπάρχουν;

—Δεν θα έλεγα ασυνεννοησία.

Θα μπορούσε, χρονικά, να ήταν ταχύτερη η συνεννόηση, να μην αφήνει κενά και αυτό είναι ένα γενικότερο σχόλιο για τη Δημόσια Υπηρεσία. Για ένα θέμα υπάρχει εμπλοκή πολλών υπηρεσιών, όπως με τις κάμερες για έλεγχο της τροχαίας κίνησης. Σε θέμα συναρμοδιότητας το υφιστάμενο Υπουργικό Συμβούλιο είναι καλά συντονισμένο. Είναι λάθος να ρίχνεις τις ευθύνες δεξιά και αριστερά και να μην γίνεται στο τέλος η δουλειά. Το κυβερνητικό έργο είναι ένα και στόχο έχει την εξυπηρέτηση των πολιτών.

—Ευκαιρίας δοθείσης πού βρίσκεται το θέμα με τις κάμερες;

—Ενημερώνομαι συνεχώς και, ναι, είναι στο τελικό στάδιο κατακύρωσης των προσφορών και ελπίζω πως μέχρι το τέλος του χρόνου θα έχουμε τις κάμερες. Το θέμα των προσφορών στην Κύπρο και οι διαδικασίες είναι ένα άλλο μεγάλο θέμα.

Δεν υπάρχει η κατάλληλη παιδεία για οδική ασφάλεια

—Γιατί η οδική ασφάλεια, παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει, συνεχίζει να είναι ένα από τα πλέον σοβαρά ζητήματα;

—Είναι μεγάλο κεφάλαιο η οδική ασφάλεια. Είναι στις προτεραιότητες του Υπουργείου επειδή υπάρχει πραγματικό πρόβλημα στους δρόμους μας. Το πρόβλημα ξεκινά από νωρίς. Δεν υπάρχει η κατάλληλη παιδεία στα σχολεία για θέματα οδικής ασφάλειας. Ένα θέμα που έχω συζητήσει με τον Υπουργό Παιδείας και έχουμε συμφωνήσει, πως από τη νέα σχολική χρονιά θα υπάρχουν, στα σχολεία, μαθήματα οδικής ασφάλειας. Τα μεγάλα θέματα θεωρώ πως πρέπει να αρχίζουν από πολύ νωρίς, από την εκπαίδευση των παιδιών μας. Υπάρχει βέβαια και η συμπεριφορά των οδηγών στους δρόμους που παραβιάζουν τα όρια ταχύτητας. Η ελαστικότητα που υπάρχει κατά τους ελέγχους δεν μας έχει βγει σε καλό. Π.χ. στους υπεραστικούς δρόμους

το όριο είναι τα 100 χλμ., αλλά η Αστυνομία δείχνει μια ανοχή μέχρι τα 120 χλμ. την ώρα. Πρέπει να θέσουμε ένα όριο και θα πρέπει να τηρείται απ' όλους. Το νομοσχέδιο για τις ποινές θα δράσει ανασταλτικά στην προσεκτική οδήγηση, όμως δεν είναι αρκετό. Θα πρέπει να αποκτήσουμε οδική συνείδηση που θα καλλιεργηθεί από νεαρή ηλικία. Υπάρχει όμως και μια άλλη εργαλειοθήκη που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τα Δικαστήρια, με πιο εκπαιδευτικές ποινές όπως κοινωνική εργασία ή σχολές επιμόρφωσης. Ενώ υπάρχει το νομοθετικό πλαίσιο θα πρέπει να υπάρξει καλύτερος συντονισμός των τοπικών αρχών, για έκτιση των ποινών. Θα πρέπει να υπάρξει αύξηση των κοινωνικών λειτουργιών που θα επιτηρούν τους παραβάτες. Για παράδειγμα θα ήθελα να έβλεπα έναν οδηγό που έχει καταδικαστεί για αμελή οδήγηση να προσφέρει κοινοτική εργασία, οτις διαβάσεις που χρησιμοποιούν παιδιά.

Δεν είναι μόνο θέμα Αστυνομίας οι έλεγχοι για τον κορωνοϊό

—Εντοπίζετε χαλάρωση από πλευράς Αστυνομίας, όπως υποστηρίζεται, στους ελέγχους εφαρμογής των υγειονομικών διαταγμάτων για τον κορωνοϊό;

—Οχι. Εγώ βλέπω πως η Αστυνομία εργάζεται σκληρά, βέβαια δεν μπορεί να είναι παντού και πάντα, άρα στην αντιμετώπιση της πανδημίας χρειαζόμαστε συστράτευση και της κοινωνίας αλλά και των άλλων αρχών και λειτουργιών, που έχουν και αυτοί την εξουσία να ελέγχουν και να επιβάλλουν ποινές όπου εντοπίζονται παραβάτες, όπως είναι οι λειτουργοί του Υπουργείου Υγείας και του Υφυπουργείου Τουρισμού. Θα πρέπει να υπάρξει καλύτερος συντονισμός στο πώς θα διερευνώνται και θα καταγγέλλονται περιπτώσεις μεγάλου συνωστισμού. Και δεν μιλώ μόνο για συναυλίες, χώρους διασκέδασης όπως μπαρ ή εστιατόρια αλλά και γυμναστήρια, υπεραγορές, καταστήματα και πολλούς άλλους χώρους. Το πρόβλημα είναι παντού. Δεν είναι μόνο θέμα της Αστυνομίας, χωρίς να θέλω να μεταθέσω την ευθύνη από την Αστυνομία. Η Αστυνομία γνωρίζει πώς

πρέπει να εντατικοποιήσει τους ελέγχους της και το πράττει. Στο αεροδρόμιο θα υπάρξει κινητοποίηση, πολύ μεγαλύτερη της Αστυνομίας, ειδικά με το άνοιγμα συνόρων με νέες χώρες. Άρα είναι όλοι ενήμεροι ότι πρέπει να εντατικοποιηθούν οι έλεγχοι και να τηρούνται τα μέτρα ασφάλειας στα αεροδρόμια.

—Με δεδομένη την αύξηση των κρουσμάτων τι μήνυμα στέλνετε στους πολίτες στο κομμάτι των ελέγχων;

—Για εμάς είναι πολύ σημαντικό, οι πολίτες να είναι προσεκτικοί και να είναι έτοιμοι να πειθαρχήσουν στα οποιαδήποτε μέτρα επιβάλλουν τα διατάγματα. Τα μέτρα αποτελούν εισήγηση της Επιστημονικής Ομάδας και σκοπό έχουν να μας προφυλάξουν. Η Αστυνομία σίγουρα μπορεί να βοηθήσει και να λειτουργεί ανασταλτικά. Χρειάζεται, όμως, τη βοήθεια του κάθε πολίτη για να μπορούμε να περιορίσουμε το πρόβλημα, να το αντιμετωπίσουμε έγκαιρα, αφού από τα αποτελέσματα των επιδημιολογικών εξετάσεων φαίνεται ότι ο ιός μπορεί να επανέλθει και αυτό είναι ανησυχητικό.

Όχι ο μικρός πρίγκιπας δεν προσχώρησε στην ΕΔΕΚ

Για να πανηγύρια

Να το δείτε τώρα που τα κρούσματα έφθασαν τα 25, θα εμφανισθούν οι γνωστοί σχολιαστές για να κατακεραυνώσουν, την ανεύθυνη και άχρηστη κυβέρνηση για την έξαρση της πανδημίας. Λες και η Γιολίτη είναι υποχρεωμένη να μας χρεώσει και από ένα αστυνομικό να μας προσέχει. Φταίει η κυβέρνηση που στον Πρωταρά, τα μέτρα πρόληψης έχουν πάει περίπατο; Ποιος φορά μάσκα, όχι γιατί το επιβάλλουν, αλλά γιατί ο ίδιος θεωρεί πως είναι υπεύθυνη στάση, πρώτα για προστασία των διπλανών και μετά του ίδιου; Ήμασταν πάντα για τα πανηγύρια αλλά τώρα μας το επιβεβαίωσε και η πανδημία. Για να τα πάρουμε χαμπάρι, μια και καλή. Η πανδημία δεν έφυγε και όσο πιο γρήγορα το καταλάβουμε τόσο το καλύτερο. Εάν εμείς από μόνοι μας, δεν συμπεριφερθούμε υπεύθυνα θα μας βρουν τα χειρότερα. Στην Ελλάδα τα κρούσματα ξεπέρασαν τα 70. Για τον κορωνοϊό, η Κύπρος δεν είναι τόσο μακριά όσο για κάποιους πολιτικούς.

• • • • •

Άνοιξε η πόρτα

Τρεις βουλευτές και δύο πρωτοκλασάτα στελέχη δεν είναι και ευκαταφρόνητη απώλεια για ένα κόμμα σαν το ΔΗΚΟ. Για να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους, ο πρίγκιπας γνώριζε για τη μαζική έξοδο. Όμως όλοι αυτοί οι οδυρμοί περί προδοτικής αποστασίας χρειάζονται; Γιατί δικαίως κάποιοι μπορεί να σας φρεσκάρουν τη μνήμη με τη Συμμαχία Πολιτών. Δηλαδή τον Μάιο του 2018, ο Παύλος Μυλωνάς περνούσε απ' έξω είδε φως στο ΔΗΚΟ και μπήκε; Και δεν τα λέω εγώ, τα λένε κάποιοι στη Συμμαχία που κάποτε ήσασταν φιλαράκια.

• • • • •

Μάριε ερχόμαστε...

Λίγες μέρες πριν από τη μεγάλη αποχώρηση, κάποιος φρόντισε να προετοιμάσει το έδαφος για την αποχώρηση. Όπως μαθαίνει η στήλη, στο πάρτι μεγαλοεπικερματία της Πάφου, στο οποίο παρευρέθηκαν πολλά πολιτικά πρόσωπα μεταξύ των οποίων οι Μάριος Καρογιάν και ο Άγγελος Βώτσας, ο καλλιφωνος βουλευτής Λεμεσού πήρε το μικρόφωνο, είπε ένα τραγούδι και έστειλε το μήνυμα στον πρόεδρο της ΔΗΠΑ, ότι πλέον έρχονται...

• • • • •

Οι μάσκες και η αποχή

Κάθε άλλο πάντως από βαρετές είναι οι δημαρχιακές εκλογές στην Αγλαντζιά, ιδι-

Πώς τα φέρνει η ζωή εκεί στο Δημοκρατικό Κόμμα. Αποστάτες οι πέντε που άνοιξαν την πόρτα και έφυγαν, μούγκα στη στρουγκά για τους συναγωνιστές, προερχόμενους από τη Συμμαχία Πολιτών. Τουλάχιστον ο Μαρίνος στην ΕΔΕΚ δεν είχε τέτοια προβλήματα, τον Παπαδάκη τον καθάρισε με συνοπτικές διαδικασίες.

αίτερα για τον Κώστα Κόρτα. Ο ίδιος θεώρησε αρχικά πως η στήριξη του ΑΚΕΛ προς το πρόσωπό του σε συνδυασμό με τη στήριξη του ΔΗΚΟ θα αποτελούσε υγιεινό περιπάτο. Λογάριασε όμως χωρίς τις αντιδράσεις με την παρουσία του στο Παλλάδιο, την αποχώρηση των πέντε από το ΔΗΚΟ και σίγουρα χωρίς την αύξηση των κρουσμάτων. Όπως μαθαίνουμε τα δύο κόμματα που τον στηρίζουν, ψάχνουν πλέον μάσκες για τους ψηφοφόρους και φοβούνται μαζική αποχή!

• • • • •

Διακόπουλος ολέ..

Δείξε μου τον σύμβουλο Εθνικής Ασφάλειας να σου πως ποιος είσαι. Και ύστερα πα-

ραπονιούνται εκεί εις τας Αθήνας, ότι για όλα τα κακά φταίει η άτακτη Κύπρος και οι μεγαλοφιλοδοξίες του κ Νίκου, που έφεραν την Τουρκία έξω από την Κρήτη. Μια απλή ερώτηση στον αντιναύαρχο ε.α. Αλέξανδρο Διακόπουλο. Επειδή εμείς εδώ στο χωριό δεν μπορούμε να αντιληφθούμε «άλλο το 'Ορούτς Ρέις' και άλλο το 'Μπαρμπάρος'» μήπως μπορεί ο ίδιος να μας φωτίσει. Αν ο κοντινότερος σύμβουλος του Έλληνα πρωθυπουργού θεωρεί υποδεέστερες τις τουρκικές προκλήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ από αυτές στο Καστελόριζο, γιατί αυτό βγαίνει από τα λεγόμενά σας κ. Διακόπουλε, πάλι καλά που οι δύο ηγέτες τα λένε, πού και πού, από τηλέφωνα. Εκτός και αν ο αντιναύαρχος ως έμπειρος ναυτικός, αναφερόταν στα τεχνικά χαρακτηριστικά

των δύο πλοίων. Αν αντιλήφθηκα λάθος τότε κ. Διακόπουλε ταπεινά συγγνώμη. Για την ιστορία η Κύπρος, ναι, είναι κυρίαρχο κράτος αλλά και η Ελλάδα είναι εγγυήτρια δύναμη της ανεξαρτησίας της, να μην υπενθυμίσω τα υπόλοιπα περί δεσμών. Και μη βάζετε στοιχήμα με την μπέσα του Ερντογάν γιατί θα το χάσετε.

• • • • •

Στο Καστελόριζο

Χρειάστηκε η Τουρκία να ανεβάσει στα ύψη την κρίση στη νοτιοανατολική Μεσόγειο, προκειμένου οι εξ Αθηνών προύχοντες να στρέψουν την προσοχή τους, στο ανατολικότερο άκρο της ελληνικής επικράτειας, το Καστελόριζο. Τόσες κάμερες

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΗΡΙΔΗΣ

Ο γενικός εισαγγελέας που θα μείνει στην ιστορία ως ο μόνος γενικός που δεν κατάφερε να κερδίσει καμία δίκη, για το σκάνδαλο της οικονομίας. Ούτε αυτή που αφορούσε τη focus. Μιχάλης Ζολώτας, Μιχάλης Φόλε και Χριστόδουλος Χριστοδούλου θα κάνουν καλοκαίρι στην υγείά του τέως γενικού εισαγγελέα.

και τόσο αγάπη δεν την είχαν φανταστεί, ούτε στα πιο τρελά όνειρά τους, οι αυτοχθόνες κάτοικοι. Η 87χρονη Χριστίνα Νίτη, η «κυρά» του λιμανιού της Μεγίστης στο Καστελόριζο, είναι μια κλασική φυσιογνωμία Ελληνίδας των νησιών, που η λέξη φόβος δεν είναι στο λεξιλόγιό της, ακόμα και όταν τα τουρκικά πλοία και αεροπλάνα κάνουν πάρτι πέριξ και πάνω από το νησί της. Αλλά και οι νεότεροι κοιτούσαν με απορία όσους τους ρωτούσαν αν φοβούνται. Ακόμα και όταν κάποιοι επισκέπτες εγκατάλειπαν το νησί τους, λόγω της έντασης, οι ίδιοι έδειξαν μια αξιοθαύμαστη αξιοπρέπεια. Ως ελάχιστη ένδειξη σεβασμού και αγάπης σε αυτούς τους ανθρώπους, που παραμένουν στον τόπο τους, αυτό το καλοκαίρι για διακοπές εκτός Κύπρου, όλοι στο Καστελόριζο.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

Το διαδικτυακό σκονάκι και η ειρωνεία του Ροΐδη

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΑΚΑΣΑ

Δεν αντέγραψαν από το βιβλίο αλλά από την... Google! Αληθινά απολαυστική είναι η διήγηση της πανεπιστημιακού Αγγέλας Καστρινάκη για ένα περιστατικό στις φετινές εξ αποστάσεως εξετάσεις στο ίδρυμά της, το Πανεπιστήμιο Κρήτης, ωστόσο η δεύτερη ανάγνωση της ιστορίας γεννά ένα πικρό χαμόγελο για το επίπεδο της εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

«Εντοπίστε την ειρωνεία στο παρακάτω απόσπασμα από τον “Μονόλογο ευαισθήτου” του Ροΐδη», ήταν το θέμα που η καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας στο τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης και

Δεκάδες φοιτητές αλιεύσαν «με κλειστά μάτια» απαντήσεις από την Google και το Ιντερνετ στις εξ αποστάσεως εξετάσεις στο τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης.

συγγραφέας ζήτησε να απαντήσουν οι πρωτοετείς φοιτητές στο μάθημα «Εισαγωγή στη νεοελληνική φιλολογία», στην εξεταστική του Ιουλίου. Οι εξετάσεις έγιναν για πρώτη φορά ηλεκτρονικά και άρα οι φοιτητές ήταν «παρόντες» μέσω του υπολογιστή τους, γράφοντας σε διαδικτυακή πλατφόρμα.

«Στο μάθημα τους έχω εξηγήσει τι είναι η ειρωνεία και έχω παρουσιάσει κάποια παραδείγματα» λέει η κ. Καστρινάκη, για να εξηγήσει ότι το θέμα είχε διδαχθεί. Την απάντηση, ωστόσο, την έδωσε το... Διαδίκτυο.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Από τη διόρθωση των γραπτών, προέκυψε ότι μεγάλο μέρος των φοιτητών ηλεκτρολόγησαν στο Ιντερνετ τον τίτλο του κειμένου, βρήκαν σε κάποιο site σχολιασμένο τον «Μονόλογο» και μετέφεραν στο γραπτό τους ό,τι διάβασαν στην ανάλυση. Ναι, αλλά...

«Οι φοιτητές διάβασαν μόνο τον τίτλο του ροϊδίου κειμένου, και όχι το ίδιο το απόσπασμα. Με αποτέλεσμα να μεταφέρουν από την έτοιμη ανάλυση πράγματα που ο Ροΐδης τα λέει σε άλλα σημεία του κειμένου του. Τα βάζει, έγραψαν οι φοιτητές,

με τον κλήρο και σατιρίζει τις γαμήλιες συνήθειες της εποχής του. Ετρίβα τα μάτια μου, αφού στο απόσπασμα γινόταν λόγος μόνο για κηδείες όπου ο “ευαίσθητος” δεν ήθελε να παρευρίσκεται για να μη χαλάει το στομάχι του... Δεν έκαναν ούτε καν τον κόπο να διαβάσουν το απόσπασμα. Ισως και να τους τρόμαξε η απλή καθαρεύουσα» παρατηρεί η κ. Καστρινάκη.

Δεν είναι βέβαια μόνο αυτό το θέμα στο οποίο αντέγραψαν οι φοιτητές, καθώς γράφοντας σε πλατφόρμα, δηλαδή συνδεδεμένοι στο Διαδί-

κτυο, είναι πρακτικά αδύνατο να τους πάρει είδηση ο επιτηρητής. «Ακόμα και στην ερώτηση για το μέτρο κάποιων στίχων, όπου το Διαδίκτυο δεν έδινε απάντηση, είχαν φροντίσει να εμπλέξουν κάποιον αρκετά καλό φιλόλογο. Πλην όμως ο αρκετά καλός φιλόλογος δεν αναγνώρισε σωστά έναν στίχο και έτσι εγώ παρέλαβα καμιά πενήντα γραπτά με τις ίδιες σωστές και την ίδια λάθος απάντηση. Για ένα δεκαήμερο έκανα τον ντετέκτιβ. Τα παιδιά είχαν αντιγράψει από διαδικτυακά σχολικά βιβλία, από τη Βικιπαίδεια, αλλά ακόμα και από πε-

ρίεργα μπλογκ. Ομως, όταν δεν μετέφεραν αυτολεξεί ό,τι έβρισκαν στην πηγή, έκαναν πλήθος από λάθη. Παρέλειπαν π.χ. μια λέξη ως μέτρο προστασίας για να μην αποκαλυφθούν, και αυτό καθιστούσε το κείμενο ακατανόητο. Εβαζαν τάχα συνώνυμα που όμως δεν ήταν συνώνυμα: η ίδρυση του κράτους έγινε ίδρυση του έθνους...» αναφέρει η καθηγήτρια, η οποία μηδένισε περίπου 100 γραπτά.

Βέβαια, το διαδικτυακό σκονάκι έχει γίνει γνωστό ακόμη και στη μέση εκπαίδευση. «Μια συνάδελφος

που διδάσκει στο Γυμνάσιο με πληροφορήσε πως ζήτησε απ' τα παιδιά περιγραφή ενός τοπίου από έναν πίνακα ζωγραφικής, κι αυτά, αντί να δουν το τοπίο με τα ματάκια τους, πήγαν και αντέγραψαν την περιγραφή από το Διαδίκτυο.

Φίλη που κάνει ιδιαίτερα μαθήματα αγγλικών μου λέει πως κλέβουν ακόμα και όταν βρίσκονται πρόσωπο με πρόσωπο με τη δασκάλα τους» παρατηρεί η κ. Καστρινάκη, προσθέτοντας ότι «δέχθηκα και το εξής μήνυμα από εκπαιδευτικούς των 100 περίπου μηδενισμένων μου: “Θα σας παρακαλούσαμε να αξιολογήσετε και πάλι την απόφασή σας αυτή και να λάβετε υπόψη ότι πολλοί από εμάς όντως απάντησαν στις ερωτήσεις βασιζόμενοι σε πηγές του Διαδικτύου, διότι από εκεί έκαναν τη μελέτη τους και σε ορισμένες περιπτώσεις στη προσπάθειά τους να γράψουν μια σωστή απάντηση υπό την πίεση του χρόνου μπορεί (εσφαλμένα) να “παπαγάλισαν αυτά που τις προηγούμενες μέρες είχαν μελετήσει από τις πηγές αυτές”. Ερώτημα: γιατί δεν παπαγάλισαν το υλικό που είχα σκοτωθεί επί ένα εξάμηνο να τους ετοιμάσω;».

Η κ. Καστρινάκη δηλώνει πως με δεδομένη την ευκολία πρόσβασης στην πληροφορία, η εκπαίδευσή μας πρέπει να αναπροσαρμοστεί εκ βάθρων. Ωστόσο, τονίζει με... προφανή, εύκολα αναγνωρίσιμη, πικρή ειρωνεία: «Με μεγάλη προσοχή βέβαια. Γιατί κεφάλι χωρίς γνώσεις θα είναι πάντα κεφάλι χωρίς σκέψεις».

• **Ο κ. Στέφανος Κασιμάτης** απουσιάζει σε άδεια.

Όλοι ευθυνόμαστε για τον εφθουχασμό

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Εφθουχάσαμε. Αυτό λένε οι ειδικοί, αυτό δηλώνει και ο υπουργός Υγείας, αυτό υπαγορεύουν και οι εικόνες που αποτυπώνονται γύρω μας. Θεωρήσαμε ότι ξεμπερδέψαμε με τον ιό και σπεύδαμε να επιστρέψουμε όσο το δυνατόν πιο γρήγορα στην όποια κανονικότητά μας προκειμένου να διαγράψουμε από τη μνήμη μας την τραυματική καραντίνα και τους περιορισμούς. Κι αρχίσαμε να συζητάμε άλλα θέματα ως προτεραιότητές μας, όπως το αν θα έρθουν και πότε οι Βρετανοί τουρίστες για να σώσουν τον τουρισμό μας.

Και τώρα ξανά συσκέπεις μεταξύ της επιδημιολογικής ομάδας και κυβέρνησης προκειμένου να προλάβουμε το κακό. «Μα εμείς κάναμε ό, τι μας ζητήσανε», αντιδρούν πολλοί στα σόσιαλ μίντια και μάλιστα ιδιαίτερα οργισμένοι, στο ενδεχόμενο λήψης μέτρων. Όντως κάναμε αυτό που μας ζητήσανε; Και πότε ακριβώς το κάναμε; Όταν πηγαίναμε με την ομπρέλα μας στις παραλίες και την τοποθετούσαμε μεταξύ της απόστασης που χωρίζει τα κρεβάτια του δήμου χωρίς να μας νοιάζει που η εν λόγω απόσταση ήταν ένα από τα μέτρα πρόληψης μετάδοσης του ιού; Ή όταν συρρέαμε σε μπαράκια στην Αγία Νάπα ή στην Λεμεσό ο ένας δίπλα στον άλλο ή όταν γεμίζαμε τις καφετέριες και τα εστιατόρια χωρίς να τηρούνται τα μέτρα αποστασιοποίησης; Ή μάλιστα όταν πηγαίναμε στα σουπερμάρκετ και λόγω ζέσθης δεν φορούσαμε την μάσκα γιατί «δεν βαριέσαι, βρε αδελφέ, εμείς δεν κινδυνεύουμε πιά».

Ή όταν οι ξενοδόχοι μας έκαναν οργανωμένες κινήσεις αντίδρασης για την κατηγοριοποίηση της Βρετανίας στις χώρες όπου απαιτείται τεστ κι αυτό διότι σύμφωνα με τα επικειρήματά τους θα απέτρεπε τους Άγγλους να μας προτιμήσουν; Αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς και κυρίως ευσυνειδητοί τότε οφείλουμε να παραδεχτούμε πως να εφθουχάσαμε άλλοι λιγότερο, άλλοι περισσότερο και αρκεί να αναλογιστούμε ο καθένας τις κινήσεις του καθημερινά ώστε να εντοπίσουμε τις μικρές και μεγάλες παραβιάσεις μας απέναντι στα μέτρα που μας ζητήθηκαν. Άρα είναι τουλάχιστον αδιανόητο να βγαίνουμε τώρα στα σόσιαλ και να λέμε πως κινδυνεύει αυτό που πέτυχαμε οι πολλοί για την ανευθυνότητα των ολιγών. Διότι η πραγματικότητα είναι πως σ' αυτό το κλίμα του εφθουχισμού όλοι συμβάλλουμε. Ή μήπως κάτω λάθος; Δεν έχουμε όλοι τουλάχιστον μια ιστορία να διηγηθούμε μέσα στην καθημερινότητά μας στην οποία έχουμε γίνει μάρτυρες (ή και αυτοί) ανευθυνότητας και ωκαδελφισμού; Προς τι, λοιπόν, αυτές οι ανούσιες και ανώφελες αντιδράσεις στα σόσιαλ μίντια που φτάνουν μέχρι στο σημείο να ξεσπκάνουν τα «πλήθη» να αντιδράσουν στο ενδεχόμενο της υποχρεωτικής χρήσης μάσκας; Αν όντως είμαστε ευσυνειδητοί και δεν αγωνιούσαμε πώς και πώς να συντηρούμε τις όποιες πλάνες μας βολεύουν, θα έπρεπε εμείς οι ίδιοι μετά από τα τελευταία ανησυχητικά κρούσματα, να κάναμε εκστρατεία για την υποχρεωτική χρήση μάσκας και όχι να το παίζουμε οργισμένοι νομοταγείς. Από την άλλη βέβαια και το ίδιο το κράτος οφείλει να αναλογιστεί τις δικές του ευθύνες για το κλίμα εφθουχισμού. Διότι όταν εδώ και δύο μήνες καλούμε τη μισή Ευρώπη να έρθει διακοπές με το σλόγκαν ότι είμαστε η πλέον ασφαλής χώρα ή όταν δεν ελέγχονται αποτελεσματικά αυτοί που τίθενται σε αυτοπεριορισμό κι επαφιόμαστε στην υπευθυνότητα του κάθε πολίτη λες και αποτελεί εγγύηση ασφάλειας, τότε είναι φυσικό να επέρχεται ο εφθουχισμός. Και είναι εύλογο να απορεί ένας ευσυνειδητός πολίτης γιατί τώρα αποφασίζει το κράτος να αυξήσει τα τεστ στα αεροδρόμια; Γιατί τώρα λέει πως πρέπει να γίνουν πιο αυστηροί οι έλεγχοι της αστυνομίας; Γιατί τώρα και όχι πριν δεδομένου ότι τα κρούσματα αυξάνονταν στον υπόλοιπο κόσμο; Διότι προφανώς και το κράτος υπέπεσε στο σφάλμα του εφθουχισμού με το άλλοθι της εμπιστοσύνης τάχα μου στην ευσυνειδησία του πολίτη. Άρα, as αναλάβει ο καθένας τις ευθύνες του και as συνέλθουμε όλοι προκειμένου να δράσουμε άμεσα και να αντιληφθούμε αυτό το οποίο δεν έπαψε να αποτελεί δεδομένο: πως ο ιός δεν έφυγε και ούτε πρόκειται να φύγει σύντομα.

elenixenou11@gmail.com

Νοσηλευτικό και ιατρικό προσωπικό απολαμβάνει συναυλία στο Medellin Council Children's Hospital, το οποίο περιθάλπει περιστατικά COVID-19 στην Κολομβία.

Απαιτείται πανεθνική σοβαρότητα

Του **ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΤΑΓΚΟΥ**

Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις οδεύουμε προς διάλογο / διαπραγμάτευση (διάλογο για μας, διαπραγμάτευση για εκείνους) με την Τουρκία. Ο Ερντογάν κατάφερε να μας σύρει με το «στανιό» σε συνομιλίες, όπως άλλωστε το επιθυμούσε. Η τελευταία κίνησή του ήταν η απειλή να προχωρήσει σε έρευνες σε ένα προσεκτικά επιλεγμένο σημείο που βρίσκεται στα όρια της ελληνικής υφαλοκρηπίδας νότια του Καστελλόριζου, και από εκεί και πέρα ακολούθησαν οι γνωστές εξελίξεις. Ήδη ο Τούρκος υπουργός Άμυνας ανακοίνωσε την έναρξη των επαφών μεταξύ των δύο πλευρών στην Αγκυρα σε μερικές ημέρες. Είναι φανερό ότι ο συσχετισμός των δυνάμεων δεν ευνοεί καθόλου την Ελλάδα. Ταυτόχρονα δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αυτές οι συνομιλίες όχι μόνον είναι εξαιρετικά κρίσιμες για το παρόν και το μέλλον της χώρας, αλλά και θα διεξάγονται μέσα σε ένα κλίμα εκφοβισμού και εκβιασμών από την τουρκική πλευρά. Η Αγκυρα έχει αποδείξει ήδη ότι είναι αποφασισμένη να επιβάλει την κυριαρχία της στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο, μεταξύ άλλων. Το επιβεβαίωσε πάλι ο Ερντογάν προ ολίγων ημερών.

Με αυτά τα δεδομένα είναι απολύτως εθνικά αναγκαίο η Ελλάδα να πάει στις επικείμενες συνομιλίες εξαιρετικά μελετημένη και συμφωνημένη συναίνεση της πολιτικής τάξης σε όλα τα συγκεκριμένα θέματα που θα βάλει στο τραπέζι η τουρκική πλευρά. Τα πρόσωπα σε όλες τις βαθμίδες της ελληνικής αντιπροσωπείας θα πρέπει να είναι προσεκτικά επιλεγμένα για να μπορούν να αντιμετωπίσουν την τουρκική επιθετικότητα με γνώση, ευελιξία, σταθερότητα και επιχειρήματα που να μπορούν να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη διεθνώς. Αυτή τη φορά δεν συγχωρείται ούτε κατ' ελάχιστον η στελέχωση της δικής μας αντιπροσωπείας με κριτήρια «ημετέρων». Τελεία και παύλα.

Ενώ η Αθήνα θέλει διαπραγμάτευση μόνο σε θέματα ζωνών –υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ–, η Αγκυρα δεν παύει να διαλαλεί συνεχώς ότι στόχος της είναι η διαπραγμάτευση εφ' όλης της ύλης. Εννώντας ότι η όλη ύλη περιλαμβάνει το σύνολο των αμφισβητήσεων και διεκδικήσεων που εγείρει στις ελληννο-τουρκικές σχέσεις. Τις γνωρίζουμε ήδη, γιατί τις γνωστοποιεί με διάφορες αφορμές. Πέρα από την άποψη ότι τα νησιά δεν έχουν υφαλοκρηπίδα, άρα και ΑΟΖ, περιλαμβάνουν αξιώσεις επί νησιδών και μικρών νησιών του Αιγαίου, την αποστρατιωτικοποίηση νησιών,

το εύρος των χωρικών υδάτων (12 μίλια κ.λπ.), την ευθυγράμμιση του εναέριου χώρου με τα χωρικά ύδατα (να γίνουν έξι τα δέκα μίλια που εμείς καθιερώσαμε στον εναέριο χώρο), την εμβέλεια και το κύρος του FIR Αθηνών και άλλα. Σε αυτά τα άλλα, κορυφαίο πρόβλημα είναι η επιθυμία της Τουρκίας να δοθεί δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού στους μουσουλμάνους Έλληνες πολίτες στη Θράκη και στα Δωδεκάνησα!

Γίνεται συχνά αναφορά από την πολιτική τάξη στις «κόκκινες γραμμές» που βάζει η Ελλάδα απέναντι στην Τουρκία. Γι' αυτές ακριβώς τις «κόκκινες γραμμές» θα πρέπει να υπάρχει συγκεκριμένη πολιτική συναίνεση με δεσμεύσεις, πίσω από κλειστές πόρτες και εκτός δημοσιότητας.

Αφενός για να μη γίνονται αντικείμενο λαϊκίστικης εκμετάλλευσης και επιδείξεις υπερπατριωτισμού οι χειρισμοί της υπεύθυνης κυβέρνησης, αφετέρου για να γνωρίζει πού μπορεί να επιδείξει ευελιξία και πού ανυποχώρητη στάση η ελληνική αντιπροσωπεία. Π.χ. τα θέματα της υφαλοκρηπίδας των νησιών και του αυτοπροσδιορισμού των Ελλήνων μουσουλμάνων κρύβουν μεγάλες παγίδες για το μέλλον.

Στο δίστασμα των συνομιλιών αναμένεται ότι θα επιδειχθεί αυτοσυγκράτηση από πολιτικούς, καθώς υποτίθεται ότι τα μεγαλύτερα και λογικότερα κόμματα θα έχουν συναίνεση, αλλά και από πραγματικούς ή αυτόκλητους ειδικούς στα μίντια. Οι περιστάσεις και η συγκυρία επιβάλλουν ψυχραιμες εκτιμήσεις, συνεχή ανάλυση του διεθνούς περιβάλλοντος και βεβαίως σοβαρούς συσχετισμούς ενεργειών. Είναι, as πούμε, σωστή τώρα μια συμφωνία για ΑΟΖ με την Αίγυπτο, που θα ενσωματώνει εκμεταλλεύσιμες από την Τουρκία υποχωρήσεις της Ελλάδας ή όχι; Τέλος, ένα σοβαρό κράτος μπορεί να αντιμετωπίσει φτηνούς εθνοπατριώτες και ταυτόχρονα δικαιολογείται να περιμένει ότι θα περιορίσουν τη δημόσια κριτική τους περί μαζιμαλισμού των ελληνικών θέσεων οι υποστηρικτές του συμβαισμού πάση θυσία...

Μέσα λοιπόν στην πανδημία του κορωνοϊού και με «ζωντανές» τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, η Ελλάδα καλείται να επιδείξει απaráμιλλη σοβαρότητα στο νέο κεφάλαιο των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Γνωρίζοντας ότι η πολιτική της ισχύος είναι το βασικό εργαλείο της άλλης πλευράς στην προώθηση ενός δόγματος εθνικιστικού νεοοθωμανισμού.

Τι δεν ψήφισε η Βουλή

Του **ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**

Ο Κλεισθένης ήταν ο πρώτος μεγάλος μεταρρυθμιστής της ιστορίας. Γεννήθηκε γύρω στο 570 π.Χ., είχε ισχυρά διαπιστευτήρια ως ηγέτης αλλά και μεγάλη δημοφιλία, την οποία αξιοποίησε για να εισαγάγει τις μεταρρυθμίσεις που γέννησαν την αθηναϊκή δημοκρατία. Ο Κλεισθένης σάρωσε την παλιά αριστοκρατική οργάνωση και την αντικατέστησε με ομαδικές ταυτότητες, βασισμένες στον τόπο καταγωγής, τους Δήμους. Για να δημιουργήσει, όμως, κοινή ταυτότητα μεταξύ των Δήμων, ο Κλεισθένης προχώρησε σε μια ριζική μεταρρύθμιση ομαδοποιώντας τους Δήμους σε τριάντα ενότητες, που ονομάστηκαν τριττύες, οι οποίες με τη σειρά τους διαμορφώθηκαν σε δέκα φυλές. Η καθεμία από αυτές τις ενότητες περιλάμβανε τόσο παράκτιους, όσο και μεσογαιούς και αστικούς Δήμους. Και η κάθε φυλή όριζε τους εκπροσώπους της στο νομοθετικό σώμα. Αυτό, όμως, δεν γινόταν βάσει κληρονομικού δικαιώματος, αλλά με κλήρωση. Όλοι είχαν την ευκαιρία της συμμετοχής στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Επρόκειτο για μια επιδέξια τομή που δημιούργησε την αίσθηση της αθηναϊκής ταυτότητας, κοινής σε ανθρώπους όλων των κοινωνικών ομάδων. Έτσι δημιουργήθηκε η έννοια της ισονομίας, δηλαδή της ισότητας όλων των πολιτών ενώπιον του νόμου.

Ουσιαστικά, μέσω της μεταρρύθμισης του Κλεισθένη και της δημιουργίας δομών τοπικής αυτοδιοίκησης, δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για την εδραίωση της δημοκρατίας αλλά και για τη δυναμική πρόοδο και ανάπτυξη της Αθήνας.

Αυτή η καίρια διαπίστωση, που σχετίζεται με την προώθηση μεταρρυθμίσεων, επιβεβαιώθηκε ξανά και ξανά στους αιώνες που ακολούθησαν. Και μέχρι τις μέρες μας, τα κράτη που έχουν ισχυρά θεμέλια και που είναι σε θέση να δημιουργούν προϋποθέσεις προόδου, είναι αυτά που δεν φοβούνται την αλλαγή, αλλά τολμούν να εκσυγχρονίσουν και να μεταρρυθμίσουν τις δομές και τις διαδικασίες τους.

Στην Κύπρο μια σημαντική μεταρρύθμιση, που εκκρεμεί εδώ και καιρό, είναι συμπτωματικά αυτή της τοπικής αυτοδιοίκησης. Δεν πρόκειται ασφαλώς για μια τόσο ριζοσπαστική μεταρρύθμιση όσο ήταν η μεταρρύθμιση του Κλεισθένη! Επιφέρει όμως αλλαγές που επιβάλλει η κοινή λογική και που ο κάθε πολίτης αντιλαμβάνεται. Είναι αδιανόητο να υπάρχουν σήμερα στις ελεύθερες περιοχές 30 δήμοι και πάνω από 400 κοινότητες. Αυτή η πολυδιάσπαση καθιστά το μοντέλο της τοπικής αυτοδιοίκησης σπάταλο και αναποτελεσματικό. Δεν εξυπηρετεί τις ανάγκες των πολιτών. Επιβάλλονται αλλαγές και εκτεταμένες συγχωνεύσεις προκειμένου οι τοπικές αρχές να αποκτήσουν μέγεθος, συνέργειες και αποτελεσματικότητα. Αυτό ακριβώς προβλέπει η μεταρρύθμιση που η κυβέρνηση έχει προτείνει. Αυτή τη μεταρρύθμιση στήριξε στον δημόσιο διάλογο αυτές τις μέρες ο υποψήφιος δήμαρχος Αγλαντιζιάς Ανδρέας Κωνσταντίνου.

Αυτή, λοιπόν, η μεταρρύθμιση παρέμεινε δυστυχώς σε εκκρεμότητα. Η Βουλή των Αντιπροσώπων ολοκλήρωσε άλλη μια κοινοβουλευτική περίοδο χωρίς να εγκρίνει αυτή την αλλαγή.

Σε εκκρεμότητα παραμένει, επίσης, η εξίσου σημαντική μεταρρύθμιση των δικαστηρίων, που αποσκοπεί στην άρση των στρεβλώσεων και των καθυστερήσεων στην απονομή της δικαιοσύνης. Σε εκκρεμότητα παραμένει ο επενδυτικός νόμος, που θα επιτρέψει την ταχεία διαμόρφωση των μεγάλων έργων. Σε εκκρεμότητα παραμένουν τα νομοσχέδια για τη δημόσια υπηρεσία, που θα βελτιώσουν δραστικά τις διαδικασίες πρόσληψης, αξιολόγησης και ανάληξης των δημοσίων υπαλλήλων. Σε μόνιμη εκκρεμότητα παραμένει η μετοχοποίηση της CYTA, που θα επέτρεπε την προσέλκυση στρατηγικού συνεργάτη-επενδυτή.

Είναι κατανοητό ότι κάθε σημαντική αλλαγή έχει τις πολιτικές της δυσκολίες. Είναι δύσκολο να συμφωνήσουν όλοι σε όλα. Εδώ, όμως, είναι που ξεχωρίζουν όσοι αντιλαμβάνονται ορθά τον ρόλο τους στην πολιτική. Τόσο η κυβέρνηση όσο και ο Δημοκρατικός Συναγερμός κάνουν αυτό που πρέπει. Με κάθε ευκαιρία προσπαθούν να προωθήσουν μια φιλόδοξη μεταρρυθμιστική ατζέντα. Θα ήταν άδικο να μην αναγνωρίσει η συνεργασία των υπολοίπων κομμάτων σε κάποιες μεταρρυθμίσεις που έχουν, πράγματι, προωθηθεί. Αλλά η πραγματικότητα είναι ότι, σε επίπεδο Βουλής, θα μπορούσαν να γίνουν πολλά περισσότερα. Οι πολίτες πρέπει συνεπώς να αναλάβουν το μερίδιο της ευθύνης που τους αναλογεί και να δώσουν στήριξη και δύναμη σε αυτούς που έχουν τη διάθεση να σπρώξουν τα πράγματα.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

Αρπακτές στον τουρισμό

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

«Να 'ναί καλά το γινάτι και οι κουτοπονηριές τους», έλεγε στον καφενέ της Λευκωσίας, μεροκαματιάρης ο οποίος ύστερα από πολλά χρόνια, αναγκαστικά, λόγω κορωνοϊού και φόβου της συζύγου, έκανε ολιγοήμερες διακοπές στην Κύπρο. Ο άνθρωπος, μιας κάποιας ηλικίας, μαζί με την αγαπημένη του, ταξίδευαν κάθε χρόνο σε ελληνικά νησιά και απολαμβάναν πρώτα την καλή κουβέντα, την άριστη φιλοξενία και μετά τις πολύ καλές τιμές. Φέτος ο Κύπριος μεροκαματιάρης έκλεισε για μερικές μέρες, ένα μέτριο επιπένδο παραλιακό ξενοδοχείο –από τα λίγα τα οποία είναι ανοικτά– σε πολύ ακριβότερη τιμή, από αντίστοιχα ξενοδοχεία στην Ελλάδα. Αυτό, όμως, το οποίο τον εξόργισε ήταν το γεγονός ότι πολλοί εργαζόμενοι ήταν αλλοδαποί, χωρίς να μιλούν ελληνικά, χωρίς ένα χαμόγελο, ενώ και οι τιμές ήταν εξωφρενικά ψηλές. Καφές τέσσερα ευρώ, αναψυκτικά τρία ευρώ, κυ-

ριακά μπίρα σε πλαστικό ποτήρι πέντε ευρώ, νερό δύο ευρώ, ενώ τα υπόλοιπα μικρογεύματα ήταν απαγορευτικά για το ποσόφι του.

Ο άνθρωπος την πάτησε την πρώτη μέρα, με τον καφέ και την μπίρα, αλλά από την επομένη πήρε το μάθημά του και βρήκε άλλους τρόπους για να απολαμβάνει πάμφθην τον καφέ και την μπίρα του. Ρωτώντας ντόπους και φίλους, ανακάλυψε καλά και φθηνά εστιατόρια και άφησε το ξενοδοχείο για τις ξαπλώστρες και την ποίνα. Έριξε και κάτι μπινελίκια, γιατί ήταν κλειστά τα γυμναστήρια και οι σάουνες, οι μικρές πολυτέλειες των διακοπών και συνέχισε να απολαμβάνει τον καφέ με την παρέα του, αλλά στον καφενέ της Λευκωσίας.

Επιμένουν στις αρπακτές πολλοί επιχειρηματίες στον χώρο του τουρισμού και νομίζουν ότι θα βγάλουν τα σπασμένα από τους Κύπριους τουρίστες, αφού ουσιαστικά οι ξένοι δεν φαίνεται να προτιμούν το νησί. Όλοι αυτοί οι οποίοι για χρόνια «κλαίγονταν»

και απολαμβάναν επικορηγήσεις και χαλαρώσεις από το κράτος, δεν φαίνεται να κατάλαβαν τι ακριβώς συμβαίνει στην Κύπρο, την εποχή του κορωνοϊού. Δεν κατάλαβαν ότι το κράτος, δηλαδή οι Κύπριοι φορολογούμενοι, δανείστηκαν τους τελευταίους μήνες, τρία με τέσσερα δισεκατομμύρια ευρώ, για να πληρώνονται οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων, των υπαλλήλων του ιδιωτικού τομέα και να συνεχιστούν τα έργα του κράτους. Δεν κατάλαβαν ότι τα «τεσκούδια», δηλαδή οι καταθέσεις στους λογαριασμούς, θα σταματήσουν υποχρεωτικά σε λίγους μήνες. Αν δεν γίνει το «θαύμα» τότε υποχρεωτικά θα αρχίσουν οι περικοπές. Η κρίση του 2013 θα φαίνεται παιχνίδι, αν επαληθευτούν τα χειρότερα σενάρια, όπως λένε ακόμη στα κρυφά, πολλοί ειδικοί και όχι μόνο. Ήδη άρχισε το ξεπούλημα μεγάλων τουριστικών επιχειρήσεων, σε άγνωστους ξένους πολυεκατομμυριούχους, σε ξένα «αρπακτικά» και όπως δείχνουν τα σημάδια των καιρών, σύντομα πολλοί «κορδωτοί»

Κύπριοι εκατομμυριούχοι θα επιστρέψουν σύντομα στο καλό και τίμιο μεροκάματο.

Το κράτος, και ιδιαίτερος το Υφυπουργείο Τουρισμού, πρέπει να παρέμβουν δυναμικά, να αντιληφθεί τις πραγματικότητες στο νησί και να σταματήσει να «χαϊδεύει» τα αφτιά των επιχειρηματιών, ότι θα φέρει τουρίστες από άλλες χώρες. Μακάρι να τα καταφέρει, αλλά τα πράγματα είναι πάρα πολύ δύσκολα. Πρώτα και κύρια, πρέπει να προωθηθεί η έννοια της φιλοξενίας, να αισθανθεί ο τουρίστας ότι δεν θέλουν όλοι να τον κλέψουν. Οι εργαζόμενοι υποχρεωτικά να μιλούν και ελληνικά και να μάθουν να χαμογελούν. Η αρχή να γίνει με τις τιμές του νερού και να ακολουθήσει το παράδειγμα της Ελλάδας, όπου εδώ και χρόνια, η μικρή παγωμένη μπουκάλια, είναι παντού, μισό ευρώ. Γιατί όχι να τεθεί και πλάφόν στις τιμές του καφέ, των αναψυκτικών και της μπίρας, αφού δεν φαίνεται να λειτουργεί ο ανταγωνισμός. Εξαίρεση αποτελούν τα κρεβάτια και οι ξαπλώστρες, όπου με την εμπλοκή των το-

πικών αρχών, οι τιμές είναι παντού οι ίδιες.

Σε κεντρικό κυβερνητικό επίπεδο πρέπει να τερματιστεί και η πολιτική με τα «τεσκούδια». Για παράδειγμα, αντί το κράτος να πληρώνει τους υπαλλήλους επιχειρήσεων, να οργανώνει τις αθθενέστερες τάξεις, ώστε να μπορούν να κάνουν διακοπές. Με τον τρόπο αυτό θα έχουν δουλειά και τα ξενοδοχεία και οι εργαζόμενοι. Με την εμπλοκή του κράτους, δεν θα χρειάζεται να παρεμβαίνουν ούτε και οι πολυεθνικές πλατφόρμες προκράτησης και έτσι θα μειωθούν περαιτέρω οι τιμές. Η ιστορία του κορωνοϊού ήδη ενίσχυσε τη νοοτροπία του «κάθουμι και πληρώνωμαι» από το κράτος. Μόνο που «η αργία είναι μήτηρ πάσης κακίας» και αν συνεχιστεί αυτή η πρακτική θα χρειαστούν διπλάσιοι αστυνομικοί για να επιβάλουν την τάξη. «Ο, τι κάμεις βρίσκεις» και εξαίρεση δεν αποτελεί ούτε και η «κότα με τα χρυσά αβγά».

kaparispan@yahoo.gr

Σχεδιάζοντας νέα εξωτερική πολιτική

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Τα μεγάλα και εν δυνάμει κοσμοϊστορικά γεγονότα συχνά συμβαίνουν χωρίς ένα μεγάλο «μπαγκκ», αλλά κάπως αθόρυβα. Πριν από μερικές ημέρες μία έμπειρη Ελληνίδα διπλωμάτης, ένας Γερμανός δικαστής και ένας στενός σύμβουλος του προέδρου Ερντογάν κάθησαν πολλές φορές στο ίδιο τραπέζι σε ένα μικρό κτίριο δίπλα στη γερμανική καγκελαρία. Πριν από λίγα χρόνια το σκηνικό αυτό θα ήταν αδιανόητο. Μεσολαβητικό ρόλο μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας έπαιζαν από το 1950 έως πρόσφατα οι Αμερι-

μας, τον μακρινό απόηχο των τεκτονικών αλλαγών που συντελούνται παγκοσμίως. Είναι καιρός να πετάξουμε τα παλιά μας εργαλεία με τα οποία αναλύαμε τον κόσμο. Και δεν νομίζω ότι μπορούμε πλέον να αποκλείσουμε τίποτα. Εννοώ, π.χ., ότι κανείς δεν θα εκπλαγεί αν η ένταση μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας αναζωπυρωθεί ξανά και εμφανιστεί ως μεσολαβητής η Μόσχα. Το έχει κάνει σε άλλα μέτωπα και θα ενίσχυε πολύ το προστίτζ της να παίξει έναν τέτοιο ρόλο ανάμεσα σε δύο μέλη του ΝΑΤΟ. Η φύση απεχθάνεται το κενό. Οι ΗΠΑ αφήνουν πια κενό εμφανές και μεγάλο και κάποιος ή κάποιιο θα το γεμίσουν.

Εν τω μεταξύ, ψάχνουμε στρατηγικές σχέσεις που θα εμπεριέχουν ένα «ασφαλιστικό συμβόλαιο» έναντι της Αγκυρας. Το δοκιμάσαμε με τη Γαλλία αλλά αλλάξαμε γνώμη. Το περιμέναμε από το Ισραήλ αλλά η σχέση δεν έχει φτάσει ποτέ σε ένα τέτοιο σημείο. Την Κίνα δεν την έχουμε βάλει ακόμη στους υπολογισμούς μας γιατί δεν έχει δείξει τέτοιες διαθέσεις ανάμειξης στην περιοχή. Με τις ΗΠΑ φοβάμαι συχνά ότι μεγαλοποιούμε γεγονότα ήσσονος σημασίας, ερμηνεύοντάς τα όπως μας βολεύει. Η Ουάσινγκτον ουδέποτε υποκρίθηκε ότι μας πούλαγε «ασφαλιστικό συμβόλαιο», απλώς ξέραμε ότι υπήρχε ένα παγκόσμιο νούμερο εκτάκτου ανάγκης στο οποίο κάποιος θα απαντήσει και θα ασχοληθεί αν χρειαστεί.

Ταπεινή μου γνώμη, ότι μέσα σε ένα τόσο ρευστό σκηνικό το σοφότερο που μπορείς να κάνεις είναι να κερδίζεις χρόνο και ηρεμία και για αυτό ο διάλογος –υπό όρους– είναι μονόδρομος. Το μέλλον της Τουρκίας είναι απρόβλεπτο, γεμάτο ρίσκα. Εμείς θέλουμε χρόνο για να αναβαθμίσουμε τις Ενοπλες Δυνάμεις και να πάρουμε τα πάνω μας ως χώρα. Και χρόνο για να δούμε πού θα κάτσει η μπιλα πριν σχεδιάσουμε τη νέα εξωτερική μας πολιτική.

κανοί, και μόνον οι Αμερικανοί. Ατσεσον, Κλίφορντ, Βανς, Χόλμπρουκ ήταν μερικοί από τους πολύ γνωστούς μεσολαβητές οι οποίοι έκαναν κάποια «βάρδια» στην περιοχή μας, είτε στην Κύπρο είτε στο Αιγαίο. Γερμανός μεσολαβητής ακουγόταν ως ανέκδοτο.

Τα πράγματα αλλάζουν όμως ραγδαία γύρω μας και σε όλο τον πλανήτη. Η Αμερική έχει αποτραβηχτεί στον εαυτό της και οι παραδοσιακοί μηχανισμοί εξωτερικής πολιτικής έχουν καταρρεύσει. Ένας πολύ δραστήριος και ικανός πρόεδρος μπορεί να δίνει άλλη εικόνα στο τοπικό κοινό. Η πραγματικότητα δεν κρύβεται όμως και, δυστυχώς, αυτό το ξέρει καλά και ο Ερντογάν.

Εμείς ζούμε, εδώ στη γειτονιά

Αυτή η κρίση στις σχέσεις των Αθηνών και της Αγκύρας είναι διαφορετική από τις προηγούμενες. Είναι ευρύτερη, έχει ηγεμονικό χαρακτήρα, διέπεται από «αυτοκρατορική» αντίληψη και όχι «εθνικιστική» απλώς, όπως συνέβαινε στο παρελθόν. Η πληρέστερη διατύπωση του νέου δόγματός θα πρέπει ίσως να αναζητηθεί σε μία δήλωση του υπουργού Άμυνας της Τουρκίας, Χουλουσί Ακάρ, που δημοσιοποιήθηκε την Πέμπτη και αναφέρει τα εξής:

«Λένε πως η Γεωγραφία είναι πεπρωμένο. Στην περίπτωση μας, η μοίρα της περιοχής εξαρτάται από την Τουρκία. Πιστεύω πως οι ΗΠΑ πρέπει να το αναγνωρίσουν

Δύο είναι οι δραστηριοποιούμενες δυνάμεις στην περιοχή – η Ρωσία και η Τουρκία. Και αυτό που καθιστά σαφές ο κ. Ακάρ είναι πως το συμφέρον της Ουάσινγκτον υπογορεύει τη στήριξη της Αγκυρας. Στην αντίθετη περίπτωση θα κατασχύσει η Μόσχα ή πρέπει άμεσα να εμπλακεί η Δύση, με άλλα λόγια οι ΗΠΑ.

Πέρα από την ευρεία γεωπολιτική υπάρχει και η ευρωπαϊκή διάσταση της τουρκικής πολιτικής. Αυτή στηρίζεται σε δύο άξονες – στη γεωγραφική θέση της Τουρκίας για την ανάσχεση των προσφυγικών ροών και στη σημασία των οικονομικών σχέσεων της Τουρκίας με την Ε.Ε. και κυρίως τη Γερμανία. Τη διαχείριση αυτού του θέματος ανέλαβε η καγκελάριος της Γερμανίας στο πλαίσιο της διαμορφώσεως μιας νέας συμφωνίας περί των σχέσεων της Ε.Ε. με την Τουρκία. Προς τούτο, η κ. Μέρκελ πρέπει να κόμψει τις αντιρρήσεις της Γαλλίας και να εξασφαλίσει συναίνεση της Ελλάδας και της Κύπρου. Ανέλαβε ως εκ τούτου ρόλο διαμεσολαβητικό.

Η «διαμεσολάβηση» δεν φαίνεται να έχει αποτέλεσμα μέχρι στιγμής. Η Αθήνα και η Λευκωσία δεν είναι διατεθειμένες να αρχίσουν διάλογο με την Αγκυρα, εάν δεν αλλάξει ριζικά η τουρκική συμπεριφορά, πράγμα που αποκλείεται. Οι ευρωτουρκικές σχέσεις δεν πρόκειται να καταρρεύσουν, μάλλον. Ο γερμανικός οδοστρωτήρας θα βρει μία λύση. Αυτό ελπίζουν η Αθήνα και η Λευκωσία, που προτιμούν τη διαιώνιση της καταστάσεως, καθώς είναι πολιτικά δυσβάστακτο το κόστος μιας όποιας λύσεως. Το θέμα είναι εάν η Τουρκία αρκείται σε αυτό ή εάν στη βάση των νέων φιλοδοξιών της οδηγηθεί σε κάποια άκρως δυσάρεστα και επικίνδυνα απρόοπτα.

Η αιφνίδια παρέμβαση της Τουρκίας στη Λιβύη δείχνει, αφενός, το μέγεθος του τουρκικού καιροσκοπισμού και, αφετέρου, την ελ-

ληνική μακαριότητα για όσα συνέβαιναν σε μια τόσο ευαίσθητη για εμάς περιοχή. Η Ελλάδα δεν προέβλεψε μια απειλή που μπορεί να εξελιχθεί σε μόνιμη πληγή, καθώς η Τουρκία προσβάλλει στην ανάπτυξη στρατιωτικών βάσεων στη Λιβύη, όπως έχει κάνει σε αρκετές χώρες στην ευρύτερη περιοχή. Όμως, με όσα πράττει ο πρόεδρος Ερντογάν –και με τις φανερές φιλοδοξίες του– ολοένα περισσότερες χώρες της Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, διεθνείς οργανισμοί και μεγάλες δυνάμεις θα αναγκαστούν κάποια στιγμή να εγκαταλείψουν την ανοχή που του δείχνουν. Θα πρέπει να λάβουν θέση εναντίον του μεγαλοϊδεατισμού του και της ασάφειας που παράγει.

Αποκαλυπτικό ρεπορτάζ του πρακτορείου Associated Press την Πέμπτη ήταν ενδεικτικό των προθέσεων της Αγκυρας αλλά και των αντιτάσεων των Λιβών εναντίον των συμφωνιών για αμυντική συνεργασία και για την οριοθέτηση των απο-

κλειστικών οικονομικών ζωνών των δύο χωρών. Αξιωματούχοι της κυβέρνησης στην Τρίπολη δήλωσαν στο πρακτορείο ότι είχαν επιφυλάξεις για τις συμφωνίες και ότι ο πρωθυπουργός Φαγέζ Σαράζ δεχόταν πιέσεις από την Τουρκία για πάνω από έναν χρόνο. Φοβόταν ότι η προσωρινή του κυβέρνηση δεν είχε τη δικαιοδοσία να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες. Επίσης, δεν ήθελε να προκαλέσει την αντίδραση άλλων μεσογειακών χωρών. Όταν, όμως, ο αντιπάλός του στον εμφύλιο πόλεμο, στρατάρχης Χαλίφα Χαφτάρ, έφθασε να πολιορκεί την Τρίπολη, ο Σαράζ δέχθηκε την πρόταση της Τουρκίας. «Η πίεση ήταν αμείλικτη, είπε ένας αξιωματικός, προσθέτοντας ότι ισλαμιστές εντός της κυβέρνησης Σαράζ επίσης ασκούσαν πίεση υπέρ της Αγκυρας. Η Τουρκία ήταν η μόνη χώρα που υποσχέθηκε στήριξη, και συμφωνήσαμε μόνο όταν βρήκαμε όλες τις άλλες πόρτες κλειστές», μετέδωσε το πρακτορείο.

Η τουρκική παρέμβαση υπήρξε σωτήρια για την πλευρά Σαράζ, καθώς οι Τούρκοι στρατιωτικοί, οι 3.500-3.800 Σύροι ισλαμιστές μισθοφόροι, τουρκικά όπλα και μη επανδρωμένα αεροσκάφη ανάγκασαν

τον Χαφτάρ σε υποχώρηση. Όμως, οι φόβοι της προσωρινής κυβέρνησης ήταν εύλογοι: η τουρκική παρουσία και η χρήση Σύρων μισθοφόρων έχει συσπειρώσει πολλές χώρες εναντίον της Τρίπολης, με την Ελλάδα και τη Γαλλία να προστίθενται στην Αίγυπτο και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, που ήδη στήριζαν τον Χαφτάρ. Σχεδόν σύσσωμη η διεθνής κοινότητα απορρίπτει το συμφωνο Τουρκίας-Λιβύης, όπως και η εκλεγμένη Βουλή της Λιβύης που αντιτίθεται στον Σαράζ. Η Αίγυπτος προειδοποιεί ότι θα παρέμβει στρατιωτικά εάν οι δυνάμεις Σαράζ-Τουρκίας προχωρήσουν προς την ανατολική Λιβύη. Οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ έχουν δείξει αδικαιολόγητη ανοχή στις τουρκικές παραβιάσεις του εμπάργκο όπλων που επέβαλε ο ΟΗΕ. Όμως, η Γαλλία έχει πάρει δυναμική θέση εναντίον της τουρκικής ανάμειξης στη Λιβύη, ενώ τελευταίως και η Γερμανία απέστειλε πολεμικό πλοίο για την εφαρμογή του εμπάργκο. Ίσως δυσκολευτεί περισσότερο η Αγκυρα να αναπτύξει δυνάμεις στη Λιβύη. Σίγα σίγα, η Ε.Ε. θα γίνει πιο δυναμική στις παρεμβάσεις της εναντίον της τουρκικής επιθετικότητας προς Ελλάδα και Κύπρο. Ενδιαφέρον

θα έχει η εξέλιξη της σχέσης Τουρκίας - ΗΠΑ - Ρωσίας, κυρίως όταν ο Τραμπ δεν θα είναι σε θέση να σπריζεί τον Ερντογάν και όταν ο Πούτιν κρίνει ότι δεν τον συμφέρει πια η ανοχή στον Τούρκο πρόεδρο. Στο διπλωματικό πεδίο, η αναδιπλώση των δυνάμεων του Χαφτάρ ίσως ανοίξει τον δρόμο για πολιτική συμφωνία. Σε αυτή την περίπτωση, είναι πολύ πιθανό η παρουσία της Τουρκίας στη Λιβύη να είναι από τα κυριότερα θέματα διαπραγματεύσεως. Οποια νέα κυβέρνηση συνεργασίας προκύψει, δεν θα θέλει να έχει εναντίον της όσες χώρες αντιστέκονται στην τουρκική πολιτική. Οι αρχικές επιφυλάξεις της πλευράς Σαράζ είναι «πάτημα» για όσους θέλουν μια Λιβύη ελεύθερη από τα σχέδια Ερντογάν. Εκτεθειμένη σε ολοένα περισσότερα μέτωπα στο εξωτερικό και στο εσωτερικό, η Τουρκία θα διαπιστώσει ότι ο καιροσκοπισμός και η βία οδηγούν σε αδιέξοδα. Για την Ελλάδα, το μάθημα της Λιβύης είναι πολλαπλό: να διαβάξει τις εξελίξεις στην περιοχή και τις ζυμώσεις σε γεωτονικές χώρες, να επενδύει σε συμμαχίες εγκαίρως, να προλαβαίνει την Τουρκία ώστε να μη βρίσκεται προ τετελεσμένων.

ΣΚΙΤΟ ΤΟΥ ΑΜΠΕΡΑ ΠΕΤΡΟΥΑΚΗ, aperouakis@athinain.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

«Δύση-Τουρκία-συμμαχία»: Γιατί;

Ακόμα και στον επιπόλαιο πόλεμο του 1897, ήταν προφανές και βεβαιωμένο ότι οι Έλληνες ήξεραν τι πολεμάνε ή γιατί πολεμάνε. Το ίδιο, φυσικά, και στους μεγάλους τόλμης και ανδρείας πολέμους του 1912-13. Αλλά και στη μεγαλειώδη απερισκεψία της Μικρασιατικής Εκστρατείας. Και στο απίστευτο κατόρθωμα να συντρίβουν οι Ιταλοί στα βουνά της Βόρειας Ηπείρου, το 1940. Το ίδιο βεβαιωμένοι και όταν, με αίμα πολύ, απέτρεπαν τον σοβιετικό ολοκληρωτισμό, το 1946-1949.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι Έλληνες ήταν αποφασισμένοι να θυσιαστούν (και θυσιάστηκαν πάμπολλοι, δυσφόρτα πολλοί) για «κάτι», που χωρίς αυτό η ζωή δεν έχει νόημα. Ποιο ήταν αυτό το «κάτι»; Αυτονόητα, η αίσθηση πατρίδας. Όχι η έννοια ούτε το συναίσθημα: η αίσθηση. Σήμερα, και μόνο με το άκουσμα της λέξης «πατρίδα» όλοι κουμπιανόμαστε. Κομίζει αποφορά καρκινωμάτων, καπνλείας και ιδεολογικών εθνικισμών στη Νεωτερικότητα, εκμετάλλευση του συναισθηματισμού των πολλών που θωρακίζει τα συμφέροντα των λίγων.

Το υπόδειγμα των αντανakaλστικών μας, σε περίπτωση ελληνοτουρκικού πολέμου σήμερα, το προτύπωναν υποδειγματικά οι αδελφοί μας Ελληνοκύπριοι (συγκληρονόμοι κλέους τρεισήμισι χιλιάδων χρόνων): Όταν ηλθισάζαν στα χωριά και στις πόλεις τους οι Τούρκοι εισβολείς, μπήκαν στα Ι.Χ. τους και έφυγαν. Έτσι, το άλλοτε 18% των κατοίκων

Η Αγια-Σοφιά τζαμί είναι πταίσμα σε σύγκριση με το έγκλημα ου εκούσιου αφελληνισμού μας.

του νησιού (βιαιώς εξισλαμιζόμενοι, επομένως συμπτωματικά τουρκόφωνοι Ρωμιοί), αποτελούν σήμερα κράτος τουρκικό «ανεξάρτητο», εφελτήριο ή αμπαρίζα για να διεκδικεί ο οθωμανικός ιμπεριαλισμός τη μισή Μεσόγειο ως υφολοκρηπίδα. Έχετε ακούσει ποτέ ελλαδίτη πολιτευόμενο (πολιτικοί πια δεν υπάρχουν) να μιλάει για «οθωμανικό ιμπεριαλισμό»; Έχετε αντιληφθεί να υπήρχε ή να υπάρχει αγγλόγλωσση ελληνική γραφίδα στις ΗΠΑ ή γερμανόγλωσση στη Γερμανία, που να καταγγέλλει εμπρηστασμένα το ασύμπτωτο και ασύμβατο των «πολιτισμών» Ισλάμ και Δύσης; Βέβαια, έχουν και τα δύο «παραδείγματα» τον ίδιο ατομοκεντρικό χαρακτήρα: Καταλαβαίνουν τη «σωτηρία» σαν ατομική «αίωνια» εξασφάλιση (με γραμμική, ατελείωτη διαιώνιση της ροής των στιγμών). Η σωτηρία εξασφαλίζεται με ατομική επιτεύγματα «αρετών», αρετή είναι η ατομική πειθαρχηση σε Νόμο με αλόφωτες υπαγορεύσεις και απαγορεύσεις. Για το Ισλάμ και για τη Δύση αλήθεια είναι η ορθότητα, την ορθότητα εγγυάται μια αυθεντία ή μια σύμβαση. Δύση και Ισλάμ συγγενεύουν συναρπαστικά, με ομοιότρο-

πη την υποταγή τους στην αυθεντία του Πάπα ή των «Γραφών» ή του «κοινωνικού συμβολαίου» ή κάποιοι Αγιατολάχ.

Υπάρχουν πια στις μέρες μας πλήθος τεκμηρίων της αυτονόητης, οργανικής «συνάντησης» Δύσης και Ισλάμ, στο πεδίο, όχι θεωρητικών «παισιθήσεων», αλλά στον έμπρακτο στίβο της πολιτικής. Η «συνάντηση» μπορεί να είναι σύγκρουση και αντιμαχία, αλλά πάντοτε στο κοινό, οίκοι γήπεδο του σωτηριολογικού ή εγκοσμιοκεντρικού ατομικισμού, του νομικισμού - ηθικισμού, της αποτελεσματικότητας ως αυταξίας. Καθόλου τυχαία ο ακραία πουριτανός ισλαμιστής Ερντογάν έχει την ανετότερη οικειότητα με τον ακραίο πουριτανό του αμοραλισμού Τραμπ και τη «θεούσα» πουριτανή του προτεσταντισμού Μέρκελ.

Ο μόνος πραγματικός αντίπαλος του Ισλάμ και της Δύσης είναι η Εκκλησία. Ας μην τη λέμε «ορθόδοξη», γιατί είναι σαν να επιμένουμε να λέμε «έρωτα» την επαγγελματική εμπορία της πδονής. Η Εκκλησία είναι τόσο δυσδιάκριτη όσο και ο αληθινός (μη εμπορεύσιμος) έρωτας ή ο σπόρος ο χαμένος μέσα στη γη που βλασταίνει δέντρο. Σώζει η Εκκλησία το ελληνικό νόημα της λέξης αλήθεια: είναι η γνώση που μετέχεται εμπειρικά, είναι κοινωνούμενη βεβαιότητα, όχι χρηστικά συμφωνημένη ορθότητα κατανόησης. Σώζει και το νόημα της λέξης πολιτική: είναι το κοινό άλημα υπέρβασης των εγωτικών ενορμήσεων, για τη

χαρά της συνυπαρξης και κοινής δημιουργίας.

Ιστορική σάρκα της Εκκλησίας είναι η ελληνική γλώσσα. Όχι μια γραμματική, συντακτικό και λεξιλόγιο, γλώσσα είναι πάντα ο λαός που τη μιλάει. Εχοντας βάνουσα καταστρέψει τη γλώσσα μας, οι σημερινοί Ελληνοώνυμοι νομίζουμε ότι αντιπάλος μας επίβουλος είναι οι Τούρκοι, το Ισλάμ. Αλλά οι Τούρκοι δεν έθιξαν ποτέ τη γλώσσα μας, τη γλώσσα την άλωσε η Δύση αφανίζοντας ιστορικά τον Ελληνισμό: Λέμε οι σημερινοί Ελληνοώνυμοι «εκκλησία» και εννοούμε «επικρατούσα θρησκεία». Λέμε «δημοκρατία» και εννοούμε «αντιπροσωπευτικό σύστημα». Λέμε «πίστη» και εννοούμε ατομικές πεποιθήσεις, ιδεολογικές βεβαιότητες, όχι άλλαμα εμπιστοσύνης. Και άλλα αναρίθμητα ανάλογα.

Σιωπηλά και αθόρυβα, ένας αρχειοκόπος θα μπορούσε να αλλάξει την ιστορική πορεία των Ελλήνων. Αν άρχιζε να διδάσκει στους νάρηκες γλώσσα, την ελληνική γλώσσα, στην ιστορική της εννοεία, σαρκομένη στην ποίηση της λατρείας. Να καταργήσει το κήρυγμα, που επιβάλλει τη γνώση ως κατανόηση (cogito) αποκλείοντας τη γνώση ως κοινωνούμενη μετοχή. Να διαστείλει την «πατρότητα» από την «παιδαγωγία», την επισκοπική «σύννοδο» από το «επιτελείο στελεχών».

Η Βεβήλωση της Αγια-Σοφιάς από τον Ερντογάν είναι πταίσμα σε σύγκριση με την εγκληματική άγνοια των επισκοπικών ευθυνών.

Αυξημένη προσέλευση πολιτών στις κινητές μονάδες για το τεστ κορωνοϊού στην οδό Ανεξαρτησίας, όπου παρατηρήθηκε μη επαρκής τήρηση των μέτρων προστασίας.

Ουρές πολιτών για το τεστ κορωνοϊού στο ένα σημείο κινητής μονάδας για το τεστ κορωνοϊού που στήθηκε στην οδό Ανεξαρτησίας. Η δεύτερη ειδική μονάδα λειτουργεί στην περιοχή της Επικύωσης.

Η παγίδα της χαλάρωσης στη Λεμεσό

Οι σχεδόν ανύπαρκτοι έλεγχοι, η υπερβολική χαλάρωση και η ανησυχία που εντείνεται με αφορμή την αύξηση των κρουσμάτων

Της **ΑΝΤΡΗΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ**

Συνωστισμός, μη επαρκής τήρηση μέτρων προστασίας, αλλά και λανθασμένη χρήση της μάσκας που σε αρκετές περιπτώσεις είναι ανύπαρκτη συνθέτουν το σκηνικό το προηγούμενο χρονικό διάστημα στη Λεμεσό. Η χαλάρωση φυσικά παρουςιάζεται γενικότερα στην Κύπρο, ωστόσο, η κυριότερη ανησυχία των επιδημιολόγων με αφορμή τις αλυσίδες μετάδοσης κρουσμάτων που έχουν δημιουργηθεί, επικεντρώνεται εκεί με αποκορύφωμα τα τέσσερα μέτρα που ανακοίνωσε ο υπουργός Υγείας, Κωνσταντίνος Ιωάννου.

Από τα μεσάνυχτα της περασμένης Παρασκευής, τέθηκε σε εφαρμογή η επαναφορά του περιορισμού του μέγιστου αριθμού ατόμων των 10 ατόμων σε κοινωνικές συναθροίσεις, η επαναφορά του περιορισμού του μέγιστου αριθμού ατόμων στα υποστατικά εστίασης σε 75 πρόσωπα σε εσωτερικούς χώρους και 150 άτομα σε εξωτερικούς χώρους, ενώ στις εκκλησίες καθορίζεται η παρουσία ατόμων στη βάση των τετραγωνικών μέτρων ανάλογα με το πρωτόκολλο, η οποία δεν θα υπερβαίνει τα 75 άτομα. Επαναφέρεται επίσης ο περιορισμός της πληρότητας στο 50% στα Μέσα Μαζικών Μεταφορών (λεωφορεία). Τα νέα μέτρα θα έχουν ισχύ τρεις εβδομάδες.

Μία βόλτα σε καφετέριες, εστιατόρια ακόμη και σε υπεραγορές τις προηγούμενες ημέρες ήταν αρκετή για να καταγραφεί η χαλάρωση των μέτρων από αρκετούς πολίτες αλλά και εργαζομένους. Σε υπεραγορές που επισκεφθήκαμε οι αποστάσεις μεταξύ των καταναλωτών δεν τηρούνταν, ενώ σε αρκετούς φούρνους και χώρους εστίασης, οι εργαζόμενοι δεν φορούσαν μάσκα. Αυτοί που τη φοράνε στις πλείστες περιπτώσεις, δεν την εφαρμόζουν στο πρόσωπό τους με τον ορθό τρόπο, χωρίς να

«Έχουμε όντως χαλαρώσει. Πολύ λίγοι πλέον φοράνε μάσκα ή τηρούν τις αποστάσεις ειδικά σε υπεραγορές», αναφέρει στην «Κ» η κ. Μαρία την οποία συναντήσαμε σε καφετέρια στην πόλη.

καλύπτεται η μύτη τους. Όπως δήλωσε στην «Κ», η επίκουρη καθηγήτρια Παιδιατρικής και Λοιμωδολογίας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, δρ Μαρία Κολιού, θεωρείται απαραίδεκτο μετά από τόσες συστάσεις εργαζόμενοι σε χώρους εστίασης να μην τοποθετούν τουλάχιστον με τον ορθό τρόπο τη μάσκα προστασίας. «Κάπως έτσι ξεκινούν τα νέα κύματα του ιού. Ήδη έχει χτυπήσει καμπανάκι και θα πρέπει να προσέξουμε ιδιαίτερα. Από τις εστίες μετάδοσης μπορεί να ξεφυτρώσουν κι άλλα περιστατικά, επομένως μπορεί να ξεσπάσει τοπικά μία μικροεπιδημία», σημειώνει η κ. Κολιού.

«Έχουμε όντως χαλαρώσει. Πολύ λίγοι πλέον φοράνε μάσκα ή τηρούν τις αποστάσεις ειδικά σε υπεραγορές», αναφέρει στην «Κ» η κ. Μαρία την οποία συναντήσαμε σε καφετέρια στην πόλη. «Μπείτε μέσα στην υπεραγορά και θα δείτε πόσοι τηρούν τα μέτρα προστασίας», δηλώνει η κ. Κατερίνα, η οποία τελείωσε τα ψώνια της σε γνωστή υπεραγορά της Λεμεσού.

Πιο εντατικοί οι έλεγχοι

Εκτός από την ατομική ευθύνη και τη χαλάρωση των μέτρων προστασίας από τους πολίτες, τίθεται ακόμη ένα ζήτημα το οποίο φαίνεται ότι έχει επιδράσει αρνητικά στην αλλαγή της επιδημιολογικής κατά-

Με μάσκα η εξυπηρέτηση σε γνωστή καφετέρια της πόλης. Τη χαλάρωση των προηγούμενων ημερών διαδέχθηκε η έντονη ανησυχία από εργαζομένους και πολίτες με αφορμή την αύξηση των κρουσμάτων στην πόλη.

Η διαδικασία του τεστ στην ειδική κινητή μονάδα που βρίσκεται στην πλατεία Γρηγόρη Αυξεντίου είναι απλή. Διαρκεί μόνο λίγα λεπτά ενώ τα αποτελέσματα είναι έτοιμα σε διάστημα 48 ωρών.

στασης στην πόλη. Το προηγούμενο χρονικό διάστημα προτού ξεκινήσει η αύξηση των κρουσμάτων στην πόλη, η αστυνόμευση σε χώρους εστίασης με στόχο την επιτήρηση των μέτρων προστασίας ήταν σχεδόν ανύπαρκτη. Η ευθύνη βαραιίνει όχι μόνο τον πολίτη, αλλά και τις αρχές.

Ξαφνικά, την περασμένη Πέμπτη με την ανακοίνωση έξι κρουσμάτων κορωνοϊού από τις 280 εργασιακές διαγνώσεις που λήφθηκαν στο πλαίσιο των τυχαίων δειγματοληψιών που διενεργούνται αυτές τις ημέρες στη Λεμεσό, η Αστυνομία έσπευσε αμέσως σε ελέγχους σε χώ-

Νιώθει μία καύση

Η διαδικασία της διενέργειας του τεστ κορωνοϊού διαρκεί μόνο λίγα λεπτά. Ο πολίτης δίδει τα στοιχεία του στους νοσηλευτές και στη συνέχεια λαμβάνεται δείγμα από το στόμα και τη μύτη. Εντός 48 ωρών, το άτομο λαμβάνει γραπτό μήνυμα με το οποίο ενημερώνεται εάν είναι θετικό ή όχι στον κορωνοϊό. Όπως μας εξήγηε ο Αντρέας, ο οποίος είναι νοσηλευτής σε μία από τις ειδικές κινητές μονάδες, οι πολίτες ενδιαφέρονται για να κάνουν το τεστ και η ανησυχία επικεντρώνεται κυρίως στο ενδεχόμενο lockdown που αποτελεί το πιο αρνητικό σενάριο στο μυαλό όλων.

ρους εστίασης της πόλης όπου παρατηρείται συνωστισμός. Οι αρμόδιες υπηρεσίες αν και λίγο αργά, σε συνεργασία με την Αστυνομία συντονίζουν τις ενέργειές τους ξεκινώντας πιο εντατικούς ελέγχους σε 24ωρη βάση.

Τεστ στους δρόμους

Εξαιτίας και της αύξησης των κρουσμάτων, ιδιαίτερα αυξημένη ήταν τις προηγούμενες ημέρες η προσέλευση των πολιτών στην πλατεία Γρηγόρη Αυξεντίου και στην περιοχή της Επικύωσης, στα σημεία δηλαδή όπου έχουν στηθεί ειδικές κινητές μονάδες, στο πλαίσιο της διενέργειας των 5.000 δειγματοληπτικών ελέγχων για τον Covid-19 που θα γίνουν παγκύπρια. Στη Λεμεσό θα πραγματοποιηθούν συνολικά 2.000 έλεγχοι. Η «Κ» συνομιλήσε με πολίτες που έσπευσαν να κάνουν το τεστ κορωνοϊού στην πλατεία Γρ. Αυξεντίου και οι περισσότεροι εξέφρασαν την έντονη ανησυχία τους σχετικά με τις εστίες μετάδοσης

του ιού στην πόλη. «Έχουμε φοβηθεί. Έχουμε ευπαθείς ομάδες στις οικογένειές μας. Ήρθα να κάνω το τεστ για να νιώθω πιο ασφαλής», αναφέρει η Ελευθερία. Πάντως, ακόμη και σ' αυτήν την περίπτωση δεν τηρήθηκαν οι αποστάσεις ασφαλείας με αποτέλεσμα να γίνουν συστάσεις από εκπροσώπους του Δήμου Λεμεσού αλλά και μελών της ποδηλατικής Αστυνομίας που βρέθηκαν επιτόπου.

Εστίες μετάδοσης

Σύμφωνα με το επιδημιολογικό δελτίο του Υπουργείου Υγείας από τις 29 Ιουνίου μέχρι τις 28 Ιουλίου, τις τελευταίες 30 ημέρες, από τις 72 καταγεγραμμένες επιβεβαιωμένες περιπτώσεις, το 49% αφορούσε σε περιπτώσεις με πρόσφατο ιστορικό ταξιδιού, ενώ το 51% αφορούσε σε περιπτώσεις εγχώριας μετάδοσης. Η πλειοψηφία των πρόσφατων περιπτώσεων έχουν καταγραφεί στη Λεμεσό (41,7%) με το 80% να είναι εγχώριες μεταδόσεις.

Υπενθυμίζουμε ότι οι εστίες μετάδοσης στη Λεμεσό αφορούν, μεταξύ άλλων, και εργαζομένους σε πολυεθνική εταιρεία με το πρώτο άτομο που φαίνεται ότι μετέδωσε τον ιό να έχει ιστορικό ταξιδιού, στη Μαρίνα Λεμεσού. Πρόβλημα διαφαίνεται και σε ό,τι αφορά άτομα θετικά στον κορωνοϊό που θα έπρεπε να παραμένουν σε καραντίνα, αλλά δεν το πράττουν, με αποτέλεσμα να θέτουν σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο ένα από τα νέα μέτρα που ανακοίνωσε ο υπουργός Υγείας είναι η εντατικοποίηση του ελέγχου από την Αστυνομία των ατόμων που οφείλουν να τίθενται σε αυτοπεριορισμό όταν έρχονται από χώρες της Κατηγορίας Γ', ή όταν είναι στενές επαφές κρουσμάτων. Σε συνεννόηση με τις αρμόδιες Αρχές θα πραγματοποιείται καθημερινά έλεγχος συμμόρφωσης.

ΑΡΘΡΟ / Της **ΜΙΚΑΕΛΑΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ**

Η σημασία και η λειτουργία των εκδοχών στην παρασκευή φαρμακευτικών σκευασμάτων

Φάρμακο ή φαρμακευτική ουσία ή δραστική ουσία ονομάζεται γενικά η κάθε χημική ουσία, η οποία μπορεί να ανακουφίσει, να θεραπεύσει ή να αποτρέψει μία ασθένεια. Λόγω του ότι πολύ λίγες φαρμακευτικές ουσίες έχουν την ιδιότητα από μόνες τους να ικανοποιούν τις πιο πάνω απαιτήσεις, τα φάρμακα σχεδόν ποτέ δεν χορηγούνται στους ασθενείς μόνα τους, αλλά στη μορφή φαρμακευτικού σκευάσματος. Με βάση τη φυσική τους κατάσταση τα φαρμακευτικά σκευάσματα μπορούν να ταξινομηθούν σε στερεές, υγρές και ημιστερεές μορφές.

Τα φαρμακευτικά σκευάσματα γενικώς αποτελούνται από τη δραστική ουσία (ή ουσίες) σε συνδυασμό με άλλα συστατικά, τα λεγόμενα έκδοχα. Η ορθή επιλογή των εκδόχων αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι στην ανάπτυξη ενός φαρμακευτικού σκευάσματος, καθώς αυτά μπορούν να βοηθήσουν στην κα-

λύτερη απορρόφηση και δράση της δραστικής ουσίας, στη βελτίωση κάποιου χαρακτηριστικού της δραστικής ουσίας, όπως για παράδειγμα η γεύση ή η οσμή, ή ακόμη και να συμβάλουν στην ορθή διαδικασία παραγωγής του σκευάσματος.

Τα έκδοχα χωρίζονται σε διάφορες κατηγορίες αναλόγως της δράσης τους. Έτσι υπάρχουν τα αρωματικά μέσα, συνδετικά μέσα, μέσα καταθρυμματισμού, βελτιωτικά γεύσης, βελτιωτικά ροής, αντικολλητικά μέσα, λιπαντικά μέσα, χρωστικές και συντηρητικά.

Αρωματικά μέσα: Σκοπός των αρωματικών μέσων είναι να συμπληρώνουν τα μικρά ποσά των δραστικών ουσιών έτσι ώστε να επιτυγχάνεται το επιθυμητό βάρος ή ο επιθυμητός όγκος στο φαρμακευτικό σκεύασμα. Τα πιο συννηθισμένα αρωματικά μέσα είναι η μικροκρυσταλλική κυτταρίνη και η λακτόζη, η οποία χρησιμοποιείται είτε σε άνυδρη ή ένυδρη μορφή. Η λακτόζη

Η κα Μικαέλα Θεοδοσίου.

είναι ευδιάλυτη στο νερό και δεν αντιδρά με τις περισσότερες δραστικές ουσίες.

Συνδετικά μέσα: Τα έκδοχα αυτά χρησιμοποιούνται έτσι ώστε να βοηθήσουν στη συγκράτηση των υλικών μεταξύ τους. Η αναλογία στην οποία θα προστεθεί ένα συνδετικό μέσο εξαρτάται από τις ιδιότητες του συστατικού και της δρα-

στικής ουσίας. Η περίσσεια του συνδετικού μέσου έχει ως αποτέλεσμα την παρασκευή σκληρών κόκκων με συνέπεια τη μείωση της διαλυτότητας ή ακόμη και της απόδοσης της δραστικής ουσίας. Αντίθετα, η ανεπαρκής ποσότητα ενός συνδετικού μέσου μπορεί να προκαλέσει όταν έρθουν σε επαφή με το νερό και προκαλούν διάσπαση του σκευάσματος, ενώ άλλα κατά την επαφή με το νερό, αυξάνουν τη διαβρεκτικότητα του σκευάσματος με

αποτέλεσμα το νερό, το οποίο εισέρχεται να καταλύει τους δεσμούς μεταξύ των υλικών και να προκαλείται διάλυση του σκευάσματος.

Βελτιωτικά ροής, αντικολλητικά και λιπαντικά μέσα: Τα συχνότερα προβλήματα κατά την παραγωγή δισκίων είναι η προσκόλληση των μικρών στα τοιχώματα των εμβόλων και η μη επαρκής ροή των υλικών. Για το λόγο αυτό, προστίθενται σε μικρή αναλογία στα φαρμακευτικά σκευάσματα τα εν λόγω έκδοχα, τα οποία λόγω του πολύ μικρού μεγέθους των σωματιδίων τους έχουν την τάση να περιβάλλουν τα υλικά του φαρμακευτικού σκευάσματος, να ομαλοποιούν την επιφάνειά τους και να μειώνουν τις δυνάμεις τριβής.

Χρωστικές: Οι χρωστικές προστίθενται είτε για αισθητικούς λόγους είτε για να διευκολύνεται η διάκριση των διαφόρων φαρμακευτικών σκευασμάτων από τους ασθενείς. Βελτιωτικά οσμής και γεύσεως: Τα έκδοχα αυτά συναντώνται συ-

νήθως είτε σε μασώμενα δισκία είτε σε διαλύματα, σιρόπια, ελιξίρια και εναιωρήματα. Τα βελτιωτικά οσμής κυκλοφορούν στο εμπόριο υπό μορφή ελαίων. Ως βελτιωτικά γεύσης χρησιμοποιούνται μεταξύ άλλων η λακτόζη, η σακχαρόζη, η μαννιτόλη, η σακχαρίνη και η ασπαρτάμη.

Στο εμπόριο γενικότερα είναι διαθέσιμα έκδοχα σε πολλές μορφές και από διαφορετικούς προμηθευτές. Είναι λοιπόν πολύ σημαντικό να γίνεται προσεκτική εκτίμηση για την ορθή επιλογή των εκδόχων που θα χρησιμοποιηθούν στην παραγωγή ενός φαρμακευτικού σκευάσματος, το οποίο θα τηρεί εντέλει τους κανόνες σωστής παρασκευαστικής πρακτικής, καθώς επίσης και τις επίσημες προδιαγραφές για τον προσδιορισμό και την επιβεβαίωση της καλής ποιότητάς του.

Η κα Μικαέλα Θεοδοσίου είναι αναπληρώτρια επικεφαλής E & A της Remedica (Formulation).

Νέα φάρμακα στη μάχη κατά του κορωνοϊού

Ζήτημα τίθεται για τους ταξιδιώτες, οι οποίοι φτάνουν στην Κύπρο με αρνητικό τεστ και στη συνέχεια προκύπτουν θετικοί

Του ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ

Η ανησυχία την οποία εξέφραζαν το τελευταίο διάστημα ο υπουργός Υγείας και τα μέλη της Συμβουλευτικής Επιστημονικής Επιτροπής μετουσιώθηκαν σε αποφάσεις για νέα μέτρα κατά της εξάπλωσης της πανδημίας της νόσου COVID-19, η οποία αναζωπυρώνεται ξανά στην κοινότητα. Τα μέτρα που ανακοινώθηκαν το μεσημέρι της Παρασκευής, 31 Ιουλίου, από τον υπουργό Υγείας αποσκοπούν στο να περιορίσουν την εξάπλωση του ιού, ωστόσο αναμένεται ότι θα αποφέρουν καρπούς – αν και εφόσον τηρηθούν και εποπτευθούν σωστά – τις επόμενες δύο με τρεις εβδομάδες. Οι επιστήμονες δεν κρύβουν την ανησυχία τους σε σχέση με την αναζωπύρωση του ιού, ενώ σε αυτό συνηγορούν τα πρόσφατα επιδημιολογικά δεδομένα τα οποία δείχνουν ότι ο ρυθμός μεταδοτικότητας του ιού έχει ανέλθει πλέον πάνω από το 1, το οποίο με πολύ κόπο είχαμε ως κοινωνία καταρρίψει τους προηγούμενους μήνες. Πλέον, θεωρείται από τους αρμόδιους ότι οι υγειονομικές αρχές είναι πολύ πιο έτοιμες για να αντιμετωπίσουν τη νέα έξαρση, καθώς τα θεραπευτικά πρωτόκολλα εμπλουτίζονται, ενώ σε προχωρημένο στάδιο βρίσκεται και η διαδικασία για ένταξη της θεραπείας με πλάσμα.

Νέες θεραπείες

Σε πολύ προχωρημένο στάδιο βρίσκεται, πλέον, η θεραπεία με την χορήγηση πλάσματος σε βαριά νοσούντες από COVID-19 και στην Κύπρο. Όπως εξήγησε η δρ Πανά, υπάρχει μια ομάδα ανθρώπων οι οποίοι είχαν νοσήσει στο πρόσφατο παρελθόν και από τους οποίους λαμβάνεται πλάσμα αίματος, καθώς έχουν δημιουργήσει αντισώματα. Το πλάσμα μπορεί να διατηρηθεί μέχρι και δύο χρόνια από τη λήψη του. Βάσει συγκεκριμένου ευρω-

Ο δρ Λεόντιος Κωστρίκης εκφράζει την απαισιοδοξία του, σε σχέση με τους αριθμούς των κρουσμάτων που εντοπίζονται, σε συνάρτηση με τους ελέγχους που διενεργούνται, μετά τον εντοπισμό αυξημένων περιστατικών σε μικρό αριθμό ελέγχων.

παϊκού θεραπευτικού πρωτοκόλλου, θα ακολουθούνται οι διαδικασίες, ώστε να χορηγείται το πλάσμα σε ασθενείς οι οποίοι θα νοσήσουν βαριά. Δεν παρέλειψε, ωστόσο, να υπογραμμίσει ότι για να τεθεί σε εφαρμογή σχετικό θεραπευτικό πρωτόκολλο, χρειάζεται χρόνος, παρά το γεγονός ότι η διαδικασία είναι ήδη σε προχωρημένο στάδιο.

Τα θεραπευτικά πρωτόκολλα εμπλουτίστηκαν επίσης και με όλα τα νέα φάρμακα, όπως η δεξαμεθαζόνη και η ρεμδεσιβίρη, η οποία έχει εγκριθεί τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Παρ' όλ' αυτά, δεν πρόκειται για στοχευμένες θεραπείες, κάτι που τονίζεται συνεχώς. Αυτό σημαίνει ότι όλα τα φάρμακα τα οποία είναι ενταγμένα στα θεραπευτικά πρωτόκολλα δεν έχουν τα ίδια αποτελέσματα σε όλους τους ασθενείς, καθώς δεν αποτελούν όπλα αποκλειστικά κατά του νέου κορωνοϊού.

Κλιμακώνεται η ανησυχία

Εντός της Συμβουλευτικής Επιστημονικής Επιτροπής επικρατεί η άποψη ότι η κατάσταση είναι τουλάχιστον δύσκολη. Παρ' όλ' αυτά, οι απόψεις που εκφράζονται τις τελευταίες μέρες δίδονται, σε σχέση με το αν η κατάσταση μας έχει πλέον

Παρά τις ανησυχίες τα θεραπευτικά πρωτόκολλα εμπλουτίζονται, ενώ σε προχωρημένο στάδιο βρίσκεται και η διαδικασία για ένταξη της θεραπείας με πλάσμα σε ασθενείς με Covid-19.

ξεφύγει ή αν ακόμα βρίσκεται στο πλαίσιο των δυνατοτήτων μας να την ελέγξουμε. Αφενός, ο δρ Λεόντιος Κωστρίκης, μιλώντας στην «Κ», εξέφρασε την απαισιοδοξία του, σε σχέση με τους αριθμούς των κρουσμάτων που εντοπίζονται, σε συνάρτηση με τους ελέγχους που διενεργούνται. Όπως είπε χαρακτηριστικά, θεωρεί ότι ο έλεγχος τον οποίο είχαμε πάρει το προηγούμενο διάστημα, έχει καθεί σε κάποιο βαθμό, ωστόσο, ευελπιστεί ότι με την εφαρμογή των μέτρων που ανακοινώθηκαν την Παρασκευή, οι νέες εξάρσεις των κρουσμάτων θα αντιμετωπιστούν. Ωστόσο, σε περίπτωση που δεν αλλάξει προς το κα-

λύτερο η επιδημιολογική εικόνα, ο ίδιος προκρίνει ως την καλύτερη λύση την επιβολή τοπικού lockdown στη Λεμεσό, την πόλη και επαρχία όπου εντοπίζεται προς το παρόν το μεγαλύτερο πρόβλημα.

Μιλώντας στην «Κ» η παιδίατρος –λοιμωξιολόγος, δρ Ζωή Δωροθέα Πανά, αυτή τη στιγμή βλέπουμε την κορυφή του παγόβουνου, καθώς είναι ορατά τα αποτελέσματα της εγκώριας μετάδοσης, ενώ πλέον υπάρχουν και νοσηλευόμενοι στο Νοσοκομείο Αναφοράς. Παράλληλα, η ικνυλάτση των επαφών των ήδη επιβεβαιωμένων κρουσμάτων δεν έχει ολοκληρωθεί, ενώ αναμένονται και τα αποτελέσματα των

δειγματοληπτικών ελέγχων. Ωστόσο, δεν πρέπει να επικρατήσει πανικός, αφ' ενός, και αφ' ετέρου να μην υπάρξει εφησυχασμός, τόνισε η δρ Πανά. Η ίδια πιστεύει ότι μπορεί να προληφθεί η κατάσταση, ενώ εξέφρασε την πεποίθησή ότι το σενάριο που υλοποιείται αυτή την στιγμή, με την αύξηση των κρουσμάτων, θα το δούμε ξανά στο μέλλον.

Υπερβολική χαλάρωση

Εδώ και αρκετές ημέρες, οι εικόνες της μη τήρησης των μέτρων για αποφυγή της περαιτέρω εξάπλωσης της πανδημίας έκαναν τον γύρο των μέσων κοινωνικής δι-

Πύλες εισόδου

Ένα ζήτημα το οποίο τίθεται έντονα τις τελευταίες μέρες, είναι ο αριθμός των ταξιδιωτών που φτάνουν στην Κύπρο, προσκομίζοντας αρνητικό τεστ, αλλά στη συνέχεια προκύπτουν θετικοί στον κορωνοϊό. Σε πρόσφατες δηλώσεις του στην «Κ» ο υπουργός Υγείας, Κωνσταντίνος Ιωάννου, είπε ότι τα τεστ προέρχονται από εργαστήρια του εξωτερικού τα οποία είναι διαπιστευμένα γι' αυτό η κυβέρνηση δεν μπορεί να επέμβει στις διαδικασίες άλλων χωρών. Παρ' όλ' αυτά, θεωρείται, τόσο από τα μέλη της επιστημονικής ομάδας, όσο και από το Υπουργείο Υγείας, ότι από τους ελέγχους στα αεροδρόμια έχουν εντοπιστεί ελάχιστα κρούσματα.

κτύωσης, προκαλώντας αναστάτωση ανάμεσα στους επιστήμονες και στο Υπουργείο Υγείας, το οποίο με ανακοινώσεις του προέτρεπε το κοινό να συμμορφώνεται. Ωστόσο, το πρόβλημα της υπερβολικής χαλάρωσης που διαπιστώνεται δεν περιορίζεται μόνο στους πολίτες, αλλά αγγίζει και τις αρμόδιες αρχές οι οποίες δεν επέπτευν στον βαθμό που έπρεπε την εφαρμογή των μέτρων, κάτι που έθιξε και ο ίδιος ο υπουργός Υγείας στο πλαίσιο της συνέντευξης Τύπου το μεσημέρι της Παρασκευής. Υπενθυμίζεται, ωστόσο, ότι η υπουργός Δικαιοσύνης, Έμιλυ Γιολίτη, έδωσε εκ νέου οδηγίες στον Αρχηγό της Αστυνομίας, Στέλιο Παπαθεοδώρου, για τη διενέργεια αυξημένων ελέγχων και την επιβολή ποινών. Παράλληλα, τα δύο Υπουργεία, Υγείας και Δικαιοσύνης, βρίσκονται σε συνεχή επαφή ως προς την εφαρμογή των διαταγμάτων.

ΑΡΘΡΟ / Των ΟΥΡΣΟΥΛΑ ΦΟΝ ΝΤΕΡ ΛΑΙΕΝ και ΣΤΕΛΛΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ

Διαμορφώνοντας ένα ευρωπαϊκό μέλλον

Η ιστορία δεν επαναλαμβάνεται πάντοτε, αλλά στην Ευρώπη συνήθως το κάνει ή, τουλάχιστον, αυτό συνέβαινε στο παρελθόν. Αντιμέτωπη με έναν ιό που είχε τεράστιο κόστος σε ζωές, δουλειές και αγαθά σε ολόκληρο τον κόσμο, η Ευρώπη δεν ενέδωσε σε προαιώνια ένστικτα ούτε ξανάνοιξε τις ωπές, ακόμη, πληγές που είχε προκαλέσει η προ δεκαετίας χρηματοπιστωτική κρίση. Αντίθετα, επιλέξαμε να ενώσουμε τις δυνάμεις μας, να βοηθήσουμε ο ένας τον άλλον και να επενδύσουμε σε ένα κοινό μέλλον. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο μπορούμε να πούμε ότι ήταν ιστορική η πρόσφατη απόφαση των ηγετών των 27 κρατών μελών να εγκρίνουν την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανάκαμψη της οικονομίας.

Πρώτον, ως μιλήσουμε με αριθμούς. Η Ευρώπη θα έχει στη διάθεσή της ένα μέσο ανάκαμψης ύψους 750 δισ. ευρώ για τη στήριξη όσων πλήττονται περισσότερο από αυτή την κρίση. Το μέσο αυτό, που ονομάζεται «Next Generation EU», θα επενδύσει σε μια ανάκαμψη, η οποία θα οικοδομηθεί μια πιο πράσινη, πιο ψηφιακή και πιο ανθεκτική Ένωση για τα παιδιά μας. Τα κονδύλια αυτά θα συμπληρωθούν από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. για την επόμενη επταετία, με αποτέλεσμα η συνολική δέσμη μέτρων στήριξης να ανέρχεται σε 1,8 τρισεκατομμύρια ευρώ. Δεύτερον, η απόφαση αυτή είναι ιστορικής σημασίας λόγω του τρόπου με τον οποίο θα την υλοποιήσει η Ευρώπη. Για πρώτη φορά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή —με την υποστήριξη των 27 κρατών μελών— θα χρησιμοποιήσει, σε αυτήν την κλίμακα, την ισχυρή πιστοληπτική της ικανότητα για να αντλήσει κεφάλαια από τις κεφαλαιαγορές για το πρόγραμμα Next Generation EU.

Η κ. Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν.

Σε προηγούμενες κρίσεις, οι πλουσιότεροι επιβίωναν, ενώ οι πιο εύρωστοι πληρώναν βαρύ τίμημα. Αυτή τη φορά, όμως, τα πράγματα πρέπει να είναι διαφορετικά. Αυτή τη φορά θα μπορούσαμε να σταθούμε ξανά στα πόδια μας μόνο αν βοηθήσουμε ο ένας τον άλλο. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο τα περισσότερα κονδύλια του Next Generation EU θα διανεμηθούν με τη μορφή επιχορηγήσεων προς τα κράτη μέλη για τη χρηματοδότηση καιριών μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Πρόκειται για ευρωπαϊκά χρήματα που θα στηρίξουν έργα και ανθρώπους από την Λευκωσία ως τη Λεμεσό και από την Πάφο ως το Παράλιμνι, θα δημιουργήσουν θέσεις εργασίας σε τοπικό επίπεδο και θα τονώσουν την οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις θα είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες κάθε χώρας και θα συνάδουν με τους ευρωπαϊκούς ευρωπαϊκούς στόχους μας. Για κάποιες

χώρες, τα κονδύλια αυτά θα χρησιμοποιηθούν για τη στήριξη μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας, με στόχο την τόνωση της παραγωγικότητας, ενώ σε κάποιες άλλες θα κατευθυνθούν περισσότερο προς την εκπαίδευση και την κατάρτιση, για να βοηθήσουν τους πολίτες να αναπτύξουν τις δεξιότητες που χρειάζονται. Ορισμένες χώρες θα επενδύσουν στη βελτίωση των ψηφιακών υποδομών, ενώ κάποιες άλλες θα επενδύσουν στις μεταφορικές συνδέσεις. Το σημαντικότερο, όμως, είναι ότι όλες οι χώρες θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Το 30 % του συνολικού ποσού των 1,8 τρις. ευρώ θα διατεθεί αποκλειστικά για τις δαπάνες που σχετίζονται με το κλίμα, ενώ ένα νέο Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης ύψους 17,5 δισ. ευρώ θα βοηθήσει τα άτομα και τις περιφέρειες που έχουν μεγαλύτερες ανάγκες μεταρρυθμίσεων.

Ο τρίτος λόγος για τον οποίο

Η κ. Στέλλα Κυριακίδου.

μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη λέξη «ιστορική» είναι ο τρόπος με τον οποίο θα αποπληρωθεί το εν λόγω ποσό. Για να αποφευχθεί η αποστολή πιο «τσουχτερού λογαριασμού» στα κράτη μέλη, στο μέλλον, η Ευρώπη θα πρέπει να αποπληρώσει τα σχετικά ποσά μέσω αυτού που μπορούμε να ονομάσουμε: «νέοι ίδιοι πόροι». Αυτοί οι νέοι ίδιοι πόροι θα περιλαμβάνουν την επιβολή μιας εισφοράς στις μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας, τη θέσπιση φόρου επί των μη ανακυκλούμενων πλαστικών υλών και την επιβολή της μεθόδου της «τιμής άνθρακα» στις εισαγωγές που προέρχονται από χώρες με χαμηλότερες κλιματικές φιλοδοξίες.

Ορισμένοι θα ρωτήσουν: Γιατί η Κύπρος θα πρέπει να αντλήσει ή να αποπληρώσει κεφάλαια από κοινού με μια άλλη χώρα που βρίσκεται σε απόσταση χιλιάδων χιλιομέτρων; Η απάντηση είναι απλή. Η ευημερία της Ευρώπης έγκειται στην ενότητα της, στην κοινότητα της και στην

ενιαία αγορά της. Επομένως, για εμάς η αλληλεγγύη εξυπηρετεί στην πραγματικότητα το δικό μας συμφέρον και έστω και ένα ευρώ που επενδύεται σε μια χώρα αποτελεί στην πραγματικότητα ένα ευρώ που επενδύεται για όλους.

Σκεφτείτε τι θα συμβεί στην τουριστική βιομηχανία μας, εάν άνθρωποι από όλη την Ευρώπη δεν έχουν πια την οικονομική δυνατότητα να έρθουν στην Κύπρο. Σκεφτείτε τι θα συμβεί στους κατασκευαστές μας εάν δεν μπορούν να λαμβάνουν τα εξαρτήματα που χρειάζονται, από τους προμηθευτές τους σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Σκεφτείτε τους τρόπους με τους οποίους η κρίση επηρέασε όλους μας: έπληξε την ευημερία των πολιτών, τη φερεγγυότητα των επιχειρήσεων, τη λειτουργία της κοινωνίας και την ευρωστία κάθε ευρωπαϊκής οικονομίας. Και η πανδημία δεν έχει τελειώσει ακόμη.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο πρέπει να αναλάβουμε επείγοντως,

δράση αποφασιστικά και συλλογικά. Και την περασμένη εβδομάδα, η Ευρώπη απέδειξε ότι μπόρεσε να αρθεί στο ύψος των περιστάσεων. Βεβαίως, ορισμένοι θα επισημάνουν τη μακρά διάρκεια και τις δυσκολίες της Συνόδου Κορυφής και θα εκλάβουν αυτό το γεγονός ως ένδειξη δισταγμού ή αδυναμίας. Εμείς το βλέπουμε ως κορυφαία απόδειξη της μοναδικής δύναμης της Ευρώπης.

Κάντε απλώς ένα βήμα πίσω και κοιτάξτε γύρω σας. Πουθενά αλλού στον κόσμο δεν θα μπορούσαν 27 διαφορετικές χώρες καν να συζητήσουν για την από κοινού χρηματοδότηση της ανάκαμψής τους και του μέλλοντός τους. Εμείς το πετύχαμε κατά τη διάρκεια ενός παρατεταμένου Σαββατοκύριακου. Σε αυτήν την πολύ εύθραυστη στιγμή της ιστορίας, η Ευρώπη είναι ο καλύτερος τόπος στον οποίο να μπορεί να βρίσκεται κανείς. Και οφείλουμε να τη διατηρήσουμε έτσι για όλους, συνεργαζόμενοι με τις κυβερνήσεις και τα κοινοβούλια, ώστε η ανάκαμψη αυτή να πάρει σάρκα και οστά.

Η Ένωσή μας πρέπει πάντοτε να κρίνεται με βάση αυτά που μπορεί να προσφέρει για το μέλλον. Αυτό το όραμα ενός κοινού μέλλοντος μας έδωσε τη δυνατότητα να κάνουμε κάθε τολμηρό βήμα στην ιστορία μας: ενώσαμε την Ευρώπη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ή μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, δημιουργήσαμε την κοινή μας αγορά και θεσπίσαμε το κοινό μας νόμισμα. Σήμερα, το ίδιο πρωτοποριακό όραμα είναι εκείνο που μας επιτρέπει να κάνουμε ένα ακόμη ιστορικό βήμα για την Ένωση μας.

Η κ. Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν είναι πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η κ. Στέλλα Κυριακίδου είναι Κυριακίδα Ενίτροπος Υγείας και Ασφάλειας Τροφίμων.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2020

ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ 2020

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Παιδείας και Οικονομική Ενημέρωση

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 9 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η κρίση του Καστελόριζου και μια πιθανή ευκαιρία

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΑΗ**

Τις προηγουμένες ημέρες η πλεόραση του «Σίγμια», επικαλούμενη και δημοσιεύματα του «Φίλελευθέρου», ανέφερε ότι υπάρχει ο κίνδυνος πως η Γερμανία θα στρώσει την ελληνική κυβέρνηση σε έναν διάλογο με την Τουρκία που στο βάθος θα περιέχει και διάλογο για το Κυπριακό. Δυστυχώς, όχι μόνο οι δημοσιογράφοι αλλά και οι πιο πολλοί πολιτικοί δεν μπορούν να αντιληφθούν ότι οι κρίσεις πολλές φορές δημιουργούν και ευκαιρίες.

Σκόπημα υπερτονίζονται οι διαφορές συνεργασίες που η Ελλάδα και η Κύπρος κάνουν με διάφορους γείτονές τους και τη Γαλλία, καλλιεργώντας την εντύπωση πως αυτές οι συνεργασίες θα φέρουν λύση στο κυπριακό πρόβλημα. Αν ποτέ λυθεί το Κυπριακό, και δεν υπάρξει πλήρης τουρκοποίηση αυτό θα λυθεί μέσα από συνομιλίες. Οι δημοσιογράφοι και οι πολιτευόμενοι δεν σημασιολογούν σωστά την παρουσία του Μουσταφά Ακιντζί στην ηγεσία της τ/κ κοινότητας. Δεν είδα να αναγνωρίζεται η θέση και η γενναιότητα του Τουρ-

είναι οι διαφορές Γαλλίας και Αγγλίας και Μπαγκλαντές και της πρώην Βιρμανίας. Αυτές οι υποθέσεις είναι καλά γνωστές στους Έλληνες διπλωμάτες και στους Έλληνες πολιτικούς, οι οποίοι υπολογίζουν ότι αν χάσουν κάτι με την προσφυγή στο Δικαστήριο της Χάγης, αυτό θα γίνει αποδεκτό από τον ελληνικό λαό, ενώ θα έχει το αντίθετο αποτέλεσμα εάν η τελική ρύθμιση γίνει στο πλαίσιο συμφωνίας Ελλάδος και Τουρκίας. Ο πολύ σοβαρός ακαδημαϊκός και πρώην δικαστής του ΕΔΑΔ Μιχάλης Ροζάκης, που τόλμησε να εξωτερικεύσει τις απόψεις του, καταδικάστηκε συλλήβδην από όλα τα ελληνικά κόμματα. Υπενθυμίζω ότι ο μ. Γιάννος Κρανιδιώτης ήταν στενός συνεργάτης του Μιχάλη Ροζάκη και όταν επί προεδρίας Κληρίδη ανέφερε ότι στις συνομιλίες θα ελαμβάνετο υπόψη και το «παράγωγο δίκαιο», δηλαδή το τι είχε συμφωνηθεί μέχρι τότε, υπέστη βαριά κριτική από τον Βάσο Λυσσαρίδη και την ΕΔΕΚ., που μέχρι τότε θεωρούσαν τον μ. Γιάννο Κρανιδιώτη παιδί της ΕΔΕΚ.

Οι πολιτικές πραγματικότητες πρέπει πάντοτε να είναι στο κέντρο του εγκεφάλου εκείνου που διαπραγματεύεται Εθνικά ζητήματα. Ο εθνάρχης του ελληνισμού Ελευθέριος Βενιζέλος, το 1932, δέκα χρόνια μετά τη μεγάλη καταστροφή της Μικράς Ασίας, πήγε στη Λάρισα που από τότε είχε βάση το κύριο στρατηγείο του ελληνικού στρατού για να συγγιμομετρήσει κάποιους ψιθύρους που κυκλοφορούσαν, σύμφωνα με τους οποίους Έλληνες αξιωματικοί καλλιεργούσαν την εντύπωση ότι ήταν ώριμος για ο χρόνος για να πάρει πίσω η Ελλάδα αυτά που έχασε στη μικρασιατική καταστροφή το 1922. Φυσικά, αυτό ήταν μια αυταπάτη που θα οδηγούσε σε μια νέα εθνική τραγωδία εάν γινόταν τέτοια προσπάθεια. Κάλεσε, λοιπόν, στη Λέσχη Αξιωματικών της Λάρισας όλους του αξιωματικούς και σε μια εγκεφαλική και ρεαλιστική ομιλία είπε στους αξιωματικούς ότι η Ελλάδα ζούσε πλέον σε ένα νέο περιβάλλον που ήταν αδύνατο να επανέλθει στο περιβάλλον των Βαλκανικών Πολέμων.

Χαρακτηριστικά ανέφερε ότι οργανισμοί ζωικοί ή φυτικοί που δεν συμβιβάστηκαν στην αλλαγή του περιβάλλοντος που συντελέστηκε μέσα στην εξέλιξη των αιώνων εξαφανίστηκαν. Τα χειρόγραφα της ομιλίας του Ελευθερίου Βενιζέλου έχουν αγοράσει από τον μ. Χριστοφή Οικονομίδη και έχουν δωρηθεί στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, όπου μπορεί όποιος το επιθυμεί να τα συμβουλευτεί. Είχα την ξεχωριστή τιμή να είμαι ένας από εκείνους που είδαν τα χειρόγραφα, πριν από τη δωρεά στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και κατά τη διάρκεια της ζωής του μ. Χριστοφή Οικονομίδη, ο οποίος με είχε καλέσει να τα δω και να συνδράμω στον προβληματισμό του για το πού θα τα άφηνε μετά τον θάνατό του. Καταλήγοντας θέλω να αναφέρω ότι με καθοδηγητή την Ιστορία και την πραγματικότητα, ίσως να φανεί μπροστά μας η τελευταία ευκαιρία για λύση του Κυπριακού. Εξρωθτικά ότι ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Κυριάκος Μητσοτάκης δεν θα είναι αντίθετος σε έναν τέτοιο πιθανό χειρισμό. Επίσης, γνωρίζω ότι δεν συμμεν- Τουρκίας θα περιορίζεται στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ μεταξύ των δύο χωρών. Είναι αλήθεια ότι σύμφωνα με τη Συνθήκη του Δικαίου της Θάλασσας, 1982, τα κατοικημένα νησιά έχουν και υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ. Όμως πρέπει να γνωρίζουμε ότι σε δύο περιπτώσεις το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης έκανε σαφή παρέκκλιση από την αρχή αυτή, εισάγοντας και πολιτικά κριτήρια στην εκδίκαση τέτοιων διαφορών. Οι δύο περιπτώσεις που έχουν συμβεί αυτά

Ενας οργανισμός αναπτύσσει διεφθαρμένη νοοτροπία, όταν η συμπεριφορά του δεν καθοδηγείται από το σκοπό για τον οποίο έχει συσταθεί αλλά από τη μέριμνα για την με κάθε τρόπο αυτοπροστασία του (ακόμη και με παράνομα ή ανήθικα μέσα). Τότε παύει να είναι καταστατικά ετεροαναφορικός (να έχει, δηλαδή, ως σημείο αναφοράς τους χρήστες των υπηρεσιών του) μετατρέπεται σε κυδαία αυτοαναφορικό (σημείο αναφοράς καθίσταται ξεδιάντροπα ο ίδιος ο οργανισμός). Όταν αυτό συμβεί, ο οργανισμός δεν υπηρετεί κοινωνικές ανάγκες, αλλά, κυρίως, το συμφέρον των ισχυρών μελών του. Η διεφθαρμένη νοοτροπία δεν είναι ένα στιγμιαίο γεγονός στη ζωή ενός οργανισμού, αλλά μια διαδικασία – χιζείται μακροχρόνια. Πώς; Με κατάχρηση εξουσίας, αποφυγή λογοδοσίας, και παίγνια ισχύος. Και τα τρία επικυρώνονται ή επιβάλλονται από την ηγεσία του. Όταν ο λαός λέει «το ψάρι βρωμάει από το κεφάλι», κάτι ξέρει – η κοινή αίσθηση συλλαμβάνει τον κεφαλαϊώδη ρόλο των επικεφαλής, εφόσον αυτοί θέτουν τους κανόνες του παιχνιδιού.

Και τα τρία δομικά στοιχεία της διεφθαρμένης νοοτροπίας αποκαλύπτονται στη στιχομυθία του πρώην Αρχηγού της Πυροσβεστικής κ. Ματθαίουπουλου με τον πραγματογνώμονα του Σώματος κ. Λιότσιο, που αποκάλυψε η «Καθημερινή» (19/7/20). Ο κ. Λιότσιος κλήθηκε από την Εισαγγελία Αθηνών να διερευνήσει την πυρκαγιά στο Μάτι, το 2018, η οποία επέφερε το θάνατο 102 ατόμων.

Ο πρώην αρχηγός καταχράται την εξουσία του για να αποφύγει τη λογοδοσία. Προτρέπει και απειλεί ανοικτά τον κ. Λιότσιο να παραβεί το καθήκον του – να αποκριθεί υλικό από τον Εισαγγελέα («θάψ' τα»): να μην αποδώσει ευθύνες στους ανωτέρους του, ειδικά στον

Αρχηγό («μη με αναμίξεις πουθενά», «πες προκύπτουν ευθύνες για τον Ματθαίουπουλο, μετά σε έσκισα εγώ», «μη γράψεις πουθενά, ότι προκύπτουν ευθύνες για τους ανωτέρους μου») και να συγγράψει ένα κενολόγο πόρισμα απλώς για να τηρήσει τα προσχήματα («πρέπει να φτιάξει ένα πόρισμα για τη φωτιά και όχι μέσα από το πόρισμα να φαίνεται ποιος φταίει», «πέντε αράδες, πέντε λέξεις, πέντε αυτά και δώσ' το», «όσα λιγότερα γράφεις, τόσο το καλύτερο»).

Τα φιλοτομαριστικά ένστικτα του Αρχηγού απευθύνονται και στον υφιστάμενο του πραγματογνώμονα. Τον καλεί να σκεφτεί πρωτίστως το ατομικό συμφέρον του, όχι να

Όταν ο λαός λέει «το ψάρι βρωμάει από το κεφάλι», κάτι ξέρει – η κοινή αίσθηση συλλαμβάνει τον κεφαλαϊώδη ρόλο των επικεφαλής, εφόσον αυτοί θέτουν τους κανόνες του παιχνιδιού.

κάνει καλά τη δουλειά του («πρέπει πρώτα να σώσεις τον εαυτό σου»).

Οι απειλές για δικαστικές διώξεις εναντίον του κ. Λιότσιου σε περίπτωση που ενοχοποιήσει «τους ανωτέρους» του, δεν είναι αρκετές. Τον απειλεί, επιπλέον, αφενός με δυσμενή μετάθεση («για Σάμο ή Κω»), αφετέρου με αντίποινα σε παίγνια ισχύος. Του υποδεικνύει ότι αν ενοχοποιήσει ανωτέρους του στο πόρισμα σήμερα, θα πάθει κι αυτός τα ίδια όταν βρεθεί σε επικερσιακή θέση ευθύνων αύριο: οι ανώτεροί του τότε, για να τον εκθέσουν στο χειρισμό μιας πυρκαγιάς, θα του στερήσουν τους απαραίτητους πό-

ρους για την κατάσβεσή της. Για να τεκμηριώσει μάλιστα τον ισχυρισμό του, ο κ. Ματθαίουπουλος παραθέτει στοιχεία από την εμπειρία του με παίγνια ισχύος στην κορυφή του οργανισμού («Έτσι γίνονται τα παιχνίδια. Για να καθαρίσει ο Καπέλιος [αρχηγός] τον Βασιλειάδη [υπαρχηγό], τον άφησε και στα Κύθηρα χωρίς εναέρια και στη Μάνη»). Ο αρχηγός όχι μόνο είναι ωμός, αλλά ανάγει την ωμότητά του σε δόγμα: «μην ξεχνάς αυτό που έλεγε ο Ματθαίουπουλος χρόνια: σήμερα εμού, αύριο εσού, ουδέποτε κανενός».

Το ατομικό συμφέρον ενός στελέχους σε έναν οργανισμό που παίζονται τέτοια «παιχνίδια» είναι να συγκαλύπτει: σήμερα καλύπτεις εσύ τους άλλους, αύριο αυτοί εσένα. Η σωπή είναι η βέλτιστη στρατηγική: η προσποίηση στην άσκηση του καθήκοντος προστατεύει. Η αποφυγή της ευθύνης – η πλημμελής άσκηση του ρόλου – θα αποφέρει, μακροχρόνια, εύσημα στο στέλεχος («[...] βγάλε την ουρά σου απέξω, γιατί έχεις μέλλον. Μην καταστρέψεις το μέλλον σου. Είσαι εξελιγμένος ακόμη»).

Ωστόσο, ένας ευσυνειδητος αξιωματικός ενδέχεται να μην κάνει τη διάκριση μεταξύ συμφερόντος και καθήκοντος, αλλά, αντιθέτως, να θεωρήσει ότι το συμφέρον του ευθυγραμμίζεται με το καθήκον του, και, συνεπώς, να αγνοήσει τη στρατηγική της σωπής που του προτείνει ο αρχηγός. Γι' αυτό ο κ. Ματθαίουπουλος επιδιώκει να καλλιεργήσει στον κ. Λιότσιο το αίσθημα της ματαιοπονίας: «Πού [πας να τα βάλεις] με τα θάρια;» «Μόνος θα μείνεις», «Τι είναι ο εισαγγελέας; Τώρα είναι, αύριο έφυγε».

Σε δύο σημεία της στιχομυθίας, ο κ. Ματθαίουπουλος επικαλείται την ιδιότητα του («έχω έναν τίτλο τώρα, αρχηγός του Πυροσβεστικού Σώματος»). Δεν αντιλαμβάνεται την

κραυγαλέα αντίφαση στην οποία περιπίπτει: όταν ηγείσαι ενός οργανισμού είσαι υποχρεωμένος, ex officio, να μεριμνάς για το καλό του οργανισμού και να ορίζεις ετεροαναφορικά τον σκοπό για τον οποίο αυτός υπάρχει. Με τη σειρά του, αυτό θα πει ότι είσαι υποχρεωμένος να υπενθυμίζεις και να εμπνέεις τα μέλη του οργανισμού να επιτελούν τον ρόλο τους όσο πιο ευσυνειδητά μπορούν. Στη συνομιλία του με τον κ. Λιότσιο, ο κ. Ματθαίουπουλος πράττει ακριβώς το αντίθετο. Είναι κυδαία ωμός και κυνικός – δεν μπαίνει ούτε καν στον κόπο της υποκρισίας.

Ο κ. Ματθαίουπουλος δείχνει να απολαμβάνει τον αρχηγικό τίτλο, αλλά δεν αντιλαμβάνεται τις υποχρεώσεις που τον συνοδεύουν. Σε ένα εξομολογητικό σημείο της στιχομυθίας καταλαβαίνουμε γιατί. Αναφέρει ότι είχε πάρει την απόφαση του να αποχωρήσει από το Σώμα. Αρχισαν, όμως, οι πιέσεις από τους οικείους του: «Εδώ έγινε η μπουμπού [Αρχηγός], δεν θα πας εσύ;». «Γαργαλήθηκα», λέει, «[κι] ένα βράδυ μου τη βιδώνει, [...] δολώνω παρών κι εγώ». Που δήλωσε παρών δεν διευκρινίζει, αλλά, με λίγη φαντασία, μπορούμε να μαντέψουμε: στους ισχυρούς του τότε κυβερνώντος κόμματος. Ο κ. Ματθαίουπουλος δεν επεδίωξε να γίνει αρχηγός γιατί ήθελε να προσφέρει, αλλά γιατί «γαργαλήθηκε» (!) - τα προνόμια του αξιώματος ήταν σαγηνευτικά. Προήχθη στο επίπεδο της ανικανότητας του από έναν υπουργό Δημόσιας Τάξης σεσημασμένο για την καταστροφική μετριότητα του.

Δεν τελείωσα. Με κίνδυνο να σας κουράσω, θα επανέλθω.

Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας (www.htsoukas.com) είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και ερευνητής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Warwick.

Η μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε ισλαμικό τέμενος - Μια σύνοψη του νομικού πλαισίου

Των **ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ** και **ΑΝΝΑΣ-ΜΑΡΙΑ ΜΟΔΕΣΤΟΥ**

μενικής Αξίας». Βάσει δε του Άρθρου 11 της Σύμβασης συγκεκριμένη επιτροπή κρίνει αν κάποιο οικοδόμημα θα πρέπει να συμπεριληφθεί σε σχετικό «Κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς». Βάσει των πιο πάνω η Αγία Σοφία, το 1985, κρίθηκε ότι επιπίπτει στον εν λόγω ορισμό και συμπεριλήφθηκε στον Κατάλογο (ως μέρος που είναι των ιστορικών περιοχών της Κωνσταντινούπολης).

4. Θρησκευτικό σύνολο που για χρόνια είχε δημιουργήσει εκστρατεία για τη μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε τζαμί έλαβε νομικά μέτρα κατά του διατάγματος του Ατατούρκ, καταθέτοντας σχετική προσφυγή στο Ανώτερο Διοικητικό Δικαστήριο της Τουρκίας. Τη 10 Ιουλίου 2020 εξεδόθη και η πολυσυζητημένη απόφαση του δικαστηρίου αυτού με την οποία το διάταγμα του Ατατούρκ ακυρώθηκε με την αιτιολογία ότι είχε εκδοθεί

κατά παράβαση του προαναφερόμενου νόμου της Τουρκίας που αφορά το καθεστώς ιδρυμάτων.

5. Δεν θα μας απασχολήσει η ορθότητα, βάσει του τουρκικού δικαίου, της εν λόγω δικαστικής απόφασης. Εκτός των άλλων δεν νομίζουμε να λήφθηκε βάσει καθαρά νομικών κριτηρίων, αλλά αντιθέτως φαίνεται να εμφοιλοχώρησαν πολιτικές και άλλες σκοπιμότητες. Θα πούμε μόνο ότι μας φαίνεται να είναι εκτός κάθε έννοιας δικαίου ένα διάταγμα που εκδόθηκε το 1934 να μπορεί να προσβάλλεται με νομικά μέσα ενώπιον δικαστηρίου σχεδόν 90 χρόνια μετά.

6. Εν πάση όμως περίπτωση το ζήτημα έπαυσε να αποτελεί θέμα εσωτερικού δικαίου της Τουρκίας και απέκτησε διεθνείς νομικές διαστάσεις όταν η Αγία Σοφία συμπεριλήφθηκε στον προαναφερόμενο Κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Όπως είδαμε, το γεγονός αυτό δημιούργησε στην

Τουρκία συγκεκριμένες υποχρεώσεις βάσει της Διεθνούς Συνθήκης για την Παγκόσμια Κληρονομιά του 1972 που προσυπέγραψε.

7. Οι διεθνείς υποχρεώσεις που αναλαμβάνει ένα κράτος υπερισχύουν των ημεδαπών του νόμων και δικαστικών αποφάσεων. Οι σχετικές αρχές συνοψίζονται στη Σύμβαση της Βιέννης για το Δίκαιο των Συνθηκών. Βάσει του άρθρου 26 της σύμβασης αυτής «Πάσα εν ισχύ συνθήκη δεσμεύει άπαντα τα μέρη αυτής και δέον να εκτελείται υπ' αυτήν εν καλή πίστει», ενώ το Άρθρο 27 καθιστά σαφές ότι «Συμβαλλόμενον μέρος δεν δύναται να επικαλέται τις διατάξεις του εσωτερικού αυτού δικαίου ως δικαιολογία για την εκ μέρους αυτού παράλειψη εκτελέσεως συνθηκών».

8. Το ερώτημα βεβαίως είναι ποιος θα επιβάλει σε ένα κράτος την τήρηση των διεθνών του υποχρεώσεων. Στην περίπτωση μας η UNESCO εξέφρασε την απογοήτευση της για την πράξη της Τουρκίας, όμως, δεν έχει τους μηχανισμούς για να την υποχρεώσει σε συμμόρφωση. Η εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου (και) στο παρόν ζήτημα επαφίεται ξεκάθαρα σε διπλωματικά μέτρα και αναδεικνύεται και πάλι η αναποτελεσματικότητα των μηχανισμών και των οργάνων που το συνθέτουν. Μπορούμε εδώ να ολοκληρώσουμε με την αναφορά του καθηγητή Θ. Σκουτέρη: «Σε πολλές περιπτώσεις το διεθνές δικαίο παρουσιάζεται απλώς απολογητής της κρατικής εξουσίας, και δη της κρατικής εκείνης εξουσίας του ισχυρού και δεν είναι σε θέση ως τομέας δικαίου που εξαρτά τη λειτουργία του ακριβώς στην κρατική βούληση να ενγκαλιώσει ηθικές δεσμεύσεις».

Ο κ. Μενέλαος Κυπριανός είναι δικηγόρος. Η κα Άννα-Μαρία Μοδέστου είναι ασκούμενη δικηγόρος (δικηγορικό γραφείο Michael Kyprianou and Co LLC).

Ο κ. Παύλος Αγγελίδης είναι δικηγόρος.

Από το θερμό επεισόδιο στις διερευνητικές επαφές

Τα «χαρτιά» Μπτσοτάκη και το... παρ' ολίγον κοινό ανακοινωθέν στο Βερολίνο.

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΟΧΟΥ**

Σε ιδιαίτερως κρίσιμο σταυροδρόμι βρίσκονται οι ελληνοτουρκικές σχέσεις, καθώς το αργότερο μέχρι το τέλος του μήνα θα πρέπει να αποσαφηνιστούν οι όροι και οι προϋποθέσεις για επανέναρξη του ελληνοτουρκικού διαλόγου, με βάση το μοντέλο των διερευνητικών επαφών που τερατίστηκαν το 2016 με ευθύνη της Αγκυρας.

Η δρομολόγηση της διαδικασίας, με επίκεντρο την υφαλοκρηπίδα και τις θαλάσσιες ζώνες, θα έχει ευθεία αντανάκλαση και στην εγχώρια πολιτική σκηνή: όπως διεφάνη, εξάλλου, και στις συναντήσεις του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη με τους πολιτικούς αρχηγούς, παρά την ταύτιση απόψεων στην ανάγκη ανάσχεψης της τουρκικής επιθετικότητας και υπεράσπισης των κυριαρχικών δικαιωμάτων της χώρας, υπάρχουν αποκλίνουσες προσεγγίσεις σε θέματα τακτικής και επιμέρους χειρισμών.

Η επικεφαλής του διπλωματικού Γραφείου του πρωθυπουργού Ελένη Σουρανή—που σίκωσε μεγάλο βάρος στην προσπάθεια αποκλιμάκωσης, ούσα σε συνεχή επικοινωνία με πολλούς Ευρωπαίους παράγοντες—και ο σύμβουλος του Ταγίπ Ερντογάν, Ιμπραήμ Καλίν, βρίσκονται σε ανοικτή γραμμή μετά και το μορατόριουμ σε έρευνες εντός της ελληνικής υφαλοκρηπίδας που ανακοίνωσε ο τελεσίδικος.

Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, μέσω των κ.κ. Σουρανή και Καλίν, Ελλάδα και Τουρκία ήταν έτοιμες να υπογράψουν στην «πολυσηχτημένη» συνάντηση του Βερολίνου μια κοινή δήλωση-πρωτόκολλο για το πλαίσιο του νέου γύρου συνομιλιών ανάμεσα στις δύο πλευρές. Η διαδικασία, κατά τις ίδιες πηγές, δεν προχώρησε καθώς η Αγκυρα απέρριψε τη θέση της Αθήνας, στο πλαίσιο ενός ευρύτερου μορατόριουμ αποφυγής ενεργειών που θα πυροδοτούν το κλίμα, να υπάρξει δέσμευση για τερματισμό των υπερπτάσεων και των συνεκών παραβιάσεων του εθνικού εναέριου χώρου από τουρκικά μαχητικά.

Έτσι, προκρίνεται το μοντέλο ενός άτυπου διαλόγου, τον οποίο επιχειρούν να οργανώσουν οι κ.κ.

Κρίσιμη παράμετρος είναι τι θα συμβεί το επόμενο διάστημα με την Κύπρο. Παρότι ανεξάρτητη χώρα, θα ήταν παράδοξο Αθήνα και Αγκυρα να συνομιλούν ενώ το «Μπαρμπαρός» (φωτ.) ή άλλο τουρκικό ερευνητικό σκάφος θα βρίσκεται εντός της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Πώς το νέο τοπίο στις ελληνοτουρκικές σχέσεις θα επηρεάσει την εσωτερική πολιτική σκηνή.

Σουρανή και Καλίν, υπό τις κατευθύνσεις, βεβαίως, των κ.κ. Μητσοτάκη και Ερντογάν. Παρά το γεγονός πως δεν υπάρχει ρητή συμφωνία, διπλωματικές πηγές υπογραμμίζουν πως στην Αθήνα θεωρείται αυτονόητο ότι στην περίπτωση κατά την οποία δρομολογηθεί η έναρξη των διερευνητικών εντολών, θα «παγώσουν» κινήσεις όπως οι έρευνες σε ελληνική υφαλοκρηπίδα, που προέβλεπε η πρόσφατη τουρκική NAVTEX, η οποία οδήγησε τις διμερείς σχέσεις στο «κόκκινο» και, βεβαίως, άλλες ανάλογες τις οποίες πιθανώς θα δρομολογούσε η Αγκυρα με βάση το παράνομο τουρκοκυβερνητικό μνημόνιο.

Κρίσιμη παράμετρος, βεβαίως, είναι τι θα συμβεί το επόμενο διάστημα και αναφορικά με την Κύπρο. Παρότι είναι ανεξάρτητη χώρα, θα ήταν παράδοξο Αθήνα και Αγκυρα να συνομιλούν ενώ το «Μπαρμπαρός» ή άλλο τουρκικό ερευνητικό

σκάφος θα βρίσκεται εντός της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας, με το θέμα να συζητείται στην τηλεφωνική επικοινωνία που είχαν την Πέμπτη ο πρωθυπουργός και ο κ. Νίκος Αναστασιάδης.

Όπως προαναφέρθηκε, οι κυοφορούμενες εξελίξεις στις ελληνοτουρκικές σχέσεις θα έχουν αντανάκλαση και στην εσωτερική πολιτική σκηνή. Σύμφωνα με πληροφορίες, ΣΥΡΙΖΑ και ΚΙΝΑΛ—που έχουν διαφοροποιηθεί ήδη σαφώς από την κυβέρνηση στο ζήτημα των κυρώσεων κατά της Τουρκίας—θα στηρίζουν την επανέναρξη των διερευνητικών επαφών μόνο υπό την αίρεση ότι θα περιοριστούν αποκλειστικά στο ζήτημα των θαλασσίων ζωνών, αλλά σε φιλοδοξεί περίπτωση η αντίδραση θα είναι ισχυρότατη. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα για τη Χαριλάου Τρικούπη, καθώς στο συγκεκριμένο ζήτημα η κ. Φώφη Γεννηματά ταυτίζεται με τη λεγόμενη «πατριωτική» πτέρυγα του κόμματος. Πάντως, θα πρέπει να επισημανθεί ότι, σύμφωνα με υψηλόβαθμο παράγοντα της διακυβέρνησης Σαμαρά, στις διερευνητικές επαφές εκείνης της περιόδου από την Αγκυρα είχαν εγερθεί ζητήματα τόσο για τη στρατιωτικοποίηση των νησιών του Αιγαίου

όσο και για τη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης.

Σε κάθε περίπτωση, ενδιαφέρον θα έχει και το εσωκομματικό τοπίο στη Ν.Δ., καθώς μόλις πρόσφατα ο πρώην πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς είχε διαμνύσει πως «δεν συζητάς με πειρατές». Οι κ.κ. Μητσοτάκης και Σαμαράς δεν έχουν επικοινωνήσει μετά την πρόσφατη κλιμάκωση που πυροδότησε η Αγκυρα, αλλά, όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν συνεργάτες του τελεσίδικου, «ο πρωθυπουργός γνωρίζει τις απόψεις του». Ανάλογο ενδιαφέρον παρουσιάζει η στάση που θα τηρήσουν ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας Προκόπης Παυλόπουλος και η λεγόμενη «καραμανλική» πτέρυγα. Πάντως, ο πρώην πρωθυπουργός φέρεται να εκτιμά πως δεν είναι εφικτό να διατηρηθεί υπό τις παρούσες συνθήκες η «ακινήσια», που ουσιαστικά επικρατούσε επί δεκαετίες, στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Τέλος, πρέπει να επισημανθεί η προσέγγιση του Ευάγγελου Βενιζέλου, ότι εάν διατηρηθεί το υφιστάμενο στάτους κβο, είναι θέμα χρόνου η συζήτηση για τις θαλάσσιες ζώνες να καταστεί άνευ αντικείμενου, καθώς σταδιακά, πρώτα το πετρέλαιο και εν συνέχεια το φυσικό αέριο, θα απαχθούν ως πηγές ενέργειας.

Ικανοποίηση

Σημειώνεται, τέλος, ότι στο Μέγαρο Μαξίμου επικρατεί ικανοποίηση για τους χειρισμούς του προηγούμενου διαστήματος, που οδήγησαν τον κ. Ερντογάν να βάλει στο «ράφι» την επίμαχη NAVTEX. Ο κ. Μητσοτάκης ενεργοποίησε ένα πλέγμα διπλωματικών και στρατιωτικών πρωτοβουλιών που ανέβασε πολύ το κόστος του εγχειρήματος για τον Τούρκο πρόεδρο, σε μια περίοδο, μάλιστα, που η οικονομία της γειτονικής χώρας δοκιμάζεται και δεν μπορεί να αντέξει ένα θερμό επεισόδιο. Πάντως, «η αποφυγή μιας μεγάλης κρίσης δεν σημαίνει ότι λύθηκαν τα προβλήματα με την Τουρκία, ο δρόμος των ελληνοτουρκικών σχέσεων είναι μακρύς και δύσκολος. Η Ελλάδα εδειξε τώρα, όπως και στην κρίση στον Εβρο, ότι ξέρει να υπερασπίζεται και τα σύνορά της και τα συμφέροντά της», τονίζει κυβερνητικός παράγων.

Ποιοι βάζουν «πάγο» στη συμπόρευση ΣΥΡΙΖΑ - ΚΙΝΑΛ

Νέο μήνυμα Τσίπρα πριν από τη ΔΕΘ

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Πολλά στελέχη της ηγετικής ομάδας της Κουμουνδούρου εκτιμούν πως το μόνο παρήγορο στο γεγονός ότι έχει μπει «πάγος» στην προοπτική της συμμαχίας ΣΥΡΙΖΑ - ΚΙΝΑΛ είναι ότι το σενάριο «ανακατάληψης» του προοδευτικού χώρου από τη Χαριλάου Τρικούπη εξακολουθεί να αποτελεί ουτοπία. Η παράταξη, που αποτελεί τη συνέχεια του ιστορικού ΠΑΣΟΚ του Ανδρέα Παπανδρέου, παραμένει σταθερά στις δημοσκοπήσεις κοντά στο 6%, χωρίς να έχει καταφέρει να εισπράξει κάτι από τον ΣΥΡΙΖΑ, που δείχνει να μην έχει συνέλθει από το σοκ της περυσινής ήττας.

Το ραντεβού Φλαμπουράρη - Γείτονα, περίπου στις αρχές του χρόνου, είχε αναπτερώσει το πηλό των στελεχών που επιθυμούν τη συμπόρευση των δύο κομμάτων με προοπτική τη μετεκλογική συνεργασία. Είχαν συζητήσει τα πρώτα αναγκαία βήματα για την ανάκτηση της εμπιστοσύνης, ενώ την κατάλληλη ώθηση σε αυτή την κατεύθυνση έδιναν πάντα και οι τέσσερις-πέντε βουλευτές του ΚΙΝΑΛ που κρατούν διακριτές αποστάσεις από τη Ν.Δ. Ασφαλείς πληροφορίες της «Κ», από την πλευρά της αξιωματικής αντιπολίτευσης, αναφέρουν πως η πίεση που δέχτηκε το ιστορικό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ από τον «δεξιόκρατούμενο» πόλο του Κινήματος ήταν αρκετή για να επαναφέρει τα πράγματα περίπου εκεί όπου ήταν κατά την περίοδο της διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ.

Σε αυτό βοήθησε πολύ η στάση που επέλεξε να κρατήσει η Φώφη Γεννηματά στο νομοσχέδιο για τις διαδηλώσεις, στη διαδικασία παραπομπής του Δημήτρη Παπαγγελόπουλου, αλλά και στη σκανδαλολογία και τις ηχητικές αποκλύψεις που φούντωσαν τις προηγούμενες ημέρες. Υπάρχουν στελέχη της Κουμουνδούρου που υποστηρίζουν πως η αντιπολίτευση που έχει επιλέξει να κάνει η πρόεδρος του ΚΙΝΑΛ στην κυβέρνηση είναι μόνο «για τα μάτια του κόσμου» χωρίς να έχει προκαλέσει στον Κυριάκο Μητσοτάκη πραγματικό πρόβλημα σε κανένα μεγάλο ζήτημα. Ως τελευταίο παράδειγμα φέρνουν τη χλιαρή αντίδραση του κόμματος στο θέμα των αναδρομικών για τις συντάξεις.

Το κλίμα που υπάρχει ανάμεσα στους δύο χώρους, αποτυπώθηκε στην τυχαία συνάντηση που είχαν, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», κορυφαίο στελέχος του ΣΥΡΙΖΑ με πρώην υπουργό από το εκσυγχρονιστικό μπλοκ του ΠΑΣΟΚ. «Με αυτά που κάνουμε και εσείς και εμείς στην εξουσία», ανέφερε χαρακτηριστικά ο δεύτερος, διαχωρίζοντας παράλληλα τη θέση του από την πολιτική που ασκεί ο ΣΥΡΙΖΑ και τον τρόπο που θέλει να ηγεμονεύσει στον χώρο του κέντρου. Παρά τις προσδοκίες και του ίδιου του Αλέξη Τσίπρα για τη συμπόρευση, τον μήνα

που πέρασε το «ρήγμα» μεταξύ των κομμάτων βάθυνε με πρόσωπα που κατέχουν υψηλές θέσεις στην Κουμουνδούρου να πιστεύουν πως ήδη ένα κομμάτι της ηγεσίας στη Χαριλάου Τρικούπη εργάζεται για τη γιγάντωση του αντι-ΣΥΡΙΖΑ μετώπου. Και μπορεί μέχρι τώρα ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης να επέλεξε να μην επιτίθεται στη Φώφη Γεννηματά, ωστόσο από εδώ και στο εξής οι κατάλληλες απαντήσεις θα δίνονται όπου και όποτε χρειάζονται.

Ούτε η αποκλήρυξη από τον Αλέξη Τσίπρα των πεπραγμένων της κυβέρνησης Καραμανλή βοήθησε στο να ρίξει το τείχος που υψώνει η Φώφη Γεννηματά και να δεχτεί να ξεκινήσει ένας προγραμματικός διάλογος. Η συγκυβέρνηση με τους ΑΝΕΛ, αλλά και η ακραία ρητορική της Κουμουνδούρου έναντι του ΠΑΣΟΚ μέχρι και το 2015, δεν μπορούν να ξεχαστούν εύκολα. Από την άλλη στον ΣΥΡΙΖΑ υποστηρίζουν πως στη Χαριλάου Τρικούπη σιωπούν για την κυβερνητική συνεργασία με τον Αντώνη Σαμαρά. Η αυτόνομη πορεία για την πρόεδρο του ΚΙΝΑΛ, πάντως, είναι ειλημμένη απόφαση. Ωστόσο σφραγισμένες πόρτες στην πολιτική δεν υπάρχουν. Οι μάχες στον χώρο της Κε-

Στελέχη της Κουμουνδούρου δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο να απαιτηθεί στην πορεία και από τις δύο πλευρές να αποτινάξουν «βαρίδια» που δεν βοηθούν την ένωση.

ντροαριστεράς θα συνεχιστούν και τόσο το νομοθετικό έργο και οι κοινωνικές αντιδράσεις σε κυβερνητικές πολιτικές μπορεί να αλλιάσουν και πάλι το τοπίο. Με το σενάριο των πρόωγων εκλογών να μη θεωρείται πολύ πιθανό, η «συνάντηση» των δύο χώρων με τα σημερινά δεδομένα μετατίθεται στο «πολιτικό μέλλον».

Στελέχη της Κουμουνδούρου δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο να απαιτηθεί στην πορεία και από τις δύο πλευρές να αποτινάξουν από πάνω τους «βαρίδια» που δεν βοηθούν την ένωση. «Κυβερνώσα Αριστερά με παλιές συνθήκες, λογικές και κυρίως πρακτικές δεν μπορεί να υπάρξει», τονίζουν χαρακτηριστικά όσοι θεωρούν τον ΣΥΡΙΖΑ «κληρονόμο» της δημοκρατικής παράταξης. Το νέο μήνυμα του Αλέξη Τσίπρα προς τους κεντρικούς ψηφοφόρους, ενδεχομένως από την Κεντρική Επιτροπή Ανασυγκρότησης λίγος πριν από τη ΔΕΘ, αναμένεται να επεκεντρωθεί στη διαμόρφωση ενός μετώπου - συνεργασίας κομμάτων του προοδευτικού τόξου, που θα αποκρούει και θα ανατρέπει τις πολιτικές της κυβέρνησης με στόχο την ανάληψη της εξουσίας.

Ούτε η αποκλήρυξη από τον Αλέξη Τσίπρα των πεπραγμένων της κυβέρνησης Καραμανλή βοήθησε στο να ρίξει το τείχος που υψώνει η Φώφη Γεννηματά και να δεχθεί να ξεκινήσει ένας προγραμματικός διάλογος.

ΑΠΟΨΗ

Νέα πρόκληση ασφαλείας για την Ε.Ε.

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΙΟΔΡΑ***

Αμέσως μετά τον Β' Παγκόσμιο και αφού επί μισό αιώνα εκατομμύρια άνθρωποι είχαν χάσει τη ζωή τους στα πεδία των μαχών, σε πεδιάδες, βουνά και θάλασσες, οι ΗΠΑ ανέλαβαν την «προστασία» της Ευρώπης η οποία, από ήπαιρος που είχε αιματοκυλίσει τον κόσμο επί εκατονταετίες, μετατράπηκε σε «καταναλωτή ασφαλείας». Η αντιμετώπιση της σοβιετικής απειλής έγινε περισσότερο αμερικανική υπόθεση, παρότι αυτές που διέτρεχαν άμεσο κίνδυνο ήταν οι ευρωπαϊκές χώρες.

Ολες οι προσπάθειες για τη δημιουργία ευρωπαϊκής αμυντικής ένωσης, ξεκινώντας από το «Σχέδιο Πλεβέν» στις αρχές της δεκαετίας του '50, κατέληξαν σε αποτυχία, αφού «σκόνηταφταν» σε ένα κομβικό ζήτημα που αφορούσε τον επανεξοπλισμό της Γερμανίας. Με πρόσφατες τις μνήμες των γερμανικών μεραρχιών να προσελκύουν στο μεγαλύτερο τμήμα της Ευρώπης, από το Παρίσι και την Αθήνα ως τη Βαρσοβία, η σκέψη επανεξοπλισμού της Γερμανίας προκαλούσε τρόμο. Η ισχύς του σοβιετικού μπλοκ και του Συμφώνου της Βαρσοβίας καθιστούσε την αμερικανική παρουσία απαραίτητη.

Ο σημερινός κόσμος είναι εξαιρετικά διαφορετικός από τον μεταπολεμικό. Το Σύμφωνο της Βαρσοβίας

Η συμπεριφορά της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο προσφέρεται για την επίδειξη αποφασιστικότητας με μια σθεναρή απάντηση από τις ευρωπαϊκές δυνάμεις.

ανήκει στην Ιστορία, πολλές χώρες-μέλη του έχουν ενταχθεί στο ΝΑΤΟ και στην Ε.Ε., οι προκλήσεις ασφαλείας είναι άλλες.

Η καρδιά του δυτικού κόσμου δεν χτυπάει πλέον στο διχοτομημένο Βερολίνο και οι ΗΠΑ έχουν στραμμένο το μάτι τους στην Ασία και στην Κίνα που απειλεί την παγκόσμια πρωτοκαθεδρία τους. Ο ενεργειακός χάρτης έχει αλλάξει. Η Ευρώπη και η Μέση Ανατολή δεν έχουν το βάρος που είχαν πριν από κάποιες δεκαετίες. Η «φιλελεύθερη ηγεμονία» (liberal hegemony), που αποτελούσε το αμερικανικό δόγμα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, έχει αντικατασταθεί από διμερείς συμμαχίες, με τις ΗΠΑ να μειώνουν την παρουσία τους σε περιοχές στις οποίες διαδραμάτιζαν ισχυρό ρόλο. Αυτό έχει αφήσει χώρο σε δυνάμεις που προσπαθούν να εκμεταλλευ-

θούν το κενό. Η Ρωσία, έχοντας ανασυγκροτήσει τις δυνάμεις της υπό τον πρόεδρο Πούτιν, έχει ενισχύσει την παρουσία της, ενώ ρόλο φιλοδοξεί να διαδραματίσει και η Τουρκία. Ο Ταγίπ Ερντογάν επιχειρεί την ανασύσταση του χαλιφάτου (η Κωνσταντινούπολη ήταν η τελευταία έδρα του) και την επέκταση της επιρροής της Τουρκίας σε ολόκληρη την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, στον Νότο της Ρωσίας και στην Αφρική.

Η Ευρώπη τη κάνει; Η νέα πραγματικότητα βρίσκει την Ε.Ε. να συνεχίζει να κινείται περισσότερο σε διακρατικό επίπεδο. Τα βήματα που έχουν γίνει σε επίπεδο οικονομικής ενοποίησης (κοινό νόμισμα, θεσμοί) δεν έχουν γίνει και στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και άμυνας. Η κρίση στην Ευρωζώνη, με πρώτο «κρούσμα» την Ελλάδα, είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων κοινών μηχανισμών όπως ο ESM, ενώ, με την ιστορική απόφαση της πρόσφατης Συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η Ε.Ε. προχωράει και σε κοινό δανεισμό, πράγμα αδιανόητο πριν από μερικά χρόνια.

Οι προκλήσεις ασφαλείας που αντιμετωπίζει η Ε.Ε. στην Ανατολική Μεσόγειο μπορούν να συντελέσουν στη στενότερη συνεργασία στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και άμυνας. Η συμπεριφορά της Τουρ-

κίας συνιστά μεγάλη πρόκληση για την ίδια την Ευρώπη και προσφέρεται για την επίδειξη αποφασιστικότητας. Μπορεί να μην υπάρχουν κοινός στρατός και κοινή αμυντική δομή, όμως υπάρχει η δυνατότητα σθεναρής απάντησης. Οι ευρωπαϊκές δυνάμεις δεν είναι οι αδύναμοι παίκτες που περιμένουν τα πάντα από τις ΗΠΑ, ούτε «τα καλύτερα παιδιά της Ιστορίας». Η ευρωπαϊκή ισχύς έχει γίνει ιδιαίτερα αισθητή κατά καιρούς σε όλες τις πειρώσεις. Μπορεί κάθε χώρα να εξακολουθεί να λειτουργεί με γνώμονα πρωτίστως τα στενά εθνικά της συμφέροντα, εξ ου και η διαφορετική στάση απέναντι στην Αγκυρα, αλλά όπως και στους υπόλοιπους τομείς, γίνεται σταδιακά αντιληπτό ότι και τα εθνικά συμφέροντα υπηρετούνται καλύτερα μέσα από την κοινή πορεία.

Γερμανία και Γαλλία, προσπλωμένες σε κοινό στόχο πλέον κι όχι ανταγωνιζόμενες στα πεδία των μαχών, μπορούν να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στη δημιουργία της νέας ευρωπαϊκής αμυντικής δομής. Αν η παρουσία της ευρωπαϊκής ηγεσίας στον Εβρο ήταν ένας ισχυρός συμβολισμός, οι εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο προσφέρονται για ένα ουσιαστικό επόμενο βήμα.

* Ο κ. Δημήτρης Τσιόδρας είναι δημοσιογράφος, διευθυντής του γραφείου τύπου του πρωθυπουργού.

Το λιμάνι του Καστελλόριζου είναι εντυπωσιακά όμορφο. Το τέμενος (που διακρίνεται στο μέσον της φωτογραφίας) έχει γίνει λαογραφικό μουσείο.

Οι «Θερμοπύλες» μας στην Ανατολή

Η «Κ» επισκέφθηκε το τεράστιας γεωστρατηγικής σημασίας Καστελλόριζο και μίλησε με τους ηρωικούς κατοίκους του

Της **ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΠΟΥΡΝΑΡΑ**

26 Ιουλίου, δειλινό. Οι ψαλμοί του παπα-Γιώργη έβγαιναν από το μικροσκοπικό εκκλησάκι του Αγίου Παντελεήμονα και απλώνονταν στον αέρα σα θυμιατό. Περνούσαν πάνω από τα κεφάλια δεκάδων Καστελλοριζίων που κάθονταν στη δροσερή αυλή του ναού, ανάμεσα στα δένδρα και στις φραγκοσυκιές. Το μурμουρητό του ιερέα αναμειγνυόταν με κουβέντες, παιδικά γέλια, πειράγματα, όλες οι γενιές παρούσες στην παραμονή της γιορτής του αγίου, ιατρού των ψυχών. Πιο πέρα, μια παρέα από

στρατιώτες της Εθνοφρουράς είχαν βγάλει τους μπερδέδες, οι λαιμοί, τα πρόσωπα και τα μπράτσα ήταν καμένα από τον ήλιο. Ηρθαν να προσκυνήσουν. Κρητικοί όλοι, από χωριά του Ηρακλείου.

Οι μεγάλες γυναίκες που έβλεπαν τους φαντάρους έκαναν αντανακλαστικά τον σταυρό τους. Μία πλησίασε και είπε τρυφερά: «Ευχαριστούμε, παιδιά μου, να 'στε καλά να μας προσέχετε», βάζοντας άρτους στα χέρια τους, το ταπεινό συμβολικό αντίδωρο της πατρίδας. Εξω από τον φράχτη επικρατούσε διονυσιακό πνεύμα, οι ψησταριές είχαν γεμίσει χοιρινά

σουβλάκια, ενώ δεκάδες παγωμένες μπίρες έβγαιναν από ψυγεία φελιζόλ. Ακόμα και εμείς οι ξένοι καταλαβαίναμε πως υπήρχε διάχυτη ανακούφιση στην ατμόσφαιρα: μια ακόμα στρατιωτική κρίση

Μια μεγάλη γυναίκα πλησιάζει στρατιώτες της Εθνοφρουράς βάζοντας άρτους στα χέρια τους: «Ευχαριστούμε, παιδιά μου!»

φαινόταν να έχει τελειώσει.

Κοντά στο εκκλησάκι είναι η αρχαία πρωτεύουσα του νησιού, το Παλαιόκαστρο. Από τα γκρεμισμένα τείχη του εποπτεύεις τα πάντα. Η Τουρκία είναι τόσο κοντά, έτσι να κάνεις την πιάνεις. Μικρές και μεγάλες βραχονησίδες φυτρώνουν στη μέση αυτού του στενού. Σε ήρεμους καιρούς, μόνο οι ψαράδες μπορούν να πουν με ακρίβεια πού είναι το σύνορο στην αρυτιδίαστη θάλασσα. Τώρα, τα σκάφη που περιπολούσαν ξεκαθάριζαν τα όρια. Ο ήλιος κόπνυε να δώσει και μια κυρία δίπλα μου τηλεφωνούσε στα ξαδέλφια

της, Καστελλοριζιούς της Αυστραλίας, να τους δείξει με το κινητό την ειδυλλιακή εικόνα: «Κρίμα να 'στε αποκλεισμένοι! Αντε μωρέ, να μπορούσατε να 'ρθείτε να δείτε ομορφιά!»

Η θέση του νησιού

Δίκιο είχε. Το Καστελλόριζο είναι από τα πιο γοητευτικά μέρη της Ελλάδας. Όταν πρωτοαντικρίζεις κανείς τον οικισμό του από τη στεριά ή το νερό, ξαφνιάζεται. Ενα τέλεια γεωμετρημένο λιμάνι σε σχήμα Π, μια σειρά από χρωματιστά κουκλίστικα σπιτάκια, λιλιπούτεια τελειότητα.

Η καίρια θέση του νησιού καθόρισε τη μοίρα του. Το διεκδικήσαν όλοι οι κατακτητές της περιοχής, αλλά ποτέ δεν έχασε την ελληνική ψυχή του. Με 250 μόνιμους κατοίκους και συνεχώς παρούσα στρατιωτική δύναμη, αποτελεί μια μικρή νησιωτική κοινότητα με τεράστιο γεωστρατηγικό όφελος για τη χώρα μας. Χάρη στην ύπαρξη του, η ελληνική υφαλοκρηπίδα –συνεπακόλουθα και η αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ)– συναντάει εκείνη της Κύπρου περιορίζοντας πολύ την Τουρκία, η οποία προσπαθεί να αμφισβητήσει τις διατάξεις του διεθνούς δικαίου.

Από αριστερά: Ο Τόικος Μαγιάφης και η Τουρκάλα σύζυγός του Χουριγκιούλ, η κυρα-Κατερίνα Μαγιάφη, μαγείρισσα απ' τις λίγες, και ο πατήρ Χρήστος Συμεωνίδης, που έφθασε στο νησί πριν από ένα μήνα.

«Στο δελτίο καιρού δεν χωράμε στον χάρτη, αλλά όταν υπάρχει ένταση...»

Ο κόσμος πανικοβλήθηκε, οι επισκέπτες γύρισαν στα δωμάτια και άρχισαν να οργανώνουν όπως όπως τη φυγή τους από το Καστελλόριζο. Κάποιοι που ήδη ήταν εν πλώ με το καράβι της γραμμής από τη Ρόδο και έρχονταν για διακοπές «διασταυρώθηκαν» με πολεμικά του τουρκικού στόλου. «Την ίδια ώρα ακύρωσαν αρκετοί μελλοντικοί πελάτες μου, παρέες ολόκληρες που είχαν κλείσει πολλά δωμάτια» λέει ο κ. Καραβέλατζης. «Είχαν ανοίξει την τηλεόραση και έβλεπαν ειδήσεις. Με το επόμενο ακτοπλοϊκό δρομολόγιο έφυγαν μαζί 120 άτομα και πολλοί άλλοι δεν ήρθαν τις επόμενες μέρες» μου λέει απογοητευμένος σ' ένα καφέ με φόντο το λιμάνι του Καστελλόριζου.

Η δυσφορία των μόνιμων κατοίκων επικεντρώθηκε στους δημοσιογράφους. Ενώ μετά τις αερομαχίες κυριάρχησε μια εϋθραυστη ηρεμία με δείγματα αποκλιμάκωσης, κάποια τηλεοπτικά δίκτυα συντηρούσαν την αίσθηση της επικείμενης εμπλοκής με τους Τούρκους. «Το κακό είχε ξεκινήσει πιο πριν. Το στραβό κλίμα για το νησί μας το είχαν προετοιμάσει κάποια ΜΜΕ προτού εμφανιστούν τα τουρκικά αεροπλάνα εκείνη την Τρίτη» συνέχισε ο ξενοδόχος. «Καλλιεργείτο ο

φόβος πως κάτι κακό θα γίνει. Μετά το επεισόδιο ήρθαν πολλά απλοϊκά συνεργεία. Κάποιοι από τους συναδέλφους σας έλεγαν –ανευθερίστα στις ζωντανές συνδέσεις εδώ μπροστά μας– πως συνεχίζονται τάχα οι άγριες ανακατατάξεις ενώ δεν πετούσε ούτε πουλί στον ουρανό. Είναι δίκαιο; Πατριωτικό;».

Η σύζυγος του κ. Καραβέλατζη, Ειρήνη Χούλη, αντιπρόεδρος του Δ.Σ. του Δήμου Μεγίστης έστειλε μάλιστα και ανοικτή επιστολή να

«Είναι κρίμα να μας αναφέρουν μόνον όποτε προκύπτουν θέματα με την Τουρκία, γιατί εδώ η ζωή είναι δύσκολη και τον χειμώνα έχουμε πολλά προβλήματα».

διαμαρτυρηθεί για τη στάση των ΜΜΕ «που πάνε να βγάλουν ειδηση με το ζόρι» ρωτώντας τους δημοσιογράφους «πού ήταν σε προηγούμενες παραβάσεις, όταν το νησί είχε πρόβλημα ακτοπλοϊκής σύνδεσης, όταν υπήρχε ανάγκη για φάρμακα

και είδη πρώτης ανάγκης, όταν δεν υπήρχαν καθηγητές και δάσκαλοι με αποτέλεσμα τα παιδιά να κινδυνεύουν να χάσουν τη χρονιά». Η αλήθεια είναι πως όλα αυτά έχουν κατά καιρούς ταλανίσει την ακριτική κοινότητα, η οποία φαίνεται να γίνεται «ορατή» μόνον όταν υπάρχουν ζητήματα με τους Τούρκους.

Ενας ντόπιος που ήθελε να κρατήσει την ανωνυμία του συνόψισε την κατάσταση μέσα σε λίγες γραμ-

μές. Επινε αργά τον βαρύ γλυκό και κοιτάζε το Κας στον ορίζοντα. «Ακου να δεις τι συμβαίνει με το Καστελλόριζο» μου είπε. «Όταν δείχνουν στην τηλεόραση τη μετεωρολογική πρόβλεψη το νησί δεν υπάρχει στον χάρτη της Ελλάδας. Δεν χωράμε στην οθόνη. Σιγά το πράγμα, θα πει κανείς. Μόλις γίνουν επεισόδια με τους Τούρκους, εμφανιζόμαστε ως εκ του θαύματος στους χάρτες των δελτίων ειδήσεων, αυτή τη φο-

«Ενα τρομερό “μπαμ” στον ουρανό!»

Το προκεχωρημένο «φυλάκιο» του Καστελλόριζου βρέθηκε στο επίκεντρο πριν από δύο εβδομάδες. «Εκείνη την Τρίτη είχαμε συνεχείς πτήσεις για 2-3 ώρες πάνω από το νησί. Τα πολεμικά πετούσαν ψηλά. Ενίοτε διακρίναμε κάποιο από αυτά, αλλά κυρίως ακούγαμε τους κινητήρες τους. Δεν ήταν, βέβαια, η πρώτη φορά που τα βλέπουμε. Εξοικειωμένοι είμαστε, αν και οι ανακατατάξεις δεν έχουν συνήθως τόσο μεγάλη διάρκεια», μου έλεγε ο Νεκτάριος Καραβέλατζης, ιδιοκτήτης του ξενοώνα «Καρνάγιο». «Ξαφνικά ακούστηκε ένα τρομερό “μπαμ” στον ουρανό. Σαν έκρηξη που έκανε τα τζάμια να τρίζουν. Φοβηθήκαμε πως έπεσε κάποιο αεροπλάνο. Τελικά, όπως μας είπαν αργότερα, ένας πιλότος είχε σπάσει το φράγμα του ήχου. Επειτα από αυτό, όλα σταμάτησαν απότομα. Ο ορίζοντας καθάρισε. Εμένα όμως, που είμαι ξενοδόχος, αυτός ο κρότος τού ενός δευτερολέπτου μου κόστισε πολλά λεφτά σε ακυρώσεις δωμάτων. Βλέπετε, εμείς είμαστε μαθημένοι στις αερομαχίες, αλλά Έλληνες από άλλα μέρη της χώρας μας δεν είναι».

ρά, με υφαλοκρηπίδες και ΑΟΖ. Τι θέλω να πω; As μας θυμούνται οι Έλληνες και άλλες ημέρες του χρόνου, να ξέρουν πως είμαστε και εμείς εδώ σε μια γωνίτσα. Ναι, ζούμε μακριά σε μια κουκκίδα, αλλά κρατάμε Θερμοπύλες. Είναι κρίμα να μας αναφέρουν μόνον όποτε προκύπτουν θέματα με τους γείτονες, γιατί εδώ η ζωή είναι δύσκολη και τον χειμώνα έχουμε πολλά προβλήματα. Ειδικά φέτος που δεν θα υπάρχουν τα έσοδα του τουρισμού».

Η τέλεια καταγιάδα

Σε μια κανονική χρονιά, τα χρήματα που θα έβγαιναν από τη σεζόν θα αρκούσαν στους νησιώτες. Πέραν του τουρισμού και της μικρής τώνωσης της κατανάλωσης που κάνει το στρατιωτικό προσωπικό όλο το έτος, το νησί δεν έχει καλλιέργειες, κτηνοτροφία κ.ά. Το μόνο που έχει φέρει ως σήμερα σημαντικούς πόρους είναι οι πωλήσεις κάποιων παραδοσιακών σπιτιών, κυρίως σε εύπορους Ιταλούς που περνάνε όλο το καλοκαίρι στο Καστελλόριζο. Φέτος βέβαια έγινε η τέλεια καταγιάδα: αποκλείστηκαν στην Αυστραλία οι ομογενείς Καστελλοριζιοί, η πανδημία απαγόρευσε την έλευση Τούρκων που έρχονται με τα ημερόπλοια

και καθυστέρησε την υποδοχή άλλων εθνικοτήτων, ενώ τα ελληνο-τουρκικά έδιωξαν όσους Έλληνες πρόλαβαν να έρθουν.

«Η κατάσταση με την Τουρκία μας φέρνει σε δύσκολη θέση, δημιουργεί συνέχεια μια ανησυχία. Να τώρα τελείωσε η φασαρία, αλλά ο κόσμος φοβάται να έρθει ενώ το νησί μας είναι πραγματικά ασφαλές» τόνιζε αντιδήμαρχος Στράτος Αμύγδαλος σε μια συζήτηση που είχαμε μαζί του. «Μακάρι να βρισκόταν κάποτε μια λύση διότι είναι πολύ ψυχοφθόρο να ζούμε έτσι» είπε και αμέσως συμπλήρωσε: «Έχουμε άριστες σχέσεις με τους κατοίκους του Κας. Έχουμε αδελοφοποιήσει, η παράδοση των εμπορικών δεσμών είναι μακράων. Όμως παρά τη φιλία υπάρχει και κάτι που λέγεται πατρίδα. Μέσα μας μπορούμε να κάνουμε αυτόν τον διαχωρισμό. Όσο για τη φετινή χρονιά, η πολιτική πρέπει να μας στηρίξει γιατί θα χρειαστούμε βοήθεια. Είμαστε σκληραγωγημένοι αλλά πάντα λείπουν ορισμένα πράγματα. Τώρα λ.χ. έχουμε γιατρούς κάποιων ειδικοτήτων αλλά μας λείπει ένας γενικός γιατρός. Χρειαζόμαστε υποδομές και επενδύσεις για να πάει μπροστά το νησί».

«Να έρθουν εδώ φέτος οι Έλληνες, να μας στηρίξουν»

Ρώτσα γνωστούς και φίλους που θα φάμε καλά. Με έστειλαν στην οικογενειακή ταβέρνα «Πλατάνια», η οποία έχει γίνει γνωστή από τα γυρίσματα της ταινίας *Mediterraneo* με τη Βάνα Μπάμπια. Πίσω από το ταμείο κρέμονται οι αναμνηστικές φωτογραφίες με τους πθοποιούς.

Η πλατεία όπου βρίσκεται το μαγαζί είναι η «παλιά Ελλάδα» στην πιο αρχετυπική μορφή της: μια ωραία εκκλησία, ένα αρχοντικό σχολείο χτισμένο με τα χρήματα απόδημου ευεργέτη, τα σκιερά τραπέζια της ταβέρνας στη μέση.

Στο πιάτο μας τα ντολμαδάκια που είχαν καψαλιστεί όσο πρέπει στον πάτο της κατσαρόλας. Παγωμένη μπίρα και η φωνή της Μοσχολιού στα πχεία παρέα με τα τζιτζίκια.

Με την ποδιά σφιγμένη στη μέση η ιδιοκτήτρια και μαγειρίσσει κυρά Κατερίνα Μαγιάφη ξεσπάθωσε: «Καταντήσαμε να μην ανοίγουμε τηλεόραση. Κάποια κανάλια λένε ψέματα» τονίζει, «φοβίζονται τον κόσμο, ενώ δεν υπάρχει πρόβλημα».

«Είμαστε βράχοι»

Για εκείνην το Καστελλόριζο πρέπει να είναι ιερό προσκύνημα για κάθε Έλληνα. «Να έρθουν εδώ οι συμπατριώτες φέτος να μας στηρίξουν που είναι δύσκολη χρονιά και όχι να πάνε στη

Μύκονο που δεν έχει ανάγκη. Η παρουσία τους είναι απαραίτητη, όταν έρχονται νιώθουμε ασφάλεια. Ο τόπος μας αμφισβητείται από τους απέναντι μα εμείς θέλουμε να τον κρατήσουμε με νύχια και με δόντια. Ο,τι και να λένε οι δημοσιογράφοι στα κανάλια, τραγικές ειδήσεις, εμείς είμαστε βράχοι σε αυτόν τον βράχο, δεν φεύγουμε, δεν εγκαταλείπουμε».

Μου αφηγείται με περισσό καμάρι ένα περιστατικό από τον περασμένο Μάρτιο: «Ήταν η επέτειος της σύνδεσης των Δωδεκα-

**Στο πιάτο μας
τα ντολμαδάκια
της κυρά Κατερίνας που
είχαν καψαλιστεί όσο
πρέπει στον πάτο της
κατσαρόλας. Παγωμένη
μπίρα και η φωνή της
Μοσχολιού στα πχεία
παρέα με τα τζιτζίκια...**

νήσων με την Ελλάδα και πέρασαν τα πολεμικά πάνω από το κεφάλι μας για το καίριό τους που λέμε εμείς. Μόλις άκουσα ήχο πετάχτηκα έξω. Πάντα έχω τη γαλανόλευκη να κυματίζει στο

Το Καστελλόριζο από ψηλά. Στο βάθος διακρίνεται η Τουρκία και στο μέσον οι βραχονησίδες που μοιράζονται οι δύο χώρες.

μπαλκόνι και άλλη μια σημαία εύκαιρη μέσα στο σπίτι».

«Σήκωσα το βλέμμα ψηλά και είδα πως τα πολεμικά είχαν και αυτά ζωγραφισμένη την ελληνική σημαία στην ουρά τους. «Οι δικοί

μας είναι!» λέω, «Γρήγορα!» και αρπάω τη σημαία, την ανοίγω και την ανεμίζω στους πιλότους. Τα παλικάρια με είδανε γιατί πετάγανε χαμηλά. Τρελαθήκανε από χαρά. Στη δεύτερη βόλτα –γιατί

πάντα τρεις κάνουμε– περάσανε πάνω μου και σπινιάρανε. Από κάτω έγινε χαμός, χειροκροτήματα η γειτονιά. Τι όμορφη στιγμή! Νιώθαμε όλοι υπερηφάνεια! Όταν έρχονται τα αεροπλάνα μας μας

δίνουμε χαρά και δύναμη. Λέω, μας σκεφτήκανε και ήρθανε. Εχω και βίντεο στο Facebook. Ελα, Μαρία μου δείξε το στο κορίτσι» είπε στην κόρη της που μου έφερε το iPad προς επίρρωση.

Η Τερίνα Στουραϊτή-Mezzedimi, πρόεδρος της Ελλάδας στο Τζιμπουτί, έχει ρίζες και από το Καστελλόριζο. Πιτσιρικάδες ψαρεύουν ανέμελοι στο λιμάνι. Ο Γιώργος Καραγιάννης ξεναγεί με τη βάρκα του ζευγάρι τουριστών.

Οι σχέσεις με τους απέναντι Τούρκους γείτονες στο Κας

Και με τους Τούρκους γείτονες στο Κας πώς είναι οι σχέσεις; «Εμείς με τους απέναντι δεν έχουμε μίσση και κακία. Είμαστε και θα είμαστε φίλοι. Και μάλιστα τώρα με τα γεγονότα μας παίρνανε τηλεφώνον και μας λέγανε: «Μη φοβάστε. Είμαστε μαζί σας. Σας αγαπάμε, θα σας στηρίξουμε και εμείς από εδώ. Τι χρειάζεστε;». Οι λαοί δεν έχουν να χωρίσουν τίποτα» λέει η κυρά Κατερίνα Μαγιάφη. Μπήκα στον πειρασμό: «Μοιάζουμε με τους γείτονες;» τη ρώτησα. «Οχι. Αλλά εκουσε αυτοί, άλλα εμείς. Διαφέρει η θρησκεία» λέει η μαγειρίσσει και παραγγέλνει να μας φέρουν ένα λαχταριστό κατσικάκι, τη σπεσιαλιτέ του νησιού. «Μόνο αν αγαπάς τη δουλειά βγαίνει νόστιμο το φαί. Εγώ ξυπνώ χαρούμενη κάθε μέρα που θα μπω στην κουζίνα» είπε και ξαναμπήκε φουριόζα μέσα να πιάσει τις κατσαρόλες πάλι.

Αιώνες τώρα το Καστελλόριζο έχει στενή σχέση με το Κας που απέχει μόλις δύο μίλια σε σχέση με τη Ρόδο που βρίσκεται σε απόσταση 72 μιλίων. Μέχρι και το ξέσπασμα της πανδημίας, το ταξίδι απέναντι για Έλληνες και Τούρκους ήταν πανεύκολο υπόθεση. Σε 20 λεπτά είχες αλλάξει ακτή.

**«Τώρα με τα γεγονότα
μας παίρνανε τηλεφώνον
και μας λέγανε:
Μη φοβάστε. Είμαστε
μαζί σας. Σας αγαπάμε,
θα σας στηρίξουμε
και εμείς από εδώ».**

Οι τουρίστες πήγαιναν πέρα δώθε, οι θαλαμηγοί το ίδιο και πολλοί συμπατριώτες μας αγόραζαν φθηνότερα είδη πρώτης ανάγκης και λαχανικά. Ωστόσο μετά τον κορωνοϊό τα θαλάσσια σύνορα έκλεισαν και η επικοινωνία έχει σταματήσει με οικονομικό αλλά και ψυχικό κόστος και για τις δύο πλευρές. Παρότι το Καστελλόριζο διαθέτει εξοπλισμένο ιατρείο και προσωπικό που μπορεί να προσφέρει πρώτες βοήθειες, υπήρξαν φορές κατά το παρελθόν που σε βαρύτερα και πιο έκτακτα περιστατικά οι κάτοικοι προτίμησαν να πάνε στην Τουρκία από το να περιμένουν να γίνει η αεροδιακομιδή στη Ρόδο.

Ένας από τους Καστελλοριζιούς που κάνει συνέχεια το δρομολόγιο

προς το Κας με τα τουριστικά σκάφη του είναι ο Γιώργος Καραγιάννης. Γέννημα-θρέμμα του νησιού γνωρίζει τα νερά σαν την παλάμη του. «Έχουμε πολύ καλές σχέσεις με τους γείτονες. Τα προβλήματα ξεκινάνε από τους πολιτικούς όχι τους απλούς ανθρώπους. Τις αερομαχίες και την ένταση τις έχουμε συνθησίου εδώ και δεν φοβόμαστε. Μας δημιουργεί βέβαια ασφάλεια και η παρουσία του στρατού που μας κάνει πιο δυνατούς και έτοιμους αν συμβεί κάτι» μας λέει την ώρα που κάνουμε μια ωραία βόλτα γύρω από το νησί με προορισμό το περίφημο γαλάζιο σπήλαιο.

Το γαλάζιο σπήλαιο

Είναι ένας πέτρινος θόλος με μικροσκοπική είσοδο που μόλις χωράει τη βάρκα αν έχουν ξαπλώσει όλοι οι επιβάτες στον πάτο της. Μέσα στο βαθύ σκοτάδι, αναβλύζει ένα γαλάζιο φως, τόσο μαγικό που σε παρακινεί να βουτήξεις να το πιάσεις.

Με σκάφος πάει κανείς και στη μόνη οργανωμένη παραλία. Είναι στο νησάκι του Αϊ-Γιώργη με ξαπλώστρες και μια μικρή ταβέρνα, που έγινε το hotspot των δημοσιογράφων όσο κράτησε η πρόσφατη

ελληνοτουρκική κρίση. Ο λόγος είναι ότι ο ιδιοκτήτης, ο Τσίκος Μαγιάφης είναι παντρεμένος από το 2012 με μια Τουρκάλα από το Κας, τη Χουριγκιούλ. «Με τον γάμο μας έχουμε φέρει τους δύο λαούς πιο κοντά» λέει ο 35χρονος Έλληνας. Γνώρισε τη γυναίκα του σε μια διήμερη εκδρομή στην τουρκική ακτή. «Με το που τα φτιάξαμε πήγα να γνωρίσω τους δικούς της και εκείνη γνώρισε την οικογένειά μου. Αποφασίσαμε να μείνουμε μαζί εδώ στο Καστελλόριζο αλλά πηγαίνουμε πολύ συχνά απέναντι για να βλέπει ο γιος μας τους παππούδες του» έλεγε ο Τσίκος.

Με οικογένεια τουρκική που έχει μακρινή καταγωγή από το Καστελλόριζο η Χουριγκιούλ μας ρώτησε εναγωνίως αν ξέρουμε ως δημοσιογράφοι τι γίνεται με τον κορωνοϊό και τότε θα ανοίξουν τα σύνορα. Έχει να δει τους γονείς της από τον Μάρτιο. «Οι Τούρκοι αγαπούν πολύ το Καστελλόριζο ως ταξιδιωτικό προορισμό γιατί περνάνε καλά, τρώνε ωραία και τους αρέσουν τα καθαρά νερά του» μας έλεγε η νεαρή γυναίκα. Δεν υπήρχε ελληνικό τηλεοπτικό συνεργείο που να μην την πλησίασε μέσα στην πρόσφατη

**«Τα προβλήματα ξεκινάνε
από τους πολιτικούς
όχι τους απλούς ανθρώπους. Τις αερομαχίες
και την ένταση τις έχουμε
συνθησίου,
δεν φοβόμαστε».**

κρίση για να δώσει συνέντευξη. Ο Τσίκος σχολίαζε με χιούμορ τη δημοτικότητα της συζύγου του: «Είναι μαθημένη. Μας έχει κάνει σαλόνι μέχρι και η «Χουριέτ» καθώς και άλλα ξένα μέσα. Η οικογένειά μου και η τοπική κοινωνία δεν είχαν πρόβλημα με τον γάμο μου. Ομως τελευταία διαβάζω κάποια τόσο επιθετικά και ανεγκέφαλα σχόλια εναντίον όλων των Τούρκων από Έλληνες και στεναχωριέμαι πολύ».

Η τέχνη να κοιτάς

Τελευταία στάση πριν φύγουμε από το νησί ήταν στο σαλόνι της Τερίνας Στουραϊτή-Mezzedimi. Η πρόεδρος της Ελλάδας στο Τζιμπουτί είναι Καστελλοριζιά από τη γιαγιά της αλλά έχει περάσει

σχεδόν όλη της τη ζωή σε διάφορες χώρες της Αφρικής, ενώ είναι παντρεμένη με Ιταλό. Τα ελληνικά της έχουν αυτήν την κυματιστή προφορά που τα κάνει όμορφα στο αυτί. Γιατί πρέπει να έρθει κάποιος στο νησί, τη ρώτησα: «Είναι το τελευταίο τόσο δα κομματάκι της Ελλάδας μέσα στην Ανατολή. Ομως υπάρχει και κάτι ακόμα. Οποιος επισκέπτεται το Καστελλόριζο παθαίνει μια αρρώστια, έτσι το λέω εγώ. Και η αρρώστια αυτή είναι να κάθεσαι και να κοιτάς μαγνητισμένους τη θάλασσα χωρίς να βαριέται ποτέ. Σαν να βλέπειται νία. Ακόμα και αν περνούν βδομάδες δεν θα θέλει να κάνει τίποτα άλλο εκτός από αυτό».

Η φράση της μου έφερε στο μυαλό μια εικόνα από τη Σαντορινιά γιαγιά μου, που παρακολουθούσε απολύτως προσπλωμένη το πέλαγος και τον ουρανό από το πρωί μέχρι το βράδυ. Συνειδητοποίησα ότι από εκείνη κληρονόμησα και γω τη μανία αυτή. Το καλό με το Καστελλόριζο είναι ότι σου ξαναθαίνει αυτήν την υπέροχη ελληνική συνήθεια: την τέχνη του να κοιτάς τη θάλασσα και να περνά μπροστά η ζωή σου σαν νερό.

Πυροτέχνημα με την πλάτη στον τοίχο

Την ώρα που χάνει τη μάχη της οικονομίας, του κορωνοϊού και των δημοσκοπήσεων, ο Τραμπ πρότεινε αναβολή των εκλογών

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΞΗ**

Οι τελευταίες ειδήσεις από το μέτωπο της αμερικανικής οικονομίας είναι δραματικές, με την ύφεση στο δεύτερο τρίμηνο να έχει φθάσει το 9,5%. Οι θάνατοι από κορωνοϊό έχουν ξεπεράσει τις 150.000 και τα κρούσματα τα 4,5 εκατομμύρια, με έντονα αυξητική τάση, ενώ το όνομα του Ντόναλντ Τραμπ μόλις έκανε την εμφάνισή του στη δικογραφία του κυκλώματος που διακινούσε νεαρά κορίτσια σε μεγαλόσχημους, με εντοπισμένη την –νεκρό πλέον– Τζέφρι Επιστάν.

Το χειρότερο για τον Αμερικανό πρόεδρο: οι δημοσκοπήσεις προβλέπουν έως και πανωλήθρια στις προεδρικές εκλογές της 3ης Νοεμβρίου. Ενδεικτικά, η συνολική επισκόπηση των δημοσκοπήσεων από το RealClearPolitics τον τοποθετεί δέκα μονάδες πίσω από τον υποψήφιο των Δημοκρατικών, Τζο Μπάιντεν. Με την πλάτη ξεκάθαρα στον τοίχο και με την τελευταία του τακτική κίνηση, την ανάδειξη των ζητημάτων «νόμου και τάξης» να μην αποφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, ο Τραμπ έκανε κάτι που κανείς πρόεδρος ως τώρα δεν είχε διανοηθεί: Πρότεινε αναβολή των εκλογών.

Ο κόσμος να χαλάσει, οι προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ τους τελευταίους δύο αιώνες γίνονται κάθε τέσσερα χρόνια την πρώτη Τρίτη μετά την πρώτη Δευτέρα του Νοεμβρίου. Η αλλαγή της ημερομηνίας των εκλογών δεν είναι αρμοδιότητα του προέδρου αλλά του Κογκρέσου, το οποίο ο Τραμπ δεν ελέγχει, ενώ προκειμένου να μη λήξει η προεδρική του θητεία το μεσημέρι της 20ής Ιανουαρίου 2021 δεν του αρκεί ούτε το Κογκρέσο, χρειάζεται αναθεώρηση του συντάγματος.

Ο Αμερικανός πρόεδρος έριξε, παρ' όλα αυτά στο τραπέζι την πρόταση περί αναβολής όχι μόνο για να μετατοπίσει το θέμα συζήτησης από τις υπόλοιπες, εξαιρετικά αρνητικές γι' αυτόν εξελίξεις, αλλά και για να υποσκάψει το κύρος διαδικασιών που δεν τον συμφέρουν. Είναι η ακραία εκδοχή μιας γνώριμης πολιτικής πρακτικής, την οποία ο Τραμπ ξεκίνησε διαδίδοντας ότι ο Μπαράκ Ομπάμα δεν είχε δικαίωμα να είναι πρόεδρος των ΗΠΑ γιατί δόθεν γεννήθηκε στο εξωτερικό και συνέχισε με τις κατηγορίες περί «άκυρων ψήφων από παράνομους μετανάστες» ώστε να μην αναγνωρίσει ότι η Χίλαρι Κλίντον το 2016 συγκέντρωσε 3

Αστυνομικές ενισχύσεις στις αμερικανικές πόλεις

Ο Αμερικανός πρόεδρος απείλησε να αποστείλει ομοσπονδιακές δυνάμεις για την πάταξη της βίας σε πόλεις που διοικούνται από Δημοκρατικούς, ενισχύοντας το προφίλ του ως «πρόεδρο του νόμου και της τάξης» ενόψει των εκλογών του Νοεμβρίου.

ΠΗΓΕΣ: Bloomberg, NBC News, Reuters, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: Associated Press

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μαίνεται η διαμάχη για την επιστολική ψήφο, τυχόν γενίκευση της οποίας τρομάζει τον Αμερικανό πρόεδρο και το κόμμα του.

εκατομμύρια ψήφους περισσότερες από εκείνον.

Το ερώτημα για τους Αμερικανούς που σέβονται το πολίτευμα είναι αν ο Τραμπ εκφράζει τον εαυτό του ή αν εκπροσωπεί δυνάμεις που θα θεωρούσαν τη διολίσθηση στην απολυταρχική διακυβέρνηση προτιμότερη από τη διεύρυνση της δημοκρατικής συμμετοχής, όπως θα συμβεί αν γενικευθεί η δυνατότητα επιστολικής ψήφου. Το εντελώς αστήρικτο επιχείρημα του Τραμπ

είναι ότι αν, λόγω κορωνοϊού, δοθεί σε όλους η δυνατότητα επιστολικής ψήφου, θα υπάρξει νοθεία. Εν τω μεταξύ πέντε Πολιτείες ψηφίζουν ήδη σχεδόν εξ ολοκλήρου με επιστολική ψήφο χωρίς πρόβλημα, ενώ ακόμη και ο ίδιος ο Τραμπ συνηθίζει να στέλνει το ψηφοδέλτιό του με το ταχυδρομείο.

Αυτό που θα συμβεί αν η επιστολική ψήφος γενικευθεί, είναι ότι οι ομάδες πληθυσμού οι οποίες παραδοσιακά αποκλείονται από τις κάλπες, θα έχουν τη δυνατότητα να ψηφίσουν. Κάτι τέτοιο συνιστά θανάσιμο κίνδυνο για τους Ρεπουμπλικανούς στο Κογκρέσο, οι οποίοι έσπευσαν μεν να καταρρίψουν τις προεδρικές τερατολογίες περί αναβολής, αλλά κάνουν ό,τι μπορούν για να διατηρήσουν τον αποκλεισμό των ψήφων του εκλογικού σώματος.

Στην κηδεία του επιφανούς αθλο- νιστή υπέρ των πολιτικών δικαι-

ωμάτων, μαύρου βουλευτή Τζον Λιούις, την Πέμπτη, ο Μπαράκ Ομπάμα εξέθεσε με σαφήνεια τι πρέπει να γίνει: να εγγράφονται αυτόματα στους εκλογικούς καταλόγους όλοι οι έχοντες δικαιώμα ψήφου, περιλαμβανομένων των αποφυλακισθέντων, να καθιερωθεί η ημέρα των εκλογών ως αργία, να δοθούν περισσότερες δυνατότητες επιστολικής ψήφου και να δημιουργηθούν περισσότερα εκλογικά κέντρα.

Οι Ρεπουμπλικανοί

Η απάντηση του ρεπουμπλικανικού κατεστημένου είναι να αποστασιοποιείται μεν από τις απροκάλυπτα απολυταρχικές τάσεις του Τραμπ, ενώ διατηρεί στο ακέραιο την ουσία της πολιτικής του εκλογικού αποκλεισμού, με την ελπίδα να διατηρήσουν οι Ρεπουμπλικανοί τουλάχιστον τον έλεγχο της Γε-

ρουσίας, ακόμη και αν χάσουν τον Λευκό Οίκο. Έτσι οι Ρεπουμπλικανοί στη Γερουσία μπλοκάρουν το κονδύλι τριών δισεκατομμυρίων που έχει προβλεφθεί ώστε να χρηματοδοτηθούν τα μέτρα προστασίας κατά του κορωνοϊού στις εκλογές, να ανοίξουν νέα εκλογικά τμήματα και να ενισχυθεί η διαδικασία κατ'εμπειρίας επιστολικών ψήφων. Ο στόχος είναι να επιβιβασθούν, ως αυτοεκπληρούμενη προφητεία, οι προβλέψεις του Τραμπ περί «εκλογικού χάους» λόγω των καθυστερήσεων ενός συστήματος απροετοίμαστου για μια διαφορετική εκλογική αναμέτρηση. Αυτό ίσως δικαιολογήσει την ήττα, παράλληλα όμως θα εμποδώσει σε μία μερίδα του εκλογικού σώματος την παράλογη αμφισβήτηση των θεσμών της αμερικανικής δημοκρατίας, αφήνοντας άλλη μία τοξική παρακαταθήκη της τετραετίας Τραμπ.

Ενσυναίσθηση, μια άγνωστη λέξη για τον Ντόναλντ Τραμπ

Των **ANNIE KARNI** και **KATIE ROGERS**
THE NEW YORK TIMES

Στην κηδεία του πατέρα του, Φρεντ Τραμπ, το 1999, ο σημερινός πρόεδρος των ΗΠΑ είπε: «Η χρονιά αυτή ήταν η καλύτερη της επιχειρηματικής μου σταδιοδρομίας. Έμαθα για τον θάνατο του πατέρα μου καθώς έτρωγα το πρωινό μου και σκεφτόμουν πόσο καλά παγαίνουν τα πράγματα για μένα». Ανθρωποι που γνωρίζουν καλά τον σημερινό πρόεδρο εξηγούν ότι αν και η αυτοαναφορικότητα του Τραμπ στη νεκρολογία του πατέρα του είναι εντυπωσιακή, δεν προκαλεί καμία έκπληξη. Ανεξάρτητα από το εάν ο Τραμπ διαχειρίζεται την απώλεια μέλους της οικογένειάς του, τον θάνατο 150.000 Αμερικανών από την πανδημία, την απώλεια 30 εκατομμυρίων θέσεων εργασίας ή τις φυλετικές ταραχές, παραμένει ανίκανος να εμφανίσει την παραμικρή ενσυναίσθηση.

Ο πρόεδρος δεν διοργάνωσε εθνική ημέρα πένθους για τα θύματα του κορωνοϊού, επιλέγοντας, αντίθετως, τελετή στήριξης μεγάλων επιχειρηματιών στον Κήπο των Ρόδων του Λευκού Οίκου. Σε απειλητικές του δηλώσεις με αφορμή την επέτειο της 4ης Ιουλίου, κατήγγειλε οργισμένους τον «νέο ακροαριστερό φασισμό», χωρίς να μηνμονεύει τον δολοφονηθέντα από αστυνομικούς Αφροαμερικανό

νό Τζορτζ Φλόιντ. Η αδυναμία –ή η άρνηση– του Τραμπ να δείξει στοργή σε μία τραυματική στιγμή για το έθνος έχει προκαλέσει τον αποτροπισμό επικριτών, την έκπληξη συμμάχων και την οργή στελεχών του Λευκού Οίκου.

Ο Τραμπ συμπεριφέρθηκε με αυτό τον τρόπο όλη του τη ζωή. Φίλοι και συγγενείς του υποστηρίζουν ότι έμαθε την τακτική αυ-

Δεν διοργάνωσε εθνική ημέρα πένθους για τα θύματα του κορωνοϊού, επιλέγοντας, αντίθετως, τελετή στήριξης μεγάλων επιχειρηματιών στον Κήπο των Ρόδων.

τή στο σπίτι του και συγκεκριμένα από τον αυστηρό πατέρα του. Στον κόσμο του Φρεντ Τραμπ, τα συναισθήματα αποτελούσαν δείγμα αδυναμίας. Ο Φρεντ Τραμπ συνεχίζει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή του Τραμπ, λέει ο πρώην δημοτικός σύμβουλος της Νέας Υόρκης, Αντριου Στάνιν, ο οποίος γνωρίζει τον Τραμπ εδώ και δεκαετίες. Ο πρόεδρος δείχνει συχνά το παβάνι του Οβάλ Γραφείου, σαν να μιλάει προς τα ουράνια και αναφέρεται στον πατέρα του, για να

Ο Ντόναλντ Τραμπ με τον πατέρα του, Φρεντ, τον Ιανουάριο του 1973.

τον ρωτήσει εάν νιώθει υπερήφανος για την πορεία του μέχρι τον Λευκό Οίκο.

Η αυταρχική σχέση του Φρεντ Τραμπ με τα παιδιά του και ειδικότερα με τον δεύτερο γιο του, Ντόναλντ, απασχόλησε το πρόσφατο βιβλίο της ψυχολόγου Μαίρης Τραμπ, μοναδικής ανηψιάς του Αμερικανού προέδρου. «Μία αναγνώριση των θυμάτων της COVID-19 θα αποτελούσε στα μάτια του Ντόναλντ δείγμα αδυναμίας, χαρακτηριστικό το οποίο ο πατέρας του

θεωρούσε άξιο περιφρόνησης», γράφει η Μ. Τραμπ. Γεννημένος το 1946, εν μέσω της αισιοδοξίας της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς στις ΗΠΑ, ο Τραμπ μεγάλωσε σε έπαυλη που έκτισε ο πατέρας του σε λευκή γειτονιά του Κούινς. Η ανατροφή του ήταν αυστηρή, ενώ ο Φρεντ Τραμπ δεν υπήρξε ποτέ στοργικός πατέρας, αφιερώνοντας τον χρόνο και το ενδιαφέρον του στις μεσιτικές του επιχειρήσεις. Ακόμη και όταν η μητέρα του σπερμινού προέδρου αρρώστησε βα-

ριά, ο Φρεντ Τραμπ ενημέρωσε με αυστηρό ύφος τα παιδιά του ότι αν και η μητέρα τους δεν αναμενόταν να επιβιώσει, αυτά όφειλαν να πάνε κανονικά στο σχολείο.

Ο πρωτότοκος γιος της οικογένειας, Φρεντ Τραμπ τζούνιορ, από τη μεριά του, απέτυχε να εκπληρώσει τις προσδοκίες του πατέρα, εκπλύνοντας την απέναντί του προς τις επιχειρήσεις μέσω του αλκοολισμού, για να πεθάνει μόνος σε νοσοκομείο το 1981 σε ηλικία 42 ετών. Σύμφωνα με την κόρη του, Μαίρη Τραμπ, ο Ντόναλντ πήγε στον κινηματογράφο εκείνο το βράδυ, ενώ ο πατέρας ουδέποτε επισκέφθηκε τον γιο του πριν αυτός πεθάνει. Ο καθηγητής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Νορθουέστερν, Νταν Μακάνταμς, λέει ότι από την παιδική του ηλικία, ο Τραμπ έμαθε να προσεγγίζει τη ζωή σαν μία σειρά από μάχες, που πρέπει να κερδηθούν. «Δεν έχει χρόνο για ενσυναίσθηση, γιατί νιώθει ότι ο κόσμος τον απειλεί», λέει ο Μακάνταμς.

«Ο πατέρας μου δεν μου προκαλούσε δέος, όπως συμβαίνει με τους περισσότερους ανθρώπους. Η σχέση μας ήταν σχεδόν επαγγελματική» γράφει ο Τραμπ στην αυτοβιογραφία του. Όπως και ο πατέρας του, ο σημερινός πρόεδρος αποφεύγει τους συναισθηματισμούς σε δύσκολες στιγμές. Ως πρόεδρος της εταιρείας του, ο Τραμπ δεν προσέφερε ποτέ τα συλλυπητήριά του

σε συνεργάτες του που είχαν χάσει κάποιον δικό τους. Η ψυχρότητα του Τραμπ απέναντι στην αρρώστια προκάλεσε σοκ ακόμη και σε στενούς συνεργάτες του. Όταν ο παλιός του δικηγόρος και φίλος, Ρόι Κόουν, έμαθε ότι πάσχει από AIDS τη δεκαετία του 1980, ο Τραμπ διέκοψε ξαφνικά κάθε επαφή μαζί του.

«Ξεφορτώνεται τους ανθρώπους που δεν του είναι πια χρήσιμοι. Αν έχεις προβλήματα, αν πεθαίνεις, αν είσαι άρρωστος, δεν υπάρχουν πια για αυτόν» λέει ο βιογράφος του Τραμπ, Μαρκ Νταντάνιο. Το 1989, πτώση ελικοπτήρου στη Νέα Υόρκη οδήγησε στον θάνατο τριών στελεχών των επιχειρήσεών του. Ο Τραμπ εκμεταλλεύθηκε το περιστατικό, «φυτεύοντας» την είδηση στον τοπικό Τύπο ότι επρόκειτο να ταξιδέψει μαζί τους, αναβάλλοντας το ταξίδι του την τελευταία στιγμή.

Απαντώντας στο άρθρο των Times, στέλεχος της προεκλογικής εκστρατείας Τραμπ έστειλε τρία αποκόμματα εφημερίδων, που φέρεται να αποδεικνύουν ότι ο πρόεδρος είναι ικανός για ενσυναίσθηση. Το 1988, ο Τραμπ διέταξε το προσωπικό του τζέτ να μεταφέρει στη Νέα Υόρκη παιδί που έπασχε από σπάνια νόσο. Το 1986, βοήθησε χήρα να καλύψει το στεγαστικό της δάνειο και το 2013 δώρισε 10.000 δολάρια σε οδηγό λεωφορείου, ο οποίος έσωσε γυναίκα που προσπάθησε να αυτοκτονήσει.

Οι διαδηλώσεις συνεχίζονται

Η τοξικότητα έχει αναδειχθεί συνολικά σε προεκλογική στρατηγική, με σποτάκια στα οποία ληστές εισβάλλουν σε σπίτια ηλικιωμένων γυναικών, ενώ η αστυνομία απουσιάζει γιατί υποτίθεται ότι έχει μείνει χωρίς χρηματοδότηση. Αυτή είναι η ερμηνεία από τον Τραμπ του αιτήματος για περισσότερη χρηματοδότηση στις υπηρεσίες κοινωνικής και ψυχολογικής υποστήριξης, αντί της αποστολής ένοπλων αστυνομικών σε όλα τα περιστατικά, η οποία έχει οδηγήσει σε σωρεία αχρείαστων θανάτων. Οι διαδηλώσεις υπέρ του σεβασμού στις ζωές των μαύρων, που ξεκίνησαν μετά τη δολοφονία του Τζορτζ Φλόιντ στη Μινεάπολη στις 25 Μαΐου συνεχίζονται ακόμη σε κάποιες πόλεις, όπως το Πόρτλαντ του Ορεγκόν. Για την ακρίβεια στο Πόρτλαντ, οι διαδηλωτές είναι περιορισμένοι σε λίγες εκατοντάδες, μέχρι την άφιξη ομοσπονδιακών δυνάμεων, με στρατιωτική αμφίεση και πλήρη οπλισμό που πολλαπλασίασαν τους διαδηλωτές σε χιλιάδες και καταγγέλλθηκαν όχι μόνο από τους κατοίκους αλλά και από τις Αρχές της πόλης ως ανεπιθύμητες δυνάμεις κατοχής. Το σχέδιο του Αμερικανού προέδρου είναι να στείλει τέτοιες δυνάμεις και σε άλλες πόλεις που διοικούνται από το Δημοκρατικό Κόμμα, ώστε να προβάλει μια εικόνα ισχύος απέναντι στην «ανομία». Δεν είναι βέβαιο ότι αυτή η στρατηγική θα τον βοηθήσει εκλογικά, αφού σύμφωνα με την τελευταία δημοσκόπηση του ινστιτούτου Gallup μεταξύ 30.000 ατόμων, ποσοστό 65% των Αμερικανών εξακολουθεί να υποστηρίζει τα αιτήματα των διαδηλώσεων του κινήματος Black Lives Matter.

«Οφθαλμός αντί οφθαλμού» ανάμεσα σε ΗΠΑ και Κίνα

Η αντιπαράθεση των δύο υπερδυνάμεων και η στάση της ΕΕ

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Κινέζοι διπλωμάτες καίνε ευαίσθητα έγγραφα στην αυλή του προξενείου στο Χιούστον πριν το εγκαταλείψουν, ενώ οι πυροσβέστες παρακολουθούν αμέτοχοι τις φλόγες αφού το κτίριο θεωρείται κινεζικό έδαφος. Οι ΗΠΑ προχωρούν στο κλείσιμο της αντίστοιχης διπλωματικής αποστολής στην πόλη Γουχάν, εκεί όπου γεννήθηκε η πανδημία. Ούτως ή άλλως το προξενείο είναι εγκαταλελειμμένο μίνες τώρα και ο πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ αποκαλεί τον νέο κορωνοϊό, κινεζικό ιό της Γουχάν, Kung flu. Ο Τραμπ απειλεί με απαγόρευση εισόδου στις ΗΠΑ πολιτών μελών του ΚΚΚ και συγγενών τους. Ασκή πιέσεις στους συμμάχους της Ουάσιγκτον να μπλοκάρουν τη Huawei και προς το παρόν η μόνη που ακολουθεί κατά πόδας τις ΗΠΑ είναι η Βρετανία. Απορρίπτει κατηγορηματικά όλες τις διεκδικήσεις του Πεκίνου στη Νότια Σινική Θάλασσα.

Οφθαλμός αντί οφθαλμού είναι η πολιτική που ακολουθούν ΗΠΑ και Κίνα τους τελευταίους μήνες, στο πλαίσιο του νέου «Ψυχρού Πολέμου» στις διμερείς τους σχέσεις. Ωστόσο, οι περισσότεροι παρατηρητές θεωρούν ότι η υποφοβία, που προσπαθεί να σπείρει ο Αμερικανός πρόεδρος είναι περισσότερο μια εκστρατεία αποπροσανατολισμού της κοινής γνώμης από την κακή διαχείριση της πανδημίας παρά μια συνεπής διπλωματική στάση. Χαρακτηριστικές είναι οι αποστροφές σαν αυτήν του υπουργού Εξωτερικών,

Μάικ Πομπέο, «ο ελεύθερος κόσμος πρέπει να αλλάξει την Κίνα, αλλιώς η Κίνα θα αλλάξει εμάς».

Ακόμη και η έννοια του Ψυχρού Πολέμου αμφισβητείται από Αμερικανούς αναλυτές, αφού τα δεδομένα έχουν αλλάξει πλήρως. «Ο Ψυχρός Πόλεμος κερδήθηκε αποκλειστικά με όρους στρατιωτικούς και πολιτισμικούς. Η οικονομική πτυχή της σύγκρουσης είχε κάποια αξία μόνο επειδή το σοβιετικό μοντέλο ήταν καταδι-

Αναλυτές θεωρούν ότι η σνοφοβία, που προσπαθεί να σπείρει ο Αμερικανός πρόεδρος, είναι περισσότερο μια εκστρατεία αποπροσανατολισμού της κοινής γνώμης.

κασμένο και άρα υπονόμει τον ονδύποτε αληθινό ανταγωνισμό. Δεν ήμασταν ούτε ανταγωνιστές ούτε εταίροι στον οικονομικό χώρο. Ωστόσο ένας νέος Ψυχρός Πόλεμος μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας θα ήταν κάτι εντελώς διαφορετικό. Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς πώς θα μπορούσε να δοθεί μια αποτελεσματική, πόσο μάλλον επιτυχημένη μάχη», επισημαίνει σε άρθρο του στην Washington Post ο Νταν Κόουτς, πρώην γεωπολιτικός και διευθυντής των εθνικών μυστικών υπηρεσιών (2017-2019).

Παγιδευμένες στη μέση της αντιπαράθεσης, πολλές χώρες της Ευρώπης αναζητούν μια μέση οδό ούτως ώστε ούτε τα εθνικά τους συμφέροντα να πληξούν, ούτε την Κίνα να αποξενώσουν, ούτε όμως να διαρρήξουν πλήρως τις σχέσεις τους με την Ουάσιγκτον. Γερμανία και Γαλλία ψελλίζουν κάποιες δειλές επικρίσεις για τον νέο νόμο ασφαλείας στο Χονγκ Κονγκ και τη μεταχείριση των Ουιγούρων, είναι σαφές όμως η απροθυμία τους να συνταχθούν με τον Τραμπ στην αντιπαράθεση. Το υπερφιλόδοξο σχέδιο για την ανασύσταση του Δρόμου του Μεταξιού από το Πεκίνο («Μια ζώνη-ένος δρόμος») έχει εμπλέξει 70 χώρες στην πρωτοβουλία.

Ενδιαφέρουσα είναι επ' αυτού και η άποψη του Βρετανού ιστορικού και καθηγητή στο Κολούμπια, Άνταμ Τουζ στο τελευταίο τεύχος του London Review of Books: «Το λάθος όσον θεωρούν ότι βρισκόμαστε μπροστά σε έναν νέο Ψυχρό Πόλεμο είναι ότι τον βλέπουν ως κάτι νέο. Βάζοντας μία τελεία μετά το 1989, είναι σαν ανακνρύσσουμε μια νίκη της Δύσης. Από την άποψη του Πεκίνου όμως δεν υπήρξε τέλος της ιστορίας, αλλά συνέχεια, όχι αδιατάρακτη που σίγουρα χρειάζεται αέναη νοηματοδότηση, όπως κάθε ζωντανή πολιτική παράδοση, αλλά παρ' όλα αυτά συνέχεια. Αν και τα αμερικανικά γεράκια έχουν μια πολύ άγαρμπη κατανόηση της ιδεολογίας της Κίνας, σε αυτό το σημείο πρέπει να πούμε ότι έχουν δίκιο. Πρέπει να πάρουμε στα σοβαρά την αίσθηση της αποστολής που

Ενας νέος «ψυχρός πόλεμος»

Η Κίνα διέταξε τις ΗΠΑ να κλείσουν το προξενείο τους στην Τσενγκνγκού, απαντώντας στην απαίτηση των ΗΠΑ να κλείσει η Κίνα το προξενείο της στο Χιούστον, κλιμακώνοντας την ένταση μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων.

Ιανουάριος

Ο Αμερικανός πρόεδρος υποδέχεται να αμφισβητήσει τις διεκδικήσεις κυριαρχίας της Κίνας στη Νότια Σινική Θάλασσα.

Οκτώβριος

Οι ΗΠΑ επιβάλλουν απαγόρευση βίζας σε Κινέζους αξιωματούχους, συμπεριλαμβανομένων ανώτατων στελεχών του κομμουνιστικού κόμματος λόγω των παραβιάσεων των δικαιωμάτων της μουσουλμανικής μειονότητας των Ουιγούρων στη δυτική επαρχία Σινιάνγκ της Κίνας.

Μάιος

Η Ουάσιγκτον εισάγει κανόνες για να ακυρώσει τις βίζες χιλιάδων Κινέζων αποφοίτων πανεπιστημίων που έχουν σχέσεις με τον κινεζικό στρατό.

Ιούλιος

• Ο Τραμπ υπογράφει διάταγμα για να σταματήσει το προνομιακό εμπορικό καθεστώς του Χονγκ Κονγκ με τις ΗΠΑ.
• Ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών

Μάικ Πομπέο προειδοποιεί ότι οι διεκδικήσεις της Κίνας στη Νότια Σινική Θάλασσα θα μπορούσαν δυνάμει να οδηγήσουν σε στρατιωτική σύγκρουση με τις ΗΠΑ.

PHΓΕΞ: Bloomberg, Reuters, Stratfor, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Associated Press, Shutterstock

HUAWEI

• **Ιανουάριος**
Ο Τραμπ επιβάλλει τιμωρητικούς δασμούς στις εισαγωγές από την Κίνα. Μετά διετή εμπορικό πόλεμο, κηρύσσεται ανακωχή τον Ιανουάριο του 2020 με την υπογραφή της φάσης 1 εμπορικής συμφωνίας.

• **Αύγουστος**
Ο πρόεδρος Τραμπ υπογράφει νομοσχέδιο με το οποίο απαγορεύει σε αμερικανικές εταιρείες να χρησιμοποιούν τεχνολογίες της κινεζικής Huawei Technologies.

• **Δεκέμβριος**
Η **Μενγκ Ουανζού**, ανώτατο στέλεχος της Huawei, συλλαμβάνεται στον Καναδά με ένταλμα έκδοσης στις ΗΠΑ.

• **Ιανουάριος**
Πρώτο κρούσμα COVID-19 επιβεβαιώνεται στις ΗΠΑ. Ο πρόεδρος κατηγορεί το Πεκίνο για τη διάδοση του κορωνοϊού, τον οποίο αποκαλεί «κινεζικό ιό» ή «Κουινγκ Φλου».

• **Ιούνιος**
Οι ΗΠΑ περικλείουν τον αριθμό Κινέζων δημοσιογράφων που έχουν άδεια να εργάζονται στις ΗΠΑ και η Κίνα εκδικείται απελευθύνοντας Αμερικανούς ανταποκριτές.

• **23 Ιουλίου**
Μετά το κλείσιμο του προξενείου της Κίνας στο Χιούστον, ο Πομπέο ζητάει πιο δημιουργικά και αποτελεσματικά μέσα για την άσκηση πιέσεων στο Κομμουνιστικό Κόμμα της Κίνας προκειμένου να αλλάξει τις μεθόδους του. Πρόκειται, σύμφωνα με τον ίδιο, «για την αποστολή της εποχής μας».

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ο εφιάλτης του Ισλαμικού Κράτους επιστρέφει

Πανδημία και οικονομική κρίση φέρνουν επικίνδυνα στο προσκήνιο τον Isis σε Ανατολική Μεσόγειο και Δυτική Αφρική

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Η **γαλλικής** παραγωγής ταινία «Τα κορίτσια του ήλιου (Les filles du soleil, 2018)» είναι ένα κινηματογραφικό αφήγημα που ρίχνει φως στον εφιάλτη που έζησε η γυναίκα του Ιράκ πριν από περίπου μια πενταετία όταν το Ισλαμικό Κράτος (ISIS) έφτασε στα πρόθυρα του ελέγχου μεγάλων εκτάσεων του Ιράκ, του Κουρδιστάν και της Συρίας. Οι γυναίκες του Ιράκ και του Κουρδιστάν που πρώτα έχασαν τα αγαπημένα τους πρόσωπα από τα πυρά των μαχητών του ISIS, στη συνέχεια οδηγήθηκαν στη σεξουαλική δουλεία. Όσες κατάφεραν να αντέξουν στην ψυχική και σωματική οδύνη, τράβηξαν στην πορεία τον δρόμο του βουνού, πήραν τα όπλα στα χέρια και απώθησαν τις δυνάμεις της ισλαμιστικής οργάνωσης. Οι τελευταίες εξελίξεις τόσο στη Μεσοποταμία, στα ανατολικά παράλια της Μεσογείου, όσο και στο δυτικό κομμάτι της Αφρικής δείχνουν ότι οι κοινωνίες δεν διαθέτουν ούτε χρόνο αλλά ούτε και αρκετά μέσα για την αντιμετώπιση του ISIS. Τα όσα διαδραματίζονται τις τελευταίες εβδομάδες στα εδάφη του Ιράκ, της Συρίας και της Αφρικής δείχνουν ότι το ISIS επιστρέφει στο προσκήνιο ύστερα από μια σύντομη απουσία μερικών ετών. Επωφελομένη από το οικονομικό αδιέξοδο και τις συνθήκες της πανδημίας, η οργάνωση απειλεί για μια ακόμη φορά αρκετές κυβερνήσεις και πανάρχαιους πολιτισμούς.

«Ξύπνησαν» πυρήνες

Τρία χρόνια μετά την καταστροφή του αποκαλούμενου χαλιφάτου του ISIS και τη διάλυση της οργανωτικής ηγεσίας του ο ISIS παρουσάζει σημάδια ανάκαμψης ήδη από τον

Μάρτιο του 2020, δηλαδή τις αρχές της πανδημίας του κορωνοϊού. Οι μαχητές του οργανώνουν το τελευταίο διάστημα δεκάδες επιθέσεις στο Ιράκ, τη Συρία, την Αίγυπτο, και τη Δυτική Αφρική. Οι ειδικοί, που δεν κρύβουν την ανησυχία τους, εστιάζουν στην ικανότητα του ISIS να κινείται ελεύθερα μεταξύ ανατολικής Συρίας και δυτικού Ιράκ – εδάφη που κάποτε αποτελούσαν την επικράτεια του «χαλιφάτου»– εισβάλλοντας σε πόλεις και χωριά με σχετική ευκολία. Στη συγκεκριμένη περιοχή, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των Ηνωμένων Εθνών και των αναλυτών, οι τάξεις της οργάνωσης διαθέτουν περίπου 10.000 μαχητές. Την ίδια στιγμή, το ISIS έχει επίσης χρησιμοποιήσει την πανδημία ως αντιπερισπασμό για να επεκταθεί περαιτέρω στη Δυτική Αφρική και το Σαχέλ, χρησιμοποιώντας ένα δίκτυο υποκατάστατων ομάδων και θυγατρικών για να συνδέσει διασυννοριακά εδάφη και να συντρίψει τις τοπικές δυνάμεις με έναν τρόπο που οι ειδικοί λένε ότι αντικατοπτρίζει την άνοδο του χαλιφάτου στο Ιράκ και τη Συρία το 2014. Η θυγατρική του ISIS στην περιοχή, η περιβόητη οργάνωση «Μπόκο Χαράμ», υπό την ομπρέλα «Ισλαμικό Κράτος της Επαρχίας Δυτικής Αφρικής (ISWAP)», διευρύνει την активά δράσης της στη Νιγηρία, τον Νίγηρα και το Τσαντ. Η θυγατρική του ISIS Ισλαμικό Κράτος στην Ευρύτερη Σαχάρα (ISGS) επεκτείνεται στον Νίγηρα και το Μάλι.

Σύμφωνα με τον ΟΗΕ και τους αναλυτές πίσω από το «ξύπνημα» του ISIS κρύβονται κυρίως δυο παράγοντες: Η πανδημία και η οικονομική κρίση που οδηγεί αρκετούς κρατικούς μηχανισμούς σε κατάρρευση. «Από τον Μάρτιο του 2020, η πανδημία της νόσου του COVID-19

Τα όσα διαδραματίζονται τις τελευταίες εβδομάδες στα εδάφη του Ιράκ, της Συρίας και της Αφρικής δείχνουν ότι το ISIS επιστρέφει στο προσκήνιο.

Οι ειδικοί εστιάζουν στην ικανότητα του ISIS να κινείται ελεύθερα μεταξύ ανατολικής Συρίας και δυτικού Ιράκ – εδάφη που κάποτε αποτελούσαν την επικράτεια του «χαλιφάτου».

πρωταγωνιστεί στις δραστηριότητες προπαγάνδας και οργάνωσης κεφαλαίων του ISIS», προειδοποιεί νέα έκθεση που κατατέθηκε στο Συμβούλιο Ασφαλείας και αναφέρεται στην ταχύτατη αναδιοργάνωση του ISIS στα εδάφη της Ανατολικής Μεσογείου και στην Αφρική. «Η παν-

δημία ήρθε σε μια στιγμή που προϋπάρχουσες συνθήκες στο έδαφος, στο Ιράκ και τη Συρία, εξυπηρετούν τα συμφέροντα του ISIS», τονίζει ο Χασάν Χασάν, διευθυντής του μη κρατικού Προγράμματος Γεωπολιτικής στο Κέντρο για την Παγκόσμια Πολιτική με έδρα την Ουάσιγκτον. «Συγκεκριμένα, η πανδημία ήρθε εν μέσω ήδη υφιστάμενων πολιτικών προβλημάτων και θεμάτων ασφαλείας στο Ιράκ και τη Συρία καθώς και του κενού που άφησε πίσω της η κυβέρνηση Τραμπ. Προσθέστε σε αυτό το γεγονός ότι με την πανδημία, το τελευταίο πράγμα που βρίσκεται στο μυαλό των ανθρώπων είναι το ISIS», τονίζει ο κ. Χασάν.

Κατάρρευση κρατικών δομών

Πέραν του COVID-19 ένας ακόμη παράγοντας ο οποίος διαδραματίζει

πρωταγωνιστικό ρόλο στην επανεμφάνιση του ISIS σε Α. Μεσόγειο και Δυτική Αφρική είναι η οικονομική κρίση που συνοδεύει την πανδημία και οδηγεί αρκετές κρατικές δομές στα πρόθυρα της κατάρρευσης. Οι ταξέως επιδεινούμενες οικονομικές συνθήκες σε τρεις χώρες της Μέσης Ανατολής, δηλαδή το Ιράκ, τη Συρία και τον Λίβανο, οι οποίες βρίσκονται περισσότερο υπό την ιρακινή επιρροή εκθέτουν ολόκληρη την περιοχή σε νέους κινδύνους. Στην περίπτωση του Ιράκ, οι θρησκευτικές διαμάχες μεταξύ σιιτικών, κουρδικών και σουνιτικών πολιτοφυλάκων έχουν δημιουργήσει τοπικά κενά εξουσίας, επιτρέποντας στο ISIS να επιστρέψει, στα βόρεια της Βαγδάτης και σε περιοχές κοντά στο ιρακινό Κουρδιστάν. Εν τω μεταξύ, η ιρακινή κυβέρνηση υπό τον νέο πρωθυπουργό, Μουσταφά Αλ Καντιμί, καταναλώνει πολύτιμους πόρους στη διαμάχη με τις ισχυρές σιιτικές πολιτοφυλάκες, την ώρα που στη Βαγδάτη, οι διαδηλώσεις κατά της διαφθοράς και της επιρροής των πολιτοφυλάκων συνεχίζονται. Εν τω μεταξύ, οι κοινές επιχειρήσεις κατά του ISIS με τις αμερικανικές δυνάμεις έχουν σε μεγάλο βαθμό σταματήσει εν μέσω των εντάσεων με το Ιράν. Όλα αυτά συμβαίνουν την ώρα που ο υπουργός Οικονομικών του Ιράκ, Αλί Αλλαουί προειδοποιεί για «σοβαρές συνέπειες ασφαλείας» σε περίπτωση που ιρακινή οικονομία δεν «αναδιαρθρωθεί ριζικά», καθώς η κρίση του corona virus σπέρνει τον όλεθρο στις ιρακινές επιχειρήσεις και συντρίβει τις τιμές του πετρελαίου, πλήττοντας τα κρατικά έσοδα. Το Κέντρο Ερευνών Μοσέ Νταγιάν για σπουδές Μέσης Ανατολής και Αφρικής, του Πανεπιστημίου του Τελ Αβίβ, προειδοποιεί ότι πα-

είναι η βασική πολιτική μέθοδος στην Κίνα σήμερα. Η Κίνα υπό το ΚΚΚ ενέχεται πράγματι σε ένα νέο κοινωνικό και πολιτικό πείραμα που επιστρατεύει το ένα έκτο

των ανθρωπότητας, ένα ιστορικό σχέδιο που κάνει τον δημοκρατικό καπιταλισμό της Βόρειας Αμερικής να φαντάζει με νάνο συγκριτικά».

ρόμιοι εικόνα οικονομικής κατάρρευσης παρουσιάζει τις τελευταίες εβδομάδες και η γειτονική Συρία. Σε πρόσφατη έκθεση του κέντρου τονίζεται ότι κατά τη διάρκεια των τελευταίων 12 μηνών, το νόμισμα της Συρίας έχει υποτιμηθεί κατά περίπου 80%, καθώς οι επιπτώσεις των κυρώσεων, τον COVID-19, της οικονομικής κρίσης και οι συγκρούσεις στις τάξεις της άρχουσας ελίτ έχουν ωθήσει αυτό που ήταν κάποτε μια σταδιακή πτώση του νομίσματος σε (ολοκληρωτική) κατάρρευση.

Το ισραηλινό κέντρο προσθέτει ότι παράλληλα με την κρίση των οικονομικών του Ιράκ και της Συρίας, και ο γειτονικός Λίβανος οδηγείται στα πρόθυρα της οικονομικής κατάρρευσης. «Κατά τη διάρκεια των τριών τελευταίων ετών, οι αναλήψεις των καταθετών αντισταθμίστηκαν από συναλλαγές που αποσκοπούν στη διατήρηση των αποθεματικών της κεντρικής τράπεζας. Το κόστος αυτής της στρατηγικής ήταν υψηλό: Οι τράπεζες και ο δημόσιος τομέας αναγκάστηκαν να πληρώσουν επιτόκια άνω του 20% για να προσελκύσουν καταθέσεις σε δολάρια. Η πολιτική αυτή σχεδιάστηκε για να δώσει στην κυβέρνηση χρόνο για την εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Αυτό δεν συνέβη» όπως υπογραμμίζει η ισραηλινή έκθεση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ προειδοποιεί ότι δύο χρηματοδότες των οργάνωσης έχουν ως έδρα την Τουρκία. Μάλιστα, πηγές που δεν επιθυμούν να κατονομαστούν, αναφέρονται σε μυστικές συνομιλίες εκπροσώπων του ISIS με αξιωματούχους γειτονικών κυβερνήσεων, οι οποίες δημιουργούν υποψίες και δίνουν διαστάσεις στους φόβους για την ενίσχυση της οργάνωσης.

Η απόλυτη κυριαρχία της «Μεγάλης Κυρίας»

«Μαγεία» η Γιουβέντους συνεχίζει να μαζεύει τίτλους και μεγάλες διακρίσεις

Η Γιουβέντους είναι εδώ και λίγες μέρες για 36η (της αφαιρέθηκαν άλλοι δύο τίτλοι), φορά στην ιστορία της πρωταθλήτρια Ιταλίας. Ένατος σερί τίτλος για τη «βέκια σινιόρα», 2ος για τον σουπερ σταρ Ρονάλντο και 1ος για τον Σάρι! Είναι το 9ο σερί πρωτάθλημα για την «Μεγάλη Κυρία» του Ιταλικού, του Ευρωπαϊκού και του παγκόσμιου ποδοσφαίρου.

Η κυριαρχία της δεν μπορεί πλέον να αμφισβητηθεί από κανέναν στην Ιταλία! Από το Scudetto του 2012 μέχρι που σφράγισε τον 9ο σερί τίτλο πρωταθλήματος (στις 23/7), συμπληρώθηκαν 3.000 ημέρες με την Γιουβέντους να απολαμβάνει τον θρόνο και το γεμάτο «διαμάντια» στέμμα της. Είναι η μοναδική ομάδα που κτίζει τέτοια δυναστεία στα Top-5 πρωταθλήματα.

Σκέψεις για πλέρι οφ!

Αφού με αυτή την μορφή του πρωταθλήματος σε δύο γύρους ουδείς μπορεί να αμφισβητήσει την απόλυτη κυριαρχία της Γιουβέντους, η Ιταλική Ομοσπονδία κάνει σκέψεις για πλέρι οφ, πρόταση που είχε γίνει και στην περίπτωση που δεν υπήρχε χρόνος για να ολοκληρωθεί η φετινή σεζόν, που διεκόπη λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού. «Εξετάζουμε με την Ομοσπονδία περί ενός μονοπατιού πλέρι οφ, αλλά και πλέρι άουτ για την Serie A, για να σπάσουμε την καταστροφική σταθερότητα των τελευταίων εννιά χρόνων», είπε σχετικά ο πρόεδρος της Νάπολι, Αουρέλιο Ντε Λαουρέντις.

Εξελίχθηκε και κυριάρχησε

Η Γιουβέντους αναγεννήθηκε, σεβάστηκε την ιστορία της, εξελίχθηκε, ακολούθησε την εποχή και ξεπέρασε τους πάντες! Κυρίες και κύριοι, η «γηραιά κυρία» κατέκτησε το 38ο Πρωτάθλημα Ιταλίας στο γήπεδο, 36ο στα χαρτιά (λόγω των δύο που έχουν αφαιρεθεί λόγω Καλτσιόπολις) και 9ο συνεχόμενο! Δεν είναι επίτευγμα απλά, είναι μια αζεπέραστη κατάσταση. Η Ιταλία... υποκλήθηκε ξανά και ξανά στην Γιουβέντους. Στη μεγαλύτερη ομάδα της χώρας, στην λαοφιλέστερη ομάδα που όπως λένε και οι Ιταλοί: «Σε όποια πόλη και να τη βάλεις να αγωνιστεί θα γεμίσει με οπαδούς της τα γήπεδα»!

Η οικογένεια Ανιέλι

Η εκπληκτική πορεία των «μπιανκονέρι», το γεμάτο τίτλους ταξίδι τους, είναι συνδεδεμένο και με την οικογένεια Ανιέλι. Από το 1967 μέχρι και σήμερα όταν πήραν το πλειοψηφικό πακέτο των μετοχών της «γηραιάς κυρίας», έχουν κατακτήσει 25 πρωταθλήματα καθώς και όλους τους διεθνείς τίτλους των «μπιανκονέρι»! Με τον Αντρέα

Η Γιουβέντους πανηγύρισε το 9ο σερί πρωτάθλημα και η κυριαρχία της δεν μπορεί πλέον να αμφισβητηθεί από κανέναν.

Οι καινοτομίες που έφεραν την απόλυτη αναγέννηση

2006 Εγκαινιάζεται υπερσύγχρονο προπονητικό κέντρο στο Βίνοβο. Λειτουργεί το Juventus TV.	2011 Εγκαινιάζεται το νέο της υπερσύγχρονο γήπεδο.	2012 Δημιουργείται ίσως το καλύτερο μουσείο ομάδας.	2016 Φτιάχνεται το J-Medical, μια υπερσύγχρονη κλινική, που καλύπτει όλες τις ανάγκες των αθλητών της.	2017 Φτιάχνεται το κυριό της Γιουβέντους.	2018 Εγκαινιάζεται και δεύτερο εντυπωσιακό προπονητικό κέντρο στο Τorino.
---	---	--	---	--	--

Αυτό το τεράστιο κλαμπ έχει φτάσει τόσο ψηλά εξαιτίας του τρόπου που διοικείται, τεχνοκρατικού αλλά ταυτόχρονα ρομαντικού και οικογενειακού.

Ανιέλι, τωρινό πρόεδρο της Γιουβέντους, να έχει το καλύτερο σερί με τα 9 συνεχόμενα (από το 2012 μέχρι το φετινό). Η μεγάλη του επιτυχία, όμως, δεν είναι οι τίτλοι, αλλά ο τρόπος με τον οποίο επανέφερε την Γιούβε στην κορυφή!

Ο Αντρέα Ανιέλι έγινε πρόεδρος της Γιουβέντους το 2010. Μετά από πρόταση του ξαδέρφου του και διαδεχόμενος τρία μέλη της οικογένειας Ανιέλι, τον παππού του, τον θείο του και τον πατέρα του! Ουσιαστικά ασχολείται με τους «μπιανκονέρι» στην εποχή

της απόλυτης επιστροφής τους. Η Γιουβέντους το 2006 υποβιβάστηκε λόγω του Καλτσιόπολις.

Επέστρεψε ένα χρόνο μετά στην μεγάλη κατηγορία και... σκαρφαλώσε τόσο ψηλά που κανείς δεν μπορεί να τη φτάσει. Τεχνοκρατικά αλλά και ρομαντικά, η «γηραιά κυρία» έκανε όσα χρειάζονταν όχι απλά για να επανέλθει αλλά για να θέσει βάσεις που ελάχιστοι σύλλογοι διαθέτουν παγκοσμίως! Άλλωστε το όνομά της ακριβώς αυτό συμβολίζει: Μια παγκόσμια υπερδύναμη!

Με νέα πανίσχυρη έδρα

Το νέο γήπεδο που εγκαινιάστηκε το 2011 είναι μια από τις πιο δυνατές έδρες στην Ευρώπη. Το εντυπωσιακό “Juventus Arena” που πήρε και το όνομα της Allianz (για χορηγικούς λόγους). Άλλαξε μέχρι και το έμβλημά της για να ακολουθήσει την εποχή, δίχως να αποτινάξει το παρελθόν φυσικά.

Γεγονός που αρκετοί φίλοι της είδαν με... κακό μάτι.

Μέσα σε 14 χρόνια, όχι απλά καθιερώθηκε ως η τρανή ομάδα που όλοι γνώριζαν πως είναι, αλλά εκμεταλλεύτηκε την «μαύρη» στιγμή του υποβιβασμού για να... πάρει φόρα και να εκτοξευτεί σε επίπεδα που κανείς στην Ιταλία και ελάχιστα σύλλογοι παγκοσμίως μπορούν να ακολουθήσουν!

Γι’ αυτό και πάντα θα είναι... Grande Juve! Αυτό το τεράστιο κλαμπ που δεν έχει φτάσει τόσο ψηλά αποκλειστικά λόγω των τίτλων. Έχει φτάσει εξαιτίας όλων των στοιχείων που την περιβάλλουν, εξαιτίας του τρόπου που διοικείται, τεχνοκρατικού αλλά ταυτόχρονα ρομαντικού και οικογενειακού. Μια οικογένεια με εκατοντάδες εκατομμύρια μέλη ανά τον πλανήτη, αυτό είναι πλέον η Γιουβέντους που βάζει στην τροπαιοθήκη της το 38ο (36ο σύμφωνα με τους... εχθρούς της) Scudetto!

φυσιολογικό το μεταγραφικό πλάνο τώρα να φτιάχνεται άρα να στέλνονται και οι προτάσεις. Να είστε ετοιμοί για να ένα καυτό Αύγουστο.

* * * * *

Κατσαράβα

Χαρές και πανηγύρια πιθανόν να έκαναν οι της Ανόρθωσης ολοκληρώνοντας την διαδικασία αποχώρησής του Ντουρίς σε Ουγγρική ομάδα. Κάποιες μάλιστα πληροφορίες ότι θα συνεχιστούν αν καταφέρουν το ίδιο αποτέλεσμα και στην περίπτωση του Κατσαράβα. Προς το παρόν πάντως περιμένουν από καμιά Κίνα, Ρωσία μήπως και απαλλαγούν από τον Γεωργιανό.

ΑΠΟΨΕΙΣ

«Σύμμαχον»... του ιού

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Η απειλή του ιού είναι εκεί και καλούμαστε θέλοντας και μη να συνυπάρξουμε. Αναπόφευκτα θα πρέπει να το υιοθετήσουμε ως δεδομένο, μέρος της ζωής μας, ελπίζουμε όχι για πολύ καιρό ακόμη. Διαθέτουμε έτσι και αλλιώς πια την εμπειρία ως άτομα, η επιστημονική κοινότητα μοιάζει και θα έπρεπε να είναι πολύ πιο σοφωμένη καθότι πλέον έχει ένα τεράστιο δείγμα ενώπιόν της, οι αρμόδιες αρχές επίσης κουβαλούν την τεχνογνωσία του πρώτου και μακάρι μοναδικού κύματος, ενώ και οι πολιτικοί δεν τίθενται ενώπιον μιας παντελώς καινούργιας κατάστασης, αντιθέτως. Όλοι μας, πολίτες, επιστήμονες, σύνολα, κόμματα και τα συναφή κουβαλούμε στην πλάτη μας ένα lock down και γενικώς την κακή ομολογουμένως εμπειρία προ λίγων μηνών. Όλοι μας... εκτός από μεγάλη μερίδα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Τα οποία Μέσα παραμένουν πιστά στην πρόθεσή τους, επιτηδευμένα ή όχι δεν γνωρίζω, να σπείρουν πανικό, να στοχοποιήσουν κατηγορίες από μων ακόμη και ολόκληρες πόλεις, όπως η αγαπημένη Λεμεσός, να διοχετεύσουν το γνωστό ρατσιστικό τους δηλητήριο και γενικώς να δημιουργήσουν ένα αίσθημα ανασφάλειας.

Βαθιά πιστεύω ότι δεν έχει να κάνει με κάποιο σχέδιο που συν-

ΔιαίτησΙΑ, τι δύσκολο πράγμα

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ

Το κεφάλαιο διαίτησΙΑ είναι το πιο σύνθετο πρόβλημα του κυριακού ποδοσφαίρου, όχι τόσο γιατί είναι ένα πρόβλημα που δεν υπάρχει τρόπος να λυθεί, αλλά γιατί αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς κανείς δε θέλει να το λύσει. Η λεγόμενη «τρίτη ομάδα» του αθλήματος είναι τόσο βολικό να υπάρχει για να φταιει, που αλίμονο αν στα παιχνίδια του ποδοσφαίρου δεν υπήρχαν τα λάθη τους.

Την περασμένη Τρίτη, όταν ο σύνδεσμος των διαιτητών κάλεσε για συζήτηση και φαγοπότη τους παράγοντες των ομάδων και την ΚΟΠ, όλοι εξήλθαν της αίθουσας παραδεχόμενοι πως η συνάντηση υπήρξε εποικοδομητική. Άκρη δε βρήκαμε αλλά τα έβγαλαν από μέσα τους ο καθένας από την πλευρά του. Οι διαιτητές στάθηκαν στην πίεση που βάζουν οι παράγοντες με δημόσιες τοποθετήσεις τους και όχι μόνο και οι παράγοντες στα εξόφθαλμα λάθη που προκαλούν υποψίες. Πράγματα που και πριν 10, 20 ή και 30 χρόνια θα μπορούσαν να ειπωθούν ακριβώς με τον ίδιο τρόπο από κάποιους άλλους διαιτητές και κάποιους άλλους παράγοντες.

Όπως προκύπτει από το ρεπορτάζ, οι διαιτητές ήθελαν να στείλουν το μήνυμα πως έχει παραγίνει το κακό με τις αντιδράσεις των ομάδων. Αφορμή οι πρόσφατες αλλαγές στους ορισμούς διαιτητών σε φιλικούς αγώνες. Αφορμή όμως: οι αιτίες είναι διαχρονικές και αφορούν στη διάθεση που δείχνουν οι παράγοντες να ασκούν έλεγχο στους διαιτητές. Σπορ στο οποίο αφιερώνουν ακόμη και περισσότερο χρόνο από το να αξιολογούν παίκτες για τις ομάδες τους. Βέβαια δεν υπάρχουν «καλοί» και «κακοί» στην περίπτωση αυτή. Οι ίδιοι οι διαιτητές ναι μεν δέχονται πίεση, ναι μεν φταίνε για όλα πολλές φορές και η κριτική είναι υπερβολική, όμως

τάχθηκε σε σκοτεινά δωμάτια που μοναδικό στόχο έχει την επιβολή φόβου στους πολίτες. Είμαι πια πεπεισμένος και λόγω του επαγγέλματος που εξασκώ ότι η ασχετοσύνη, ο ερασιτεχνισμός, η απουσία δημοσιογραφικής κατάρτισης και δεοντολογίας αποτελούν βασικούς λόγους για την εικόνα που πηγάζει από μεγάλη μερίδα των Μέσων. Δεν έχει υπάρξει καμία διαφοροποίηση ως προς τον τρόπο που ενημερώνουν τον κόσμο, σε σχέση με το πρώτο κύμα που ήταν αν μη τι άλλο κάτι εντελώς καινούργιο για όλους μας. Αντί επιτέλους να αντιληφθούν ότι υποχρέωση τους ευθής εξ αρχής είναι η καταπολέμηση της άγνοιας που επικρατεί ανάμεσα στους πολίτες, αντί να καλλιεργήσουν και να εμβάθυνουν στην ενημέρωση του κοινού, η επίτευξη της οποίας θα ήταν το σημαντικότερο όπλο κατά του ιού, αναλώνονται σε παλιομοδίτικα επικοινωνιακά τρικ με αποκλειστικό και μόνο στόχο να επικρατήσουν των ανταγωνιστών μήπως και κερδίσουν ένα μικρό κομματάκι από τη διαφημιστική πίττα. Συνεχίζοντας σ’ αυτούτους είδους τις τακτικές, αποφεύγοντας δηλαδή να θέσουν το πρόβλημα στην πραγματική του διάσταση, το μόνο που καταφέρνουν είναι να σπέρνουν τον πανικό και να διατηρούν την άγνοια του κοινού. Αμφότερα αποτελούν και το σημαντικότερο σύμμαχο του ιού και της εξάπλωσής του. Για να εξηγούμαστε...

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

ΑΠΟΕΛ και μπάτζετ

Γίνεται για άλλη μια φορά συζήτηση για τον προϋπολογισμό του ΑΠΟΕΛ και κατά πόσο είναι υλοποιήσιμες οι εξαγγελίες που έγιναν από τη διοίκηση για δραστική μείωση των εξόδων. Στη θεωρία οι προθέσεις είναι εκεί, στην πράξη όμως εύκολα καταλαβαίνεις πως είναι ανέφικτο να γίνει απότομα. Αν θες να χτυπάς παίκτες που να μπορούν να κάνουν τη διαφορά, θα πρέπει να πληρώνεις και ανάλογα και αυτό συνέβη στις τελευταίες προσθήκες που έγιναν. Πάντως για να μειωθεί το κόσμα εσόδων-εξόδων υπάρχουν δυο τρόποι: να μειωθούν τα έξοδα ή να αυξηθούν τα έσοδα. Αυτό περιμένουμε να συμ-

βεί μέσα από την πώληση κάποιων παικτών και μέχρι και το τέλος της μεταγραφικής περιόδου κάτι θα προκύψει πάνω στο θέμα.

* * * * *

Νταρμπισιάαρ

Η οικογένειά του εδώ και καιρό πιέζει ούτως ώστε να αποχωρήσουν από την Κύπρο και να μονιμοποιηθούν στην Αυστραλία. Όσοι μάλιστα γνωρίζουν τον Άγγλο έχουν να λένε ότι επηρεάζεται κατά πολύ από τα θέλω των μελών της οικογένειας του. Αν σ’ αυτό προσθέσεις ότι ο Κακουλλής αλλά και ο άλλος φορ που θα έρθουν έχουν θεωρητικά προβάδισμα... τότε η

απόφασή του να αποχωρήσει από την Ομόνοια έχει μια εξήγηση.

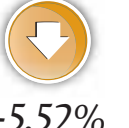
* * * * *

Ανατροπές

Κάθε χρόνο προκύπτουν ανατροπές στο μεταγραφικό σχεδιασμό των ομάδων, πόσω μάλλον φέτος που όλα είναι ρευστά και κρέμονται από μια πανδημία που είναι σε εξέλιξη. Σίγουρος ο Ματ, κλειστή η θέση του φορ στην Ανόρθωση, έναν παίκτη ψάχνει η ΑΕΛ και διάφορα άλλα που λέγονται τον Ιούλιο, έρχεται ο Αύγουστος και τα ανατρέπει. Από τη στιγμή ειδικά που τα περισσότερα πρωταθλήματα έφτασαν τέλη Ιουλίου να τελειώσουν, είναι

Επί τούτου, η Ομόνοια ήδη χήτησε να έρθουν ξένοι ενώ και ο Απόλλωνας είναι θετικός αν βρεθεί λύση με το κόστος. Οι υπόλοιποι δεν έδειξαν να είναι τόσο έντονοι πάνω στο θέμα με ΑΕΚ, Ανόρθωση και ΑΠΟΕΛ να στήριζουν τους Κύπριους θέτοντας και ζητήματα για τους ορισμούς.

Μεταβολές εβδομάδας

X.A.K.
2,40%X.A.
2,63%Dow Jones
-1,29%Nasdaq
2,50%Nikkei
-4,11%Dax
-5,52%FTSE 100
-3,57%ΑΙΘΟΝΗ
Μακροβιότερος
αποδεικνύεται
ο αντίκτυπος
της πανδημίας
Σελ. 9Πετρέλαιο
-2,88%€/€
2,07%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ 100 ΕΚΑΤ.

Πατάει γκάζι στην Ελλάδα
η αγορά ηλεκτροκίνητων

Ξεκινάει στην Ελλάδα το πρόγραμμα «Κινούμαι Ηλεκτρικά» για την επιδότηση αγοράς 27.000 ηλεκτρικών οχημάτων, με 100 εκατ. ευρώ. Η ηλεκτρονική πλατφόρμα για αιτήσεις θα ανοίξει στις 24 του μήνα, ενώ οι ενδιαφερόμενοι θα μπορούν από τις 7 Αυγούστου, να προχωρήσουν σε αγορά. **Σελ. 8**

ΕΛΛΑΔΑ

Κίνητρα σε ξένους
για αγορά εξοχικών

Σε «Γη της Επαγγελίας» για τους απανταχού ενδιαφερόμενους αγοραστές εξοχικών κατοικιών φιλοδοξεί να αναδειχθεί η ελληνική αγορά, χάρις σε μια σειρά από στοχευμένες παρεμβάσεις της κυβέρνησης, οι οποίες πλαισίωσαν τα υφιστάμενα «εργαλεία» για την προσέλκυση επενδυτών. **Σελ. 12**

Οικονομικό στήριγμα το 1 δισ. της Παιδείας

Η συνεισφορά της στη συνολική προστιθέμενη αξία της χώρας ανέρχεται στο υψηλό 6%

Με το στοίχημα του τουρισμού να έχει χαθεί, οι προσπάθειες των φορέων της οικονομίας στρέφονται σε τομείς οι οποίοι δεν έχουν υποστεί μεγάλη μείωση από την πανδημία. Ένας από αυτούς τους τομείς είναι η εκπαίδευση. Σύμφωνα με στοιχεία του υπ. Οικονομικών, η συνεισφορά της εκπαίδευσης στην συνολική προστιθέμενη αξία της χώρας, είναι 6%. Συγκεκριμένα, η δημόσια εκπαίδευση συνεισφέρει σε ποσοστό 1,6% στην συνολική προστι-

θέμενη αξία και η ιδιωτική στο 4,3%. Η ακαθάριστη παραγωγή του τομέα της εκπαίδευσης φτάνει στα 1,26 δισ. ευρώ, με τη δημόσια να φτάνει τα 441 εκατ. ευρώ και την ιδιωτική στα 824 εκατ. ευρώ. Όσον αφορά στην προστιθέμενη

αξία σε ευρώ, η εκπαίδευση έχει 1,03 δισ. ευρώ, με τα 285 εκατ. να είναι από το δημόσιο και τα 753 εκατ. ευρώ να προέρχονται από την ιδιωτική. Στην εκπαίδευση απασχολούνται 29.027 πρόσωπα, από τα οποία τα 12.548

απασχολούνται στο δημόσιο και 16.479 στον ιδιωτικό τομέα. Οι εκπαιδευτές θέλουν τα πανεπιστήμια της Κύπρου να «κερδίζουν» δεδομένης της κατάστασης που επικρατεί σε όλο τον κόσμο με την πανδημία. **Σελ. 5**

Υφεση-σοκ σε Ηνωμένες Πολιτείες και Γερμανία

Βαθιά ύφεση κατέγραψαν το δεύτερο τρίμηνο η Γερμανία και οι ΗΠΑ. Η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή οικονομία συρρικνώθηκε κατά 10,1%, στη διάρκεια του πρώτου κύματος της πανδημίας. Οι επιμέρους δείκτες της γερμανικής οικονομίας κατατείνουν σε μια ανάκαμψη που έχει ήδη δρομολογηθεί. Στην απέναντι πλευρά του Ατλαντικού το ΑΕΠ των ΗΠΑ συρρικνώθηκε κατά 32,9%. Οι αιτήσεις για επιδόματα ανεργίας αυξήθηκαν την περασμένη εβδομάδα κατά 12.000, φτάνοντας στο 1,434 εκατ. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Το όραμα μιας αλληλέγγυας και πράσινης Ευρώπης

Οι πλείστοι αναλυτές θεωρούν ότι η ενωμένη Ευρώπη αποτελεί ένα κυρίως πολιτικό εγχείρημα και ένα αντίβαρο άλλων παγκόσμιων δυνάμεων, ωστόσο ημιτελές με ουσιαστικές αδυναμίες ως προς την οικονομική του διάσταση.

Στα πλεονεκτήματα, περιλαμβάνονται η θεσμοθέτηση ενιαίας αγοράς που δημιουργήσε προοπτικές εξαγωγικού χαρακτήρα από τη δεκαετία του 1980, η σταθερότητα του κοινού νομίσματος και η σχετική μακροοικονομική ισορροπία. Ως αδυναμίες, εντοπίζονται η μη ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης (έλλειψη κοινού συστήματος προστασίας καταθέσεων) και η απουσία ενιαίας δημοσιονομικής πολιτικής, που περιορίζουν τις δυνατότητες αποτελεσματικής παρέμβασης, ιδιαίτερα σε συνθήκες κρίσεων.

Στα πλαίσια της αντιμετώπισης της χρηματοοικονομικής κρίσης

του 2008, η ΕΕ απέτρεψε τη διάλυση του Ευρωπαϊκού οικοδομήματος ενώ έθεσε βάσεις για πρόοδο στην κατεύθυνση της τραπεζικής ένωσης. Η παρέμβαση της ΕΚΤ το 2012 με την υιοθέτηση πιο ευέλικτης και επιθετικής νομισματικής πολιτικής ήταν, κατά γενική ομολογία, ένα ποιοτικό άλμα και αποτέλεσε τον προπομπό για μια πιο αλληλέγγυα και αποτελεσματική Ευρώπη.

Ο τρόπος αντιμετώπισης της πρόσφατης κρίσης του κορωνοϊού αποτελεί ένα περαιτέρω άλμα προς την ισχυροποίηση της Ευρώπης. Παρά τις εξαιρετικές δυσκολίες συζητήσεις και αντιπαράθεσεις, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ έδρασαν τελικά συντονισμένα και αποφασιστικά, με στόχο τόσο την αντιμετώπιση της πανδημίας όσο και την αναδόμηση της ΕΕ σε μια οντότητα ικανή να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις του αύ-

ριο. Από ποσοτικές πλευράς, η παρέμβαση της ΕΕ είναι πολλαπλάσια προηγούμενων παρεμβάσεων και ανέρχεται σε €2-2,5 τρισ. ή 15-20% του ΑΕΠ. Η συνεισφορά, υπό τη μορφή βοήθειας η δανείων με ελκυστικούς όρους, πραγματοποιείται στη βάση ενός αυστηρού πλαισίου και δημιουργεί πρωτοφανή προηγούμενο, εφόσον ο δανεισμός θα γίνει για πρώτη φορά για λογαριασμό όλων των κρατών μελών. Πιο σημαντική είναι η ποιοτική διάσταση με την υγεία, κοινωνική συνοχή, κλιματική αλλαγή και τεχνολογία να λαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος των ενισχύσεων. Εάν υπερπηδηθούν, όπως προβλέπεται, οι τελευταίες δυσκολίες, το όραμα των εμπνευστών της Ευρώπης θα έρθει πιο κοντά: η Ευρώπη θα διατηρήσει τα πρωτεία στην κοινωνική συνοχή, θα ενισχύσει τη θέση της σε ό,τι αφορά την πράσινη

ανάπτυξη και θα μειώσει το χάσμα στον νευραλγικό τομέα της τεχνολογίας έναντι των ΗΠΑ και της Κίνας.

Ήδη διαφαίνονται, σε πρακτικό επίπεδο, τα αρχικά θετικά αποτελέσματα, με θεαματικά βελτίωση των όρων δανεισμού στις αγορές ομολόγων, ακόμη και για τις σχετικές ευάλωτες οικονομίες του νότου, και με την ενίσχυση του ευρώ.

Φυσικά, η ΕΕ πρέπει να υλοποιήσει το φιλόδοξο σχεδιασμό με τολμηρά βήματα, γνωρίζοντας ότι σε βάθος χρόνου θα αντιμετωπίσει την αναπόφευκτη παρενέργεια του υψηλού δημόσιου χρέους. Πιθανότατα μετά το 2023, η κενυσιανική λογική κρατικής παρέμβασης σε περιόδους κρίσης θα κληθεί να εφαρμοστεί σε συνθήκες ομαλοποίησης, με διορθωτικές παρεμβάσεις της νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής που θα στοχεύουν σε βιώ-

σιμη μείωση του δημόσιου χρέους. Για την Κύπρο, που διέρχεται μια βαρύτερη και παρατεταμένη κρίση σε σύγκριση με αρχικές προβλέψεις, προσφέρεται μια ανεπανάληπτη ευκαιρία η οποία δεν εξαντλείται πρώτιστα στην απορρόφηση κονδυλίων. Αντίθετα, θα πρέπει να αξιοποιηθεί η Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για να μετατραπεί η κρίση σε βιώσιμη ανάπτυξη μέσω ενός ολοκληρωμένου μεταρρυθμιστικού σχεδίου δράσης που θα αναβαθμίσει την οικονομία σε πιο ανθεκτική, λιγότερο εξαρτημένη από τον τουρισμό, πιο πράσινη και τεχνολογικά προηγμένη.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπους είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθυντής σύμβουλος της Pricewaterhouse Coopers Investment Services.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ALEX LAWLER / REUTERS

Το τέλος της εποχής του πετρελαίου ήρθε

Η κρίση του κορωνοϊού ίσως να αποτελεί το χρονικό σημείο καμπής της ζήτησης για πετρέλαιο και να προκαλεί τα μέλη του ΟΠΕΚ να επικεντρωθούν σε αυτό.

Η πανδημία πριν από λίγο καιρό είχε ως αποτέλεσμα να μειωθεί η ημερήσια κατανάλωση αργού κατά σχεδόν ένα τρίτο, σε μια περίοδο κατά την οποία ήδη η αύξηση των ηλεκτροκίνητων οχημάτων και η μετατόπιση προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έκαναν τους αναλυτές του κλάδου να αναθεωρούν προς τα κάτω τις προβλέψεις τους για τη μακροπρόθεσμη ζήτηση.

Εξ ου και ορισμένοι αξιωματούχοι στον ΟΠΕΚ διερωτώνται, πρώτον, μήπως η δραστική μείωση της ζήτησης φέτος δηλώνει μια μόνιμη μεταβολή και, δεύ-

κρόν διατυπωμένες εκτιμήσεις για τις προοπτικές της ζήτησης. Κι, όμως, πριν από μόλις δώδεκα χρόνια τα κράτη-μέλη του ΟΠΕΚ είχαν τεράστια έσοδα, με το πετρέλαιο στα 145 δολάρια το βαρέλι και τη ζήτηση να ενισχύεται. Σήμερα ο διεθνής οργανισμός θα χρειασθεί να συνεργαστεί ακόμα πιο στενά με άλλες πετρελαιοπαραγωγικές χώρες, όπως η Ρωσία, ώστε να μεγιστοποιήσει τα μειούμενα έσοδα και να διασφαλίσει πως δεν θα κλονιστούν οι εντός των κόλπων του σχέσεις από διχαστικές πολιτικές, με στόχο να προασπίσει κανείς το μερίδιο αγοράς, όταν οι δραστηριότητες συρρικνώνονται.

Ο Χασάν Καμπαζάρντ, διευθυντής του τμήματος ερευνών του ΟΠΕΚ την περίοδο 2006-2013 και νυν σύμβουλος επενδυτικών κεφαλαίων αντιστάθμισης κινδύνου και επενδυτικών τραπεζών για τον ΟΠΕΚ, επισημαίνει ότι «το έργο του διεθνούς οργανισμού θα είναι δύσκολο στο μέλλον, εξαιτίας χαμηλότερης ζήτησης και αυξανόμενης παραγωγής από χώρες μη μέλη του». Αξιωματούχος που ασχολείται με ενεργειακές μελέτες σε υπουργείο Πετρελαίου σημαίνοντας κράτους-μέλους του ΟΠΕΚ δηλώνει ότι στο παρελθόν οι πετρελαϊκές κρίσεις προκαλούσαν μόνιμη αλλαγή στην καταναλωτική συμπεριφορά και αυτό θα ισχύσει και τώρα. Το 2019 ο κόσμος κατανάλωνε κάθε μέρα 99,7 εκατομμύρια βαρέλια, ενώ ο ΟΠΕΚ είχε προβλέψει πως το τρέχον έτος η ζήτηση θα ανερχόταν στα 101 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως.

Ωστόσο, η γενικευμένη διακοπή λειτουργίας της οικονομίας σε όλο τον πλανήτη φέτος και η καθήλωση των αεροσκαφών και των αυτοκινήτων έκανε τον ΟΠΕΚ να αναθεωρήσει δραστικά τις εκτιμήσεις του στα 91 εκατομμύρια βαρέλια την ημέρα. Η δε ζήτηση του 2021, τέλος, αναμένεται πως και αυτή θα κυμανθεί σε χαμηλότερα του 2019 επίπεδα.

ΔΗΚΤΗΣ

Ρεκόρ 50ετίας

Ρεκόρ 50ετίας κατέγραψε η Γερμανία κατά την ανακοίνωση της μεταβολής του ΑΕΠ για το δεύτερο τρίμηνο του 2020. Η γερμανική οικονομία συρρικνώθηκε κατά 10,1% σε τριμηνιαία βάση ως αποτέλεσμα της κατάρρευσης της κατανάλωσης, των εξαγωγών και των επενδύσεων στην διάρκεια της πανδημίας. Αξιοσημείωτη η υποσημείωση της στατιστικής υπηρεσίας της χώρας ότι αποτελεί την μεγαλύτερη πτώση από όταν ξεκίνησε, το 1970, η τριμηνιαία καταγραφή του ΑΕΠ. Σε ετήσια βάση η γερμανική οικονομία συρρικνώθηκε κατά 11,7% λαμβάνοντας υπόψη εποχιακά προσαρμοσμένα στοιχεία. Η ανακοίνωση β' τριμήνου για τη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης είναι χαμηλότερη των εκτιμήσεων για 9% και 11,3% συρρίκνωση, σε ετήσια και τριμηνιαία βάση αντίστοιχα.

● ● ● ●

Όταν καταρρέει η κατανάλωση

Καλύτερη των εκτιμήσεων η συρρίκνωση του αμερικανικού ΑΕΠ το οποίο κατέγραψε σημαντική υποχώρηση ύψους 32,9% σε σύγκριση με 34,7% που ήταν οι εκτιμήσεις. Η πτώση είναι η μεγαλύτερη που καταγράφεται από την δεκαετία του 1940 ενώ για σκοπούς σύγκρισης αναφέρουμε ότι κατά την κρίση του 2008 η συρρίκνωση κατά το τέταρτο τρίμηνο του έτους ήταν 8,4%. Μέχρι πριν από την συγκριμένη ανακοίνωση η μεγαλύτερη τριμηνιαία συρρίκνωση του ΑΕΠ στις ΗΠΑ ήταν 10% και αφορούσε στο πρώτο τρίμηνο του 1958. Η πτώση του 32,9% οφείλεται κυρίως στην κατάρρευση της κατανάλωσης την περίοδο που εγκλεισμού η οποία καταλαμβάνει σημαντικό μερίδιο στο αμερικανικό ΑΕΠ και περιλαμβάνει κυρίως δαπάνες σε εστιατόρια, καταστήματα λιανικής και ταξίδια.

● ● ● ●

Αυστηρότερα μέτρα

Ο βρετανός πρωθυπουργός προειδοποιεί για ένα επαπειλούμενο δεύτερο κύμα κορωνοϊού στην Ευρώπη σε μια περίοδο που η αύξηση των κρουσμάτων στην Ισπανία και η κατάσταση στις χώρες της βαλκανικής προκαλεί μεγάλη ανησυχία στις κυβερνήσεις. Ανησυχία εκφράζουν και οι Γερμανοί οι οποίοι κάνουν λόγο για χαλάρωση των συστημάτων άμυνας που αναπτύχθηκαν στην κορύφωση της πανδημίας. Προς αυτή την κατεύθυνση αρκετές χώρες έχουν επαναφέρει περιορισμούς στα αεροδρόμια για τους ταξιδιώτες που προέρχονται από χώρες υψηλού κινδύνου σε μια προσπάθεια επιβράδυνσης της εξάπλωσης. Αυστηρότερα μέτρα στα αεροδρόμια λαμβάνουν ήδη η Γερμανία, Γαλλία και Ηνωμένο βασίλειο.

● ● ● ●

diktis@kathimerini.com.cy

Η πέραν του €0,5 δισ. μείωση των δημόσιων εσόδων στο εξάμηνο προκαλεί πρωτογενές έλλειμμα ύψους €600 εκ. για την ίδια περίοδο.

Τραπεζικές αντοχές

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της ΕΚΤ οι ευρωπαϊκές τράπεζες μπορούν να αντέξουν ένα δεύτερο κύμα εξάρσης του κορωνοϊού το οποίο θα προκαλούσε μια ακραία ύφεση στις οικονομίες. Ακόμη και σε ένα τέτοιο σενάριο ο δείκτης πρωτοβάθμιων κεφαλαίων στο τέλος του 2022 αναμένεται

πως θα διατηρηθεί σημαντικά άνω του 8%, ενώ στο βασικό σενάριο ο συγκεκριμένος δείκτης υπολογίζεται σημαντικά πάνω από το 12%. Οι πιο πάνω παρατηρήσεις είναι το αποτέλεσμα ανάλυσης ευαισθησίας που πραγματοποιήσε η εποπτική αρχή σε ένα δείγμα 84 τραπεζών. Ο Αντρέα Ενρία, σημείωσε ότι οι τράπεζες του ευρώ επιδεικνύουν ενθαρρυντικά σημάδια ανθεκτικότητας γεγονός που τις καθιστά ικανές να συνεχίσουν την χρηματοδότηση της ανάκαμψης ακόμα και σε ακραία μακροοικονομικά σενάρια. Σε κάθε περίπτωση, σημείωσε, εκεί και όπου χρειαστεί οι κυβερνήσεις θα πρέπει να είναι έτοιμες να παρέμβουν ακόμη και με ανακεφαλαιοποιήσεις. Σε σχέση με την μερισματική πολιτική παραμένει η σύσταση για αποφυγή καταβολών μέχρι το τέλος τρέχοντος έτους.

● ● ● ●

Εκδήλωση ενδιαφέροντος

Το προσφάτως εγκεκριμένο από την ευρωπαϊκή σύνοδο κορυφής ταμείο ανάκαμψης περιλαμβάνει το ταμείο REACT-EU το οποίο διαθέτει κονδύλια ύψους €47,5δισ. για στήριξη της συνοχής μέσω προγραμμάτων ενίσχυσης της απασχόλησης αλλά και της ψηφιακής και πράσινης μετάβασης προκειμένου να επιτευχθεί ένα μακροπρόθεσμο βιώσιμο μοντέλο ανάκαμψης για την ευρωπαϊκή οικονομία. Προς αυτή την κατεύθυνση η κομισιόν και συγκεκριμένα η επιτροπή Ferrreira κάλεσε τα κράτη μέλη να ετοιμάσουν τα δικά τους προγράμματα βιώσιμης ανάκαμψης και να αποσπαστούν για άντληση των διαθέσιμων κονδυλίων.

Διατροφική απειλή η εξαφάνιση μελισσών από αγροτικές περιοχές

ΝΙΟΥ ΤΖΕΡΣΕΪ. Η εξαφάνιση μελισσών από πολλές αγροτικές περιοχές των ΗΠΑ περιορίζει την παραγωγή ορισμένων τροφών και πλήττει τη σοδειά, σύμφωνα με νέα μελέτη που μνημονεύει σε άρθρο της η βρετανική εφημερίδα The Guardian. Η μείωση του πληθυσμού επικονιαστών μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες στην παγκόσμια διατροφική αλυσίδα.

Συγκεκριμένα είδη άγριων μελισσών υποφέρουν από τον περιορισμό των εκτάσεων άγριων λουλουδιών, τη χρήση τοξικών ζιζανιοκτόνων και την κλιματική αλλαγή. Οι παραγωγικές μέλισσες, από την πλευρά τους, εξασφαλίζουν μεν τη φροντίδα μελισσοκόμων, αλλά αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο προσβολής τους από ασθένειες, απειλώντας

Οι επικονιαστές παίζουν σημαντικό ρόλο στην αναπαραγωγή ζωτικής σημασίας φρούτων και λαχανικών.

την επικονίαση ποσοστού 75% επί των σοδειών.

Η έρευνα, που εστίασε σε έξι σοδειές 13 Πολιτειών των ΗΠΑ, έδειξε ότι η έλλειψη μελισσών περιορίζει τον όγκο της σοδειάς μήλων, βατόμουρων και κερασιών. «Οι σοδειές όπου οι μέλισσες ήταν άφθονες, ήταν περισσότερο παραγωγικές από ό,τι οι άλλες», λέει η Ρέιτσελ Ουίνφρι, ειδικός των επικονιαστών

Μέλισσα αναζητεί νέκτορ σε λουλούδι μπαλκονιού, στο Βερολίνο της Γερμανίας.

στο Πανεπιστήμιο Ράτγκερς του Νιού Τζέρσεϊ.

Οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι οι άγριες μέλισσες συνεισφέραν σε σημαντικό βαθμό στην επικονίαση, παρότι διαβιούσαν σε περιοχές με εντατική βιομηχανική γεωργία, όπου τα αγριολούλουδα – αγαπημένος «στόχος» των μελισσών – από άλλων επικονιαστών – σπανίζουν. Οι άγριες μέλισσες είναι συχνά

πιο αποτελεσματικοί επικονιαστές από ό,τι οι εξοικειωμένες με τον άνθρωπο «εξαδέλφες» τους. Πολλά είδη άγριων μελισσών, όμως, όπως ο αμερικανικός μάμπιπουρας, απειλούνται με εξαφάνιση, με τον πληθυσμό τους να έχει υποχωρήσει τις τελευταίες δύο δεκαετίες κατά 87%.

Μεγάλο μέρος της αμερικανικής γεωργικής παραγωγής εξαρτάται άμεσα από τις μέλισσες ως επικονιαστές, με τους μελισσοουργούς να αναγκάζονται να διασχίζουν τη χώρα με τα μέλισσα τους, ακολουθώντας φρενιάρεις ρυθμούς, για να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των αγροτών.

Οι ΗΠΑ βρίσκονται στην πρωτοκαθεδρία καινοτόμων γεωργικών μεθόδων με στόχο τη μεγιστοποίηση της παραγωγής, όπως η ισοπέδωση αγρών με αγριολούλουδα, η χρήση μεγάλου όγκου ζιζανιοκτόνων και εντομοκτόνων και η μονοκαλλιέργεια ζωτικών τροφών, όπως ρύζι, σιτάρι και καλαμπόκι.

Οι βιομηχανικές μέθοδοι καλλιέργειας, όμως, αποδείχθηκαν ιδιαίτερα βλαβερές για την επιβίωση επικονιαστών, όπως οι μέλισσες. Σύμφωνα με την Οργάνωση Προφίμων και Γεωργίας του ΟΗΕ, το ποσοστό αγροτικών διατροφικών προϊόντων που εξαρτώνται από τους επικονιαστές και άλλα έντομα έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια κατά 300%. Η εξαφάνιση των επικονιαστών μπορεί να προκαλέσει μεγάλες ελλείψεις σε ζωτικές σημασίας σοδειές, όπως μήλα, πορτοκάλια και πολλά λαχανικά πλούσια σε βιταμίνες.

REUTERS

Σχεδόν τρία δισ. ζώα κήκαν από δασικές πυρκαγιές στην Αυστραλία

Αν στο συλλογικό υποσυνείδητο οι περυσινές πυρκαγιές στην Αυστραλία ήταν ταυτισμένες με τον χαμό των κούλα, νέα έρευνα αποδεικνύει ότι το πλήγμα στην πανίδα της χώρας ήταν πολύ πιο μαζικό: σχεδόν τρία δισ. ζώα βρήκαν τον θάνατο ή εκτοπίστηκαν από τις άνευ προηγουμένου δασικές πυρκαγιές που έπληξαν το 2019-2020 την Αυστραλία.

Πρόκειται για «μια από τις χειρότερες καταστροφές για την άγρια ζωή στη σύγχρονη ιστορία», σύμφωνα με έκθεση του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση (WWF), που δόθηκε στη δημοσιότητα.

Μαζικό το πλήγμα στην πανίδα της χώρας, αλλά και του πλανήτη, από τις άνευ προηγουμένου δασικές πυρκαγιές του 2019-2020.

Η έκθεση, την οποία συνέταξαν επιστήμονες από πολλά αυστραλιανά πανεπιστήμια, αναφέρει ότι στις απώλειες άγριας ζωής περιλαμβάνονται 143 εκατ. θηλαστικά, 2,46 δισ. ερπετά, 180 εκατ. πουλιά και 51 εκατ. βάρσοι.

Δεν αναφέρεται ρητώς πόσα ζώα πέθαναν εξαιτίας των πυρκαγιών, όμως οι πιθανότητες επι-

Κοάλα εκτοπισμένο στην Καμπέρα, μετά τις πυρκαγιές στην Αυστραλία, τον περασμένο Ιανουάριο.

βιώσης για όσα ζώα σώθηκαν από τις φλόγες «πιθανόν να μην είναι μεγάλες», λόγω της έλλειψης τροφής και χώρων όπου θα μπορούσαν να βρουν καταφύγιο και προστασία από τα αρπακτικά, δήλωσε ο Κρις Ντίκμαν, ένας από τους συντάκτες της έκθεσης.

Οι φωτιές κατέκαψαν περισσότερες από 115.000 τ. χλμ. δασικής έκτασης σε όλη τη χώρα

στο τέλος του 2019 και στις αρχές του 2020 (έκταση που αναλογεί περίπου στη μισή του Ηνωμένου Βασιλείου) και σκότισαν τη ζωή σε 34 ανθρώπους, ενώ κατέστρεψαν 3.000 σπίτια.

Όταν μαίονταν ακόμη οι πυρκαγιές, το WWF είχε εκτιμήσει ότι ο αριθμός των ζώων που είχαν πληγεί ήταν 1,25 δισ.

Ο κύριος λόγος που ο αριθμός των πληγέντων ζώων αυξήθηκε είναι ότι οι ερευνητές έχουν αξιολογήσει τη συνολική πληγείσα περιοχή, αντί να επικεντρωθούν στις περισσότερες πληγείσες πολιτείες, όπως οι ίδιοι εξήγησαν.

Η επικεφαλής της έκθεσης, Λίλι Βαν Ιντεν, από το πανεπιστήμιο του Σίδνεϊ, δήλωσε ότι αυτή είναι η πρώτη ανάλυση σε ολόκληρη την ήπειρο για τα ζώα που επηρεάστηκαν από τις πυρκαγιές και ότι «άλλες χώρες θα μπορούν να βασιστούν σε αυτή την έρευνα για να βελτιώσουν τις επιπτώσεις των πυρκαγιών οπουδήποτε».

Αυτή υπήρξε η μεγαλύτερη σε διάρκεια περίοδος δασικών πυρκαγιών στη σύγχρονη ιστορία της Αυστραλίας και έπληξε περισσότερο από ποτέ δασικές εκτάσεις, με τους επιστήμονες να αποδίδουν το φαινόμενο στην κλιματική αλλαγή.

Η τελική έκθεση αναμένεται να εκδοθεί στα τέλη Αυγούστου, αλλά οι επιστήμονες υπογραμμίζουν ότι ο αριθμός των νεκρών ή εκτοπισμένων ζώων είναι απίθανο να αλλάξει.

ΑΠΕ, THE GUARDIAN

G&P LAZAROU
E S T A T E A G E N T S

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΕΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΑΚΙΝΗΤΑ ΣΕ ΔΗΜΟΠΤΑΣΙΑ

gplazarou.com

Με τις τροπολογίες, δεν διαχωρίζεται η επένδυση των δύο εκατομμυρίων από την αγορά μόνιμης κατοικίας τουλάχιστον 500 χιλιάδων ευρώ.

Συνεχίζουν με real estate οι πολιτογραφήσεις

Ανακούφιση στους ντιβέλοπερ έφερε η ψήφιση των κανονισμών για το κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Αναιμικτα πέρασαν τελικά για τον κλάδο των ακινήτων οι αλλαγές για το πρόγραμμα των πολιτογραφήσεων που ενέκρινε η Βουλή, η οποία ψήφισε τις τροπολογίες του ΔΗΣΥ προκαλώντας ανακούφιση στους ντιβέλοπερ των high end αναπτύξεων. Είχε προηγηθεί μια περίοδος αναβρασμού λόγω τροποποιήσεων, η οποία προωθείτο στην Επιτροπή Εσωτερικών για αλλαγή των οικονομικών κριτηρίων και διαχωρισμό της απόκτησης κατοικίας από την επένδυση. Κίνηση η οποία αποσκοπούσε στην αποκέντρωση των επενδύσεων από τον τομέα των ακινήτων. Πάντως, οι όποιες καλές προθέσεις μερίδας βουλευτών της Επιτροπής Εσωτερικών ανατράπηκαν την υστέρη από τις τροπολογίες τις οποίες κατέθεσε ο Δημοκρατικός Συναγερμός και με τις οποίες συντάχθηκε τελικά και το ΔΗΚΟ. Αποχή τήρησαν ΕΔΕΚ και ΕΛΑΜ. Στόχος της τροπολογίας ήταν η αποκατάσταση της αξιοπιστίας του προγράμματος, μετά και τις συχνές αλλαγές που έχει δεχθεί τα τελευταία χρόνια. Η εξέλιξη προκάλεσε αντιδράσεις οι οποίες εκφράστηκαν κοινοβουλευτικά, από το ΑΚΕΛ, αλλά και αντιπροσωπεύουν και άλλους κλάδους οι οποίοι δεν έχουν επωφεληθεί μέχρι στιγμής από το επενδυτικό πρόγραμμα.

Ικανοποιημένοι οι ντιβέλοπερ

Πάντως, σύμφωνα με τον σύμβουλο επιχειρηματιών ανάπτυξης γης, από τις δέκα χιλιάδες συναλλαγές που γίνονται τον χρόνο στα ακίνητα, μόνο το 10% αφορά πολυτελείς αναπτύξεις, οι οποίες έχουν συνδεθεί με το επενδυτικό πρόγραμμα. Πέραν των οποίων διαφωνιών και αντιδράσεων, στις τάξεις των επιχειρηματιών ανάπτυξης γης, καταγράφεται ικανοποίηση για τις εξελίξεις. «Πρόκειται σίγουρα για ικανοποιητική εξέλιξη αφού διασφαλίζεται η συνέχεια και η

Το ενδιαφέρον για αγορά ακινήτου έχει αυξηθεί κατά 50% από ξένους αγοραστές, ωστόσο υπάρχει αδυναμία στην ολοκλήρωση των συναλλαγών. Κατά συνέπεια ο κλάδος του real estate δεν διανύει την καλύτερή του περίοδο.

αξιοπιστία του προγράμματος και της χώρας», επισημαίνει ο αναπληρωτής πρόεδρος του συνδέσμου Γιάννης Μισιρλής. Αναφέρει δε ότι η ψήφιση των κανονισμών και των νομοσχεδίων για το νέο πρόγραμμα, μπορεί να αποτελέσει την βάση για την ανάκαμψη του τομέα των ακινήτων. Θεωρεί δε ως πιο σημαντικό το γεγονός ότι οι κανονισμοί είναι πλέον επίσημοι και δίνουν τέλος στην όποια αβεβαιότητα επικρατούσε τις τελευταίες εβδομάδες στις τάξεις όσων ασχολούνται με το κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα.

Ο κλάδος υποφέρει

Ο τομέας του real estate δεν διανύει την καλύτερή του περίοδο.

Δεν άλλαξε τα δεδομένα τελικά η ολομέλεια της Βουλής, παρά την προσπάθεια που υπήρξε για διεύρυνση των επενδύσεων στο πλαίσιο του προγράμματος και σε άλλους κλάδους.

Σύμφωνα με τον κ. Μισιρλή, η πανδημία του κορωνοϊού έχει αφήσει σημάδια στις αγοραπωλησίες ακινήτων. Γιατί μπορεί το ενδιαφέρον ξένων αγοραστών να έχει αυξηθεί

κατά 50%, ωστόσο ένεκα πανδημίας και περιορισμών των πτήσεων, αυτό το ενδιαφέρον δεν μετουσιώνεται σε πράξη. Και είναι λογικό, εξηγούν οι ντιβέλοπερ, από την στιγμή που πρόκειται για μια τόσο σημαντική επένδυση, ο αγοραστής δεν θα βάλει την υπογραφή του, προτού δει ιδίους όμμασι τι αγοράζει. Για να αντιστρέψει αυτή την κατάσταση, και υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα υπάρξει δεύτερο κύμα έξαρσης του Covid 19, αυτή την στιγμή ο τομέας του real estate έχει στα χέρια του τρία εργαλεία. Το πρώτο είναι η καλή διαχείριση της πανδημίας, η οποία πιστώνεται μέχρι στιγμής στην κυβέρνηση. Το δεύτερο είναι η σταθερότητα που επέδειξε ο κλάδος των ακινή-

Ανησυχία και από μαρίνες

Πέραν των αναπτύξεων των ψηλών κτηρίων, ανησυχία για τις παρενέργειες που θα προκαλέσει σε αναπτύξεις τύπου high end, για τις αλλαγές που προωθούνταν στο πρόγραμμα πολιτογράφησης, είχαν εκφραστεί και για τις μαρίνες. Η πρόταση της Επιτροπής Εσωτερικών για διαχωρισμό της επένδυσης ύψους 2 εκατ. ευρώ και της αγοράς κατοικίας ελάχιστης αξίας μισού εκατ. ευρώ, θεωρήθηκε ότι θα αύξανε σημαντικά το κόστος της πολιτογράφησης και θα είχε επιπτώσεις και σε μερίδα του target group για τα ακίνητα των μαρίνων. Για παράδειγμα ο CEO της PMV Paralimni Marina Ανθούλης Κουντούρης ανέφερε στην «Κ» ότι ένα ποσοστό της τάξης του 25-30% των αγοραστών για τα ακίνητα της μαρίνας, ενδεχομένως να έκανε δεύτερες σκέψεις από το προχωρήσει σε αγορά διαμερίσματος εντός της ανάπτυξης.

των την τελευταία πενταετία, κάτι που προσελκύει περισσότερους ξένους αλλά και εγχώριους επενδυτές. Στο τρίπτυχο έρχεται να προστεθεί το κυπριακό πρόγραμμα επενδύσεων το οποίο δείχνει ότι μπορεί να προσελκύσει σοβαρούς ξένους επενδυτές. «Πάνω σε αυτά θα στηριχθούν οι επαγγελματίες ανάπτυξης γης για να προωθήσουμε ξανά την Κύπρο στο εξωτερικό και να ανακάμψει ο κλάδος των ακινήτων», επισημαίνει ο Γιάννης Μισιρλής.

Κίνηση εξορθολογισμού

Υπάρχει φυσικά και η άλλη άποψη. Ότι δηλαδή, αν η Βουλή συμφωνούσε στον διαχωρισμό κατοικίας- επένδυσης, αυτό θα άλλαζε

θετικά την εικόνα του τομέα των ακινήτων και θα είχε ως αποτέλεσμα τον εξορθολογισμό των τιμών. Με την είσοδο νέων τομέων στις επιλογές επένδυσης, η αγορά των high end αναπτύξεων δεν θα ήταν πλέον στο επίκεντρο.

Ο εκτιμητής ακινήτων και Εκτελεστικός Διευθυντής στην APS Andreou Property Strategy Ltd Ανδρέας Ανδρέου περιγράφει την ανάγκη εξορθολογισμού των τιμών ειδικά σε κάποιες περιοχές της Λεμεσού, οι οποίες έχουν πάρει την ανιούσα, λόγω ακριβώς των προϋποθέσεων που απευθύνονταν στους επενδυτές του προγράμματος. Κάνει λόγο για κατασκευασμένα πρόιόντα με τις τιμές που δεν ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα αξία αγοράς και που κυμαίνονται από 12-13 χιλιάδες ανά τ.μ. μέχρι 22 χιλιάδες το τ.μ. Αυτού του επιπέδου οι τιμές, τράβηξε το επίπεδο των τιμών σε κάποιες περιοχές της Λεμεσού, προκαλώντας προβλήματα στους εγχώριους αγοραστές ενώ ανέβασε και τις τιμές των ενοικίων, και δημιουργώντας προβληματική κατάσταση στον κλάδο.

Επισημαίνει ότι η ανάπτυξη πολυώροφων κτηρίων θα πρέπει να μπει σε ένα πλαίσιο εκλογίκευσης. Διότι ακόμα και αν τα δεδομένα δεν φαίνεται να αλλάζουν στον τομέα των πολιτογραφήσεων, το τοπίο ένεκα πανδημίας παραμένει ρευστό. Αυτό σημαίνει ότι αν συνεχίζει να αυξάνεται η προσφορά τέτοιων κτηρίων και δεν υπάρχει η ανάλογη ζήτηση τότε θα δημιουργηθεί τεράστιο πρόβλημα σε αυτές τις αναπτύξεις, και ουρανοξύστες με κόστη εκατομμυρίων ευρώ να μείνουν τελικά μισοάδειοι. Όπως επισημαίνει ο κ. Ανδρέου, θα ήταν ίσως πιο σοφό, οι ντιβέλοπερ να αφήσουν στο συρτάρι νέες αναπτύξεις, ακόμα και αν έχουν υποβάλει σχετικά αίτηση στην πολεοδομία, αν δεν έχουν την βεβαιότητα ότι θα υπάρξει η ανάλογη ζήτηση στην αγορά.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΑΝΟΥ ΛΟΪΖΟΥ ΠΑΡΡΑΣ

Ενωση νέας γενιάς

Κατά το πρόσφατο παρελθόν, όταν η Ευρωπαϊκή Ένωση τραβούσε το αυτί των «ατίθασων νοτιών», επιβάλλοντας σκληρές πολιτικές λιτότητας, πολλοί εκτιμούσαν χαϊρέκακα, ότι το μεγαλύτερο συνομοσπονδιακό πείραμα στον πλανήτη, δεν θα πάει μακριά. Στην τελευταία Σύνοδο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πήρε την ιστορική απόφαση να προχωρήσει σε κοινό δανεισμό, με σκοπό την ενίσχυση των οικονομιών, που έχουν πληγεί από τον Covid-19. Βεβαίως η απόφαση για τη δημιουργία του Ταμείου Ανάκαμψης (Next Generation EU), δεν ήταν εύκολη υπόθεση, ούτε λήφθηκε χωρίς εντάσεις και διαφωνίες. Οδηγηθήκαμε σε συμφωνία μετά από εντατικές διαβουλεύσεις τεσσάρων ημερών. Η ένωση που κτίστηκε μέσα από την λογική της συνεργασίας και των συγκλίσεων, για ακόμα μια φορά φαίνεται να βρίσκει τον τρόπο να

χαράσσει πορεία με τη μέγιστη δυνατή συναίνεση.

Αναμφίβολα, η βαρυσήμαντη παρακαταθήκη της εν λόγω συμφωνίας, δεν είναι άλλη από τον συλλογικό δανεισμό των Κρατών-Μελών (ΚΜ). Πέραν της νομισματικής πολιτικής από την ΕΚΤ, επιστρατεύεται τώρα και κοινή δημοσιονομική πολιτική. Οι πόροι από έναν συλλογικό και χαμηλότοκο δανεισμό, έναντι της επιμέρους ακριβής και δύσκολης αναζήτησης κεφαλαίων από τα ΚΜ, δημιουργούν ισχυρό προηγούμενο όσον αφορά την αντιμετώπιση απρόσμενων κρίσεων στο μέλλον. Κάθε μια τέτοια απόφαση δείχνει εν πολλοίς την πορεία που αναμένεται να ακολουθήσει τα επόμενα χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση. «Δεν σπνρίζουμε απλώς την ανάκαμψη, αλλά επενδύουμε στο κοινό μας μέλλον», δήλωσε μετά το πέρας της Συνόδου η πρόεδρος της Κομισιόν, κ. Von der

Leyen. Αυτό και μόνο, ήταν αρκετό για να αντιληφθούμε ότι δεν πρόκειται απλώς για μια απόφαση οικονομικής σημασίας, αλλά για μια κατ'όλη πολιτική απόφαση, με χροιά πολιτικής ενοποιήσεων.

As δούμε όμως λίγο τα μεγέθη και τις βασικές παραμέτρους της απόφασης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκμεταλλευόμενη την ισχυρή πιστοληπτική της αξιολόγηση, θα δανειστεί από τις κεφαλαιαγορές 750 δισ. Τα κεφάλαια θα καταμεληθούν μέσα από επτά διαφορετικά προγράμματα, με το μεγαλύτερο μέρος να χορηγείται από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας - RRF (€672,5 δισ.) αλλά και το React-EU (€47,5 δισ.). Ποσό 360 δισ.εξ αυτών, θα δοθούν ως δάνεια στα ΚΜ, ενώ 390 δισ. θα αποτελέσουν καθαρές επχορηγήσεις. Κάθε κράτος είναι υποχρεωμένο να ετοιμάσει ένα τριετές πλάνο εθνικής ανάκαμψης ακολουθώντας τις ειδικές

συστάσεις για τα δεδομένα της χώρας του, το οποίο θα περιλαμβάνει πολιτικές ανάκαμψης που να συμβάλουν στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Όλα αυτά υπό την αίρεση της έγκρισης του Συμβουλίου με ειδική πλειοψηφία και δεδομένου ότι δεν θα υπάρχουν παραβιάσεις των Συνθηκών της Ένωσης (ιδίως το άρθρο 2 της ΣΣΕ).

Αξίζει να αναφερθεί ότι σε σχέση με την αρχική πρόταση της Επιτροπής για το Next Generation EU, το Συμβούλιο έχει προβεί σε μικρές αλλά σημαντικές αλλαγές που αφορούν στην κατανομή των χρημάτων του ταμείου. Για το 70% των κεφαλαίων που θα δοθούν την περίοδο 2021-22, ως κριτήρια κατανομής προς τα ΚΜ, παραμένουν: Το ποσοστό ανεργίας την περίοδο 2015-19, το μέγεθος του πληθυσμού του κάθε κράτους και η μείωση του ΑΕΠ (per capita) κατά το 2019. Για το υπόλοιπο

30% όμως, που δεσμεύεται για το 2023, τα κριτήρια έχουν διαφοροποιηθεί. Η ανεργία κατά την περίοδο 2015-19 αντικαταστάθηκε από την απώλεια του πραγματικού σωρευτικού ΑΕΠ για το 2020-21. Σύμφωνα με τη δεξαμενή σκέψης Bruegel, ενώ η πρώτη δέσμη κριτηρίων ευνοεί τα οικονομικά ασθενέστερα κράτη, η νέα δέσμη ευνοεί τις μεγαλύτερες χώρες ή όσες έχουν πληγεί περισσότερο από τον Covid-19. Αυτή η αλλαγή είχε ως αποτέλεσμα χώρες όπως η Ελλάδα, η Βουλγαρία και η Κροατία που ανέμεναν επιδοτήσεις γύρω στο 15% του ΑΕΠ τους, να απορροφήσουν τελικά 6,52 δισ., 3,41 δισ. και 2,26 δισ. αντίστοιχα λιγότερα. Συνεπώς αναμένονται αποκλίσεις από τις αρχικές εκτιμήσεις των ηγετών. Η Κύπρος από το 1,5 δισ. που αρχικά υπολόγιζε, φαίνεται να πέφτει κοντά στο 1 δισ. Αντίθετα, παρά τη συνολική μείωση των κεφαλαίων

του ταμείου RRF από 443 σε 384 δισ., η Γερμανία και η Γαλλία είχαν καθαρή αύξηση 13,4 δισ. και 7,4 δισ. αντίστοιχα, ενώ η Ιταλία είχε ευνοηθεί κατά 5 δισ.

Θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι οι αλλαγές της τελευταίας στιγμής, ευνόησαν και πάλι τις ισχυρές χώρες. Εντούτοις, η καταρχήν συμφωνία δείχνει έναν ισορροπημένο συμβιβασμό ανάμεσα σε 27 κράτη που συχνά κουβαλούν εκ διαμέτρου αντίθετες προτεραιότητες, μα η ανάγκη σύγκλισης προς το κοινό μέλλον των επόμενων γενιών, σχεδόν πάντοτε υπερνικά. Άλλωστε συμβιβασμός είναι η στάθμιση διαφόρων αποκλινουσών παραμέτρων ώστε όλοι κάτι να δώσουν και όλοι κάτι να πάρουν, αθροίζοντας στην τελική το συλλογικό όφελος.

Ο Πάνος Λοΐζου Παρράς είναι οικονομολόγος.

«Ποντάρει στο δάρι» της εκπαίδευσης τώρα η οικονομία

Οι φοιτητές θα επιλέξουν να σπουδάσουν σε χώρες που έχουν καταγράψει καλή επιδημιολογική εικόνα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Το στοιχείο του τουρισμού αποδεικνύεται σιγά σιγά πως χάνεται, με τα έσοδα και την επισκεψιμότητα αντί για το 30% των δεδομένων του 2019, οι εκτιμήσεις θέλουν να περιορίζονται πλέον στο 20%. Ο τουρισμός είναι ο πυλώνας, ο οποίος έχει από τα μεγαλύτερα ποσοστά προστιθέμενης αξίας στην οικονομία της Κύπρου και μετά τα επιδημιολογικά δεδομένα που δείχνουν ότι υπάρχει ξανά έξαρση του ιού, θα είναι μια πολύ καλή επίδοση να «κλειδώσει» στο 20%. Άλλοι τομείς οι οποίοι έχουν μεγάλο ποσοστό προστιθέμενης αξίας στην οικονομία της χώρας, άρα και που έχουν μεγάλη συνεισφορά, είναι το λιανικό εμπόριο, οι κατασκευές, τα ξενοδοχεία, τα εστιατόρια, η υγεία, αλλά και ένας τομέας που έχει αλματώδη ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια, η εκπαίδευση. Με το στοιχείο του τουρισμού λοιπόν να έχει χαθεί, οι προσπάθειες των φορέων της οικονομίας στρέφουν το ενδιαφέρον τους σε άλλους τομείς οι οποίοι ακόμα δεν έχουν υποστεί μεγάλη μείωση και που η πανδημία δεν τους έχει ακόμα «δείξει τα δόντια της». Ένας από αυτούς τους τομείς είναι η εκπαίδευση. Βάσει επίσημων στοιχείων του Υπουργείου Οικονομικών, η εκπαι-

δευση συνεισφέρει στην συνολική προστιθέμενη αξία της χώρας, στο υψηλό του 6%. Συγκεκριμένα, η δημόσια εκπαίδευση συνεισφέρει σε ποσοστό 1,6% στην συνολική προστιθέμενη αξία και η ιδιωτική στο 4,3%. «Μιλώντας σε ευρώ», τα στοιχεία του ΥΠΟΙΚ δείχνουν πως η ακαθάριστη παραγωγή του τομέα

Το στοιχείο του τουρισμού αποδεικνύεται σιγά σιγά πως χάνεται, με τα έσοδα και την επισκεψιμότητα να περιορίζονται πλέον στο 20% του 2019.

της εκπαίδευσης φτάνει στα 1,26 δισ. ευρώ, με τη δημόσια να φτάνει τα 441 εκατ. ευρώ και την ιδιωτική στα 824 εκατ. ευρώ. Όσον αφορά στην προστιθέμενη αξία σε ευρώ, η εκπαίδευση έχει 1,03 δισ. ευρώ, με τα 285 εκατ. να είναι από το δημόσιο και τα 753 εκατ. ευρώ να προέρχονται από την ιδιωτική. Στην εκπαίδευση απασχολούνται 29.027 πρόσωπα, από τα οποία τα 12.548 απασχολούνται στο δημόσιο και 16.479 στον ιδιωτικό τομέα.

Για να αντιληφθούμε τα μεγέθη, ο τουρισμός, δηλαδή η προστιθέμενη αξία που φέρνουν στην οικονομία τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια, ανέρχεται στο 7,1%.

Να κρατηθεί στο 6%

Οι εκτιμήσεις θέλουν τα πανεπιστήμια της Κύπρου να «κερδίζουν» δεδομένης της κατάστασης που επικρατεί σε όλο τον κόσμο με την πανδημία. Όπως ανέφεραν φορείς της εκπαίδευσης της χώρας, οι φοιτητές αναμένεται να επιλέξουν να σπουδάσουν σε χώρες οι οποίες έχουν καταγράψει καλή επιδημιολογική εικόνα και μία από αυτές είναι και η Κύπρος. Την ίδια ώρα, τα κυπριακά πανεπιστήμια αναμένουν να κρατηθούν στα ίδια σχετικά επίπεδα του 6% της προστιθέμενης αξίας και να μην υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση όπως για παράδειγμα θα γίνει αναπόφευκτα με τον τουρισμό και με το λιανικό εμπόριο που επηρεάστηκε πολύ από το πολύμηννο «Lockdown». Βλέπουμε τα ιδιωτικά πανεπιστήμια της Κύπρου να έχουν αρχίσει μία καμπάνια που βασίζεται στην αποτελεσματική ανταπόκρισή τους όσον αφορά στην πανδημία, αλλά και στη διασφάλιση της διεκπεραίωσης των σπουδών των φοιτητών. Συγκεκριμένα, εκτιμούν πως οι σπουδές εντός της χώρας

αποτελούν την πιο ασφαλή και αξιόπιστη επιλογή για υφιστάμενους και νεοεισερχόμενους φοιτητές.

Στην εξ αποστάσεως

Η «σιγουριά» όμως ότι ο τομέας των σπουδών θα λειτουργήσει πού βασίζεται; Τα Πανεπιστήμια δηλώνουν έτοιμα να αξιοποιήσουν όλα τα μαθήματα εξ αποστάσεως. Είναι εργαλείο που είχαν αναπτύξει εδώ και χρόνια, για τις σπουδές εξ αποστάσεως και χρησιμοποιήθηκε για να συνεχιστούν οι σπουδές

κατά το προηγούμενο εξάμηνο, όπου και η πανδημία έφερε το πλήρες «lockdown». Μέχρι τώρα οι εκτιμήσεις της Κομισιόν αναφέρουν πως θα έρθει ύφεση 7,4% για την Κύπρο και έλλειμμα 7% του ΑΕΠ για το 2020, βάσει των εαρινών προβλέψεων της. Όπως αναφέρεται στις εκτιμήσεις της που αναμένεται να διαφοροποιηθούν ξανά βάσει των επιδημιολογικών δεδομένων της χώρας, το 2021 η ανάπτυξη της χώρας θα φτάσει το 6,1%. Τα δεδομένα δείχνουν πως το έλλειμμα της χώρας θα αυξηθεί στο 7% του ΑΕΠ το 2020 και θα μειωθεί στο 1,8% το 2021. Όσον αφορά στο

χρέος προς το ΑΕΠ της χώρας, θα αυξηθεί στο 115,7% το 2020 και στο 105% το 2021. Ο πληθωρισμός εκτιμάται στο -0,2% για το τρέχον έτος και στο 1% το 2021. Τέλος, η ανεργία εκτιμάται να ανέβει στο 8,6% για φέτος και στο 7,5% για το 2021. Η Κομισιόν προβλέπει πως η εξωτερική ζήτηση για υπηρεσίες αναμένεται να μειωθεί σημαντικά και ο τουρισμός να πληγεί ιδιαίτερα από την κρίση. Όσον αφορά στην εγκάρια ζήτηση, αναμένει να συρρικνωθεί λόγω των περιορισμών στην κατανάλωση και την κατασκευαστική δραστηριότητα καθώς και στη μείωση της εμπιστοσύνης.

Πανεπιστήμιο
Νεάπολις
Πάφος

www.nup.ac.cy

f @ t v i n +

ΚΑΝΕ ΜΕΤΕΓΓΡΑΦΗ!

ΤΟ ΝΕΑΠΟΛΙΣ

δίπλωσού!

ΣΠΟΥΔΑΣΕ ΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΑ!

Συνέχισε τις σπουδές σου με αναγνωρισμένα προγράμματα σπουδών σε συνεργασία με Πανεπιστήμια της Αγγλίας.

Ζήσε την ακαδημαϊκή εμπειρία!

Μάθε περισσότερα:
Τ.: +357 26843331
E: recruitment@nup.ac.cy
W: www.nup.ac.cy

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ:

In partnership with
Middlesex University
London

UNIVERSITY OF HULL

Ουσιαστική δράση κοινωνικής υπευθυνότητας από την Pafilia

Μια ουσιαστική δράση στήριξης του πολιτισμού και των ανθρώπων που παρουσίασε η εταιρεία Pafilia Property Developers. Σε ειδική εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε την Τρίτη 28 Ιουλίου στο θέρετρο MINTHIS, στην παρουσία του Επιτρόπου Εθελοντισμού και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, αλλά και δεκάδων καλλιτεχνών της επαρχίας Πάφου, η εταιρεία Pafilia ανακοίνωσε την υλοποίηση της πρωτοβουλίας «Pafilia Art Space». Η πρωτοβουλία εντάσσεται στο πλαίσιο του προγράμματος Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης της Pafilia και αφορά στην προβολή των έργων των καλλιτεχνών του τόπου μας προς τους πελάτες της εταιρείας, οι οποίοι κυρίως προέρχονται από το εξωτερικό.

Συγκεκριμένα, η Pafilia θα προχωρήσει στη δημιουργία ιστοσελίδας όπου όσοι καλλιτέχνες επιθυμούν να συμμετάσχουν στην πρωτοβουλία θα μπορούν να αναρτούν τα έργα τους, δημιουργώντας έτσι μια εύκολα προσβάσιμη διαδικτυακή έκθεση. Στη συνέχεια, και ως μέρος των εσωτερικών διαδικασιών της εταιρείας, η έκθεση αυτή θα παρουσιάζεται από το αρμόδιο ανθρώπινο δυναμικό της εταιρείας προς τους πελάτες της Pafilia κατά την περίοδο παράδοσης των σπιτιών τους. Με αυτό τον τρόπο, οι πελάτες της Pafilia θα έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν τους τοπικούς καλλιτέχνες και τα έργα τους και, εάν το επιθυμούν, να αγοράσουν ορισμένα από αυτά. Όπως αναφέρθηκε στην παρουσίαση, η πρωτοβουλία θα ξεκινήσει αρχικά με τους καλλιτέχνες της επαρχίας Πάφου ενώ σιγά σιγά θα ενταχθούν σε αυτή και οι καλλιτέχνες από τις υπόλοιπες επαρχίες με το επόμενο βήμα να γίνεται στη Λεμεσό.

Ο χώρος των τεχνών μπορεί και πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της στρατηγικής Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης κάθε εταιρείας, σημείωσε με έμφαση η Εκτελεστική Διευθύντρια της εταιρείας Ευαγγελία Ηλιάδου,

προσθέτοντας πως η στήριξη των ανθρώπων του πολιτισμού αποτελεί για την Pafilia αναγνώριση του εθνικού πλούτου που παράγουν οι τέχνες και ο πολιτισμός, αλλά και της πολιτιστικής και πολιτισμικής διάστασης της βιώσιμης ανάπτυξης. Το ταλέντο των καλλιτεχνών του τόπου μας, συμπλήρωσε η κα Ηλιάδου, είναι δεδομένο και μέσα από αυτή τη δράση, η Pafilia δίνει χώρο στους ανθρώπους των τεχνών, ειδικότερα σε μια περίοδο όπου έχουν πληγεί από τις δυσμενείς επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού.

Σχολιάζοντας την πρωτοβουλία, ο Επίτροπος Εθελοντισμού και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων Γιάννης Γιαννάκης, αφού συγχάρηκε την Pafilia, ανέδειξε τον σημαντικό ρόλο που ο πολιτισμός και οι καλλιτέχνες διαδραματίζουν στη διαχείριση των προκλήσεων της εκάστοτε εποχής, τονίζοντας πως οι δεξιότητες και η δημιουργικότητα των ανθρώπων της τέχνης δημιουργούν προοπτικές για μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς, ενισχύουν το επίπεδο διαλόγου μέσα στην Κοινωνία των Πολιτών, ενθαρρύνουν την ανοχή και την αλληλεγγύη και προωθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Οι καλλιτέχνες που ήταν παρόντες ευχαρίστησαν την εταιρεία Pafilia για την πρωτοβουλία, τονίζοντας πως τέτοιες δράσεις αποτελούν πηγή ενθάρρυνσης και συμβάλλουν ουσιαστικά στη στήριξη των ανθρώπων των τεχνών και του πολιτισμού. Όπως σχολίασαν, η προώθηση των έργων τους προς τους πελάτες της Pafilia ανοίγει νέα κανάλια και προσφέρει νέες ευκαιρίες συνεργασίας με ένα κοινό, με το οποίο δεν είχαν την ευκαιρία να επικοινωνήσουν προηγουμένως.

Η ιστοσελίδα αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία τον επόμενο Σεπτέμβριο και θα είναι διαθέσιμη στον σύνδεσμο www.pafiliaartspace.com.

Κτυπά ξανά καμπανάκι ο Ηροδότου για ΜΕΔ

Εξετάζονται προληπτικά σχέδια έκτακτης ανάγκης ή συμπληρωματικές λύσεις - Δεν αποκλείεται παράταση μορατόριουμ

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Για ακόμα μία φορά ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Κωνσταντίνος Ηροδότου υπενθύμισε πως μόλις το επιτρέψουν οι συνθήκες οι τράπεζες θα πρέπει να επαναρχίσουν «ζεστά» τις προσπάθειες για μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Είναι η δεύτερη φορά που κάνει αναφορά είτε για τα μη εξυπηρετούμενα, είτε ότι μετά το μορατόριουμ των δόσεων που θα ισχύσει μέχρι και τον Δεκέμβριο του 2020 θα πρέπει να αρχίσουν να εξυπηρετούνται τα δάνεια που έχουν ανασταλεί και να μην δημιουργηθούν νέα. Παρά

Η επανέναρξη της αποπληρωμής δανείων από το 2021, μετά και τη λήξη του σχετικού μορατόριουμ, προβλέπεται να ενισχύσει τις προσπάθειες για μείωση του επιπέδου του ιδιωτικού χρέους.

το «καμπανάκι» Ηροδότου για τα ΜΕΔ, σε επίσημη έκθεση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου (οικονομικό δελτίο Ιουλίου), αναφέρεται πως υπάρχει ως κίνδυνος για το 2021 πιθανή αποδυνάμωση της φερεγγυότητας των δανειζομένων, κάτι το οποίο θα μπορούσε να οδηγήσει σε αύξηση των ΜΕΔ. Εξίσου σημαντική όμως δήλωση στο ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloom-

Στο βασικό σενάριο, η ΚΤΚ εκτιμά ότι το κυπριακό ΑΕΠ θα συρρικνωθεί με ρυθμό 7,3% (ΥΠΟΙΚ -7%) και θα ακολουθήσει ανάπτυξη 5,6% και 4,1% το 2021 και 2022 αντίστοιχα.

berg ήταν και ότι εξετάζονται προληπτικά σχέδια έκτακτης ανάγκης ή συμπληρωματικές λύσεις. Αυτό πρακτικά τι σημαίνει; Σημαίνει ότι στην περίπτωση που επιτρέψει επιπλέον χαλαρώσεις η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η Κεντρική Τράπεζα θα είναι έτοιμη να τις εφαρμόσει. Μέτρα τα οποία θα λειτουργήσουν ενδεχομένως καταλυτικά για την μείωση των ΜΕΔ ή για να

μην αυξηθούν νέα. Στο πλαίσιο αυτό, θα είναι μάλλον η συνέχιση του μορατόριουμ της αναστολής των δόσεων για συγκεκριμένες κατηγορίες επιχειρήσεων.

Όπως για παράδειγμα, στους ξενοδόχους. Πρόταση υπαρκτή και που εξετάζεται σε ανώτατο κυπριακό τραπεζικό επίπεδο. Οι ανησυχίες εντοπίζονται όχι για το 2020 εξάλλου, αλλά για το 2021 και εντεύθεν. Η

Κεντρική αναφέρει ότι το 2020 δεν αναμένεται να επηρεαστούν ιδιαίτερα από την πανδημία τα ΜΕΔ, λόγω της προσωρινής αναστολής δόσεων δανείων μέχρι περίπου το τέλος του έτους, ως αποτέλεσμα των αποφάσεων των τραπεζικών αρχών (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός και Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών) για παροχή ευελιξίας στο υφι-

στάμενο πλαίσιο κανόνων για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. «Το 2021 τα ΜΕΔ αναμένεται να αυξηθούν λόγω της αδυναμίας δανειοληπτών που έχουν επηρεαστεί σημαντικά από την πανδημία να εξυπηρετούν τις δόσεις τους», σημειώνει η ΚΤΚ, προσθέτοντας επίσης ότι το 2020 και οι συνέπειες της πανδημίας «ανέτρεψαν τους σχεδιασμούς των πιστωτικών ιδρυμάτων για το 2020 και αποτέλεσαν τροχοπέδη στη συνέχιση των προσπαθειών για περαιτέρω απομύχλευση του ισολογισμού τους από τις μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις». Επιπρόσθετα, «η ΚΤΚ επισημαίνει ότι η ύπαρξη τυχόν στρατηγικών κακοπληρωτών που δύναται να εκμεταλλευτούν την κρίση προβάλλοντας την ως δικαιολογία, θα πρέπει να αντιμετωπισθεί με αποφασιστικότητα και αυστηρότητα από όλους τους φορείς, συμπεριλαμβανομένων και της Πολιτείας». Την ίδια ώρα τονίζεται ότι θα πρέπει να γίνει επίσης αναθεώρηση και στα επιχειρηματικά και κεφαλαιακά πλάνα των τραπεζών ούτως ώστε αυτά να αντικατοπτρίζουν τις νέες διαμορφούμενες συνθήκες.

Τα σενάρια της ΚΤΚ

Υπενθυμίζεται πως η ΚΤΚ έχει τρία σενάρια για την πορεία της πανδημίας. Στο βασικό σενάριο, η ΚΤΚ εκτιμά ότι το κυπριακό ΑΕΠ θα συρρικνωθεί με ρυθμό 7,3% (ΥΠΟΙΚ -7%) και θα ακολουθήσει ανάπτυξη 5,6% και 4,1% το 2021 και 2022 αντίστοιχα. Η ΚΤΚ κατήρτισε και ένα ήπιο και ένα ακραίο σενάριο για το 2020 με την συρρίκνωση να διαμορφώνεται στο 5,6% και στο 9,9% αντίστοιχα. Στο ακραίο σενάριο η ΚΤΚ υποθέτει πως θα υπάρξει δεύτερο κύμα κορωνοϊού. Εκτιμά δε, πως οι κίνδυνοι για ενδεχόμενη απόκλιση του βασικού σεναρίου για το 2020, το 2021 και 2022 είναι καθοδικοί, ιδιαίτερα εν όψει της αβεβαιότητας, ιδιαίτερα σε σχέση με την πορεία της αεροπορικής κίνησης και του τουρισμού, ενώ όπως αναφέρει στο οικονομικό της δελτίο, οι κίνδυνοι για το 2021 και 2022 συνδέονται με ενδεχόμενη επανεμφάνιση του ιού και επιβολή δεύτερου κύκλου περιοριστικών μέτρων. Ειδικότερα, για τα ΜΕΔ, η ΚΤΚ εκτιμά ότι θα κινηθούν ανοδικά μετά το τέλος του 2020, καθώς την τρέχουσα χρονιά βρίσκεται σε ισχύ το μορατόριουμ καταβολής

δόσεων. «Το 2021 τα ΜΕΔ αναμένεται να αυξηθούν λόγω της αδυναμίας δανειοληπτών που έχουν επηρεαστεί σημαντικά από την πανδημία να εξυπηρετούν τις δόσεις τους», σημειώνει η ΚΤΚ, προσθέτοντας επίσης ότι το 2020 και οι συνέπειες της πανδημίας «ανέτρεψαν τους σχεδιασμούς των πιστωτικών ιδρυμάτων για το 2020 και αποτέλεσαν τροχοπέδη στη συνέχιση των προσπαθειών για περαιτέρω απομύχλευση του ισολογισμού τους από τις μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις». Επιπρόσθετα, «η ΚΤΚ επισημαίνει ότι η ύπαρξη τυχόν στρατηγικών κακοπληρωτών που δύναται να εκμεταλλευτούν την κρίση προβάλλοντας την ως δικαιολογία, θα πρέπει να αντιμετωπισθεί με αποφασιστικότητα και αυστηρότητα από όλους τους φορείς, συμπεριλαμβανομένων και της Πολιτείας». Την ίδια ώρα τονίζεται ότι θα πρέπει να γίνει επίσης αναθεώρηση και στα επιχειρηματικά και κεφαλαιακά πλάνα των τραπεζών ούτως ώστε αυτά να αντικατοπτρίζουν τις νέες διαμορφούμενες συνθήκες.

Σημαντική η ανεργία

Η πανδημία ανέτρεψε τη σταθερή ανάκαμψη που καταγραφόταν μέχρι πρότινος στην αγορά εργασίας. Τα διαθέσιμα οικονομικά στοιχεία καταδεικνύουν τον αρνητικό αντίκτυπο στην αγορά εργασίας από το ξέσπασμα του ιού, ανατρέποντας έτσι τη μέχρι πρότινος πορεία ανάκαμψής της. Σημειώνεται ότι τα μέτρα που έχουν υιοθετηθεί αναμένεται να μετριάσουν σε κάποιο βαθμό τις δυσμενείς επιπτώσεις της πανδημίας στην αγορά εργασίας.

Στα 800 δισ. τα κόκκινα δάνεια στην Ευρώπη λόγω της πανδημίας

Σε περίπτωση νέας έξαρσης του κορωνοϊού εντός των προσεχών μηνών

Πολύ υψηλές ζημιές αναμένεται να επωμιστούν οι ευρωπαϊκές τράπεζες, οι οποίες δυνητικά θα ανέλθουν έως και στα 800 δισ. ευρώ από ανεξόφλητα δάνεια, εάν η πανδημία επιδεινωθεί. Σύμφωνα με τα ευρήματα της διεθνούς εταιρείας συμβούλων επιχειρήσεων Oliver Wyman, μέσα στα επόμενα τρία χρόνια πέραν των 800 δισ. ευρώ, τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα έχουν μείωση εσόδων κατά 30 δισ. ευρώ. Τα σχετικά αναφέρει σε δημοσίευσμά της η εφημερίδα των Financial Times, επισημαίνοντας ότι, εάν, όπως προβλέπει στο

Αν δεν υπάρξουν νέοι περιορισμοί, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια θα φθάσουν τα 400 δισ. ευρώ.

πιο ανώδυνο σενάριο της η εταιρεία, υπάρχει βραδεία ανάκαμψη χωρίς νέους περιορισμούς στις περισσότερες χώρες, τα κόκκινα δάνεια (μη εξυπηρετούμενα) θα εκτιναχθούν στα 400 δισ. ευρώ, δηλαδή 2,5 φορές τα επίπεδά τους κατά τα τελευταία τρία χρόνια. Εάν, τώρα, επαληθευθεί το χειρότερο σενάριο, δηλαδή μια εκ νέου έξαρση της πανδημίας, τότε τα νούμερα διπλασιάζονται και η αναλογία των μη εξυπηρετούμενων δανείων θα φθάσει το 10% ως προς το συνολικό χαρτοφυλάκιο δανείων των τραπεζών.

Ωστόσο, όπως παρατηρεί ο Κρίστιαν Εντελμάν, συνδιευθυντής του τμήματος χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της Oliver Wyman, «είναι απίθανο η πανδημία να κάνει τον κλάδο να γονατίσει, αν και πολλές τράπεζες θα βρεθούν σε μια κατάσταση αβεβαιότητας, διότι οι

Ορισμένες από τις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές τράπεζες, όπως η Deutsche Bank, έχουν προειδοποιήσει ότι τα επίπεδα των προβλέψεων έναντι επισφαλειών θα αυξηθούν το β' τρίμηνο άνω των 50 δισ. ευρώ του α' τριμήνου.

αποδόσεις τους θα είναι χαμηλότερες. Αυτό σημαίνει πως θα είναι ευπαθείς εάν υπάρξουν νέοι κραδασμοί, ενώ θα τείνουν να αποφεύγουν το ρίσκο στη χορήγηση πιστώσεων». Οι τράπεζες στην ηπειρωτική Ευρώπη και στη Βρετανία αγωνίστηκαν να ορθοποήσουν μετά την κρίση του 2008, και επί μια δεκαετία και πλέον εμφάνισαν ισχνά κέρδη, ενώ το όλο τοπίο του κλάδου είναι κατακερματισμένο και υπερανταγωνιστικό. Κατά μέσον όρο, είναι κατά το ήμισυ κερδοφόρες σε σύγκριση με τις ανταγωνιστριές τους στις Ηνωμένες Πολιτείες, ενώ ειδικά στον ευρωπαϊκό Νότο, όπως στην Ιταλία και στην Ελλάδα, ακόμα έχουν βαρύ φορτίο από προϋπάρχοντα ανεξόφλητα δάνεια.

Οι πέντε μεγαλύτερες τράπεζες στις Ηνωμένες Πολιτείες έχουν ήδη βάσει κατά μέρος κεφάλαια 55

δισ. δολαρίων για να αντεπεξέλθουν σε πιθανές ζημιές από δάνεια το πρώτο εξάμηνο. Σε ένα βαθμό, το ποσό αυτό καλύφθηκε από τα υψηλότερα έσοδα δεκαετίας, που εισέρρευσαν στις τράπεζες από τις χρηματιστηριακές τους πράξεις – πάντως, τα στελέχη προειδοποιούν πως η τάση ίσως αντιστραφεί το δεύτερο εξάμηνο, όπως αναφέρουν σχετικά οι Financial Times. Εν τω μεταξύ, τα τραπεζικά ιδρύματα στη Γηραιά Ηπειρο έχουν ξεκινήσει τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων δεύτερου τριμήνου και ορισμένα από τα μεγαλύτερα, όπως η γερμανική Deutsche Bank, έχουν ήδη προειδοποιήσει ότι τα επίπεδα των προβλέψεων έναντι επισφαλειών θα αυξηθούν άνω των 50 δισ. ευρώ του πρώτου τριμήνου.

Η αύξηση στις μη εξυπηρετούμενες πιστώσεις και οι απώλειες στα έσοδα ουσιαστικά θα μετα-

φραστούν για τις ευρωπαϊκές τράπεζες σε μια εξασθένηση της οικονομικής τους ισχύος (όπως μετρείται με την αναλογία βασικών ιδίων κεφαλαίων) από το 15% στο 13,8% την προσεχή τριετία, ενώ δεν αποκλείεται να παρατηρηθεί και περαιτέρω κάμψη για πολλές από αυτές.

Εν κατακλείδι, όπως σημειώνει η εφημερίδα των Financial Times, η πανδημία θα πλήξει και τα κέρδη μέσω των χαμηλότερων μακροπρόθεσμων επιτοκίων, ενώ τα έσοδα, αφαιρώντας τις ζημιές των δανείων, αναμένεται φέτος να μειωθούν κατά 180 δισ. ευρώ στα 385 δισ. ευρώ.

Η δε ανάκαμψή τους στα επίπεδα του 2019 τοποθετείται μετά το 2022, καθώς και τη χρονιά εκείνη θα είναι 30 δισ. ευρώ χαμηλότερα στα 535 δισ. ευρώ, όπως υπολογίζει η Oliver Wyman.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του HOLGER SCHMIEDING*

Σε τρεις μήνες η γερμανική οικονομία έχασε τα «κέρδη» μιας δεκαετίας

Η γερμανική οικονομία το δεύτερο τρίμηνο του 2020 τα πήγε χειρότερα από όσο αναμενόταν και εμφάνισε τη μεγαλύτερη περιστολή από οποιοδήποτε τρίμηνο, αρχής γενομένης από το 1970 και μέχρι σήμερα.

Εκείνη τη χρονιά ξεκίνησε επίσημος ο υπολογισμός και η καταγραφή του γερμανικού ΑΕΠ από τη στατιστική υπηρεσία Destatis. Ενδεχομένως, η συρρίκνωση να είναι και η δραστικότερη από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας και των μέτρων για την ανόσχεσή της, το ΑΕΠ της χώρας μειώθηκε κατά 10,1% σε τριμηνιαία βάση, εξανεμίζοντας ανάπτυξη σχεδόν μιας δεκαετίας.

Μέχρι πρότινος η μεγαλύτερη μείωση του ΑΕΠ είχε εμφανιστεί το πρώτο τρίμηνο του 2009 και ήταν 4,7%. Σύμφωνα με την Destatis, εξαιρουμένων κάποιων αυξήσεων στις δημόσιες δαπάνες, όλα τα επιμέρους στοιχεία, που συναρτίζονται το ΑΕΠ, δηλαδή η κατανάλωση των νοικοκυρών, οι επενδύσεις σε εξοπλισμό και οι εξαγωγές, σημείωσαν δραστική πτώση. Σε συνδυασμό με την πτώση 2% το πρώτο τρίμηνο και σε τριμηνιαία βάση, η συρρίκνωση ση φθάνει το 12% εν συγκρίσει με τα προ κρίσης επίπεδα το τελευταίο τρίμηνο του 2019 και επισκοιάζει την αιφνίδια περιστολή 7% της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης – αυτή, όμως, ήταν σταδιακή και συντελέσθηκε εντός τεσσάρων τριμήνων από το πρώτο του 2008 έως το πρώτο του 2009.

Βέβαια, θα μπορούσε να είναι και χειρότερα. Πρώτον, τα τριμηνιαία στοιχεία του ΑΕΠ συγκαλύπτουν την κάμψη στη δραστηριότητα, η οποία τον Απρίλιο είχε πιθανώς βυθιστεί 20% και πλέον από τα προ κρίσης επίπεδα. Μία ανάκαμψή της από τον Μάιο και μετά, η οποία ανέκτισε πιο πολύ τον βηματισμό της μέσα

στον Ιούνιο, συνέβαλε στην ενίσχυση του τριμηνιαίου μέσου όρου του ΑΕΠ και περιόρισε τη συρρίκνωση σε συσχετισμό με το πρώτο τρίμηνο. Δεύτερον, η γερμανική οικονομία πιθανότατα υπέστη λιγότερο δριμύ χτύπημα από την Ιταλία, την Ισπανία και άλλες χώρες της Ευρωζώνης. Επιπλέον, και η γερμανική κυβέρνηση ανταποκρίθηκε με ένα από τα πιο ολοκληρωμένα δημοσιο-νομικά πακέτα στήριξης στον κόσμο. Οπότε, αυτό άμβλυσε περαιτέρω τον δυσμενή αντίκτυπο και επίσπευσε την ανάκαμψη.

Όσον αφορά, τώρα, τις προοπτικές, βάσει των στοιχείων των οικονομικών ινστιτούτων και της Κομισιόν, η οικονομική δραστηριότητα ενδυναμώθηκε περαιτέρω τον Ιούλιο, πρώτο μήνα του τρίτου τριμήνου. Με τη βοήθεια της τύχης, η οικονομία ίσως ανακτήσει ένα σχεδόν 40% των απωλειών του δεύτερου τριμήνου εντός του τρίτου.

Το ουσιαστικό ερώτημα έχει να κάνει με το πώς η βελτίωση αυτή θα εξελιχθεί σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Αφότου η προσφορά, ως επί το πλείστον, αποκατασταθεί ο ρυθμός της ανάκαμψης θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τη ζήτηση και πώς θα επανέλθει. Φόβοι για τυχόν δεύτερο κύμα θα περιορίσουν την κατανάλωση των νοικοκυριών και τις εταιρικές επενδύσεις. Η δε ζήτηση από το εξωτερικό θα παραμείνει υποτονική, ενώ παράλληλα τα δημοσιονομικά και νομισματικά φύσεως μέτρα είναι τεράστια. Τέλος, πιστεύουμε ότι θα υπάρξει ήπια ανάκαμψη που θα οδηγήσει τη γερμανική οικονομία στα προ κρίσης επίπεδα του ΑΕΠ στις αρχές του 2022 και την υπόλοιπη Ευρώπη εντός αυτής της χρονιάς.

* Ο κ. Holger Schmieding είναι οικονομολόγος της επενδυτικής τράπεζας Berenberg.

Φθηνό ρεύμα στη λιανική αγορά, αλλά ακριβό στη χονδρική

Ο ισχυρός ανταγωνισμός των παρόχων μειώνει τις τιμές για τους καταναλωτές

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Μπορεί η Ελλάδα να καταγράψει την υψηλότερη τιμή στη χονδρική αγορά ρεύματος μεταξύ των 27 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στη λιανική αγορά ωστόσο εμφανίζεται να έχει από τις χαμηλότερες τιμές.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, το δεύτερο εξάμηνο του 2019 τα ελληνικά νοικοκυριά πλήρωσαν μέση τιμή ρεύματος στα 155 ευρώ η μεγαβατώρα έναντι μέσου όρου της Ε.Ε. στα 216 ευρώ η μεγαβατώρα. Κάτω από τον μέσο ευρωπαϊκό όρο πλη-

Οι στρεβλώσεις στη χονδρεμπορική αγορά εκτινάσσουν την τιμή ρεύματος για τις βιομηχανίες.

ρώνουν το ρεύμα και οι εγχώριες επιχειρήσεις, όπως εμπορικά καταστήματα, ξενοδοχεία, βιοτεχνίες και επαγγελματικά γραφεία. Η Ελλάδα σε αυτή την περίπτωση, σύμφωνα πάντα με τα επίσημα στοιχεία της Eurostat, βρίσκεται στη 12η θέση στο σύνολο των κρατών της Ε.Ε., με μέση τιμή τα 108 ευρώ η μεγαβατώρα, όταν η μέση τιμή της Ε.Ε. είναι τα 117 ευρώ η μεγαβατώρα.

Την ίδια στιγμή ωστόσο στη χονδρική αγορά η Ελλάδα βρίσκεται στις υψηλότερες θέσεις και μάλιστα το πρώτο τρίμηνο

Στη χονδρεμπορική αγορά, παρότι δραστηριοποιούνται πολλές εταιρείες, διαμορφώνεται μια τιμή στην οποία πωλούν όλοι οι παραγωγοί και η οποία αντανάκλα την πηγή της ακριβότερης ενέργειας, που είναι φυσικά ο λιγνίτης.

του έτους στην υψηλότερη, με τιμή στα 50 ευρώ η μεγαβατώρα, δηλαδή 47% ακριβότερη από τη μέση τιμή σε επίπεδο Ε.Ε., που διαμορφώθηκε στα 34 ευρώ η μεγαβατώρα.

Το παράδοξο αυτό, των υψηλών τιμών στη χονδρική αγορά και χαμηλών τιμών στη λιανική, ερμηνεύεται από τη δομή και λειτουργία της ελληνικής αγοράς ηλεκτρισμού. Στη χονδρεμπορική αγορά, παρότι δραστηριοποιούνται πολλές εταιρείες, διαμορφώνεται μια τιμή στην οποία πωλούν όλοι οι παραγω-

γοί, η οποία αντανάκλα την πηγή της ακριβότερης ενέργειας που είναι φυσικά ο λιγνίτης. Στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες οι τιμές χονδρικής διαμορφώνονται μέσω τεσσάρων αγορών, πέραν της ενδομερής. Αυτές είναι οι προθεσμιακές αγορές, οι αγορές εξισορρόπησης και οι αγορές διαθέσιμης ισχύος. Έτσι, οι παραγωγοί και οι εισαγωγείς αναγκάζονται να πουλήσουν ή να αγοράσουν ηλεκτρισμό με βάση τις τιμές που θα διαμορφωθούν στην αγορά. Οι αγορές αυτές θα λειτουργήσουν και στη χώρα μας με

το target model, η έναρξη του οποίου έχει μετατεθεί για τον Σεπτέμβριο.

Σε αντίθεση με τη χονδρική αγορά, στην εγχώρια λιανική αγορά ηλεκτρισμού ο ανταγωνισμός είναι ισχυρός, καθώς οι πάροχοι κτιζουν χαρτοφυλάκια προσφέροντας πολλές φορές και τιμές με οριακό περιθώριο κέρδους ή και κάτω του κόστους, με αποτέλεσμα οι καταναλωτές να επωφελούνται έναντι των καταναλωτών άλλων ευρωπαϊκών χωρών όπου οι αγορές έχουν ωριμάσει εδώ και χρόνια.

Παροχή κινήτρων για προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης

Τη θεσμοθέτηση μιας νέας διυπρεσιακής μονάδας ελέγχου της αγοράς, αλλά και την παροχή κινήτρων για την υλοποίηση προγραμμάτων έρευνας και ανάπτυξης, περιλαμβάνει μεταξύ άλλων το νομοσχέδιο του υπουργείου Ανάπτυξης το οποίο ψηφίστηκε πρόσφατα στη Βουλή. Συγκεκριμένα, συστήνεται νέα διυπρεσιακή μονάδα ελέγχου της αγοράς με στόχο την πάταξη του παράνομου εμπορίου, την εποπτεία και τον έλεγχο της αγοράς στον τομέα των αγαθών και υπηρεσιών, καθώς και την προώθηση των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών από αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, είτε σε φυσικά είτε σε ηλεκτρονικά καταστήματα. Παράλληλα, δίνονται κίνητρα για επενδύσεις στον κλάδο της έρευνας και ανάπτυξης (Ε&Α), μέσω της αύξησης του συντελεστή έκπτωσης των δαπανών των επιχειρήσεων για Ε&Α από 30% σε 100%, ενώ παράλληλα αλλάζει και η διαδικασία πιστοποίησης των δαπανών που προορίζονται για Ε&Α, με την εισαγωγή μιας νέας εναλλακτικής διαδικασίας μέσω ορκωτών ελεγκτών. Παράλληλα, ορίζεται προθεσμία έξι μηνών για την έγκριση του αντικείμενου των ερευνητικών σχεδίων των επιχειρήσεων από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας.

Επιπροσθέτως, στο νομοσχέδιο δίνεται η δυνατότητα της διεξαγωγής εξ αποστάσεως και με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων των γενικών συνελεύσεων των εταιρειών, ενώ παρέχονται και διευκολύνσεις για την ίδρυση ιδιωτικών κεφαλαιουχικών επιχειρήσεων (ΙΚΕ) καθώς αυτές μπορούν να συστήνονται αποκλειστικώς ηλεκτρονικά μέσω της ηλεκτρονικής υπηρεσίας μιας στάσης (e-ΥΜΣ), με εξαίρεση τις περι-

πτώσεις που απαιτείται συμβολαιογραφικό έγγραφο.

Η ηλεκτρονική σύσταση πραγματοποιείται είτε με τη χρήση πρότυπου καταστατικού είτε με τη χρήση του πρότυπου καταστατικού με πρόσθετο περιεχόμενο όπου οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ρυθμίσουν περισσότερα ζητήματα σχετικά με τη λειτουργία της επιχείρησής τους. Επίσης, το νομοσχέδιο περιλαμβάνει και τη δημιουργία της ηλεκτρονικής πλατφόρμας Elevate Greece, για την κατάρτιση εθνικού μπρώου νεοφυών επιχειρήσεων και τη κατοχύρωση του εγχώριου οικοσυστήματος των startups.

Η κατάρτιση του συγκεκριμένου μπρώου νεοφυών επιχειρήσεων στοχεύει στην παροχή στοχευμένων κινήτρων από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα στις νεοφυείς επιχειρήσεις που εντάσσονται σε αυτό. Να σημειωθεί πως το νομοσχέδιο περιλαμβάνει ρυθμίσεις που αποσκοπούν στην άρση των διοικητικών εμποδίων με στόχο την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. Ειδικότερα, διευκολύνεται η ολοκλήρωση των έργων υποδομής υφιστάμενων βιομηχανικών περιοχών, τα οποία βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο ανάπτυξης, ενώ παράλληλα παρατείνεται έως τις 31 Δεκεμβρίου 2021 και η προθεσμία ολοκλήρωσης της τεχνικής ανασυστήσεως των ναυπηγοεπισκευαστικών δραστηριοτήτων.

Τέλος, καθίσταται υποχρεωτική η κατάθεση της υπεύθυνης δήλωσης καλής εκτέλεσης, όσον αφορά τις συνδέσεις με τα δίκτυα κοινής ωφελείας προς τους αρμόδιους φορείς: ΕΥΔΑΠ, ΕΥΑΘ, Εταιρείες Διανομής Αερίου, ΔΕΥΑ και τις κατά τόπους πυροσβεστικές υπηρεσίες, προς όφελος της δημόσιας υγείας.

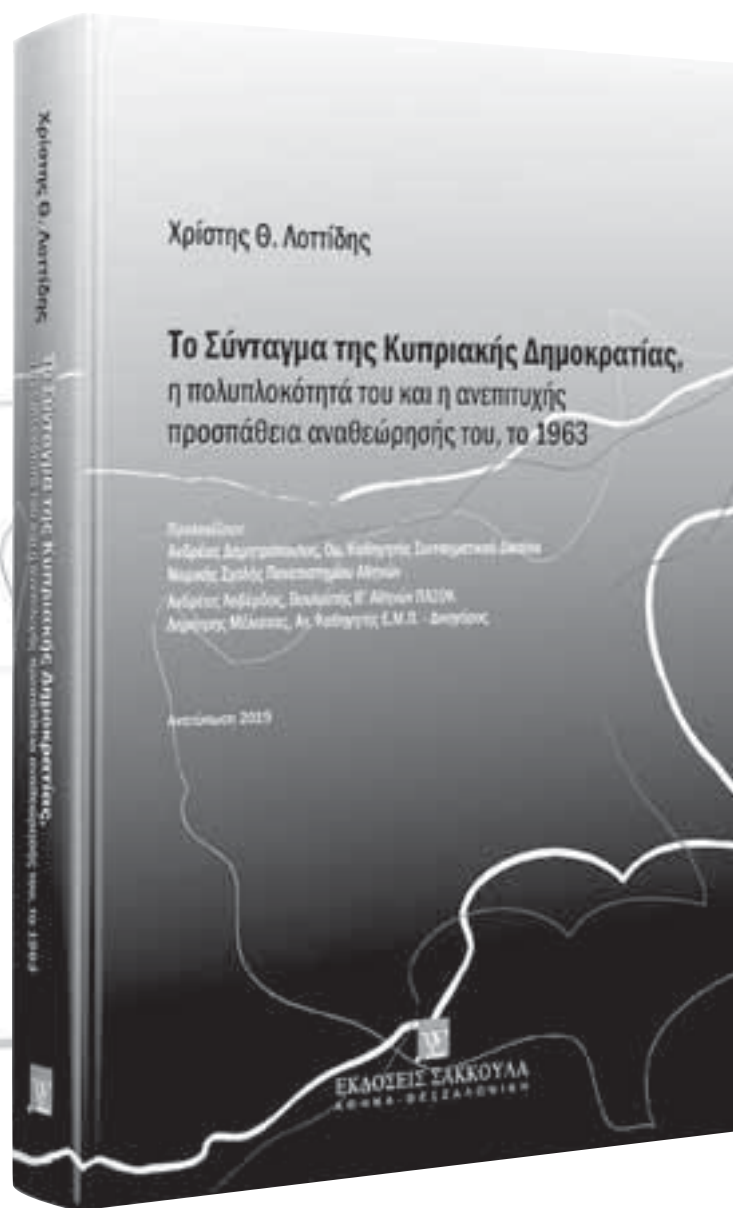
Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας

Η πολυπλοκότητά του και η ανεπιτυχής προσπάθεια αναθεώρησής του, το 1963

Μία κριτική επισκόπηση του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας

«Εν αρχή ήν το ήθος. Και το ήθος του συγγραφέα αντανάκλα στο περιεχόμενο και στον τρόπο της γραφής του βιβλίου. Ύψος σεμνό, απείρητο, κατανοητό, αλλά παράλληλα αυστηρά επιστημονικό. Πρόκειται για κείμενο που σε πείθει σε όλο το μήκος και πλάτος, ότι ο συγγραφέας με αφοσίωση και αγάπη για την πατρίδα, χωρίς οποιαδήποτε σκοπιμότητα είναι ένας ασυμβίβαστος κυνηγός της επιστημονικής αλήθειας. Η επεξεργασία των θεμάτων υπόκειται σε επιστημονική συνέπεια χωρίς εκλεκτικισμούς.»

Ανδρέας Δημητρίου, Ομ. Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ-ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα: Ιπποκράτους 23 - Τ.Κ. 106 79 - Τηλ. 210 33 87 500 - Fax 210 33 90 075 - Θεσσαλονίκη: Φιλόφων 1 - Τ.Κ. 546 26 - Τηλ. 2310 535 381 - Fax 2310 546 812
Εθνικής Αμύνης 42 - Τ.Κ. 546 21 - Τηλ. 2310 244 228, 9 - Fax 2310 244 230 - www.sakkoulas.gr - info@sakkoulas.gr

ΙΔΡΥΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

ΚΕΝΗ ΘΕΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Το Ίδρυμα Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων (ΙΔΕΠ) Διά Βίου Μάθησης ζητά να προσλάβει Λειτουργό Επικοινωνίας, με συμβόλαιο καθορισμένης διάρκειας, με ημερομηνία λήξης 31 Δεκεμβρίου 2020, με δικαίωμα ανανέωσης για την επόμενη προγραμματική περίοδο 2021-2027.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν λεπτομέρειες για τη θέση (Σχέδιο Υπηρεσίας μαζί με τη μισθοδοσία και τα απαιτούμενα προσόντα, προσάρτημα σχεδίου Υπηρεσίας, διαδικασία πρόσληψης, ηλεκτρονική αίτηση) στην ιστοσελίδα του ΙΔΕΠ, <http://www.erasmusplus.cy/thesi2020> ή στο σύνδεσμο «Συνεργαστείτε μαζί μας» που βρίσκεται στην αρχική σελίδα της ιστοσελίδας του ΙΔΕΠ.

Η καταληκτική ημερομηνία υποβολής αιτήσεων είναι η 31/08/2020.

ΚΕΝΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

Ο όμιλος SppMedia αναζητά άτομα για στελέχωση του Εμπορικού Τμήματος.

Απαραίτητα προσόντα:

- Πτυχίο διοίκησης επιχειρήσεων, μάρκετινγκ, επικοινωνίας ή συναφούς κλάδου
- Ευχάριστη και δυναμική προσωπικότητα και ομαδικό πνεύμα
- Οργανωτικές, επικοινωνιακές και διαπραγματευτικές ικανότητες
- Προσανατολισμός στην επίτευξη στόχων
- Γνώση χρήσης Η/Υ
- Εμπειρία στις πωλήσεις θα θεωρηθεί προσόν

Παρακαλώ όπως αποστέλλονται τα βιογραφικά σημειώματα στην ηλεκτρονική διεύθυνση drousiotoue@sppmedia.com (κα Ελένη Δρουσιώτου, τηλ. 22472401)

100 εκατ. ευρώ για επιδότηση 27.000 ηλεκτρικών οχημάτων

Από τις 7 Αυγούστου ξεκινάει να «τρέχει» το πρόγραμμα

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Ενεργοποιείται από τις 24 Αυγούστου η ηλεκτρονική πλατφόρμα «Κινούμαι Ηλεκτρικά», μέσω της οποίας θα διατεθούν συνολικά κονδύλια 100 εκατ. ευρώ για την επιδότηση αγοράς ηλεκτρικών οχημάτων (Ι.Χ., ταξί και εταιρικά) και ηλεκτρικών δικύκλων (σκούτερ και ποδήλατα).

Οι ενδιαφερόμενοι ωστόσο θα μπορούν να προχωρήσουν σε αγορά από την Παρασκευή 7 Αυγούστου, ημερομηνία που αναμένεται η έκδοση της προβλεπόμενης από τον νόμο κοινής υπουργικής απόφασης (ΥΠΕΝ, Οικονομικών και Μεταφορών) που θα περιγράφει τις λεπτομέρειες υλοποίησης του προγράμματος. Λίγες ημέρες νωρίτερα και συγκεκριμένα τη Δευτέρα 3 Αυγούστου, το ΥΠΕΝ θα βγάλει στον αέρα την ειδική ιστοσελίδα του προγράμματος (<http://kinoymeielektrika.yren.gr>) που θα παρέχει online πολλές χρηστικές πληροφορίες, αλλά θα υποδέχεται και ερωτήματα που θα απαντώνται άμεσα. Στη διάθεση των ενδιαφερομένων θα βρίσκεται από την ίδια ημέρα και η λειτουργία του γραφείου εννημέρωσης με πέντε

τηλεφωνικές γραμμές στο υπουργείο Ανάπτυξης.

Το χρονοδιάγραμμα έναρξης λειτουργίας της πρώτης δράσης προώθησης της ηλεκτροκίνησης μετά την ψήφιση του σχετικού νομοσχεδίου, αλλά και με την ηλεκτρονική πλατφόρμα «Κινούμαι Ηλεκτρικά», παρουσίασε χθες σε συνέντευξη Τύπου η πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΝ. Όπως εκτίμησε ο υπουργός Κωστής Χατζηδάκης, οι πόροι του προγράμματος θα επιδοτήσουν μέχρι και τη λήξη του, στις 31 Δεκεμβρίου 2021, 15.000 Ι.Χ. και ταξί και 12.500 δικύκλα (σκούτερ και ποδήλατα), συνολικά δηλαδή θα επωφεληθούν 27.000 ενδιαφερόμενοι. Ο κ. Χατζηδάκης διαβεβαίωσε επίσης ότι εάν ο προϋπολογισμός εξαντληθεί νωρίτερα, το πρόγραμμα θα ενισχυθεί με νέους πόρους από το Ταμείο Ανάκαμψης.

Η διαδικασία

Ο τρόπος υποβολής των αιτήσεων για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα είναι απλός, όπως προκύπτει από την παρουσίαση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας που έκανε στη συνέντευξη Τύπου η γενική γραμματέας Ενέργειας Αλεξάνδρα Σδούκου.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΙΝΗΤΡΩΝ					
ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ-Ι.Χ.	Λιανική τιμή προ φόρων έως 30.000€	Λιανική τιμή προ φόρων 30.000-50.000€	Απόσυρση	ΑΜΕΑ, πολύτεκνοι (επιπλέον)	Εξυπνος οικιακός φορτιστής
	20% έως €6.000	15% έως €6.000	Προαιρετική €1.000	€1.000	€500
ΕΔΧ ΤΑΞΙ	Λιανική τιμή προ φόρων έως 30.000€	Λιανική τιμή προ φόρων 30.000-50.000€	Απόσυρση	ΑΜΕΑ, πολύτεκνοι (επιπλέον)	Εξυπνος οικιακός φορτιστής
	25% έως €10.500	15% έως €8.000	Υποχρεωτική €2.500	€1.000	
ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	15% έως €5.500	15% έως €4.000	Προαιρετική €1.000		
ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΔΙΚΥΚΛΑ, ΤΡΙΚΥΚΛΑ Φυσικά και νομικά πρόσωπα	Οικολογικό bonus				
	20% έως €800		Προαιρετική €400	€500	
ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΠΟΔΗΛΑΤΑ Μόνο φυσικά πρόσωπα	40% έως €800			€500	

Για την αγορά ηλεκτρικού ποδηλάτου η επιδότηση ανέρχεται στο 40% της αξίας και μέχρι 800 ευρώ.

Η είσοδος στην πλατφόρμα θα γίνεται με τους κωδικούς του Taxisnet και τα στοιχεία του ενδιαφερομένου θα εμφανίζονται αυτόματα. Για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα θα απαιτείται η υποβολή προσφοράς του αντιπροσώπου αυτοκινήτου ή του εμπόρου ποδηλάτου ή ηλεκτρικού δικύκλου αλλά και του τιμολογίου.

Μοναδικό κριτήριο αξιολόγησης των αιτήσεων είναι η χρονική προτεραιότητα. Από τη στιγμή της υποβολής της αίτησης η εφόσον αυτή εγκριθεί, ο ενδιαφερόμενος

θα έχει περιθώριο έξι μηνών για να προχωρήσει σε αγορά. Αμέσως μετά, θα υποβάλλει αίτημα για την καταβολή της επιδότησης. Η διαδικασία προβλέπει και τη δυνατότητα τροποποίησης της αίτησης, στην περίπτωση που ο ωφελούμενος μεταξύ της αρχικής υποβολής αιτήματος και της πληρωμής αποφασίσει να αλλάξει όχημα από αυτό που είχε αρχικά δηλώσει (της ίδιας όμως κατηγορίας). Ο επιδοτούμενος είναι υποχρεωμένος να διατηρήσει στην κυριότητα του το όχημα τουλάχιστον για 3 χρόνια. Σε περίπτωση μίσθωσης, η αγορά του οχήματος θα είναι υποχρεωτική στη λήξη της μισθωτικής περιόδου.

Το πρόγραμμα δεν κάνει δεκτά μεταχειρισμένα οχήματα και οχήματα που δεν ανήκουν στις επιλέξιμες κατηγορίες ή ξεπερνούν τις 50.000 ευρώ. Φυσικά πρόσωπα έχουν δικαίωμα για μία μόνο αίτηση επιδότησης (αυτοκίνητο

ή δικύκλο). Η αγορά ηλεκτρικού οχήματος για τα φυσικά πρόσωπα επιδοτείται σε ποσοστό 15% και 20% αντίστοιχα, για αξία άνω των 30.000 ευρώ και μέχρι 30.000 ευρώ, και με πιαφόν τις 6.000 ευρώ. Επιπλέον επιδότηση 1.000 ευρώ δικαιούνται στην περίπτωση απόσυρσης παλιού οχήματος και 500 ευρώ για την εγκατάσταση φορτιστή. Η αγορά δικύκλου επιδοτείται στο 20% της αξίας με ανώτατο όριο τα 800 ευρώ και όφελος επιπλέον 400 ευρώ στην περίπτωση απόσυρσης παλιού δικύκλου. Για την αγορά ηλεκτρικού ποδηλάτου η επιδότηση ανέρχεται στο 40% της αξίας και μέχρι 800 ευρώ. Οι ιδιοκτήτες ταξί για την απόκτηση αμιγούς ηλεκτρικού οχήματος (BEV) επιδοτούνται με ποσό ίσο με το 25% της λιανικής προ φόρων τιμής και ανώτατο όριο ενίσχυσης τις 10.500 ευρώ. Για υβριδικό όχημα το οικολογικό μπόνους πε-

ριορίζεται στο 15% της αξίας με ανώτατο όριο τις 8.000 ευρώ. Και στις δύο περιπτώσεις η απόσυρση είναι υποχρεωτική με επιπλέον μπόνους 2.500 ευρώ.

Για τις εταιρείες, το ανώτατο ποσό επιδότησης ανέρχεται έως και 5.500 ευρώ και μπορούν να αποκτήσουν ή να μισθώσουν έως τρία οχήματα. Αν οι εταιρείες είναι σε νησιό, ο αριθμός αυξάνεται στα έξι οχήματα. Για τις εταιρείες προβλέπεται επίσης προαιρετική αντικατάσταση του παλαιού οχήματος με μπόνους 1.000 ευρώ.

Το αρμόδιο επιτελείο του ΥΠΕΝ αναμένει μεγάλη ανταπόκριση στο πρόγραμμα, εκτίμηση που προκύπτει από την κινητικότητα της αγοράς. Όπως είπε χαρακτηριστικά ο κ. Χατζηδάκης, η εικόνα που μεταφέρεται από την αγορά του ποδηλάτου είναι ότι ήδη υπάρχουν αναμονές παραγγελιών για τέσσερις μήνες.

Αυξήθηκε κατά 8% η ισχύς των αιολικών πάρκων το α' εξάμηνο

Εκατόν δέκα νέες ανεμογεννήτριες συνολικής αποδιδόμενης ισχύος 287,3 MW συνδέθηκαν στο δίκτυο το πρώτο εξάμηνο του 2020, αριθμός που μεταφράζεται σε αύξηση 8% σε σχέση με το τέλος του 2019, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία για την αιολική ενέργεια στην Ελλάδα της ΕΛΑΤΑΕΝ (Ελληνική Επισημιακή Ένωση Αιολικής Ενέργειας).

Η Στερεά Ελλάδα φιλοξενεί αιολικές εγκαταστάσεις δυναμικότητας 1.484,9 MW.

Στο δίκτυο προστέθηκαν 110 νέες ανεμογεννήτριες, συνολικής αποδιδόμενης ισχύος 287,3 MW.

as). Στο τέλος του Ιουνίου 2020, το σύνολο των αιολικών πάρκων που βρισκόταν σε εμπορική ή δοκιμαστική λειτουργία ήταν 3.883,9 MW. Η συνολική αυτή αποδιδόμενη ισχύς κατανέμεται ως εξής:

- Στα μη διασυνδεδεμένα νησιά: 299,7 MW.
- Στο διασυνδεδεμένο σύστημα: 3.584,2 MW (μαζί με τα διασυνδεδεμένα νησιά).

Σε επίπεδο περιφερειών, η Στερεά Ελλάδα παραμένει στην κορυφή των αιολικών εγκαταστάσεων αφού φιλοξενεί 1.484,9 MW (38%) και ακολουθεί η Πελοπόννησος με

619,2 MW (16%) και η Ανατολική Μακεδονία - Θράκη όπου βρίσκεται 481,2 MW (12%).

Όσον αφορά τους επιχειρηματικούς ομίλους, στην πρώτη πεντάδα κατατάσσονται η ΤΕΡΝΑ Ενεργειακή με 585,9 MW (15,1%), ο «Ελλάκτωρ» με 482,3 MW (12,4%), η ENEL Green Power με 353,7 MW (9,1%), η EREN με 282,9 MW (7,3%) και η Iberdrola ROKAS με 270,9 MW (7%).

Από πλευράς κατασκευαστών, η Vestas έχει προμνησθεί το 46,3% της συνολικής αποδιδόμενης αιολικής ισχύος στην Ελλάδα. Ακολουθούν η Enercon με 27,1%, η Siemens Gamesa με 16,3%, η Nordex με 5,5% και η GE Renewable Energy με 3,5%. Ειδικά για το πρώτο εξάμηνο του 2020 τις νέες ανεμογεννήτριες προμήθευσαν η Vestas κατά 49,2% (141,6 MW), η Enercon κατά 41,8% (120,2 MW) και η Nordex κατά 8,9% (25,6 MW).

Αντιζοότητες

«Η αύξηση των αιολικών επενδύσεων κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020 αποτελεί μια σημαντική επιτυχία που οφείλεται στις προσπάθειες των επιχειρήσεων και των στελεχών τους που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Αυτό, διότι έχουν κατωρθώσει, έπειτα από προσπάθειες πολλών ετών σε ένα εξαιρετικά ευμετάβλητο και περίπλοκο ρυθμιστικό περιβάλλον, να αναπτύξουν και να αδειοδοτήσουν μια κρίσιμη μάζα έργων που τώρα υλοποιούνται», δήλωσε ο πρόεδρος της ΕΛΑΤΑΕΝ Παναγιώτης Λαδακάκος με αφορμή τη στατιστική του κλάδου.

Στις αντιζοότητες αυτές, συμπλήρωσε, θα πρέπει να προστεθούν τα αυστηρά περιοριστικά μέτρα κατά της πανδημίας COVID-19 κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020, που επιβράδυναν τον ρυθμό εγκατάστασης των αιολικών πάρκων και δημιουργήσαν παραδικά προβλήματα στη μεταφορά του εξοπλισμού και στη μετακίνηση των εργαζομένων ανά τη χώρα.

ΧΡΥΣΑ ΛΙΑΓΓΟΥ

Απαισιόδοξοι οι έμποροι για τον τζίρο των εκπτώσεων

Αυσιόδοξοι είναι οι προβλέψεις για τον τζίρο που θα καταγράψει το λιανεμπόριο κατά τις θερινές εκπτώσεις στην αγορά της Αττικής, όπου πραγματοποιείται πάνω από το 50% των εμπορικών συναλλαγών, με την αγοραστική κίνηση να παραμένει υποτονική. Ο πρόεδρος του Περιφερειακού Επιμελητηριακού Συμβουλίου Αττικής και του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Πειραιώς, Βασίλης Κορκίδης, εξέφρασε μεταξύ άλλων την εκτίμηση ότι ο τζίρος θα σημειώσει σημαντική μείωση (πάνω από 17%) σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019, καθώς το 65% των εμπορικών καταστημάτων στην Αττική δηλώνει πως έχει πληγεί από την κρίση της πανδημίας τοποθετώντας τις απώλειες τζίρου στο 54%. Ο ίδιος ανέφερε ότι η εκτίμηση για τις φετινές εκπτώσεις βασίζεται στους δείκτες οικονομικού κλίματος (87,6) και καταναλωτικής εμπιστοσύνης (-1,2) που δείχνουν πως ο τζίρος των θερινών εκπτώσεων θα διαμορφωθεί σε επίπεδα μνημονιακής περιόδου και πολύ χαμηλότερα από τα 6 δισ. ευρώ. Μάλιστα, ανέφερε ότι ο στόχος για φέτος είναι να περιοριστεί το σοκ της μείωσης του τζίρου στο -12% και των απωλειών κερδών στο -39%.

Την ίδια στιγμή τεράστιες απώλειες στον τζίρο τους σημείωσαν οι ελληνικές επιχειρήσεις τον φετινό Μάιο, με τον κλάδο της εστίασης και των υπηρεσιών παροχής καταλύματος να σημειώνει τη μεγαλύτερη πτώση. Έτσι, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων της οικονομίας ανήλθε σε 15,7 δισ. ευρώ τον φετινό Μάιο από 21,5 δισ. ευρώ την ίδια περίοδο πέρυσι, σημειώνοντας απώλειες της τάξεως του 27,1%.

Δραματική μείωση στον κύκλο εργασιών κατά 88,7% την περίοδο αυτή παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα «Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης», ενώ μικρότερη μείωση κατέγραψαν οι επιχει-

Το 65% των εμπορικών καταστημάτων στην Αττική δηλώνει πως έχει πληγεί από την κρίση της πανδημίας.

Αναμένουν μείωση έως και 17% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο.

ρήσεις του τομέα «Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες» (1,2%). Σε πιο δεινή θέση βρέθηκαν οι επιχειρήσεις που τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας με τον κύκλο εργασιών τους να αγγίζει τα 709,4 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας μείωση 55,8% σε σχέση με τον Μάιο 2019 που είχε ανέλθει σε 1,6 δισ. ευρώ. Μεγάλη συρρίκνωση στα έσοδά τους, που αγγίζει και

το 97,2%, τον Μάιο του 2020 σε σύγκριση με τον περυσινό μήνα κατέγραψαν οι επιχειρήσεις του κλάδου των καταλυμάτων, ενώ τη μικρότερη μείωση στον κύκλο εργασιών τους κατέγραψαν οι επιχειρήσεις του λιανεμπορίου, με εξαίρεση το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών (14,9%). Αντίθετα φαίνεται να «διασώθηκαν» από την πανδημική κρίση οι επιχειρήσεις του κλάδου «Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών, τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις», που παρά τις απώλειες του Απριλίου (95,7%) ανέκαμψαν τον Μάιο του 2020, καταγράφοντας αύξηση 24,9% σε σχέση με τον Μάιο του 2019. Επίσης, κατά 18,4% αυξήθηκε ο τζίρος του κλάδου «Δραστηριό-

τητες κοινωνικές μέριμνες χωρίς παροχή καταλύματος».

Το πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, ο κύκλος εργασιών του συνόλου των επιχειρήσεων και των δραστηριοτήτων της οικονομίας ανήλθε σε 65 δισ. ευρώ, σημειώνοντας μείωση 2,9% σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του 2019, που είχε ανέλθει σε 66,9 δισ. ευρώ.

Τη μεγαλύτερη μείωση μεταξύ του πρώτου τριμήνου 2020 και του αντίστοιχου τριμήνου 2019 παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα «Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία» (14,9%), ενώ τη μικρότερη μείωση στον κύκλο εργασιών παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα «Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση» (0,5%).

Οι επενδυτές επιβραβεύουν όσες εταιρείες προσλαμβάνουν

Οι μετοχές τους σημείωσαν απόδοση 18% υψηλότερη από τον μέσο όρο του κλάδου

Η **πανδημία** του κορωνοϊού έφερε στην επιφάνεια τις προτεραιότητες των επιχειρήσεων και τις επιδόσεις τους σε ζητήματα κοινωνικής ευαισθησίας και προστασίας του περιβάλλοντος.

Παράλληλα, όμως, απέδειξε ότι, εν τω μέσω μιας κρίσης που πλήττει τους πάντες, οι αγορές ανταμείβουν όσες εισηγμένες επιχειρήσεις αντιμετώπισαν με κατανόηση το προσωπικό τους. Τουλάχιστον αυτό συνέβη στη Βρετανία, σύμφωνα με τα πορίσματα έρευνας που διεξήγαγε η εταιρεία διαχείρισης κεφαλαίων Schroders μεταξύ 10.000 εταιρειών, αφού συγκέντρωσε στοιχεία μέσα από τις ανακοινώσεις τους, τα δημοσιεύματα του Τύπου, τα ενημερωτικά δελτία τους στην επιτροπή κεφαλαιαγοράς και πολλές άλλες πηγές.

Έρευνα

Η εικόνα αναδύεται ανάγλυφη από την εν λόγω έρευνα και φέρει άλλες επιχειρήσεις να απολύουν υπαλλήλους, άλλες να διασφαλίζουν τις θέσεις εργασίας, ορισμένες να παρέχουν πρόσθετα οφέλη στο προσωπικό τους, όπως, για παράδειγμα, την κάλυψη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, και άλλες να αναδιανθρώνουν τις δραστηριότητές τους

προκειμένου να συνταχθούν με την προσπάθεια στήριξης της οικονομίας και των νοικοκυριών.

Όπως σχολιάζει στο Bloomberg ο Αντι Χάουαρντ, υπάλληλος της εταιρείας, ο οποίος πήρε την πρωτοβουλία για τη σχετική έρευνα, «ήταν μια ζωντανή δοκιμασία των αντανακλαστικών κάθε εταιρείας, καθώς δεν υπήρχε χρόνος για να χαράξουν στρατηγικό σχέδιο περί του τι έπρεπε να κάνουν».

Εκείνο, όμως, που εκπλήσσει όταν συγκεντρωθούν και μελετηθούν δεδομένα και πληροφορίες είναι πως όσες επιχειρήσεις προσέλαβαν προσωπικό αντί να απολύσουν είδαν μέσα στο πρώτο εξάμηνο τις μετοχές τους να σημειώνουν απόδοση 18% μεγαλύτερη από τις εταιρείες του κλάδου τους. Οσον αφορά τις εταιρείες που πρόσφεραν οικονομική βοήθεια στους υπαλλήλους τους, η μετοχή τους πήγε κατά 5% καλύτερα. Την ίδια στιγμή, οι μετοχές όσων εταιρειών έκλεισαν καταστήματα και απέλυσαν προσωπικό σημείωσαν απόδοση τουλάχιστον κατά 10% κατώτερη εκείνης του κλάδου τους. «Από καιρού εις καιρόν συμβαίνουν γεγονότα που φέρνουν στην επιφάνεια ποιο είναι αυτό για το οποίο ενδιαφέρονται οι άνθρωποι», σχολιάζει ο Χάουαρντ, ο οποίος υπογραμμίζει πως φαινομενικά θα ήταν λογικό από την πρώτη κιόλας ημέρα μια επιχείρηση να κλείσει όλα τα καταστήματα, να απολύσει το σύνολο του προσωπικού και να μην πληρώσει κανένα λογαριασμό. Όπως τονίζει, όμως, επικαλούμενος την έρευνα που επιτόνησε ο ίδιος, «προκύπτει τελικά πως αυτό θα ήταν λάθος κίνηση».

Ο Χάουαρντ επισημαίνει μάλιστα πως είδε τέτοιου είδους συμπεριφορές μέσα στην ίδια την εταιρεία όπου

Σε έρευνα που διεξήγαγε η βρετανική εταιρεία διαχείρισης κεφαλαίων Schroders μεταξύ 10.000 επιχειρήσεων, όσες έκλεισαν καταστήματα και απέλυσαν προσωπικό σημείωσαν απόδοση τουλάχιστον κατά 10% κατώτερη εκείνης του κλάδου τους.

Οι αγορές ανταμείβουν όσες εισηγμένες επιχειρήσεις αντιμετώπισαν με κατανόηση το προσωπικό τους μέσα στην πανδημία.

ποιι», σχολιάζει ο Χάουαρντ, ο οποίος υπογραμμίζει πως φαινομενικά θα ήταν λογικό από την πρώτη κιόλας ημέρα μια επιχείρηση να κλείσει όλα τα καταστήματα, να απολύσει το σύνολο του προσωπικού και να μην πληρώσει κανένα λογαριασμό. Όπως τονίζει, όμως, επικαλούμενος την έρευνα που επιτόνησε ο ίδιος, «προκύπτει τελικά πως αυτό θα ήταν λάθος κίνηση».

Ο Χάουαρντ επισημαίνει μάλιστα πως είδε τέτοιου είδους συμπεριφορές μέσα στην ίδια την εταιρεία όπου

εργάζεται. Ορισμένοι από τους διαχειριστές κεφαλαίων της Schroders ενοχλήθηκαν από τις προσπάθειες μιας εταιρείας να προστατεύσει το προσωπικό της εν μέσω πανδημίας και πούλησαν όσες μετοχές της εταιρείας διέθεταν.

Ιστορικό

Ο Χάουαρντ έχει ένα ενδιαφέρον επαγγελματικό ιστορικό που, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει και μια περίοδο συνεργασίας σε μια μη κυβερνητική οργάνωση κατά της διαφθοράς. Προσχώρησε στην επενδυτική Schroders πριν από τέσσερα χρόνια με την ιδιότητα του επικεφαλής βιώσιμων ερευνών και τον Ιούνιο προήχθη σε επικεφαλής της διεθνούς μονάδας βιώσιμων επενδύσεων. Η αναβάθμισή του στην ιεραρχία της εταιρείας, που διαχειρίζεται κεφάλαια ύψους 599 δισ. δολαρίων, συνέπεσε με τη στροφή της Schroders στις λεγόμενες βιώσιμες

ή κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις: όσες επενδύσεις λαμβάνουν υπόψη θέματα σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή, κοινωνικά ζητήματα και ζητήματα εταιρικής διακυβέρνησης.

Πρόκειται για ένα κλιμάκιο του κόσμου των επενδύσεων που ήδη έχει αναπτυχθεί σε μια αγορά αξίας 30 τρισεκατομμυρίων δολαρίων. Θεωρητικά αυτή η κατηγορία επενδύσεων εξετάζει θέματα που αφορούν από τη δημόσια υγεία μέχρι τα ζητήματα φύλου. Στην πραγματικότητα, όμως, τα τελευταία χρόνια διοχετεύονται τα μεγάλα κεφάλαια σε ό,τι αφορά ζητήματα κλιματικής αλλαγής, καθώς οι διαχειριστές κεφαλαίων και οι τράπεζες ενσωματώνουν στους υπολογισμούς τους την ανάλυση της κλιματικής αλλαγής και της ανόδου της θερμοκρασίας του πλανήτη. Μεσολάβησε η πανδημία και τα πράγματα πήραν νέα τροπή, ενώ ακολούθησε το ζήτημα

του ρατσισμού από την 25η Μαΐου και μετά, με τη δολοφονία του Τζορτζ Φλόιντ. Έτσι, ξαφνικά απέκτησαν προτεραιότητα τόσο στις ΗΠΑ όσο και στον υπόλοιπο κόσμο θέματα όπως η ανισότητα, τα δικαιώματα των εργαζομένων και η κάλυψη του κόστους για την ασφάλιση υγείας.

Η αναβάθμιση αυτή των κοινωνικών ζητημάτων στις προτεραιότητες των επενδυτικών έφερε στην επιφάνεια ένα άλλο γνώριμο ζήτημα: την απουσία μεθόδων για τη μέτρηση της επίδοσης που έχει κάθε εταιρεία στα συγκεκριμένα θέματα. Εν ολίγοις, οι εταιρείες συχνά ανταλλάσσουν πληροφορίες για τα έσοδά τους, τις ταμειακές ροές τους, τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις τους. Δεν υποχρεούνται, όμως, να δημοσιοποιήσουν την πρόοδο που σημειώνουν σε ζητήματα υπεύθυνων επενδύσεων και έτσι τα σχετικά στοιχεία συχνά παραμένουν στο σκοτάδι.

Μακροβιότερος από όσο είχε αρχικά εκτιμηθεί ο αντίκτυπος της πανδημίας

Ο **τουρισμός** αρχίζει να ανακάμπτει, αλλά τα ταξίδια παραμένουν σε επίπεδα κάτω από τα συνήθη και οι θέσεις εργασίας σπανίζουν. Ορισμένα τμήματα της ευρωπαϊκής οικονομίας που είχαν δεχθεί καίριο πλήγμα από την πανδημία εμφανίζουν σημάδια ανάκαμψης. Την ίδια στιγμή, όμως, άλλοι τομείς της οικονομικής δραστηριότητας, που είχαν αρχίσει να ανακάμπτουν νωρίτερα, τώρα υποχωρούν. Όπως προκύπτει από σχετική έρευνα των Financial Times, που συγκέντρωσαν τα στοιχεία από διαφορετικούς φορείς και εταιρείες δεδομένων, ο οικονομικός αντίκτυπος της πανδημίας θα είναι μακροβιότερος από όσο είχε αρχικά εκτιμηθεί. Οι Ευρωπαίοι καταναλωτές έχουν αναλάβει να στηρίξουν την ανάκαμψη της οικονομίας και ορισμένοι τομείς επιστρέφουν στην κανονικότητα. Οι βιομηχανίες των ταξιδιών και του τουρισμού εμφανίζουν σημάδια ανάκαμψης ήδη από τον Ιούλιο, καθώς έχουν ανακληθεί οι περιορισμοί στις περισσότερες χώρες. Η οικονομική δραστηριότητα στον κλάδο παραμένει, πάντως,

Ποιοι κλάδοι εμφανίζουν σημάδια ανάκαμψης και ποιοι δέχθηκαν το ισχυρότερο πλήγμα.

χαμηλά σε σύγκριση με τα προ κορωνοϊού επίπεδα, με αποτέλεσμα να πλήττονται χώρες εξαρτημένες από τον τουρισμό, όπως η Ελλάδα, η Ισπανία, η Ιταλία και η Πορτογαλία. Σύμφωνα με την εταιρεία δεδομένων αεροπορίας FlightAware, τα αεροπορικά ταξίδια αυξήθηκαν σημαντικά στις αρχές Ιουλίου, όταν χαλάρωσαν οι περιορισμοί.

Πτήσεις

Στην Ευρώπη, ωστόσο, ο αριθμός των πτήσεων παραμένει σε επίπεδα σαφώς χαμηλότερα από τα προ κορωνοϊού και τα ταξίδια έχουν ανακάμψει λιγότερο σε σύγκριση με την Ασία και τη Βόρεια Αμερική. Η συμβουλευτική STR αναφέρει επίσης ότι

Σύμφωνα με στοιχεία της εταιρείας Open Table, οι κρατήσεις σε εστιατόρια έχουν επιστρέψει στα προ της κρίσης επίπεδα σε Γερμανία και Ιρλανδία.

αυξάνεται η πληρότητα στα ευρωπαϊκά ξενοδοχεία, ενώ παράλληλα αυξάνονται οι τουρίστες από τρίτες χώρες που επισκέπτονται ευρωπαϊκές

χώρες. Παράλληλα, ορισμένα στοιχεία σχετικά με τον τομέα της ψυχαγωγίας καταδεικνύουν επιστροφή στην κανονικότητα. Σύμφωνα με

στοιχεία της εταιρείας Open Table, οι κρατήσεις σε εστιατόρια έχουν επιστρέψει στα προ κρίσης επίπεδα σε Γερμανία και Ιρλανδία.

Δεν υπάρχουν σχετικά στοιχεία για τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όμως τα δεδομένα από τις συναλλαγές των γαλλικών τραπεζών φέρουν τις δαπάνες σε εστιατόρια και μπαρ να έχουν επιστρέψει στα περυσινά επίπεδα από τα τέλη Ιουνίου. Επίσης, έχουν επανέλθει σε κανονικά επίπεδα οι μετακινήσεις προς χώρους ψυχαγωγίας σε Δανία και Γερμανία, ενώ στη Γαλλία, στην Ιταλία και στην Ισπανία αυξάνονται διαρκώς μέσα στον Ιούλιο. Οι κινηματογράφοι ήταν από τους τομείς που άργησαν πολύ να ανοίξουν και παρουσιάζουν ακόμη πολύ υποτονική δραστηριότητα, αλλά σε ορισμένες χώρες αρχίζουν να αυξάνονται τα έσοδα από τις ταινίες πρώτης προβολής.

Βιομηχανία

Οσον αφορά τη βιομηχανική παραγωγή και το εμπόριο, είναι οι τομείς που μένουν πίσω σε σύγκριση

με άλλους κλάδους της οικονομίας. Αιτία είναι τα χαμηλά επίπεδα στα οποία παραμένει η ζήτηση εξαιτίας της αβεβαιότητας, αλλά και επειδή ορισμένες περιοχές έχουν και πάλι αναστείλει την οικονομική δραστηριότητα ή δεν έχουν επιστρέψει ποτέ σε αυτή. Οι χιλιόμετρικές αποστάσεις που καλύπτουν τα γερμανικά φορτηγά είναι ένα ακόμη μέγεθος που θεωρούν οι οικονομολόγοι ενδεικτικό των επιπέδων βιομηχανικής παραγωγής στη σημαντικότερη βιομηχανική δύναμη της Ευρώπης. Σύμφωνα με τη γερμανική στατιστική υπηρεσία, αυτές σταθεροποιήθηκαν στις αρχές Ιουλίου σε επίπεδα κάτω από τα φυσιολογικά.

Την ίδια στιγμή, πάντως, ο όγκος των μεταφορών φορτίου αυξάνεται ιδιαίτερα όσον αφορά τις μεταφορές προς τη Βόρεια Ευρώπη. Και αυτό αποτελεί ενθαρρυντική ένδειξη για το εμπόριο. Στον τομέα της απασχόλησης, τέλος, δεν μειώνονται πλέον οι ευκαιρίες για απασχόληση, αλλά δεν υπάρχουν και σαφείς ενδείξεις βελτίωσης στις ευρωπαϊκές αγορές εργασίας.

Σε νέα κρίση χρέους διολισθαίνει η Λατινική Αμερική

Η **Λατινική Αμερική** βρίσκεται στο επίκεντρο της πανδημίας και εμφανίζει έναν από τους υψηλότερους αριθμούς κρουσμάτων και ένα από τα υψηλότερα ποσοστά θανάτων στον κόσμο. Οι οικονομολόγοι προειδοποιούν πως η περιοχή αντιμετωπίζει ακόμη έναν κίνδυνο: οι εύθραυστες οικονομίες της κινδυνεύουν να διολισθήσουν σε νέα κρίση χρέους, ακόμη χειρότερη και από εκείνη της δεκαετίας του 1980.

Όπως σχολιάζει σχετικά δημοσίευμα των Financial Times, η Λατινική Αμερική αντιμετωπίζει έναν δυσοίων συνδυασμό προβλημάτων πριν από την πανδημία: αναμικτή ανάπτυξη, ανεπαρκή συστήματα υγείας, χαμηλά επίπεδα φορολογικών εσόδων, υψηλό δανεισμό και υπερβολικά μεγάλη εξάρτηση από τις εξαγωγές εμπορευμάτων και πρώτων υλών. Τώρα η κράτη της περιοχής έχουν αναγκαστεί να αναστείλουν την οικονομική δραστηρι-

Οι χώρες της περιοχής έχουν αναστείλει την οικονομική δραστηριότητα, ενώ είναι εξαιρετικά δαπανηρά τα πακέτα στήριξης.

ότητα για πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από άλλες χώρες, ενώ παράλληλα είναι εξαιρετικά δαπανηρά τα προγράμματα στήριξης της οικονομίας. Το αποτέλεσμα είναι μια ραγδαία επιδείνωση στη δημοσιονομική εικόνα αυτών των χωρών. Σύμφωνα με το Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Ινστιτούτο, Χιλή, Βραζιλία και Μεξικό ήταν ανάμεσα στις πέντε αναδυόμενες οικονομίες που σημείωσαν φέτος τη μεγαλύτερη αύξηση στο ύψος του χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ τους. Το χρέος της Χιλής

αυξήθηκε το πρώτο τρίμηνο κατά 30% φέτος σε ετήσια βάση. Σύμφωνα με την Capital Economics, το χρέος της Βραζιλίας μπορεί να εκτιναχθεί κοντά στο 100% φέτος από το 76% στο οποίο βρισκόταν πέρυσι. Ηδη η Αργεντινή και ο Ισημερινός έχουν κηρύξει στάση πληρωμών επί του χρέους τους σε ξένο νόμισμα και διαπραγματεύονται την αναδιάρθρωσή του.

Όπως τόνισε στους FT ο Ανχελ Γκουρία, γενικός γραμματέας του ΟΟΣΑ, «η Λατινική Αμερική παρουςίαζε ήδη υψηλό χρέος πριν από την κρίση» και, μετά την «άγρια επίθεση» που δέχθηκε από τον κορωνοϊό, θα χρειαστεί πολύ «μεγαλύτερος πόρος και ελάφρυνση του χρέους της». Οι επενδυτές ανησυχούν για τον αυξανόμενο δανεισμό στον οποίο έχουν προχωρήσει οι κυβερνήσεις της περιοχής. Όπως σχολιάζει ο Κλάουντιο Ιριγκόγεν, αναλυτής θεμάτων Λατινικής Αμε-

ρικής στην Bank of America, το χρέος «είναι σαφώς ο ελέφαντας στο δωμάτιο». Οι παθογένειες της Λατινικής Αμερικής είναι πολύ χειρότερες από άλλες περιοχές. Το σύστημα υγείας είναι σαφώς υπανάπτυκτο και στην περίπτωση της πανδημίας η κατάστασή του υπαγόρευσε πολύ πιο αυστηρούς περιορισμούς και πολύ πιο παρατεταμένη αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας. Ταυτόχρονα, όμως, υπάρχουν πάρα πολύ υψηλά επίπεδα «μαύρης» εργασίας που σημαίνει ότι μια παρατεταμένη αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας εγκυμονεί τον κίνδυνο εκτεταμένων κοινωνικών ταραχών που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε хаοτικές καταστάσεις.

Οι χώρες της Λατινικής Αμερικής έχουν άλλωστε βεβαρημένο ιστορικό από κρίσεις χρέους, οι οποίες ξεκίνησαν εδώ και περισσότερο από έναν αιώνα.

Ηδη τόσο η Αργεντινή όσο και ο Ισημερινός έχουν κηρύξει στάση πληρωμών επί του χρέους τους σε ξένο νόμισμα.

Σε βαθιά ύφεση 10,1% η γερμανική οικονομία

Πρόκειται για το υψηλότερο ποσοστό από το 1970, που καταγράφονται στοιχεία

Προάγγελο δεινών για τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές οικονομίες αποτελεί η δραματική συρρίκνωση 10,1% που υπέστη η οικονομία της Γερμανίας το δεύτερο τρίμηνο του έτους, σημειώνοντας τη μεγαλύτερη πτώση του ΑΕΠ της από το 1970, οπότε άρχισαν να καταγράφονται τα σχετικά στοιχεία. Η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή οικονομία σημείωσε βαθιά ύφεση την περίοδο κατά την οποία η Γηραιά Ηπειρος αντιμετώπιζε τον οικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας και των κατασταλτικών μέτρων που ελήφθησαν για την ανάσχεσή της.

Κίνδυνος

Η εξέλιξη σκιαγραφεί το μέγεθος του κινδύνου και των δεινών που αντιμετωπίζει η Ευρώπη μετά την αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας στην οποία αναγκάστηκαν να καταφύγουν οι περισσότερες ευρωπαϊκές οικονομίες για να ανακόψουν τη μετάδοση του κορωνοϊού. Αναμένεται, έτσι, να ανακοινώσουν πολύ βαθύτερη ύφεση σήμερα οι υπόλοιπες οικονομίες της Ευρώζωνς, συμπεριλαμβανομένων και των τριών μεγάλων οικονομιών Γαλλίας, Ιταλίας και Ισπανίας, με τις δύο τελευταίες να έχουν δεχθεί ίσως το ισχυρότερο πλήγμα της πανδημίας.

Οι επιμέρους δείκτες της γερμανικής οικονομίας κατατείνουν σε

μία ανάκαμψη που έχει ήδη δρομολογηθεί.

Είναι, ωστόσο, σαφές πως απέχει πολύ από την επιστροφή της στα προ της πανδημίας επίπεδα, ενώ οικονομολόγοι και αναλυτές εκτιμούν πως δεν πρόκειται να ανακάμψει πλήρως πριν από το 2022, στην καλύτερη περίπτωση. Σύμφωνα δε με στοιχεία του γερμανικού οικονομικού ινστιτούτου Ifd, ενώ η οικονομία έχει επανέλθει σε λειτουργία τον Ιούλιο, 42% των γερμανικών επιχειρήσεων εξακολουθούσαν να κάνουν χρήση των επιδοτήσεων που προσέφερε το κράτος για την κάλυψη μέρους των μισθών των υπαλλήλων τους. Το αντίστοιχο ποσοστό τον Ιούνιο ήταν 46% και τον Μάιο 53%.

Δεν έχει, πάντως, εκλείψει ο κίνδυνος να καθούν κι άλλες θέσεις εργασίας, ενώ εντείνεται η ανησυχία για το ενδεχόμενο ενός δεύτερου κύματος της COVID-19, που θα ανακόψει την ανάκαμψη και θα επιβραδύνει την επιστροφή στα προ της πανδημίας επίπεδα.

Απολύσεις

Στη διάρκεια του πρώτου κύματος της πανδημίας έκλεισαν επιχειρήσεις σε όλη την Ευρώπη και όσες παρέμειναν σε λειτουργία είδαν τις πωλήσεις τους να καταρρέουν. Πολλές αναγκάστηκαν να

Η Lufthansa, παρά την οικονομική στήριξη του κράτους, προχωρεί σε περικοπή χιλιάδων θέσεων εργασίας, η αυτοκινητοβιομηχανία Daimler μειώνει τις ώρες εργασίας του προσωπικού της για τους επόμενους 12 μήνες και η Volkswagen ανακοίνωσε χθες διακοπή στη χορήγηση μερισμάτων.

Η αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας λόγω του ιού έπληξε την ατμομηχανή της Ευρώπης το β' τρίμηνο.

προχωρήσουν σε μαζικές απολύσεις για να αντιμετωπίσουν μια παρατεταμένη περίοδο αναμικτής ζήτησης στον κλάδο τους.

Ανάμεσά τους, ο γερμανικός αερομεταφορέας Lufthansa που, παρά την οικονομική στήριξη του κράτους, προχωρεί σε χιλιάδες απολύσεις, όπως και η αυτοκινητοβιομηχανία Daimler που μειώνει τις ώρες εργασίας του προσωπικού της για τους επόμενους 12 μήνες. Γενικότερα, οι αεροπορικές εταιρείες όπως και οι ταξιδιωτικές

εταιρείες δέχθηκαν καίριο πλήγμα, με την Airbus να ανακοινώνει χθες μείωση της παραγωγής της. Η εμβληματική γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία Volkswagen ανακοίνωσε διακοπή στη χορήγηση μερισμάτων μετά τις ζημιές που κατέγραψε το δεύτερο τρίμηνο. Εξάλλου οι καταναλωτικές δαπάνες στη Γερμανία, οι γερμανικές εξαγωγές αλλά και οι επενδύσεις σημείωσαν πτώση. Η κυβέρνηση προώθησε βέβαια ένα πακέτο στήριξης πολλών δισεκατομμυρίων ευρώ, που προέβλεπε τη χορήγηση πιστώσεων έκτακτης ανάγκης, εγγυήσεις του κράτους σε δάνεια και φοροαπαλλαγές.

Και όπως τονίζουν οικονομικοί αναλυτές, ο ρυθμός με τον οποίο θα ανακάμψει η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή οικονομία θα εξαρτηθεί εν μέρει από το πόσο αποτελεσματικό θα αποδειχθεί το πακέτο μέτρων ύψους 130 δισ. ευρώ που ενέκρινε η κυβέρνηση τον Ιούνιο, όπως και από το πόσο γρήγορα θα ανακάμ-

ψουν οι γερμανικές εξαγωγές. Δεδομένου όμως ότι μια ανάκαμψη των γερμανικών εξαγωγών προϋποθέτει ανάκαμψη της ζήτησης από τις άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες, τα προγνωστικά δεν είναι αισιόδοξα.

Αβεβαιότητα

Η κατάσταση στην Ευρώπη περιβάλλεται από μεγάλη αβεβαιότητα ακόμη και μετά τη συμφωνία που επιτεύχθηκε για το Ταμείο Ανάκαμψης και τη δημοσιονομική συμφωνία που προωθούν από κοινού το Βερολίνο με το Παρίσι. Την ίδια στιγμή, πάντως, αφήνουν περιθώρια αισιοδοξίας τα στοιχεία για την εμπιστοσύνη στην Ευρώζων, που φέρουν τον σχετικό δείκτη να ανακάμπτει τον Ιούλιο περισσότερο από τις προβλέψεις των οικονομολόγων, φτάνοντας στις 82,3 μονάδες.

Ακόμη και σε αυτό το επίπεδο, πάντως, παραμένει 20 μονάδες κάτω από τα προ της πανδημίας επί-

πεδα που σημείωνε τον Φεβρουάριο. Η ανεργία της Ευρωζώνης παραμένει, άλλωστε, στο 7,8%, καταγράφοντας το υψηλότερο επίπεδο από τις αρχές του περασμένου έτους. Και όπως τονίζουν οι οικονομικοί αναλυτές, η άνοδος της ανεργίας είναι αναμενόμενο να μεταφραστεί σε μείωση της ζήτησης που θα συμπίπτει περαιτέρω τις τιμές καταναλωτή.

Στη Γερμανία οι τιμές καταναλωτή παραμένουν στάσιμες ενώ υποχωρούν ήδη στην Ισπανία, όπως προκύπτει από τα σχετικά στοιχεία που έδωσαν χθες στη δημοσιότητα οι δύο χώρες. Δεν λείπουν, βέβαια, οι οικονομολόγοι που προεξοφλούν ανάκαμψη, όπως η Αλίν Σούλινγκ της ABN Amro, που μιλάει για «στιβαρή ανάκαμψη μέσα στο τρίμηνο». Η ίδια διαπιστώνει, πάντως, πως ορισμένα τμήματα της οικονομίας εξακολουθούν να δέχονται πλήγματα και η δραστηριότητα παραμένει κάτω από τα προ της πανδημίας επίπεδα.

Συρρικνώθηκε κατά 32,9% το ΑΕΠ των ΗΠΑ το β' τρίμηνο

Η τύχη της μεγαλύτερης οικονομίας στον κόσμο «θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την πορεία της πανδημίας». Στην ανησυχιακή αυτή προειδοποίηση προέβη ο επικεφαλής της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ Τζερόμ Πάουελ, καθώς ανακοίνωνε πως η Federal Reserve παρατείνει τα έκτακτα μέτρα που έχει επιστρατεύσει για να αντιμετωπίσει τον οικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας και υποσχεται να κάνει περισσότερα για να στηρίξει την ανάκαμψη της αμερικανικής οικονομίας.

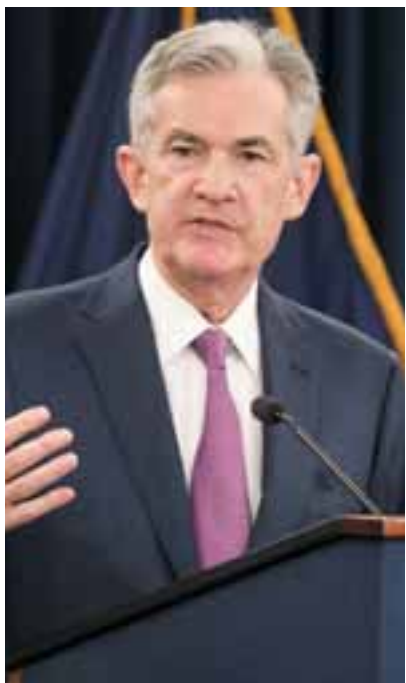
Μετά την τακτική διήμερη συνεδρίασή της, η Fed ανακοίνωσε ότι διατηρεί αμετάβλητα τα επιτόκια σε σχεδόν μηδενικά επίπεδα. Η Fed απασχόλησε, άλλωστε, ότι θα παρατείνει τις συμφωνίες ανταλλαγής νομισμάτων με πολλές κεντρικές τράπεζες ανά τον κόσμο, ώστε να διασφαλίσει πως η πανδημία δεν θα προκαλέσει προβλήματα στις χρηματαγορές και δεν θα σημειωθεί ανεπάρκεια δολαρίων. Αναφερόμενος, όμως, στις τε-

Η αμερικανική κυβέρνηση είναι αντιμέτωπη με τη βαθύτερη ύφεση από τη δεκαετία του 1930.

λευταίες εξελίξεις, ο Τζερόμ Πάουελ εξέφρασε ανησυχία για την αύξηση των κρουσμάτων κορωνοϊού στις ΗΠΑ καθώς ήδη υπάρχουν ενδείξεις ότι η αμερικανική οικονομία δέχεται νέο πλήγμα. Επιβεβαιώθηκε συγκεκριμένα τα τελευταία στοιχεία για τις δαπάνες με τη χρήση πιστωτικών κάρτας, την απασχόληση, την πληρότητα στα ξενοδοχεία της χώρας, τις κρατήσεις στα εστιατόρια αλλά και τις δημοσκοπήσεις μεταξύ καταναλωτών.

Αύξηση κρουσμάτων

«Ο ρυθμός της ανάκαμψης φαίνεται να έχει επιβραδυνθεί από

Ο επικεφαλής της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ Τζερόμ Πάουελ υποστήριξε πως η πορεία της μεγαλύτερης οικονομίας στον κόσμο θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την εξέλιξη της πανδημίας.

τον Ιούνιο, οπότε άρχισαν να αυξάνονται τα κρούσματα» τόνισε ο Τζερόμ Πάουελ προσθέτοντας πάντως, ότι «είναι πολύ νωρίς για να αποφανθεί κανείς πόσο μεγάλος θα είναι ο αντίκτυπος».

Στο μεταξύ, τα στοιχεία πουδόθηκαν χθες στη δημοσιότητα φέρουν την αμερικανική οικονομία να βυθίζεται το δεύτερο τρίμηνο στη χειρότερη ύφεση μετά τη δεκαετία του 1930. Στο χρονικό διάστημα Απριλίου - Ιουνίου, το ΑΕΠ της υπερδύναμης μειώθηκε κατά 32,9% σε ετήσια βάση, σημειώντας τη μεγαλύτερη συρρίκνωση που έχει σημειωθεί από το 1947, οπότε άρχισε η καταγραφή των σχετικών στοιχείων. Τα στοιχεία διαφέρουν ελάχιστα από την πρόβλεψη των οικονομικών αναλυτών για ύφεση 34,1%. Είχε προηγηθεί, άλλωστε, μείωση του ΑΕΠ κατά 5% το πρώτο τρίμηνο του έτους.

Κατανάλωση

Στο ίδιο χρονικό διάστημα οι καταναλωτικές δαπάνες, που αντι-

προσπεύουν περισσότερο από τα 2/3 της αμερικανικής οικονομίας, σημείωσαν πτώση 34,6%. Είχε προηγηθεί πτώση 6,9% την περίοδο Ιανουαρίου - Μαρτίου.

Ιστορική ήταν, άλλωστε, η πτώση 27% που σημείωσαν οι επενδύσεις των επιχειρήσεων, με τις δαπάνες για εξοπλισμό να καταρρέουν κατά 37,7%. Πρόκειται για το πέμπτο συναπτό τρίμηνο που καταγράφεται μείωση των επενδύσεων για εξοπλισμούς.

Σύμφωνα με το γραφείο οικονομικών αναλύσεων του αμερικανικού υπουργείου Εμπορίου, το οποίο συγκεντρώνει τα στοιχεία για το ΑΕΠ, η ραγδαία αυτή συρρίκνωση της αμερικανικής οικονομίας οφείλεται στα μέτρα αναστολής της οικονομικής δραστηριότητας που ελήφθησαν τον Μάρτιο προκειμένου να ανακοπεί η μετάδοση του κορωνοϊού.

Οι οικονομικοί αναλυτές, άλλωστε, επισημαίνουν πως αν δεν είχε επιστρατευθεί το πακέτο μέτρων συνολικής αξίας σχεδόν 3

τρισ. δολαρίων, η ύφεση θα ήταν ακόμη βαθύτερη. Τα μέτρα που ελήφθησαν έδωσαν στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να καλύπτουν μόνον ένα μέρος του μισθού των υπαλλήλων τους ώστε να μην προχωρήσουν σε απολύσεις, ενώ παράλληλα προσέφεραν σε εκατομμύρια Αμερικανούς ανέργους ένα εβδομαδιαίο βοήθημα ύψους 600 δολαρίων.

Αυτή τη στιγμή η κατάσταση είναι, όμως, ανησυχιακή, καθώς λήγουν τα βοηθήματα αύριο 1 Αυγούστου, ενώ πολλές επιχειρήσεις έχουν ήδη εξαντλήσει τα φθηνά δάνεια που τους παρέχει η κυβέρνηση χωρίς να έχουν ορθοποδήσει. Δεδομένου ότι βρίσκεται σε εξέλιξη δεύτερο κύμα της πανδημίας στις ΗΠΑ, αυξάνονται και πάλι οι απολύσεις και, σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε χθες το αμερικανικό γραφείο εργασίας, οι αιτήσεις για επιδόματα ανεργίας αυξήθηκαν την περασμένη εβδομάδα κατά 12.000, φτάνοντας στο 1,434 εκατομμύριο.

Υποχωρεί η παραγωγή οχημάτων στην Ευρώπη

Τα δεινά που προκάλεσε η πανδημία στην αυτοκινητοβιομηχανία θα μεταφραστούν σε δεινά των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, καθώς ο κλάδος έχει αποτελέσει τα τελευταία 30 χρόνια πηγή ξένων επενδύσεων, απασχόλησης και ανάπτυξης. Με τη δραματική μείωση της παραγωγής αυτοκινήτων όμως, το πλήγμα αναμένεται να είναι καίριο για χώρες όπως η Τσεχία, η Ουγγαρία και η Σλοβακία, των οποίων οι οικονομίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την παραγωγή αυτοκινήτων. Μιλώντας στο Reuters, ο Πίτερ Βίροβας, οικονομολόγος της ING, τόνισε πως «αναλογικά ο κλάδος αναμένεται να δεχθεί το μεγαλύτερο πλήγμα ως προς τη μείωση της παραγωγής στην περιοχή και εκεί η ανάκαμψη είναι πιο αργή».

Σε επιστολή τους προς τα άλλα μέλη της Ε.Ε. οι επικεφαλής των

Ισχυρό πλήγμα για Τσεχία, Πολωνία, Ουγγαρία, Σλοβακία, όπου στις αυτοκινητοβιομηχανίες εργάζονται 1,3 εκατ. άτομα.

ενώσεων αυτοκινητοβιομηχανιών Τσεχίας, Πολωνίας, Ουγγαρίας και Σλοβακίας τονίζουν πως οι τέσσερις αυτές χώρες έχουν συνολικά 1,3 εκατομμύρια εργαζομένους στην αυτοκινητοβιομηχανία και αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 1/5 της παραγωγής αυτοκινήτων της Ε.Ε. Ο κλάδος αντιπροσωπεύει ποσοστό από 4% έως 6% του ΑΕΠ της Ουγγαρίας και το 1/10 της Τσεχίας. Στη Σλοβακία, ο κλάδος αντιπροσωπεύει

το 13% του ΑΕΠ και το ήμισυ της βιομηχανικής παραγωγής.

Δεδομένης όμως της πτώσης που σημείωσε φέτος η παραγωγή οχημάτων σε παγκόσμιο επίπεδο, οι μονάδες παραγωγής στην Κεντρική Ευρώπη αναμένεται να μειώσουν την παραγωγή τους κατά 20% με 25%. Στην περίπτωση αυτή, οι χώρες της Κεντρικής Ευρώπης θα δεχθούν καίριο πλήγμα όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προεξοφλεί ύφεση 7% στην Ουγγαρία, 7,8% στην Τσεχία και 9% στη Σλοβακία. Σε ό,τι αφορά την Πολωνία, της οποίας το ΑΕΠ δεν εξαρτάται στον ίδιο βαθμό από την αυτοκινητοβιομηχανία, η Κομισιόν προβλέπει συρρίκνωση 4,6%.

Μέχρι στιγμής, βέβαια, οι μονάδες παραγωγής στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη έχουν αποφύγει τις μαζικές απολύσεις και όσες ανέ-

στειλαν προσωρινά τις συμβάσεις τους καλούν πίσω τους υπαλλήλους τους. Προκειμένου να αποφύγουν τις απολύσεις αυξάνουν τις βάρδιες και την παραγωγή, ενώ τηρούν ταυτοχρόνως τις απαιτούμενες αποστάσεις για να αποτρέψουν τη μετάδοση του κορωνοϊού.

Η μονάδα της γερμανικής Daimler στην Ουγγαρία εργάζεται με δύο βάρδιες και ετοιμάζεται να προσθέσει μία ακόμη από την επόμενη εβδομάδα. Η μονάδα της Kia Motors στη Σλοβακία, που ανήκει στην Kia Motors της Νότιας Κορέας, ετοιμάζεται επίσης να προσθέσει τρίτη βάρδια από τον Σεπτέμβριο. Σε ό,τι αφορά τις παραγγελίες τους, η μονάδα της Peugeot στη Σλοβακία δηλώνει ότι έχει αρκετές μέχρι το φθινόπωρο. Η μονάδα της Suzuki στην Ουγγαρία προβλέπει μείωση 20% στην παραγωγή της.

Η μονάδα της Suzuki στην Ουγγαρία προβλέπει μείωση παραγωγής κατά 20%.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Εκκινάει γύρος τραπεζικών εξαγορών στην Ιταλία

Της SONIA SIRLETTI / BLOOMBERG

Ο **Κάρλο Μεσίνα**, ο διευθύνων σύμβουλος της τράπεζας Intesa Sanpaolo, πρόκειται να φέρει εις πέρας τη μεγαλύτερη τραπεζική συγχώνευση των τελευταίων δέκα ετών στην Ευρώπη. Παράλληλα θα ανασχηματίσει το τοπίο στην αγορά της Ιταλίας, ενεργοποιώντας πιθανώς και τους μηχανισμούς της συσπειρώσής της συνολικά. Ξεπέρασε τις δυσκολίες σε επίπεδο ρυθμιστικού πλαισίου και έκαμψε τις αντιστάσεις της διοίκησης και των μετόχων της μικρότερης ανταγωνίστριας Unione di Banche Italia (UBI). Η συμφωνία για την εξαγορά της θα αναδείξει την Intesa στην τράπεζα με τα υψηλότερα περιουσιακά στοιχεία στην Ιταλία. Όπως διευκρίνισε ο Κάρλο Μεσίνα, η κίνησή του αυτή αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου φιλόδοξου σχεδίου, ώστε να διαδραματίσει έτι σημαντικότερο ρόλο στις τραπεζικές συμφωνίες σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Ήδη

γές. Συγκεκριμένα, ο διευθύνων σύμβουλος της UBI Βίκτορ Μασία ήταν διατεθειμένος να συνδυάσει την τράπεζά του με εκείνην της Banco BPM, αλλά οι επαφές δεν ευδοκίμησαν, όπως αποκάλυψαν οι πηγές.

Συν τοις άλλοις, μια λιγότερο αυστηρή προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας μπορεί να ευνοεί περισσότερο τις τραπεζικές συμφωνίες. Προσφάτως, η ΕΚΤ δήλωσε ότι δεν θα εμποδίσει εκείνο το είδος των συγχωνεύσεων τραπεζών οι οποίες θα μπορούσαν να συνδράμουν στον χειμαζόμενο κλάδο στη Γηραιά Ήπειρο. Επίσης, προσέθεσε πως θα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δεν θα αντιμετωπίζουν αυτόματα υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις στο πλαίσιο μιας συγχώνευσης, καθώς και πως σε μια τέτοια περίπτωση ορισμένα λογιστικά κέρδη θα μπορέσουν να χρησιμοποιηθούν για την ενίσχυση του κεφαλαίου.

Σύμφωνα με δημοσίευμα της ιταλικής εφημερίδας Il Messaggero, ο διευθύνων σύμβουλος της τράπεζας UniCredit Ζαν-Πιερ Μιστιέ είχε εξετάσει μια από κοινού προσφορά για την UBI μαζί με την Banco BPM. Ωστόσο, η πρωτοβουλία τους ναυάγησε, διότι, όπως αναφέρει η ιταλική εφημερίδα, η ΕΚΤ είχε αναφέρει πως ίσως δεν δώσει έγκριση. Ο Ζαν-Πιερ Μιστιέ είχε επαναλάβει την προηγούμενη εβδομάδα πως δεν ενδιαφέρεται για εξαγορές και συγχωνεύσεις, εντούτοις ορισμένοι αναλυτές δεν παύουν να υπογραμμίζουν ότι, μετά την απόκτηση της UBI από την Intesa, θα ενταθούν οι πιέσεις προς την UniCredit. Άλλωστε, όπως ορθώς τονίζει ο Στέφανο Τζιρόλα, διευθυντής επενδυτικού καρτοφυλάκιου στην Alicanto Capital του Μιλάνου, «η UniCredit πρέπει να εκμεταλλευτεί ευκαιρίες συγχωνεύσεων και εξαγορών που θα ανακύψουν μετά την συμφωνία της Intesa».

Οι ευρωπαϊκές τράπεζες προσπαθούν να βγουν από την παγίδα όπου βρίσκονταν επί χρόνια, καθώς επιδιώκουν ματαίως να επανενεργοποιήσουν τις δραστηριότητές τους, λόγω αρνητικών επιτοκίων, βραδείας ανάπτυξης και τώρα των συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού. Η ΕΚΤ, τέλος, προτείνει οι συγχωνεύσεις να είναι μια απάντηση σε όλα αυτά, διότι έτσι θα μπορούσε να εξλειφθεί ο έντονος μεταξύ των τραπεζών ανταγωνισμός, καθώς και να αντιμετωπιστεί συλλογικά το θέμα των επίμονα υψηλών δαπανών τους.

Ομαδικά πυρά στο Κογκρέσο δέχθηκαν οι τεχνολογικοί κολοσσοί

Amazon, Facebook, Apple, Google κατηγορήθηκαν για εξόντωση ανταγωνιστών

Πυρ ομαδόν εξαπέλυσε η διακομματική επιτροπή του Κογκρέσου κατά των τεσσάρων τεχνολογικών κολοσσών, Amazon, Facebook, Apple και Google, που συγκεντρώνουν το μυθικό άθροισμα χρηματιστηριακής αξίας ύψους 5 τρισ. δολαρίων και κυριαρχούν στην παγκόσμια αγορά.

Σε μια άνευ προηγουμένου ως προς την ένταση και την επιθετικότητα της ακρόαση ενώπιον του Κογκρέσου, οι τέσσερις διευθύνοντες σύμβουλοι, Τζεφ Μπέζος, Μαρκ Ζούκερμπεργκ, Τιμ Κουκ και Σουντάρ Πιτσάι, βρέθηκαν να κατηγορούνται ως «κυβερνοβαρώνοι» που έχουν συγκεντρώσει «υπερβολικά πολλή δύναμη στα χέρια τους» εξοντώνοντας τους ανταγωνιστές τους και λειτουργώντας εις βάρος των συμφερόντων των καταναλωτών.

Οι «κατηγορούμενοι» πολλές φορές επικείμενησαν να ελιχθούν και να αποφύγουν ερωτήσεις επικαλούμενοι τον χρόνο που έχει παρέλθει από τα συμβάντα όπως οι εξαγορές ανταγωνιστών και η κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας από άλλους ανταγωνιστές. Σε κάποιες ερωτήσεις υποσχέθηκαν μάλιστα να διερευνήσουν το θέμα και να επανέλθουν πιο ενημερωμένοι ενώπιον του Κογκρέσου.

Η ακρόαση διάρκειας πέντε ωρών είχε εμφανώς τα χαρακτηριστικά ανάκρισης, καθώς οι επικεφαλής των τεσσάρων κολοσσών βομβαρδίστηκαν από κατηγορίες και επιθετικές ερωτήσεις. Ηχεί, άλλωστε, ως προανακρουσμού των συντονισμένων επιθέσεων που έχουν δρομολογήσει οι Αρχές στις δύο πλευρές του Ατλαντικού εναντίον των τεσσάρων κολοσσών.

Στην πρώτη του ακρόαση ενώπιον του Κογκρέσου 26 χρόνια μετά την ίδρυση της Amazon, ο Τζεφ Μπέζος δέχθηκε πυρά για τον τρόπο που η εταιρεία του αντιμετωπίζει στην πλατφόρμα της άλλες εταιρείες ηλεκτρονικού εμπορίου αλλά και σχετικά με τη συντριβή και εξαγορά της ανταγωνιστικής της, Diapers.com, πριν από μία δεκαετία.

Ο ιδρυτής του Facebook Μαρκ Ζούκερμπεργκ κλήθηκε να δώσει εξηγήσεις για την εξαγορά του Instagram το 2012, καθώς προκύπτει από την εσωτερική αλληλογραφία της εταιρείας ότι αντιμετώπιζε την ανταγωνιστική εταιρεία ως απειλή και συζητούσε τρόπους για την «εξουδετέρωσή» της.

Ο ιδρυτής του δημοφιλέστερου μέσου κοινωνικής δικτύου

Τζεφ Μπέζος (στη φωτ. καταθέτει μέσω τηλεδιάσκεψης), Μαρκ Ζούκερμπεργκ, Τιμ Κουκ και Σουντάρ Πιτσάι βρέθηκαν να κατηγορούνται ως «κυβερνοβαρώνοι» που έχουν συγκεντρώσει «υπερβολικά πολλή δύναμη στα χέρια τους» και λειτουργούν εις βάρος των συμφερόντων των καταναλωτών.

Η επιθετικότητα των μελών της επιτροπής σηματοδοτεί αλλαγή στη στάση που κρατούσαν έως τώρα οι ΗΠΑ.

ους αναγκάστηκε, άλλωστε, να παραδεχθεί πως το Facebook έχει αντιγράψει πολλούς από τους ανταγωνιστές του.

Ο Σουντάρ Πιτσάι της Alphabet, μητρικής της Google, βρέθηκε να κατηγορείται ευθέως ότι η εταιρεία του «κλέβει έντιμες επιχειρήσεις» και ζήτησε χρόνο να ενημερωθεί σχετικά για το θέμα, ενώ ο Τιμ Κουκ της Apple υπεραμύνθηκε του ρόλου της εταιρείας ως θεματοφύλακα του App Store.

Η άνευ προηγουμένου επιθετικότητα κατά των τεσσάρων τεχνολογικών κολοσσών σηματοδοτεί μια αλλαγή στη στάση τόσο των αμερικανικών όσο και των ευρωπαϊκών αρχών που στρέφονται εναντίον τους, έστω κι αν οι προσπάθειές τους

έχουν έως τώρα αποβεί ατελέσφορες.

Όπως σχολιάζει σχετικά δημοσίευμα των New York Times, η τάση αναμένεται να ενταθεί. Το υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ, που είναι αρμόδιο για την πολιτική ανταγωνισμού, αναμένεται να ανακοινώσει την έναρξη ερευνών στην Google για μονοπωλιακή συμπεριφορά.

Την ίδια στιγμή, η ομοσπονδιακή επιτροπή εμπορίου και οι εισαγγελικές αρχές ορισμένων πολιτειών διεξάγουν έρευνες σε Facebook, Apple και Amazon και πάλι για μονοπωλιακή συμπεριφορά. Όπως τονίζει η αμερικανική εφημερίδα, οι κινήσεις αυτές ωχριούν μπροστά στις κινήσεις των ευρωπαϊκών αρχών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διερευνά επίσης κατά πόσον στοιχειοθετεί μονοπωλιακή συμπεριφορά η πολιτική που εφαρμόζει η Apple στο App Store, ετοιμάζεται να απαγγείλει κατηγορίες στην Amazon για κατάχρηση δεσποζουσας θέσης στην αγορά ηλεκτρονικού εμπορίου με σκοπό την εξόντωση των μικρότερων ανταγωνιστριών της, ενώ παράλληλα εξετάζει την εξαγορά

της Fibit από την Google. Και, τέλος, στην εκτός Ε.Ε. Βρετανία έχει από τον Ιούνιο εγκαινιάσει έρευνα για την εξαγορά της Giphy από το Facebook.

Και βέβαια, οι τέσσερις κολοσσοί δηλώνουν επισήμως πρόθυμοι να συνεργαστούν με τις ευρωπαϊκές αρχές. Παρασκηνιακά όμως, οι διάφορες ομάδες πίεσης που λειτουργούν για λογαριασμό τους υποστηρίζουν πως οι επιθετικές κινήσεις της Ευρώπης στοχεύουν στην προστασία των ευρωπαϊκών βιομηχανιών.

Σημειώτεον ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποφανθεί πως η Google έχει επιδειξει μονοπωλιακή συμπεριφορά τρεις φορές στο διάστημα 2017-2019 και της έχει επιβάλει πρόστιμα συνολικού ύψους περίπου 8,25 δισεκατομμυρίων ευρώ. Όπως επισημαίνουν, όμως, παράγοντες της αγοράς, πέρασε μεγάλο χρονικό διάστημα μέχρις ότου διεκπεραιωθούν οι έρευνες, με αποτέλεσμα να έχει πάντα τον χρόνο η Google να εδραιώνει την κυριαρχία της στη διαφήμιση online, στο λογισμικό για smartphones και στην αναζήτηση στο Internet.

Πρόβλεψη-σοκ για ύφεση 14% από το βρετανικό Γραφείο Προϋπολογισμού

Το φάσμα της χειρότερης ύφεσης που έχει γνωρίσει τα τελευταία 300 χρόνια αντιμετωπίζει η Βρετανία εάν παραταθεί ο οικονομικός αντίκτυπος της πανδημίας. Στην εφιαλτική αυτή πρόβλεψη προέβη το Γραφείο Προϋπολογισμού της βρετανικής κυβέρνησης μιλώντας για ενδεχόμενη συρρίκνωση του βρετανικού ΑΕΠ κατά 14%. Επισήμανε παράλληλα πως, αν υλοποιηθεί αυτό το σενάριο, ο δανεισμός του βρετανικού κράτος θα εκτιναχθεί στο ιλιγγιώδες ύψος του μισού τρισ. δολαρίων. Όπως υπογραμμίζει στη σχετική ανακοίνωση, θα πρόκειται για «μια άνευ προηγουμένου σε καίριο ειρήνης αύξηση του δανεισμού από 13% έως 21% του βρετανικού ΑΕΠ, που σημαίνει πως το δημόσιο χρέος της χώρας θα εκτιναχθεί σε επίπεδα πάνω από το 100% του ΑΕΠ της». Στην περίπτωση αυτή υπάρχει κίνδυνος να αυξηθεί το ιστορικά χαμηλό κόστος δανεισμού της Βρετανίας, δυσχεραίνοντας περαιτέρω την οικονομική κατάσταση στη χώρα. Σύμφωνα με το Γραφείο Προϋπολογισμού, σε πε-

Σε περίπτωση βαθύτατης ύφεσης, θα χρειαστούν αυξήσεις φόρων ή περικοπές δαπανών, προειδοποιεί το Γραφείο Προϋπολογισμού.

ρίπτωση βαθύτατης ύφεσης ενδέχεται να χρειαστούν αυξήσεις φόρων ή περικοπές δαπανών για να καλυφθεί η «τρύπα» στα δημόσια οικονομικά της χώρας.

Εχει προηγηθεί τον περασμένο μήνα η εκτίμηση του ΔΝΤ πως η βρετανική οικονομία θα συρρικνωθεί φέτος σε ποσοστό μεγαλύτερο από το 10%. Σημειώτεον, πάντως, πως η σχετική μελέτη του Γραφείου Προϋπολογισμού δεν έχει λάβει υπόψη τα τελευταία στοιχεία για το βρετανικό ΑΕΠ, που δόθηκαν χθες στη δημοσιότητα και φέρουν στη βρετανική οικονομία να εμφανίζει ήπια ανάκαμψη τον Μάιο.

Εάν οι εκτιμήσεις για συρρίκνωση του βρετανικού ΑΕΠ κατά 14% επαληθευθούν, τότε το δημόσιο χρέος της χώρας θα υπερβεί το 100% του ΑΕΠ.

Διαψεύδονται, όμως, οι ελπίδες για ταχεία ανάκαμψη της βρετανικής οικονομίας και όλα δείχνουν πως θα χρειαστούν περαιτέρω μέτρα από πλευράς της κυβέρνησης.

Ειδικότερα, τον Μάιο το ΑΕΠ της Βρετανίας αυξήθηκε κατά 1,8% διαψεύδοντας τις προσδοκίες για ραγδαία ανάκαμψη έως και 5,5% που είχαν προβλέψει οικονομικοί αναλυτές. Είχε προηγηθεί τον Απρίλιο θεαματική συρρίκνωση της βρετανικής οικονομίας κατά 20,3% και το δίμηνο Μαρτίου - Απριλίου συρρίκνωση ρεκόρ κατά 25,9%. Σε ό,τι αφορά τον Μάιο, το ΑΕΠ της χώρας παρέμεινε σε επίπεδα κατά 24% κάτω από εκείνο της αντίστοιχης περιόδου του περασμένου έτους.

«Θα χρειαστούν περαιτέρω μέτρα για να δοθεί ώθηση στην οικονομία και να επιτευχθεί βιώσιμη ανάκαμψη», τόνισε ο Σούρεν Τίρου, στέλεχος του βρετανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου. Ο ίδιος εξέφρασε, άλλωστε, την εκτίμηση πως η αύξηση του βρετανικού ΑΕΠ τον Μάιο ενδέχεται να οφείλεται στην αναπόφευκτη αυξημένη ζή-

τηση που ακολούθησε όταν άρχισαν να χαλαρώνουν οι περιορισμοί. Εν ολίγοις, ενδέχεται να μην αντανάκλα επικείμενη ανάκαμψη.

Σχολιάζοντας, άλλωστε, ο Βρετανός υπουργός Οικονομικών, Ρισ Σουνάκ, τόνισε πως «τα στοιχεία υπογραμμίζουν την κλίμακα της πρόκλησης που αντιμετωπίζουμε και την ίδια στιγμή έχουμε επίγνωση ότι οι άνθρωποι ανησυχούν για τις θέσεις εργασίας τους και για το εισόδημά τους».

Μόλις την περασμένη εβδομάδα ο κ. Σουνάκ ανακοίνωσε νέο έκτακτο πρόγραμμα ενίσχυσης της βρετανικής οικονομίας, ύψους 38 δισ. δολαρίων, που στοχεύει ειδικότερα στο να περιορίσει την αύξηση της ανεργίας.

Την ίδια στιγμή, όμως, κάπου ανάμεσα στον Αύγουστο και τον Οκτώβριο φτάνει στο τέλος του το κυβερνητικό πρόγραμμα, που εξασφάλισε τουλάχιστον 9 εκατ. θέσεις εργασίας. Ως εκ τούτου, η Τράπεζα της Αγγλίας προειδοποιεί ότι είναι ορατός ο κίνδυνος να εκτιναχθεί ο αριθμός των ανέργων στο εγγύς μέλλον.

Η κάμψη της οικοδομής ήταν σημαντικά χαμηλότερη από την εκτιμώμενη λόγω του lockdown, με τον όγκο να περιο-ρίζεται κατά 18,7%.

Περιορισμένη μείωση της οικοδομικής δραστηριότητας τον Απρίλιο

Ηπιότερη σε σχέση με τις δυσοι-ώνες εκτιμήσεις ήταν τελικά η κάμψη της οικοδομικής δραστηριότητας κατά τον Απρίλιο, παρά την εντατικοποίηση των μέτρων περιορισμού του νέου κορωνοϊού, που είχαν ληφθεί εκείνη την περίοδο. Μάλιστα, στις περιοχές υψηλής ζήτησης, η εικόνα ήταν ακόμη καλύτερη, σε μια ξεκάθαρη ένδειξη, αφενός μεν, των «αντοχών» της αγοράς ακινήτων, αλλά και της αισιοδοξίας των επαγγελματιών του κλάδου ότι πρόκειται για προσωρινή κρίση και σύντομα η ζήτηση θα επιστρέψει εκεί όπου βρισκόταν πριν από την εμφάνισή της.

Ετσι, σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε χθες η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), η συνολική οικοδομική δραστηριότητα τον Απρίλιο διαμορφώθηκε σε 973 οικοδομικές άδειες, που αντιστοιχούν σε 194,8 χιλιάδες τ.μ. επιφάνειας και 961,9 χιλιάδες κυβικά μέτρα όγκου, σημειώνοντας δηλαδή πτώση κατά 22,4% στον αριθμό των αδειών, κατά 21,8% στην επιφάνεια και κατά 18,7% στον όγκο, συγκριτικά με τον αντίστοιχο μήνα του 2019. Παράλληλα, η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα την ίδια περίοδο κατέγραψε πτώση κατά 22,8% στον αριθμό των αδειών, κατά 20,5% στην επιφάνεια και κατά 17,5%

σε ετήσια βάση. Υπενθυμίζεται πως μέχρι και τον Μάρτιο η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα κινούνταν έντονα ανοδικά, με ετήσια αύξηση κατά 9,8% με βάση τον αριθμό, κατά 40,6% με βάση την επιφάνεια και κατά 53,8% με βάση τον όγκο.

Στα ενθαρρυντικά στοιχεία του Απριλίου είναι, πάντως, ότι η πτώση σε περιοχές όπως η Αττική, το Ν. Αιγαίο είναι σχετικά περιορισμένη, ενώ σε άλλες, όπως η Κρήτη, σημειώθηκε ακόμη και αύξηση. Ειδικότερα, η ιδιωτική δραστηριότητα στην Αττική μειώθηκε μόλις κατά 7,6% με βάση τον όγκο. Στο Ν. Αιγαίο, η αντίστοιχη πτώση δεν ξεπέρασε το 7,8%, ενώ στην Κρήτη σημειώθηκε αύξηση της τάξεως του 5,3%.

Συνολικά το φετινό πρώτο τετράμηνο, δηλαδή από τον Ιανουάριο έως και τον Απρίλιο, η συνολική οικοδομική δραστηριότητα αυξήθηκε κατά 24,4% στον αριθμό των αδειών, κατά 31,6% στην επιφάνεια και κατά 31,4% στον όγκο, συγκριτικά με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο. Αντίστοιχα, η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα ενισχύθηκε κατά 23,8% στον αριθμό των οικοδομικών αδειών, κατά 31,1% στην επιφάνεια και κατά 31,0% στον όγκο την ίδια περίοδο.

ΝΙΚΟΣ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ

Κίνητρα σε ξένους για αγορά εξοχικών κατοικιών στην Ελλάδα

Αναστολή ΦΠΑ, χαμηλός συντελεστής για συνταξιούχους και πρόγραμμα «χρυσή βίζα»

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Σε «Γη της Επαγγελίας» για τους απανταχού ενδιαφερόμενους αγοραστές εξοχικών κατοικιών φιλοδοξεί να αναδειχθεί η ελληνική αγορά, χάρις σε μια σειρά από στοχευμένες παρεμβάσεις που έχει λάβει η κυβέρνηση, οι οποίες πλαισίωσαν τα υφιστάμενα «εργαλεία» για την προσέλκυση επενδυτών/ αγοραστών, αλλά και τα εγγενή πλεονεκτήματα της χώρας, έναντι του ανταγωνισμού. Κατά τη διάρκεια του τελευταίου 12μήνου, η κυβέρνηση έχει θεσμοθετήσει κατ' αρχάς την αναστολή του ΦΠΑ 24%, που «ανοίγει τον δρόμο» και στους ξένους αγοραστές να αποκτήσουν νεόδμητα, επομένως και υψηλότερων ποιοτικών προδιαγραφών, εξοχικά ακίνητα. Μέσω του μέτρου αυτού, το οποίο έχει ισχύ τριών ετών, από τις αρχές του 2020 έως το τέλος του 2022, όσοι αποκτήσουν δευτερεύουσα κατοικία στην Ελλάδα δεν θα φορολογηθούν με τον ΦΠΑ 24%, που ίσχυε μέχρι πρότινος, αλλά μόνο με τον φόρο μεταβίβασης του 3%. Ουσιαστικά, το κόστος απόκτησης κατοικιών, στις οποίες εφαρμόζεται ΦΠΑ, καθίσταται πολύ πιο ελκυστικό για τους ξένους και ασφαλώς και για τους Έλληνες, που έχουν ήδη πρώτη κατοικία. Υπενθυμίζεται ότι η αναστολή εφαρμόζεται σε όλα τα εν λόγω ακίνητα, δηλαδή σε όλες τις κατασκευές που ανεγέρθηκαν με οικοδομικές άδειες που εκδόθηκαν από την 1η Ιανουαρίου του 2006 και μετά.

Διμερείς συμφωνίες

Ακόμα σημαντικότερο κρίνεται η ρύθμιση για τη μεταφορά της φορολογικής έδρας συνταξιούχων από χώρες με τις οποίες η Ελλάδα έχει διμερείς συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολόγησης. Αυτή περιλαμβάνεται στο υπό ψήφιση νομοσχέδιο του υπουργείου Οικονομικών. Προβλέπει ότι όποιος συνταξιούχος πολίτης ξένης χώρας

Η Ελλάδα ως προορισμός για την απόκτηση εξοχικής κατοικίας διαθέτει πλέον φορολογικά και επενδυτικά κίνητρα τόσο για πολίτες που προέρχονται από χώρες-μέλη της Ε.Ε., όσο και για τους προερχόμενους από τρίτες χώρες, όπως η Κίνα, η Ρωσία, η Μέση Ανατολή και οι ΗΠΑ.

Το κόστος απόκτησης ακινήτου είναι προσίτο στην Ελλάδα σε σχέση με άλλες ανταγωνιστικές αγορές.

επιλέξει να μεταφέρει στην Ελλάδα τη φορολογική του έδρα, θα πληρώνει φόρο εισοδήματος με πολύ χαμηλό συντελεστή 7% του ύψους της σύνταξης. Ο συντελεστής αυτός θα ισχύσει για 10 χρόνια. Πέραν της ύπαρξης διμερούς συμφωνίας, προϋπόθεση είναι ο συνταξιούχος να διαμένει στην Ελλάδα για τουλάχιστον 183 ημέρες. Επίσης, πρέπει να μην ήταν φορολογικός κάτοικος Ελλάδας, τα προηγούμενα πέντε από τα έξι τελευταία χρόνια, πριν από τη μεταφορά της φορολογικής κατοικίας στην Ελλάδα. Μάλιστα, στη ρύθμιση προβλέπεται και ειδική προθεσμία, ήδη για το 2020, με καταληκτική ημερομηνία

για την υποβολή αιτήσεων μεταφοράς φορολογικής κατοικίας την 30ή Σεπτεμβρίου. Αυτή η πρόβλεψη γίνεται κυρίως για τους συνταξιούχους που ήδη έχουν αποκτήσει κατοικία στην Ελλάδα και θα ενδιαφέρονταν για τη μεταφορά και της φορολογικής τους κατοικίας. Από το 2021 και μετά, στο «κάδρο» θα βρεθούν και οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές εξοχικής κατοικίας, οι οποίοι ενδεχομένως να αναζητούσαν ακίνητο σε άλλη χώρα της Νοτίου Ευρώπης, με ανάλογα προγράμματα, όπως π.χ. η Μάλτα, η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Κύπρος. Τα παραπάνω μέτρα συνδυάζονται και με το πρόγραμμα χορήγησης αδειών παραμονής «χρυσή βίζα», το οποίο αφορά επίδοξους αγοραστές από χώρες εκτός Ε.Ε. Εν ολίγοις, η Ελλάδα ως προορισμός για την απόκτηση εξοχικής κατοικίας διαθέτει πλέον φορολογικά και επενδυτικά κίνητρα τόσο για πολίτες που προέρχονται από χώρες-μέλη της Ε.Ε., όσο και για όσους προέρχονται από τρίτες χώρες,

όπως η Κίνα, η Ρωσία, η Μέση Ανατολή και οι ΗΠΑ.

Πλεονεκτήματα

Πέραν των κινήτρων, η Ελλάδα διαθέτει και σημαντικά πλεονεκτήματα σε σχέση με άλλες ανταγωνιστικές αγορές, όπως για παράδειγμα το προσίτο κόστος απόκτησης εξοχικών κατοικιών, καθώς ακόμα και τα ακριβέστερα ακίνητα προσφέρουν πολύ περισσότερες παροχές και βρίσκονται σε τοποθεσίες πολύ πιο προνομιακές σε σχέση με αντίστοιχα ακίνητα άλλων χωρών, που κοστίζουν πολύ περισσότερο. Επίσης, το φυσικό κάλλος της χώρας και το γεγονός ότι δεν έχει κορεστεί από την υπερπροσφορά εξοχικών κατοικιών, όπως π.χ. περιοχές στη νότια Ισπανία και στη νότια Γαλλία, λειτουργούν ως πρόσθετα πλεονεκτήματα για τη χώρα, ιδίως στην παρούσα συγκυρία του κορωνοϊού, όπου η κοινωνική αποστασιοποίηση και η ιδιωτικότητα αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για όλο και περισσότερους αγοραστές.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Συνεργασία και καλή διάθεση φέρνουν το σωστό αποτέλεσμα

Δύο από τις μεγαλύτερες παθογένειες της αγοράς ακινήτων είναι η καθυστέρηση στις αδειοδοτήσεις έργων ανάπτυξης και η έκδοση τίτλων ιδιοκτησίας. Πήρε στο κράτος μας ούτε λίγο ούτε πολύ, έξι δεκαετίες για να αρχίσει να ξετυλίγει το κουβάρι επίλυσής τους, ενώ θα μπορούσαμε να μην είχαμε καν θέμα προς συζήτηση εδώ και τουλάχιστον 20 χρόνια. Και το πρόβλημα δεν είναι μόνο ότι και για το πιο απλό πράγμα χρειαζόμαστε τουλάχιστον 18 μήνες για να πάρεις άδεια ή μέχρι 40 χρόνια (έως και ποτέ) για να εξασφαλίσεις τίτλο ιδιοκτησίας. Τα προβλήματα ήταν αυτά που προέκυπταν εξαιτίας αυτών των καθυστερήσεων και για τα οποία ελάχιστοι έδειχναν να προβληματίζονται. Νομίζετε ότι το πραγματικό πρόβλημα προέκυψε μόνο λόγω της όρεξης των καταναλωτών να πάρουν δάνεια χωρίς πρόθεση να τα εξοφλήσουν και της διάθεσης των τραπεζιτών να τους τα χορηγήσουν απλά για να αυξήσουν τα μπόνους τους; Και για να το κάνουμε λίγο πιο σύνθετο, πιστεύετε ότι το κράτος ήθελε πράγματι τόσο διάστημα να εκδώσει άδειες και τίτλους, επειδή έπρεπε να ελέγξει ένα σωρό από λεπτομέρειες;

Όσοι βλέπουν μόνο αυτό, θα μου επιτραπεί να τους υποδείξω ότι είναι αλλού ξημερωμένοι. Ας πάρουμε πρώτα την αδειοδότηση. Ένας ιδιώτης αγόραζε ένα οικοπέδο για να κτίσει το σπίτι του βάζοντας ένα ποσό κάτω σαν προσωπική συνεισφορά και λαμβάνοντας χρηματοδότηση για το υπόλοιπο. Θεωρούσε

Το άλλο μεγάλο κεφάλαιο και συνάμα αγκάθι στην οικονομία που πρέπει να επιλυθεί τάχιστα και διαπαντός, είναι η σύντμηση του χρόνου έκδοσης ξεχωριστών τίτλων ιδιοκτησίας.

πως ήθελε 18 μήνες για τις άδειες και άλλους 18 μήνες για να το κτίσει, δηλαδή σύνολο τρία χρόνια στην καλύτερη περίπτωση. Ήξερε βάσει νομοθεσίας και κανονισμών πως δεν μπορούσε να αρχίσει να κατασκευάζει, εκτός αν είχε εξασφαλισμένες όλες τις άδειες. Όταν εξασφάλιζε τις άδειες, δηλαδή στους 18 μήνες, πήγαινε στην τράπεζα και ζητούσε επέκταση του δανείου για να καλύψει και το μεγαλύτερο μέρος του κατασκευαστικού κόστους.

Μέχρι τότε, πολλά μπορούσαν να είχαν αλλάξει. Μπορεί οι γενικές οικονομικές συνθήκες να ήταν πολύ διαφορετικές, μπορεί η τράπεζα να είχε άλλη θεώρηση της αγοράς και της οικονομίας, μπορεί τα προσωπικά δεδομένα του ίδιου του ατόμου να είχαν μεταβληθεί, το κατασκευαστικό κόστος να είχε αλλάξει κλπ. Για όλους ή για κάποιους από αυτούς τους λόγους, η τράπεζα μπορεί να ήταν από διστακτική για επέκταση του δανείου, έως αντίθετα σούπερ

Η εξαγγελία από το ΥΠΕΣ ότι πλέον οι αναπτύξεις μέχρι δύο οικιστικές μονάδες θα αδειοδοτούνται μέσα σε 10 μέρες αν γίνεται ηλεκτρονική υποβολή αίτησης αδειών ή εντός 20 ημερών αν η αίτηση είναι έντυπη, σίγουρα είναι ένα τεράστιο βήμα προς τα εμπρός.

χαλαρή. Η επιπτώση στον δανειζόμενο κυμαινόταν από το να τον αφήσει επί ξύλου κρεμάμενο με ένα χρωστούμενο οικόπεδο χωρίς να μπορεί να αναπτύξει, μέχρι να τον φορτώσει με δάνεια επί δανείων για να κτίσει την έπαυλη των ονείρων του χωρίς να ήταν αυτό που είχε ζητήσει.

Το εύρος των δύο και βάλε χρόνων για αδειοδότηση έκανε το «παιχνίδι» της χρηματοδότησης αναγκαστικά ένα «two-stage game», όπου η τράπεζα σου έλεγε, «έλα χρήματα να πάρεις το οικόπεδο και όταν θα είσαι έτοιμος έλα να δούμε το αίτημα σου για το σπίτι...». Το πρόβλημα μεγεθυνόταν και γινόταν πιο σύνθετο στις περιπτώσεις των αναπτύξεων

από developers. Τα αποτελέσματα αρχίσαμε να τα βλέπουμε στην κατάρρευση, όπου ήρθαν στην επιφάνεια θέματα χαστί εγγυήσεων, οριζοντιών και κάθετων υποθηκών, πολιτευματισμών, εγκλωβισμένων αγοραστών κλπ και έγινε πιο αντιληπτό στη φάση των αναδιρθρώσεων.

Η χθεσινή εξαγγελία από το ΥΠΕΣ ότι πλέον οι αναπτύξεις μέχρι δύο οικιστικές μονάδες θα αδειοδοτούνται μέσα σε 10 μέρες αν γίνεται ηλεκτρονική υποβολή αίτησης αδειών ή εντός 20 ημερών αν η αίτηση είναι έντυπη, σίγουρα είναι ένα τεράστιο βήμα προς τα εμπρός. Εκτός του ότι η αχρείαστη γραφειοκρατία εκμηδενίζεται, θα αλλάξει και η φιλο-

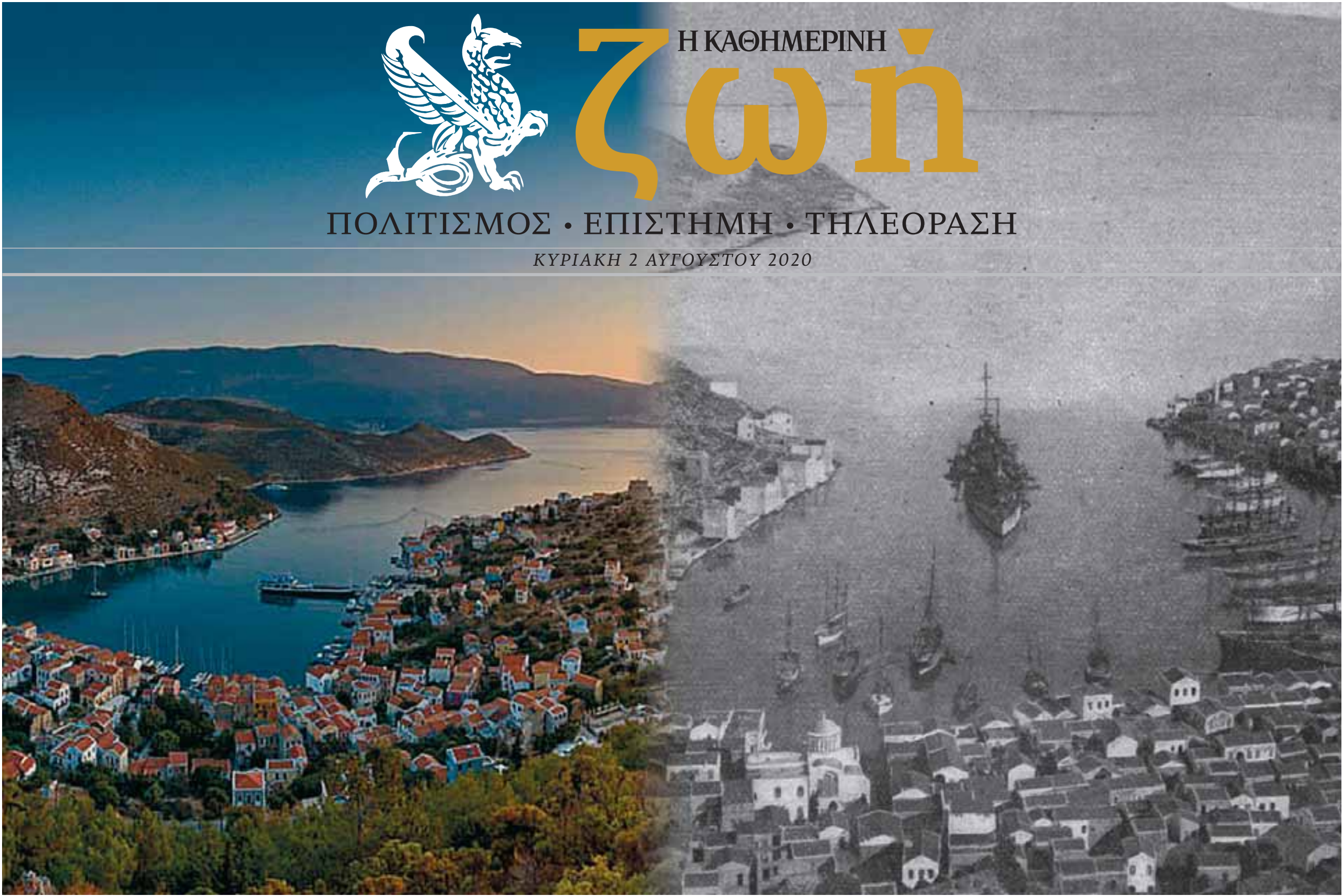
σοφία χρηματοδότησης τέτοιων αναπτύξεων βάζοντας την στη σωστή βάση που δεν είχε ποτέ. Θα επιτρέπει την εξέταση ενός αιτήματος στην ολότητα του και όχι τμηματικά και σε βάθος χρόνου. Θα επιτρέψει στα νοικοκυριά να προβαίνουν σε σωστό προγραμματισμό, σε σωστή διαχείριση των οικονομικών τους, σε σωστό προϋπολογισμό. Αυτό με τη σειρά του θα αυξήσει κατακόρυφα τις πιθανότητες νέων οικιστικών – στεγαστικών δανείων να διανύουν την περίοδο αποπληρωμής τους χωρίς κινδύνους μη αποπληρωμής. Σύμφωνα με τον ΥΠΕΣ πέραν των έξι στις δέκα αιτήσεις αφορούν ιδιώτες που θέλουν να ανεγείρουν το σπίτι τους. Με αυτό τον τρόπο, σχεδόν δύο στις τρεις αιτήσεις θα έχουν εκδομένες τις άδειες τους εντός 10-20 ημερών. Ο μελετητής θα υποβάλει την αίτηση για έκδοση πολεοδομικής άδειας και άδειας οικοδομής, με υπεύθυνη δήλωση του ίδιου ότι ο σχεδιασμός και τα τεχνικά δεδομένα της κατασκευής πληρούν όλες τις πολεοδομικές απαιτήσεις και σαν εγγύηση των όσων δηλώνει θα προσκομίζει και ασφάλιση επαγγελματικής ευθύνης. Αυτός είναι ο τρόπος και μπράβο που επιτέλους έγινε. Τέρμα λοιπόν στο ποίημα ότι «...η άδεια εγκρίθηκε και είναι για υπογραφή...» και η υπογραφή να παίρνει έξι μήνες για να μπει... Τώρα, αυτό που μένει είναι να εφαρμοστεί κάτι ανάλογο για τις μεσαίας κλίμακας αναπτύξεις έτσι ώστε και ο τομέας των εμπορευόμενων ακινήτων να γίνει πιο

αποτελεσματικός, αλλά να περάσει και ο επενδυτικός νόμος ώστε οι αναπτύξεις μεγάλης κλίμακας (αξίας κατασκευής από €25 εκ. και πάνω) να εξασφαλίζουν άδειες εντός 12 μηνών. Για την θετική πιο πάνω εξέλιξη, συγχαρητήρια στο ΥΠΕΣ, στο Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής, στην Ένωση Δήμων και στο ΕΤΕΚ.

Το άλλο μεγάλο κεφάλαιο και συνάμα αγκάθι στην οικονομία που πρέπει να επιλυθεί τάχιστα και διαπαντός, είναι η σύντμηση του χρόνου έκδοσης ξεχωριστών τίτλων ιδιοκτησίας. Πιστεύω πως η κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθηθεί για εξερεύρεση λύσης, θα πρέπει να έχει σαν αφηρητή όχι το Πιστοποιητικό Τελικής Έγκρισης, αλλά την έκδοση ενός Πιστοποιητικού Ολοκλήρωσης Αποτύπωσης της ανάπτυξης (αυτό που εγώ ονομάζω Footprint Completion Certificate). Με αυτό, σημαίνει πως η διαδικασία titling-ποινής θα μπορεί να ξεκινήσει με την ολοκλήρωση του σκελετού των κτιριακών οντοτήτων εντός της ανάπτυξης και οι τίτλοι θα είναι έτοιμοι για έκδοση με την σύνδεση του έργου με τον ηλεκτρισμό.

Το κέρδος για όλους (κράτος, αγοραστές, πωλητές, χρηματοδότες, οικονομία) θα είναι τεράστιο, αφού μέχρι σήμερα επικρατεί το απόλυτο χάος που δεν περιποιεί τιμή σε κανένα.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η Χριστίνα Ευστρατιάδου στις «Ιστορίες του Καστελλορίζου» αναφέρει: «14.000 ψυχές στις αρχές του 20ού αιώνα και παρά τους πολέμους, ξενιτεμούς, αντέχαμε. Αντέχαμε γιατί ακουμπούσαμε σε κάτι πολύ δυνατό: στον πολιτισμό μας».

Οι φύλακες της μνήμης

Το Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Καστελλορίζου γιορτάζει φέτος μια φορτισμένη επέτειο πέντε χρόνων

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Όταν τοξιδεύει με το καράβι για το Καστελλόριζο, στον μεγάλο χάρτη των Δωδεκανήσων που στολίζει το σαλόνι του πλοίου, το νησί βρίσκεται ως συνήθως σε ένθετο, έξω από τη γεωγραφική του θέση. «Οι λόγοι είναι πρακτικοί, το κατανοώ», λέει. «Αλλά και πάλι με πληγώνει. Σε μια οικογενειακή φωτογραφία, θα βάζατε ποτέ ένα μέλος της οικογένειάς σας να στέκεται μόνο του στην άκρη, μακριά από τους υπόλοιπους;».

Η ιστορικός Ειρήνη Σαρίογλου είναι Πολίτισσα γέννημα-θρέμμα, συνεπώς είναι εκ γενετής αλλά και λόγω επαγγέλματος ένας άνθρωπος ταγμένος στη διαφύλαξη της μνήμης. Μεγάλωσε στην Κωνσταντινούπολη, εκεί βρίσκονται ακόμη οι δικοί της άνθρωποι κι εκεί επιστρέφει τρεις φορές την εβδομάδα αφού διδάσκει Νεώτερη Ιστορία στο Πανεπιστήμιο της Πόλης.

Είναι όμως και Καστελλοριζιά από αγάπη – αυτό το βαθύ αίσθημα που νιώθει κανείς όταν είναι πολύ νέος, και διαρκεί για πάντα. Πρωτογνώρισε το νησί 18 χρόνων και έγινε έκτοτε ο τόπος της καρδιάς της. Πόσο μάλλον που τα τελευταία 5 χρόνια έχει αναλάβει την καλλιτεχνική διεύθυνση του Διεθνούς Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Καστελλορίζου. «Το αγαπώ το νησί για πολλούς λόγους», λέει. «Είναι ένας ιδιαίτερος και ευλογημένος τόπος, πολύ κοντά στα μικρασιατικά παράλια. Και όταν λέω πολύ κοντά στη Λυκία δεν εννοώ μόνο γεωγραφικά. Αρα δεν ήμουν μια “ξένη” για τους κατοίκους του νησιού, από την πρώτη στιγμή. Το εγχείρημα του φεστιβάλ όμως ήταν δύσκολο και δεν γνώριζα εάν θα είχε την αποδοχή της τοπικής κοινωνίας και κυρίως των παιδιών».

Συζητάμε για το κινηματογραφικό φεστιβάλ «Πέρα από τα σύνορα» (23-30/8), που πλέον βρίσκεται στην τελική ευθεία έχοντας εξασφαλίσει –παρά τις αντιξοές φετινές συνθήκες– περισσότερες

από 300 υποψηφιότητες από όλο τον κόσμο, από τις οποίες η προκριματική επιτροπή επέλεξε 24 ντοκιμαντέρ από 18 χώρες για το διαγωνιστικό τμήμα.

Μιλάμε για το ιστορικό ντοκιμαντέρ που αποτελεί τον κεντρικό άξονα του προγράμματος. Και βεβαίως κουβεντιάζουμε για την απόφαση να θεσμοθετηθεί μια διεθνής διοργάνωση τέτοιας εμβέλειας τόσο μακριά από την ηπειρωτική Ελλάδα – «στην εσχάτη της Ευρώπης», τονίζει εκείνη ευγενικά. «Η αφορμή για τη θεσμοθέτηση αυτού του φεστιβάλ ήταν η τελευταία παραγωγή του Ελληνικού Ιδρύματος Ιστορικών Μελετών (ΙΙΣΜΕ), το 2016», λέει. «Επρόκειτο για έναν τόμο και ένα ιστορικό ντοκιμαντέρ αφιερωμένα στο Καστελλόριζο με τίτλο “Στην άκρη

της Ιωνίας, τη Σμύρνη. Για αυτό οι Καστελλοριζιοί έφερναν πάντοτε τα καλύτερα προϊόντα στον τόπο τους: από μεθόδους εκμάθησης της γαλλικής άνευ διδασκάλου μέχρι εσάρπες Κεϋλάνης».

Σταυροδρόμι πολιτισμών

Αυτήν την παράδοση, τις αναμνήσεις αλλά και την κουλτούρα του τόπου επιδιώκει το φεστιβάλ να γνωστοποιήσει στα πέρατα του κόσμου –άλλωστε και οι Καστελλοριζιοί, άνθρωποι των συνόρων που η Ιστορία ποτέ δεν τους χারίστηκε, βρίσκονται σκορπισμένοι σε όλες τις ηπείρους, χωρίς ωστόσο να ξεχνούν τις βαθιές τους ρίζες στο νησί. Και δεν είναι διόλου τυχαίο ότι ο θεσμός επικεντρώνεται στο ιστορικό-πολιτικοκοινωνικό ντοκιμαντέρ με διοργανωτικό φορέα το ΙΙΣΜΕ.

«Το γεγονός ότι κατά το παρελθόν το Καστελλόριζο υπήρξε ένα σταυροδρόμι πολιτισμών δίνει, νομίζω, μια ευρύτερη διάσταση στο εγχείρημά μας», υπογραμμίζει η ιστορικός, και αναφέρεται στην πλούσια πνευματική παράδοση του νησιού που «με αίσθημα ευθύνης» προσπαθούν να αναβιώσουν. Χωρίς να λείπει το μεράκι και η αγάπη για το αντικείμενο, που φαίνεται ότι χαρακτηρίζει τους ιστορικούς και τους συνεργάτες του ΙΙΣΜΕ. «Θυμίζω ότι ύστερα από 110 χρόνια φέραμε επαγγελματικό θέατρο στο νησί», σχολιάζει με υπερφάνεια η Ειρήνη Σαρίογλου. Ουσιαστικός είναι επίσης ο ρόλος των συνδιοργανωτών –στο Παρίσι (Ecrans des Mondes) και στο Σίδνεϊ (Restoration Committee of Megisti)– και η στήριξη της πολιτείας.

Το αποτέλεσμα: μια διοργάνωση που καταφέρνει να βγάλει την Ιστορία από τα σκονισμένα σχολικά βιβλία και να την κάνει κτήμα όλων μέσω του κινηματογράφου τεκμηρίωσης. Αλλά αυτό δεν συνέβη από τη μια στιγμή στην άλλη: «Τον πρώτο χρόνο επικεντρωθήκαμε μόνο στα καθήκοντα του φεστιβάλ και θεωρώ ότι δεν καταφέραμε να προάγουμε το “εμείς”», εξηγεί η ιστορικός. «Από τον δεύτερο χρόνο στην προσπάθεια αυτή συμπεριλάβαμε και τα παιδιά του Καστελλορίζου, με ποικίλες πολιτιστικές δράσεις, θεατρικές παραστάσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα, θέατρο σκιών, μαθήματα κινηματογράφησης, ελεύθερης κατάδυσης, χορού και άλλα πολλά. Έτσι ο θεσμός μετατράπηκε πολύ γρήγορα σε μια μεγάλη γιορτή πολιτισμού για μικρούς και μεγάλους, για τους μόνιμους κατοίκους αλλά και τους επισκέπτες του νησιού».

Η γεωπολιτική

Προφανώς δεν θα μπορούσε να μείνει έξω από τη συζήτησή μας η αναφορά στην πρόσφατη ένταση των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Αλλωστε το Καστελλόριζο, ως απώτατο νοτιοανατολικό όριο της Ευρώπης, βρίσκεται σε ένα γεωπολιτικό σημείο γεωπολιτικά. Γι' αυτό υπήρξε ιστορικά τόπος διφυλίου και φιλονικούμενος. Μπορεί άραγε ο πολιτισμός να διαφυλάξει όχι μόνο τη μνήμη αλλά και το παρόν μιας κοινωνίας;

«Θα σας παραπέμψω σε μια πολύ αγαπημένη μου Καστελλοριζιά συγγραφέα, τη Χριστίνα Ευστρατιάδου. Στο βιβλίο της “Ιστορίες του Καστελλορίζου” περιγράφει με τρόπο γλαφυρό το νησί της στις αρχές του 20ού αιώνα, όπου μεγάλωσε εκεί και η ίδια. Αναφέρει: “14.000 ψυχές στις αρχές του 20ού αιώνα και παρά τους πολέμους, ξενιτεμούς, κατακτητές, αντέχαμε. Αντέχαμε γιατί ακουμπούσαμε σε κάτι πολύ δυνατό: στον πολιτισμό μας. Πολιτισμός που ήταν πράξη”».

«Οι Καστελλοριζιοί έφερναν πάντοτε τα καλύτερα προϊόντα στον τόπο τους: από μεθόδους εκμάθησης της γαλλικής άνευ διδασκάλου μέχρι εσάρπες Κεϋλάνης».

του Αιγαίου, Καστελλόριζο, 1890-1948”. Μάλιστα το ντοκιμαντέρ αυτό απέσπασε και το Α΄ βραβείο Καλύτερου Ιστορικού Ντοκιμαντέρ στο Λονδίνο την ίδια χρονιά. Η επιθυμία μας ήταν να προβληθεί η ταινία και στο νησί. Αυτό μας οδήγησε τελικά στην ιδέα να δημιουργήσουμε το φεστιβάλ, ώστε να βοηθήσουμε το Καστελλόριζο να βρει ξανά τη θέση που του αξίζει στο πολιτιστικό γίγνεσθαι. Και τονίζω τη λέξη “ξανά”, γιατί ίσως λίγοι γνωρίζουν την ευμάρεια αλλά και τον πολιτισμό που είχε το νησάκι μέχρι τη μικρασιατική τραγωδία. Ανέκαθεν ήθελε να μοιάσει στη μεγάλη αρχόντισσα

«Ο θεσμός μετατράπηκε πολύ γρήγορα σε μια μεγάλη γιορτή πολιτισμού για μικρούς και μεγάλους, για τους μόνιμους κατοίκους αλλά και τους επισκέπτες του νησιού», λέει η Ειρήνη Σαρίογλου, καλλιτεχνική διευθύντρια του Διεθνούς Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Καστελλορίζου.

Το πρόγραμμα και τα βραβεία

Φέτος ήταν μια δύσκολη χρονιά στη σκιά της πανδημίας. Παρ' όλα αυτά, περισσότερα από 300 ντοκιμαντέρ Ελλήνων και ξένων δημιουργών υπέβαλαν αίτηση για να συμμετάσχουν στο 5ο Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Καστελλορίζου και τελικά προκρίθηκαν για να διαγωνισθούν 18 μεγάλου/μεσαίου μήκους ντοκιμαντέρ και έξι μικρού μήκους. Επίσης, αυτό το καλοκαίρι εγκαινιάζονται τρία νέα βραβεία. Έτσι, εκτός από τα βραβεία Καλύτερου Ιστορικού Ντοκιμαντέρ, Καλύτερου Κοινωνικοπολιτικού Ντοκιμαντέρ –αμφότερα με την ευγενική χορηγία της Βουλής των Ελλήνων– και το Ειδικό Βραβείο Μεσογειακής Φιλίας, με χορηγία του ΕΚΟΜΕ, στα βραβεία προστίθενται το βραβείο Καλύτερου Μικρού Μήκους Ντοκιμαντέρ, το βραβείο Καλύτερου Ελληνικού Ντοκιμαντέρ με χορηγία του ΑΠΘ, καθώς και το Ειδικό Βραβείο του «Οδυσσέα», με χορηγία της Γενικής Γραμματείας Αποδήμου Ελληνισμού, το οποίο προορίζεται για Έλληνα σκηνοθέτη του εξωτερικού. Τη διαδικασία απονομής των βραβείων αναλαμβάνουν και φέτος διακεκριμένα μέλη της παγκόσμιας κινηματογραφικής κοινότητας, ενώ προεδρεύουσα της κριτικής επιτροπής είναι η παραγωγός και σκηνοθέτις Μπάρμπαρα Βακερνάγκελ-Τζέικομπς. Στην τελετή έναρξης οι επισκέπτες του νησιού θα έχουν την ευκαιρία να απολαύσουν ένα ιδιαίτερο αφιέρωμα στον Μάρκο Βαμβακάρη, με την προβολή του ντοκιμαντέρ «Μάρκος» σε πρώτη παγκόσμια προβολή το εξαιρετικό ντοκιμαντέρ «Savign North» του Μίτσελ Τζόνσον. Η αυλαία θα πέσει με τη συναυλία του Δημήτρη Μπάση.

Ατζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

2 - 8.8.2020

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
kouroupakisa@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«Blinded by the Light»

Ο **τζάβιντ** είναι ένας έφηβος που μεγαλώνει σε μία παραδοσιακή Πακιστανική οικογένεια σε μία εποχή έντονων φυλετικών και οικονομικών διαταραχών. Η αναζήτηση της ταυτότητάς του είναι ιδιαίτερα περίπλοκη. Παρ' όλα αυτά θα βρει καταφύγιο στους διαχρονικούς στίχους του Μπρους Σπρίνγκσντιν που τον εκφράζουν απόλυτα! Η σκηνοθέτης Γκούριντερ Τσάντα (Bend It Like Beckham) επανέρχεται με μια απολαυστική feel-good κωμωδία. **Θερινός Κινηματογράφος Κωνσταντία, το Σάββατο 8 Αυγούστου στις 9:00 μ.μ. Σόλωνος Μικαηλίδη 15, Λευκωσία. Πληροφορίες τηλέφωνο 22348203 - 22349085.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

«95 Χρόνια Μίκης Θεοδωράκης»

Στο **πλαίσιο** των εορτασμών για τα 80 χρόνια της, η Χορωδία «Άρης» Λεμεσού οργανώνει δύο συναυλίες με τίτλο «95 χρόνια Μίκης Θεοδωράκης» στο Κληροθέατρο Λεμεσού και στο Αμφιθέατρο της Σχολής Τυφλών. Οι συναυλίες έχουν σκοπό να τιμήσουν το μεγάλο συνθέτη της Ρωμιοσύνης με την ευκαιρία των 95-χρόνων από τη γέννηση του. Οι συναυλίες γίνονται με τις ευχές και την έγκριση του Μίκη Θεοδωράκη ο οποίος επιμελήθηκε και το καλλιτεχνικό πρόγραμμα. Σ' αυτό

συμμετέχει η διεθνούς φήμης Λαϊκή Ορχήστρα «Μίκης Θεοδωράκης», η χορωδία «Άρης» Λεμεσού και οι τραγουδιστές Βασίλης Λέκκας, Πέγκυ Ζήνα, Μπάμπης Τσέρτος και Σπύρος Κουτσοβασίλης. Στις συναυλίες θα ακουστούν όλες οι μεγάλες επιτυχίες του Μίκη Θεοδωράκη.

Αμφιθέατρο Σχολής Τυφλών στις 9:00 μ.μ. τη Δευτέρα 3 Αυγούστου 2020. 28ης Οκτωβρίου Ακρόπολη, Λευκωσία. Εισιτήρια www.tickethour.com

ΘΕΑΤΡΟ

«Ερωτόκριτος»

Η **ομάδα** «βιταμίνα» παρουσιάζει τον «Ερωτόκριτο», την έμμετρη μυθιστορία που συντέθηκε από τον Βιντσέντζο Κορνάρο στην Κρήτη τον 17ο αιώνα σε σκηνοθεσία Παναγιώτη Μπρατάκου και μουσική των Δημήτρη Σπύρου και Ανδρέα Ροδοσθένους. Κεντρικό θέμα του είναι ο έρωτας ανάμεσα σε δύο νέους, τον Ερωτόκριτο και την Αρετούσα και γύρω από αυτό περιστρέφονται και άλλα θέματα όπως η τιμή, η φιλία, η γενναιότητα, η επανάσταση των νέων απέναντι στις επιταγές των μεγαλύτερων και η νίκη της αγνής αγάπης και του ρομαντισμού. Επί σκηνής: Αντώνης Καλογήρου, Ειρήνη Ανδρονίκου, Κρίστη Χαράλαμπος, Μιχάλης Καζάκας.

Ημερομηνίες παραστάσεων: 2 Αυγούστου στη Λάνια, 5 Αυγούστου στις Πάνω Πλάτρες, 8 Αυγούστου Πωμός, 9 Αυγούστου στον Πύργο Τυλληρίας, 14 Αυγούστου στην Ανώγυρα, 16 Αυγούστου στη Συλί-κου, ώρα παραστάσεων 7:00 μ.μ.

ΣΚΕΨΕΙΣ

Της **ΣΤΑΜΑΤΙΝΑΣ ΣΤΑΜΑΤΑΚΟΥ**

Η τελευταία ανάσα της Κάθι

Για τα δελφίνια, επιστήμονες προτείνουν να αναγνωριστούν ως «μη ανθρώπινα πρόσωπα», καθώς είναι τα δεύτερα πιο έξυπνα πλάσματα μετά τον άνθρωπο.

Τα **κπώδη** ζώα διακρίνονται για την ευφυή συμπεριφορά τους, την κοινωνικότητά τους και την πολυπλοκότητα του εγκεφαλικού φλοιού. Για τα δελφίνια συγκεκριμένα, επιστήμονες προτείνουν να αναγνωριστούν ως «μη ανθρώπινα πρόσωπα», καθώς είναι τα δεύτερα πιο έξυπνα πλάσματα μετά τον άνθρωπο. Καταφέρνουν να αναγνωρίζουν τον εαυτό τους στον καθρέφτη, να καταστρώνουν κοινές στρατηγικές και να συγκροτούν περίπλοκες δομές κοινωνικής οργάνωσης. Μνημονεύονται για την ευφυΐα τους από την αρχαιότητα: στην «Οδύσσεια» αναφέρεται ότι στο πλοίο του Οδυσσέα υπήρχε ως έμβλημα ένα δελφίνι γιατί είχε σώσει τον γιο του Τηλέμαχο από πνιγμό.

Το 1859 οι άνθρωποι ξεκίνησαν να αιχμαλωτίζουν κπώδη ζώα και το 1938 άνοιξε το πρώτο εμπορικό πάρκο. Το 2013 η Ινδία απαγόρευσε την αιχμαλωσία των δελφινιών χαρακτηρίζοντας «ηθικά απαράδεκτο να τα κρατήσει σε αιχμαλωσία για σκοπούς ψυχαγωγίας». Κάτι που δεν έχουν κάνει οι ΗΠΑ. Φαινόμενα αιχμαλωσίας καταγράφονται και στην Ευρώπη, ενώ το 2016 είχαν κάνει τον γύρο του κόσμου εικόνες ντροπής από τσίρκους Ινδονησίας που έδειχνε τη βάνουση κακοποίηση δελφινιών που ζούσαν σε μικροσκοπικά κλουβιά φορτηγού και εξαναγκάζονταν να περνάνε μέσα από φλεγόμενους δακτύλους.

Για κάποιους το θέαμα αυτό είναι μορφή τέχνης αλλά τα υδάτινα πάρκα, και βέβαια το τσίρκο, αποτελούν τρανή απόδειξη πως όταν ο άνθρωπος προσπαθεί να μάθει τα ζώα να συμπεριφέρονται όπως αυτός, τότε γίνεται κτήνος.

Είναι παρήγορο ότι εκλείπει ο θεσμός των τσίρκο και η Ελλάδα μπορεί να περφανευτεί ότι είναι μία από τις πρώτες χώρες που τον κατήργησε. Μέχρι το 2010 θα μπορούσε να περφανευτεί ότι δεν είχε καν κπώδη ζώα σε αιχμαλωσία. Αυτό άλλαξε όταν άνοιξε το Αττικό Ζωολογικό Πάρκο, το οποίο διατηρεί δελφινάριο, αλλά έχει ανακληθεί η άδεια του, ενώ γενικά είναι απαγορευμένες οι παραστάσεις με ζώα σε θεάματα με σκοπό το κέρδος (4039/2012). Μέχρι σήμερα έχουν πεθάνει πέντε δελφίνια, ενώ φημολογείται έντονα πως έχει πεθάνει ένα ακόμα. Ο κ. Παναγιώτης Δενδρινός, δρ Θαλάσσιας Βιολογίας, δηλώνει στην «Κ» πως «θα έπρεπε να απαγορευθεί σε διεθνές επίπεδο η σύλληψή τους αλλά και η αναπαραγωγή τους σε αιχμαλωσία. Πρέπει να εξασφαλισουμε καλές συνθήκες για τα ήδη αιχμάλωτα –χωρίς φυσικά να λαμβάνουν μέρος σε παραστάσεις–, καθώς αυτά τα ζώα δεν μπορούν να επιβιώσουν πλέον στο φυσικό τους περιβάλλον. Ιδίως τα δελφίνια είναι εξαιρετικά κοινωνικά και δεν μπορούν να προσαρμιστούν. Τα μόνα ζώα που πρέπει να μπου σε αιχμαλωσία είναι όσα αντιμετωπίζουν αναπηρίες».

Ο ακτιβιστής Ρικ Ο' Μπάρρι τη δεκαετία του '60 υπήρξε εκπαιδευτής και θεμελιωτής αυτής της βιομηχανίας μέχρι που είδε ένα από τα δελφίνια που πρωταγωνιστούσε στην τηλεοπτική σειρά «Φλίπερ το Δελφίνι» να αυτοκτονεί: «Μια μέρα κολύμπησε στην αγκαλιά μου, με κοίταξε μέσα στα μάτια, πήρε μια ανάσα, βυθίστηκε στον πυθμένα και έμεινε εκεί. Προσπάθησα να την επαναφέρω αλλά ήταν αργά. Για τα δελφίνια, κάθε ανάσα είναι μια συνειδητή προσπάθεια –όχι όπως στους ανθρώπους, που γίνεται αντανακλαστικά– και η Κάθι επέλεξε να μην πάρει την επόμενη ανάσα».

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ο Μάριος Φραγκούλης στο Αμφιθέατρο Σχολής Τυφλών

Ο **Μάριος** Φραγκούλης συναντά το κοινό του σε μία σειρά συναυλιών που θα πραγματοποιήσει από τον Ιούλιο ως τον Σεπτέμβριο του 2020 στην Ελλάδα και την Κύπρο. Καλωσορίζοντας το καλοκαίρι, μεταφέρει για άλλη μια φορά με το τραγούδι του το μήνυμα της ελπίδας και της αγάπης. Μαζί με τους αξιόλογους νέους συνεργάτες του, τη Μυρτώ Βασιλείου και τον Βασίλη Κούρτη θα υψώνουν ένα πρόγραμμα φτιαγμένο από έρωτα και άσπρα. Ο Μάριος Φραγκούλης, ο αγαπημένος διεθνής τενόρος έχει συμπράξει με μερικές από τις πιο σημαντικές ορχήστρες στον πλανήτη συγκλονίζοντας το κοινό στη Σκάλα του Μιλάνου, στο Royal Albert Hall, στοCarnegie Hall καθώς και σε αμέτρητες άλλες αίθουσες σε όλη την Αμερική, Ευρώπη, Αυστραλία, Ασία και Αφρική, επιστρέφει στην Ελλάδα με ένα πρόγραμμα που θα σας συναρπάσει. Συμμετέχουν: Δήμητρα Σελεμίδου- Μυρτώ Βασιλείου- Βασίλης Κούρτης. Αμφιθέατρο Σχολής Τυφλών την Πέμπτη 6 Αυγούστου 2020 στις 9:00 μ.μ. 28ης Οκτωβρίου Ακρόπολη, Λευκωσία.

Πληροφορίες, εξισιτήρια: 77777040 & www.tickethour.com.cy

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Παρατείνεται η έκθεση «Ξαναγέννηση»

Παρατείνεται μέχρι το Σάββατο, 17 Οκτωβρίου 2020 η έκθεση «ΞΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ» - Η επιστροφή 219 Έργων Τέχνης από την τουρκοκυπριακή στην ελληνοκυπριακή Κοινότητα στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης - ΣΠΕΛ, η οποία θα παραμείνει κλειστή κατά το διάστημα 14 - 31 Αυγούστου 2020, συμπεριλαμβανομένων των ημερομηνιών αυτών. Η έκθεση «ΞΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ» η οποία παρουσιάζει τα 219 έργα τέχνης που επεστράφησαν, μετά από 46 χρόνια, από την τουρκοκυπριακή στην ελληνοκυπριακή κοινότητα, στο πλαίσιο των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης που συμφωνήθηκαν μεταξύ των ηγετών των δύο κοινοτήτων. Η έκθεση θα χωρίζεται σε ενότητες ανάλογα με την εικαζόμενη ή επιβεβαιωμένη προέλευση των έργων (π.χ. Δημοτική Πινακοθήκη Αμμοχώστου), φέρνει στο φως εμβληματικά έργα ιστορικών Ελλνοκυπρίων καλλιτεχνών. Παρουσιάζονται, επίσης, έργα σημαντικών Ελλήνων καλλιτεχνών. **Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης - ΣΠΕΛ, Αμμοχώστου 73, έναντι Πύλης Αμμοχώστου, Λευκωσία. Πληροφορίες τηλέφωνο 22458228**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Καρυωτάκης» στο Πολιτιστικό της Τρ. Κύπρου

Ένα **μικρό** θεατρικό αφιέρωμα στον μεγάλο Έλληνα ποιητή με θέα την καλοκαιρινή παλιά Λευκωσία. Ο λόγος του μεγάλου Έλληνα ποιητή, Κώστα Καρυωτάκη, ερμηνευμένος από τον Ανδρέα Αραούζο. Μία σειρά από ποιήματα, πεζά και αποσπάσματα από την αλληλογραφία του ποιητή που επέλεξε ο Φώτης Αποστολίδης, ο οποίος σκηνοθετεί το δρώμενο. Η σκηνική και ενδυματολογική επιμέλεια είναι της Έλενας Κατσούρη, οι φωτισμοί του Νίκου Μυλωνά και η ηχητική επένδυση του Σταύρου Μακρή. Η παράσταση πραγματοποιείται με τη στήριξη των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, του Πολιτιστικού Ιδρύματος της Τράπεζας Κύπρου

και τελεί υπό την αιγίδα της Ελληνικής Πρεσβείας, Οροφή Πολ. Ιδρ. Τράπεζας Κύπρου, «Αερικόν», Φανερωμένη, παλιά Λευκωσία. Δευτέρα 3 με 6 Αυγούστου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 97856673.**

ΠΤΥΧΕΣ | Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Η Αθήνα των χαμένων οροφωγραφιών

Η **αφανής πόλη** ζει τη ζωή της λάθρα σε μισοσκότεινα δωμάτια, με τα παντζούρια κουφωτά και τις πόρτες μανταλωμένες. Συχνά αναλογίζομαι πόσες ζωγραφισμένες οροφωγραφίες σε ερειπωμένα σπίτια της Αθήνας επιζούν ρηγματωμένες ή με σκασμένες τις επιφάνειες από τον χρόνο και την υγρασία. Αναρίθμητα κοσμήματα της πόλης θα χαθούν για πάντα, θα κονιορτοποιηθούν όπως αφανίστηκαν ακόμα περισσότερα και πολύ σημαντικά, σε όλους τους δρόμους της πόλης, ήδη από τον Μεσοπόλεμο.

Πρόσφατα στην είσοδο του παλιού ξενοδοχείου «Μπάγκειον» στην Ομόνοια, με τους περίτεχνους καθρέφτες της αθηναϊκής μπελ επόκ, το βλέμμα μου είχε τραβήξει μια σκαλισμένη μορφή, με εκείνα τα άφουλα χαρακτηριστικά, όμοια των αγγέλων ή των αρχαίων εφίβων. Υπήρχε μια θεατρικότητα και αυτή η έκφραση του δράματος εισέβαλε σε μια καθημερινότητα λίγο-πολύ τραγική με την έννοια της συνύπαρξης της ένδειας και της πλειοδοσίας. Εφερα στον νου ημίθεους και θεότπτες, ήρωες και φρουρούς της πόλης, σε παλιό μορφές τους, σαν θεατρικές μάσκες, σε

εκείνο το σημείο συνάντησης του κλασικού με την αρ νουβό, σε σπίτια του Ψυρρή, του Νέου Φαλήρου, της Αχαρνών. Μια διασπορά πρωικών μορφών, σαν αυτές που τραγουδούσαν οι τροβαδούροι, σαν παλικάρια λαϊκών παραμυθιών και κόρες νεοκλασικών επιστυλιών.

Όλη αυτή η διασπορά κρατούσε ζωντανή την παράλληλη αφήγηση της ζωής, της ψευδαισθητικής αλλά τόσο σημαντικής για τη διαστολή της εμπειρίας. Οσα δεν μπορούμε να δούμε αλλά φανταζόμαστε εντείνουν την επιθυμία. Έρχονται στον νου οι φωτογραφίες από τα εσωτερικά των μεγάλων αρχοντικών της Αθήνας, ανοιγμένα από τις μπουλντόζες, φαγωμένα από μέσα, με ιωνικούς κίονες γερμένους, με μαρμάρια να κλιμακωστικά ξεριζωμένα, με σφίγγες και Καρυάτιδες λεπτατημένες... οι φωτογραφίες του Παύλου Μυλωνά από το 1938 μαρτυρούν την κατεδάφιση της οικίας Αμβροσίου Ράλλη στην οδό Δραγατσανίου. Ένα από τα ονομαστά σπίτια της Αθήνας του Οθωνα, που γκρεμίστηκε για να ανοικοδομηθεί τελικά μεταπολεμικά, με τη μνήμη του πλέον εξαιρεμένου, όπως και όλων των άλλων περιλαμβνών μεγάρων

της Αθήνας που ήδη από το 1930-1935 είχαν αρχίσει να πέφτουν στην Ακαδημία, στη Νίκης, στη Βασιλίσσης Σοφίας...

Οι θαμπές μνήμες των εσωτερικών αντανακλούν την παράλληλη, σιωπηρή πόλη, που επιζεί πλέον σε όσα σπίτια στέκουν ακόμη μαντρωμένα στην ερημία τους. Αυτά τα εσωτερικά θα παραμείνουν αφανή, όπως είναι και η δικός ικνη μνήμη όσων προ πολλού έχουν γίνει σκόνη. Στην οδό Παλαιολόγου 25, στη συνοικία του Αγίου Παύλου, ένα από τα ωραία αθηναϊκά σπι-

τια, ονομαστό για την αρμονία του και τον ήρεμο αρχοντικό ρυθμό του, κρατάει μακριά από τη σκηνή της πόλης, τα πλούσια διακοσμημένα ταβάνια του. Τα βλέπω στο βιβλίο του Μάνου Μπίρη για την αθηναϊκή αρχιτεκτονική 1875-1925 όπως και τις οροφωγραφίες από σπίτια που χάθηκαν, στην Πειραιώς και Γερανίου ή σε σπίτια που στέκουν σχεδόν κατεστραμμένα όπως στο νεοκλασικό σπίτι της οδού Κολοκυνθούς 45 με τις ροκκό οροφωγραφίες. Ποιος διαβάζτης θα το φανταζόταν;

Η Αθήνα των μισοσκότεινων δωματίων που ζουν λάθρα αφηγείται βουβές ιστορίες. Χιλιάδες δωμάτια σαν αυτά εξαερώθηκαν και μαζί τους τα έπιπλα, οι καθρέφτες, τα χαρτιά... μετακινήσεις που φέρνουν στον νου το άδειασμα του καφενείου του Ζαχαράτου στην πλατεία Συντάγματος το 1963, το γκρέμισμα των αρχοντικών της οδού Ακαδημίας σχεδόν στο σύνολό τους, το μεγάλο Καλλιγά, στη Βασιλίσσης Σοφίας, το Μέγαρο Νεγρεπόντη, Αμαλίας και Οθωνος, τα σπίτια στην Καραγεώργη της Σερβίας, στη Βουλιάς, στην Απόλλωνος, στην Ευριπίδου... Οι σκιές των δωματίων δεν αφήνουν ίκνη.

Ανάγκη για μια νέα, «επιθετική» στρατηγική

Ξεφυλλίζοντας το νέο βιβλίο του Γιάννη Βαλινάκη

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΛΙΝΑΚΗΣ
Η Ελλάδα των Τεσσάρων Θαλασσών. Το
Σχέδιο «Ελλάς επί Τέσσερα»
εκδ. Ι. Σιδέρης, σελ. 335

Του **ΘΑΝΟΥ Π. ΝΤΟΚΟΥ**

Ο Γιάννης Βαλινάκης ανήκει στη σπάνια κατηγορία των πανεπιστημιακών με ικανότητα παραγωγής ρεαλιστικών και υλοποιήσιμων προτάσεων πολιτικής. Η πολιτική εμπειρία, αλλά και η πολυετής δραστηριοποίησή του στον χώρο των ερευνητικών ιδρυμάτων καθιστούν τις απόψεις του στο «καυτό» ζήτημα των ελληνοτουρκικών σχέσεων ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες. Ένα «πυκνό» βιβλίο 335 σελίδων δεν μπορεί ασφαλώς να παρουσιάσει επαρκώς μέσα σε μερικές παραγράφους. Θα περιοριστώ λοιπόν στην παράθεση ορισμένων απόψεων του συγγραφέα τις οποίες θεωρώ –προφανώς με ένα στοιχείο υποκειμενικότητας– εξαιρετικά επίκαιρες και χρήσιμες.

Ο Γ. Βαλινάκης δίδει μεγάλη σημασία στην αξιοποίηση της συμμετοχής της χώρας μας στην Ε.Ε., θεωρώντας την πολλαπλασιαστή ισχύος. Στο πλαίσιο αυτό, εκτιμά ότι η Ελλάδα πρέπει να αξιοποιήσει πλήρως την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή/Ακτοφυλακή, ενώ κεντρικό ζητούμενο πλέον είναι να εντάξουμε τον καθαρά εθνικό προβληματισμό και σχεδιασμό σεναρίων στην κατά καιρούς και με διαφορετικές μορφές και εντάσεις εμφανιζόμενη ευρωπαϊκή κινητικότητα στα ζητήματα άμυνας και ασφάλειας. Αναφέρεται στην «έξυπνη» στήριξη των εθνικών προσαρμογών

Το βιβλίο παρουσιάζει επεξεργασμένες και στην πλειονότητά τους ρεαλιστικές προτάσεις πολιτικής.

Ο Γ. Βαλινάκης παραθέτει μία σειρά από ενδιαφέροντες χάρτες που απεικονίζουν τα δικαιώματα και τις διεκδικήσεις.

μέσα από ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες που θα δρουν αποτρεπτικά προς τις στρατιωτικές επιδιώξεις της Τουρκίας. Αντιλαμβάνεται, βεβαίως, ότι με τη σημερινή κατάσταση της Ε.Ε., δεν προωνίζεται αυτόματα και πρακτική συνδρομή σε μια δύσκολη στιγμή.

Καυτηριάζει τη διαχρονική έλλειψη προγραμματισμού, θεωρώντας ότι τις περισσότερες φορές η αντίδρασή μας ήταν καθαρά ανακλαστική και πρόχειρη, χωρίς σχέδιο και ένταξη σε ένα στρατηγικό πλαίσιο αντιμετώπισης της γείτονας.

Σημειώνει ότι «αλλαγή νοοτροπίας σημαίνει έμφαση στην περίσσεια και τους χαμηλούς τόνους αντί των απερίσκεπτων λεονταρισμών που διατυπώνονται συνήθως για εσωτερική κατανάλωση, αλλά έχουν συχνά εξωτερικές παρενέργειες» και κάνει αναφορά σε «πατριωτικά πυροτεχνήματα» που υπόσχονται μαγικές λύσεις, ενώ στην πραγματικότητα κινδυνεύουν να προκαλέσουν μεγαλύτερες (και μάλιστα πολύ δαπανηρές) αποτυχίες.

Λέει επίσης κάτι (θεωρητικά) αυτονόητο: «Οι εναρκτήριες θέσεις μιας διαπραγματεύσεως (όσο απόλυτα και αν διατυπώνονται έναντι των τρίτων ή ενώπιον της κοινής γνώμης) αποτελούν μια αποδεκτή βάση για έναρξη της συζήτησης. Οσον επιθυμητό και αν είναι να μην αλλάξουν καθ' οδόν, δεν μπορούν να μετατρέπονται απαραίτητα και πάντα σε αυτοσκοπό και άρα σε θέσεις αυτοεγκλωβισμού και στείρου αρνητισμού» και ότι «...δογματικές φωνές επέβαλαν έναν ιδιότυπο διαγωνισμό μαξιμαλιστικής «καθαρότητας» στον δημόσιο διάλογο και τις εθνικές επιδιώξεις. Οδήγησαν έτσι στο ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα: στην επί δεκαετίες πλήρη αποχή της Ελλάδας από την άσκηση οποιουδήποτε δικαιώματος από το δίκαιο της θάλασσας».

Θεωρεί ότι η γεωγραφική συνέχεια του ελληνικού νησιωτικού χώρου δημιουργεί ένα ενιαίο μέτωπο που δεν έχει καμία σχέση με τις περιπτώσεις εκείνες μεμονωμένων νησιών που είναι διάσπαρτα σε μια διαφορετικά ελεύθερη θάλασσα. Ωστόσο, σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΔΧ και τη

Ο συγγραφέας παρουσιάζει την ιδιαίτερα φιλόδοξη ιδέα της «Ελλάδας των Τεσσάρων Θαλασσών», μια έκταση 550.000 τετρ. χλμ. στο Ιόνιο Πέλαγος, το Κρητικό/Λιβυκό, το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο (τέσσερις φορές μεγαλύτερη από την κατά ξηρά επικράτεια). Στη φωτ., άσκηση του Πολεμικού Ναυτικού στο Αιγαίο.

διεθνή πρακτική, «αυτό δεν σημαίνει ότι κάθε νησί αυτόματα αποκτά το δικαίωμα απεριόριστων θαλάσσιων ζωνών. Οι γεωγραφικές συνθήκες της περιοχής, το μέγεθος των νησιών, το μήκος των ακτών τους, το μήκος του αντικείμενου/γειτονικού κράτους θα είναι τελικοί προσδιοριστικοί παράγοντες στις αναλογίες απόκτησης των σχετικών δικαιωμάτων».

Θεωρεί ότι το αξίωμα «δεν διεκδικούμε τίποτα» λειτουργήσει παραλυτικά σε σχέση με την εκπόνηση οποιασδήποτε στρατηγικής και σχεδίου, την αξιοποίηση του μεγάλου όπλου της συμμετοχής μας στην Ε.Ε. όταν ακόμη υπήρχαν σημαντικές ευκαιρίες και βέβαια για την εις βάθος προετοιμασία και προβολή διεκδικητικών θέσεων προς τη γείτονα. Μιλά για «λογική» διεκδίκηση και «διεκδικητική εξομάλυνση» και αναφέρεται σε έμμεση επέκταση χωρικών υδάτων μέσω υποθέσεων ευθείων γραμμών βάσης, κλεισίματος μεγάλων κόλπων, αρχιπελαγικών γραμμών βάσης, και στη συνέχεια αιχμαλιτίδας ζώνης 12 ν.μ., συνορεύουσας ζώνης 24 ν.μ. και αρχαιολογικής ζώνης, αλλά και Αποκλειστικής Ζώνης Αλιείας στα Δωδεκάνησα. Θεωρεί αναγκαίες τις διμερείς συνομιλίες με καθένα χωριστά από τους

γείτονές μας και σύναψη σχετικών συμφωνιών για ΑΟΖ, καθώς και διμερείς συμφωνίες με ισχυρές ναυτικές δυνάμεις. Αναφέρεται στην ανάγκη ειδικής μέριμνας για τα νησιά και τη νησιωτικότητα και τη θαλάσσια πολιτική γενικότερα, καθώς και για πρακτικά μέτρα ανάπτυξης του Αιγαίου και ενίσχυσης της ελληνικής παρουσίας.

Παραθέτει μία σειρά στοιχείων «επιθετικής» στρατηγικής: (1) επιθετική πολιτικο-νομική διεκδίκηση όσων η Ελλάδα δικαιούται να απαιτήσει από πλευράς διεθνούς δικαίου, (2) στρατιωτική ενδυνάμωση με έμφαση στους πολλαπλασιαστές ισχύος, (3) αποτελεσματικότερη χρήση της ευρωπαϊκής διάστασης της χώρας, (4) «έξυπνη» αμοιβαία διασύνδεση των διαφόρων πυλών της εθνικής στρατηγικής, (5) διπλωματική σχεδίαση και διεθνή εξωτερική παρουσία των αποφάσεων για την εξασφάλιση των ερεσιμάτων ενίσχυσης της στρατηγικής (προσθέτει εδώ ότι η σκέψη πως η επιτυχία είναι δυνατή χωρίς ανταλλάγματα προς τους κρίσιμους τρίτους είναι σχεδόν αφελής).

Η φιλόδοξη ιδέα

Ο Γ. Βαλινάκης θεωρεί ότι χρειάζεται να σκεφτούμε out-of-the-box,

με νέες ιδέες και προσεγγίσεις και παραθέτει μία σειρά από ενδιαφέροντες χάρτες στο βιβλίο του που απεικονίζουν με ακρίβεια τα δικαιώματα και τις διεκδικήσεις. Παρουσιάζει την ιδιαίτερα φιλόδοξη ιδέα της «Ελλάδας των Τεσσάρων Θαλασσών», μια έκταση 550.000 τετρ. χλμ. στο Ιόνιο Πέλαγος, το Κρητικό/Λιβυκό, το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο (τέσσερις φορές μεγαλύτερη από την κατά ξηρά επικράτεια). Αυτή θα μπορούσε ενδεχομένως να είναι η ελληνική –μαξιμαλιστική μεν [για διαπραγματευτικούς λόγους], αλλά όχι σουρεαλιστική– απάντηση στο τουρκικό αφήγημα της «Γαλάζιας Πατρίδας».

Μπορεί κανείς να συμφωνήσει (σε πολλά) ή να διαφωνήσει (σε πολύ λιγότερα). Το γεγονός είναι ότι το βιβλίο προβληματίζει θετικά καθώς δεν περιορίζεται σε διαπιστώσεις, αλλά παρουσιάζει επεξεργασμένες και στην πλειονότητά τους ρεαλιστικές προτάσεις πολιτικής, κάτι που δυστυχώς σπανίζει στον δημόσιο διάλογο.

Ο κ. Θάνος Π. Ντόκος είναι διδάκτωρ διεθνών σχέσεων και στρατηγικών σπουδών Πανεπιστημίου Cambridge, πρώην γεν. διευθ. στο ΕΛΙΑΜΕΠ.

Ακούς ό,τι αγαπάς... και αυτό το καλοκαίρι

RADIO LIVE

Ακούστε το Love FM 100.7 όπου κι αν είστε αυτό το καλοκαίρι μέσα από το www.lovefm.com.cy ή μέσα από το application **RADIO LIVE CYPRUS** που κατεβάζετε δωρεάν στο κινητό σας.

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

24sports.com.cy

ΜΑΠΠΕΣ SHOW!

Χρίστος Ζαβός | Εφραίμ Γεωργίου

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 16:00 - 18:00

Listen Live Radio Live

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

24sports.com.cy

«Το σύνθεμα του τραγουδιού και του σκοπού η γλυκύτητα»

Η ομάδα «βιταμίνη» παρουσιάζει τον «Ερωτόκριτο» και στην «Κ» μιλάει ο μουσικός Δημήτρης Σπύρου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η ομάδα «βιταμίνη» παρουσιάζει σε κοινόητες της Κύπρου τον «Ερωτόκριτο» του Βιντσέντζου Κορνάρου, σε σκηνοθεσία Παναγιώτη Μπρατάκου, η δε δράση στηρίζεται από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, μέσα από το σχέδιο Πολιτιστικής Αποκέντρωσης. Τη μουσική της παράστασης έχουν αναλάβει οι Δημήτρης Σπύρου και Ανδρέας Ροδοσθένους, στις ερμηνείες νέοι ηθοποιοί, οι οποίοι, όπως αναφέρεται στο δελτίο Τύπου, σαν μια ομάδα περιπλανώμενων θεατρίνων, θα αναλάβουν να δημιουργήσουν ένα πανηγύρι για τον έρωτα, μέσα στο οποίο θα αναπαραστήσουν και θα τραγουδήσουν τα πάθη και τα κατορθώματα του Ερωτόκριτου και τον αγνό έρωτά του με την Αρετούσα, συνδυάζοντας ποικίλα είδη και ύφη της μουσικής παράδοσης, συνδέοντας το δημοτικό τραγούδι με την σύγχρονη ηλεκτρονική μουσική και τα παραδοσιακά τσιαττιστά με τα σύγχρονα ακούσματα». Στην «Κ» μίλησε ο μουσικός Δημήτρης Σπύρου, ο οποίος μου λέει ότι ο «Ερωτόκριτος» είναι ένα ιδιαίτερο και πλούσιο κείμενο και αυτός ίσως να είναι ένας από τους κύριους λόγους που αποφάσισαν να ασχοληθούν με αυτό. Τονίζει επίσης τη σημασία της καταγραφής της μουσικής παράδοσης της Κύπρου, ώστε οι νεότεροι να έχουν κάπου να για να πιαστούν.

—Κατ' αρχάς να πούμε τι ακριβώς θα δούμε στην παράστασή σας...

—Στην παράσταση θα δείτε ένα θέατρο περιπλανώμενων θεατρίνων που θα προσπαθήσουν ως μια παρέα να πουν την ιστορία του Ερωτόκριτου. Η ομάδα αποτελείται από τον Παναγιώτη Μπρατάκο στη σκηνοθεσία και ερμηνεία, εμένα και τον Ανδρέα Ροδοσθένους ως μουσικοί επί σκηνής, τον Αλέξανδρο Αχτάρ στην κίνηση και τους ηθοποιούς Κρίστη Χαράλαμπος, Ειρήνη Ανδρονίκου, Αντώνη Καλογήρου και Μιχάλη Καζάκα. Η παραγωγή είναι της ομάδας «βιταμίνη» και η δράση στηρίζεται από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, μέσα από το σχέδιο Πολιτιστικής Αποκέντρωσης.

—Πώς και αποφασίσατε να ασχοληθείτε με ένα τόσο ιδιαίτερο κείμενο, όπως είναι ο «Ερωτόκριτος»;

—Όντως είναι ένα ιδιαίτερο και πλούσιο κείμενο και αυτός ίσως να είναι ένας από τους κύριους λόγους που αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με αυτό. Η γλώσσα του κειμένου είναι τόσο όμορφη, οι λέξεις σε τραβάνε σαν μαγνήτης με ατάκες που πιστεύω όρισαν μετέπειτα κείμενα, στίχους και τραγούδια. Είναι ένα κείμενο βλέπεις που θα ταίριαζε σε όποια εποχή και να το εντάξεις, με όποιο μουσικό ύφος και να το ντύσεις. Ασχολείται με θέματα οικουμενικά όπως είναι ο έρωτας, η φιλία, η τιμή αλλά και η υπέροχη τρέλα της νιότης. Όταν το ξαναδιάβασα πρόσφατα, όταν ακόμα σκεφτόμασταν αν θα το ανεβάσουμε, ο πρώτος μου συνειρμός ήταν η φράση του Εμπεριόκου από το ποι-

“

Ο «Ερωτόκριτος» πιστεύω ότι είναι ένα κείμενο που μπορεί να ακουστεί παντού, πόσο μάλλον στην ύπαιθρο της γειτονικής στην Κρήτη Κύπρο, τον Αύγουστο που οι άνθρωποι της πόλης και της υπαίθρου συνυπάρχουν μέσα στο φυσικό περιβάλλον.

ημά του «Καρπός Ελαιού»: «Νεότης τι ωραία που είναι τα μαλλιά σου / Τα καίμαλιά σου τα στολίζουν άνθη μυγδαλιάς που ανθεί σε χώρα πεδινή».

—Το ότι παρουσιάζετε στην κυπριακή ύπαιθρο ένα παραδοσιακό έργο μιας άλλης περιοχής, τι νομίζεις ότι προσφέρει; Έχει ρίσκο; —Νομίζω ότι όποιο και να είναι το έργο που θα παρουσιάσεις, είτε είναι στην ύπαιθρο, είτε στην πόλη, είτε σε πλατείες, είτε σε θεατρικούς χώρους έχει τελικά το ίδιο ρίσκο αποδοχής ή μη αποδοχής. Το αν τελικά θα περάσει κάτι στο κοινό, αν θα είναι αρεστό δηλαδή ή όχι αυτό που κάνεις, δεν καθορίζει πάντα την ποιότητα της δουλειάς. Προσπαθούμε πάντα να περάσει ο λόγος στο κοινό, να γίνεται κατανοητό το τι προσπαθούμε να κάνουμε, αλλά πάντα αυτό εξαρτάται από πόσο ανοικτός είναι ο αποδέκτης. Κάθε παράσταση για μένα είναι σαν μια ζαριά που ρίχνεις. Ο «Ερωτόκριτος» πιστεύω ότι είναι ένα κείμενο που μπορεί να ακουστεί παντού, πόσο μάλλον στην ύπαιθρο της γειτονικής στην Κρήτη Κύπρο, τον Αύγουστο που οι άνθρωποι της πόλης και της υπαίθρου συνυπάρχουν μέσα στο φυσικό περιβάλλον.

«Αν με ρωτάς αν υπάρχει παραδοσιακή μουσική θα έλεγα πως υπάρχει αλλά παλεύει να ξεφύγει από την κρίση ταυτότητας που έχει», λέει ο Δημήτρης Σπύρου.

Η ομάδα «βιταμίνη» παρουσιάζει σε κοινόητες της Κύπρου τον «Ερωτόκριτο» του Βιντσέντζου Κορνάρου, σε σκηνοθεσία Παναγιώτη Μπρατάκου, η δε δράση στηρίζεται από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, μέσα από το σχέδιο Πολιτιστικής Αποκέντρωσης.

Το μπάσο λειτουργεί ως σολιστικό όργανο

—Ο «Ερωτόκριτος» έχει μια διακριτή μουσική πορεία, αυτό πόσο σας δυσκόλεψε;

—Σίγουρα είναι ένα κείμενο που μελοποιήθηκε πολύ όμορφα στο παρελθόν, που τραγουδήθηκε και ακόμη τραγουδιέται σε συναυλίες, θέατρα, ταβέρνες και σε πάρκες. Απ' ό,τι γνωρίζω, όμως, δεν υπάρχει διαγωνισμός μελοποίησης «Ερωτόκριτου» και αν υπήρχε σίγουρα δεν θα με αφορούσε. Όταν κάποιος αποφύγει να συγκρίνει τη δουλειά του με άλλες προηγούμενες δουλειές, τότε μπορεί να εκφράσει αυτό που πραγματικά νιώθει και σκέφτεται βάσει του τι παίρνει ο ίδιος, σε προσωπική βάση, από το κείμενο, το πώς μπορεί να το φιλτράρει μέσα από τον

—Ποιες είναι δυσκολίες που έχουν παρόμοια έργα τόσο στο να παρασταθούν, αλλά και να μελοποιηθούν;

—Ίσως οι δυσκολίες με τέτοια έργα να οφείλονται στην αντιμετώπισή τους ως κλασικοί ιεροί ογκόλιθοι, μεγαλοποιώντας την αποστολή του σκηνοθέτη ή του συνθέτη. Αν κάποιος διαβάσει το συγκεκριμένο κείμενο με ανοικτή καρδιά μπορεί να κερδίσει πάρα πολλά. Αντιμετωπίζοντας το έργο απλώς ως ένα όμορφο, υπέροχο κείμενο, τότε μπορείς συνεχώς να βρίσκεις ποιότητες και ομορφιές να αναπαραστήσεις, που σκηνοθετικά και μουσικά να πηγάζουν από εσένα τον ίδιο.

Παντού ταμπέλες και είδη

—Πόσο εύκολα μπορούν να συνδυαστεί το δημοτικό τραγούδι με τη σύγχρονη ηλεκτρονική μουσική και τα παραδοσιακά τσιαττιστά με τα σύγχρονα ακούσματα;

“

«Έχουν μπει όλα σε μουσεία και καλούπια με αποτέλεσμα να ξεχνάμε το πιο βασικό: ότι η τέχνη γεννιέται και ζει από το συναίσθημα».

—Για μένα όλα συνδυάζονται εύκολα, γιατί όλα είναι το ίδιο, αν κοιτάξεις την ουσία των πραγμάτων. Ο ρεμπέτης που έζησε το '30 στους τεκέδες, μαζί με τον Αφροαμερικανό που έζησε στα '90 στο γκέτο και έπαιζε χιπ χοπ, δεν έχουν και πολλές διαφορές στον τρόπο ζωής τους ή στον τρόπο έκφρασής τους. Ο τεράστιος Βαμβακάρης που ήταν χασάπης και έμαθε μόνος του μπουζούκι, ο χιπχοπάρ που έκλεβε λούπες για να φτιάξει παραγωγές, ο Ψαραντώνης με όλο τον πλούτο που μας παραδίδει ως αυτοδιδάκτος, ο πανκ που με δύο συγχωριές έφτιαχνε τραγούδια, ο τσιαττιστάρς, ο πιτσιρικάς που κάνει beatbox, όλοι έχουν ένα κοινό. Εκφραστήκαν με όποια μέσα είχαν, έχοντας ως γνώμονα το συναίσθημα. Αυτό είναι γενικά το πρόβλημα με τη μουσική και την τέχνη γενικότερα, έχουν όλα ταξινομηθεί σαν επιστημονική διάλεξη,

χαρακτήρα του και τις ιδέες του. Οπότε δεν με δυσκόλεψε, με μάγεψε μπωρώ να πω.

—Κρίνοντας από άλλες πρόσφατες μελοποιήσεις σου, μαντεύω ότι ακολούθησες τον δικό σου δρόμο... Πώς «διάβασες» μουσικά τελικά τον «Ερωτόκριτο»;

—Η αρχική μου αντίδραση ήταν να μην ακούσω, ούτε να δω στιδήποτε έχει γίνει στο παρελθόν σε σχέση με το κείμενο για να έχω μια καθαρή εικόνα στο τι μου βγάζει το κείμενο. Είναι με τέτοιο τρόπο γραμμένο που πιστεύω ότι θα μπορούσε να μελοποιηθεί με όσους τρόπους θέλεις και πάλι να στέκει και να έχει κάποια λογική. Η μουσική γράφτηκε σε συνεργασία με

έχουν μπει παντού ταμπέλες και είδη, έχουν μπει όλα σε μουσεία και καλούπια με αποτέλεσμα να ξεχνάμε το πιο βασικό: ότι η τέχνη γεννιέται και ζει από το συναίσθημα, είναι κάτι ζωντανό, κάτι που αναπνέει και κάτι που πρέπει να είναι ελεύθερο για όποιον θέλει να εκφραστεί διαλέγοντας όποιο ηχητικό τρόπο θέλει ή βρίσκει. Η τέχνη έρχεται από τον άνθρωπο και όχι από τον υπεράνθρωπο.

—Η μουσική παράδοση της Κύπρου σε ποιο βαθμό έχει αναδειχθεί;

—Αυτό είναι ένα τεράστιο και επίπονο θέμα. Αν κρίνει κάποιος την ιστορία αυτού του τόπου σίγουρα δεν έχει καταγραφεί ολόκληρη η μουσική παράδοση αλλά ένα μικρό της μέρος. Οι αντίστοιχες «αντινιάδες» της Κύπρου, τα «τσιαττιστά», θα μπορούσαν πιστεύω να υπάρχουν μέχρι σήμερα και να είναι ζωντανά χωρίς να

τον Α. Ροδοσθένους με τον οποίο συνεργαζόμαστε εδώ και καιρό και έτσι μπορώ να πω πως το διασκεδάσαμε πολύ. Αποφασίσαμε πως το μπάσο θα λειτουργήσει ως σολιστικό όργανο σε ορισμένα σημεία, προσπαθώντας έτσι να αναδείξουμε τις δυνατότητες του οργάνου και να το αφήσουμε να μας συνεπάρει. Συνδυάσαμε τους παραδοσιακούς δρόμους του ρεμπέτικου με το χιπ χοπ, το Balkan με το λαϊκό, το reggae με τις μαντινάδες, τα ταξίμια και τους αμανέδες με τον ηλεκτρονικό ήχο, το δραματικό με το κωμικό και την ουσία του πανκ με την ουσία του ρεμπέτικου, χωρίς να χρησιμοποιήσουμε λαούτα, μπουζούκια, βιολιά ή ηλεκτρικές κιθάρες.

έχουν τη δόση του φολκλόρ, ή ενός γραφικού αστειού του παρελθόντος. Ίσως να υπάρχουν φυσικά από τα πιτσιρίκια που κάνουν χιπχόπ και freestyle battles, αλλά ως μην τους το πούμε ακόμη Κρήτη είναι ότι η παράδοση εκεί δεν είναι μουσειακή, αλλά κάτι ζωντανό, το οποίο εξελίσσεται συνεχώς από νέους ανθρώπους αλλά και μεγαλύτερους. Είχα την τύχη να γνωρίσω εκεί νέα παιδιά που ασχολούνταν με την παραδοσιακή μουσική και πραγματικά ήταν κάτι το αξιοθαύμαστο, μπορεί να έπαιζαν μια μελωδία η οποία είχε καταγραφεί πριν από εκατό χρόνια π.χ. αλλά με ένα δικό τους τρόπο, με σεβασμό πάντα δίνοντας, εξελίσσοντας την παράδοση με τον δικό τους χαρακτήρα. Αν με ρωτάς για τη μουσική της Κύπρου τώρα θα έλεγα ότι τον τελευταίο καιρό εξελίσσεται με ωραίο τρόπο, με ανθρώπους που κάνουν πράγματα, που προσπαθούν να φέρουν κάποια παραδοσιακά στοιχεία μέσα στην τέχνη τους, είτε είναι η γλώσσα, είτε μελωδίες, είτε απλώς ένα συναίσθημα. Το πρόβλημα όμως είναι ότι δεν υπάρχει αρκετό υλικό καταγραφόμενο ώστε να έχουν κάτι για να παστούν. Ίσως τώρα να γράφεται μια μελλοντική παράδοση από κόσμο που φτιάχνει πράγματα. Αν με ρωτάς αν υπάρχει παραδοσιακή μουσική θα έλεγα πως υπάρχει αλλά παλεύει να ξεφύγει από την κρίση ταυτότητας που έχει.

Πληροφορίες: «Ερωτόκριτος» του Βιντσέντζου Κορνάρου, σκηνοθεσία Παναγιώτη Μπρατάκου.

Παραστάσεις: Λάνια: 2 Αυγούστου, Πάνω Πλάτρες: 5 Αυγούστου, Πιμρός: 8 Αυγούστου, Πύργος Τυλληρίας: 9 Αυγούστου, Ανώνυμο: 14 Αυγούστου, Συλίκου: 16 Αυγούστου, έναρξη παραστάσεων 7:00 μ.μ.

Ευκαιρίες στα πιτσιρίκια

—Οι παραστάσεις υποστηρίζονται από το Πρόγραμμα Πολιτιστικής Αποκέντρωσης, έχει η κυπριακή ύπαιθρος, αλλά και οι μικρότερες πόλεις της χώρας τις πολιτιστικές εκδηλώσεις που πρέπει; —Το θέμα νομίζω δεν είναι αν γίνονται οι πολιτικές εκδηλώσεις που πρέπει, γιατί κακά τα ψέματα και εμάς η παράστασή μας γίνεται τον Αύγουστο στα χωριά όπου θεατές δεν θα είναι μόνο ο κόσμος της υπαίθρου αλλά και άνθρωποι της πόλης που θα πάνε είτε για διακοπές είτε για μια βόλτα. Το θέμα είναι ότι ίσως η Κύπρος χρειάζεται να επενδύσει στο πολιτιστικό μέλλον αυτού του τόπου, να δώσει την ευκαιρία στα πιτσιρίκια να εκπαιδευτούν σε μια πιο μόνιμη βάση πάνω στην τέχνη με διάφορους και διαφορετικούς τρόπους, να δοθούν ευκαιρίες στους καλλιτέχνες να μπορούν να ζήσουν από την τέχνη τους, φτιάχνοντας δομές και υποδομές ώστε να μπορέσει να δημιουργηθεί κοινό.

Το πλωτό... Αουσβιτς των Βρετανών

Μια άγνωστη ιστορία του Β' Παγκοσμίου Πολέμου με «θύματα» Γερμανοεβραίους

Της **ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ**

«Ένα άθλιο, λυπηρό, ασυγχώρητο λάθος μας» χαρακτήρισε, μετανοημένος, ο Ουίνστον Τσώρτσιλ την περίπτωση του πλοίου «Ντουνέρα» (Dunera). Την άνοιξη του 1940, η γερμανική Βέρμαχτ εισβάλλει και καταλαμβάνει τη Νορβηγία, τις Κάτω Χώρες και τη Γαλλία. Η Βρετανία φοβάται ότι θα είναι η επόμενη κατάκτηση του Γ' Ράιχ. Μέχρι τότε, και μέσα στη δεκαετία του '30, χιλιάδες Γερμανοεβραίοι είχαν βρει καταφύγιο στην Αγγλία, αφού η κυβέρνηση είχε αποφασίσει ότι δεν αποτελούν κίνδυνο. Οι πολιτικές αποφάσεις όμως αλλάζουν εύκολα, πόσο μάλλον σε καιρό πολέμου.

Μάιο και Ιούνιο του ίδιου χρόνου, η κυβέρνηση του Τσώρτσιλ συλλαμβάνει χιλιάδες ανθρώπους «εχθρούς ή εν δυνάμει επικινδύνους» για την ασφάλεια της χώρας. Οι περισσότεροι Γερμανοεβραίοι συγκαταλέγονται ανάμεσά τους. Τώρα, μετά συμμαχικές, δι-ακρατικές συμφωνίες πρέπει να απελαθούν στον Καναδά ή στην Αυστραλία.

Στις 10 Ιουλίου 1940, 2.546 άνδρες από 16 έως 66 ετών, με-

ταφέρονται στο επιταγμένο από το Βρετανικό Πολεμικό Ναυτικό, εμπορικό πλοίο «Ντουνέρα» στο Λίβερπουλ, με προορισμό την Αυστραλία. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται 200 Ιταλοί φασίστες και 251 ναζί αιχμάλωτοι πολέμου. Όλοι οι υπόλοιποι είναι Γερμανοί και Αυστριακοί Εβραίοι που έχουν καταφέρει να διαφύγουν από τη ναζιστική απειλή. Όλοι μαζί, θα ταξιδεύουν για 57 μέρες με το διαβόητο «Ντουνέρα», κάτω από συνθήκες άζιες του Μπούκενβαλντ ή του Αουσβιτς. Για αρχή, κατάσχο-νται όλα τα είδη υγιεινής που έχουν μαζί τους, ρούχα, αντικείμενα, και ποσά «ασφάλειας» για τη νέα ζωή που τους περιμένει. Λεηλατούνται από το πλήρωμα, τους Βρετανούς φρουρούς. Αργότερα θα μοιραζό-ταν ένα σαπούνι ανά είκοσι άνδρες. Στοιβαγμένοι στα αμπάρια, χωρίς να βλέπουν ποτέ φως, χωρίς εξαε-ρισμό, παίρνουν πόσιμο νερό μό-νο δυο-τρεις φορές την εβδομάδα, ελάχιστο –και μερικές μέρες– κα-θόλου φαγητό.

Ένας μετέπειτα επιζών, ο Φιλντ, ανακαλύπτει ανοικτό το κλειστό μιας καταπακτής που οδηγεί στο κατάρωμα και οργα-νώνει δεκάλεπτες «βάρδιες ανά-

Επί 57 ημέρες ταξίδεψαν στοιβαγμένοι στα αμπάρια του «Ντουνέρα», χωρίς να βλέπουν ποτέ φως, χωρίς εξαερισμό, ενώ πόσιμο νερό έπαιρναν μόνο δυο-τρεις φορές την εβδομάδα, και φαγητό ελάχιστο – και μερικές μέρες καθόλου.

Τους φόρτωσαν στο πλοίο «Ντουνέρα» μαζί με Ιταλούς φασίστες και ναζί αιχμαλώτους πολέμου και τους εξόρισαν στην Αυστραλία.

σας» καθαρού αέρα για τον ίδιο και τους συγκρατούμενούς του, μέχρι που το βρετανικό πλήρωμα το ανακαλύπτει και σφραγίζει την καταπακτή. Μόνο δέκα τουαλέτες είναι διαθέσιμες και η «αστυνομία τουαλέτας», η επιφορτισμένη με το έργο ομάδα του πληρώματος, καλεί τους ανθρώπους μόλις προ-κύπτει άδεια θέση.

Όπως αναφέρει δημοσίευμα του BBC, στο βιβλίο της «Freud's War», η ιστορικός δρ Έλεν Φράι παραθέ-

τει τον Βάλτερ Φρόιντ, εγγονό του Φρόιντ ο οποίος συμπεριλαμβανό-ταν μεταξύ των απελαθέντων με το «Ντουνέρα»: «Αν και έλειπαν τα πλέον απαραίτητα, ζωτικά φάρμα-κα όπως η ινσουλίνη ρίχθηκαν στη θάλασσα όταν ανακαλύφθηκε ότι ανήκουν στους απελαθέντες [...] Τα ψεύτικα δόντια αφαιρέθηκαν, κα-ταστράφηκαν ή πετάχτηκαν στη θάλασσα. Θρησκευτικά αντικείμε-να - άμφια, βιβλία προσευχής που είχαν σωθεί από τις κατεστραμμέ-νες συναγωγές στη Γερμανία, Βι-βλοι και φυλακτά, αφαιρέθηκαν ή συνθήκες του πλοίου αλλά και το γεγονός ότι απελάθηκαν μαζί με ναζί και Ιταλούς φασίστες. Πλήρης παρανόηση της κατάστασης. Αυ-τό που έγινε δεν ήταν καθόλου... βρετανικό!»

Πολλοί από τους εγκλειστούς εί-

ναν διανοούμενοι και έτσι παρ' όλες τις φρικτές συνθήκες ή σε πείσμα αυτών, οργανώνονται συζητήσεις και διαλέξεις με ένα ευρύ φάσμα θεμάτων σχετικά με μουσική, οι-κονομία, λογοτεχνία, γεωγραφία και... γεωργία. Ο καθηγητής Πέτερ Μάγιερ συνθέτει έναν θρησκευτικό ύμνο και οργανώνει χορώδια για να τον τραγουδήσει.

Στις 6 Σεπτεμβρίου, γύρω στις 10 το πρωί, το «Ντουνέρα» μπαί-νει στο λιμάνι του Σίδνεϊ και, όσοι δεν είχαν αποβιβαστεί στις 3 του μηνός στη Μελβούρνη με προο-ρισμό ένα στρατόπεδο εξόρυξης στο Τατούρα, παίρνουν τον δρό-μο για το στρατόπεδο εκπαίδευ-σης Χέι, στη Νέα Νότια Ουαλλία. Στο πλοίο έχει επιβιβαστεί από μία πρώτη στάση στο Φρίμανλντ, ο κα-πετάνιος του αυστραλιανού Πολε-μικού Ναυτικού, Χάιγουεϊ, και στο Σίδνεϊ επιβιβάζεται και ο στρατιω-

Οι Γερμανοεβραίοι απελαθέντες κυριολεκτικά «λεηλατήθηκαν» πριν επιβιβαστούν στο πλοίο.

τικός γιατρός Άλαν Φροστ. Οι δύο Αυστραλοί σοκάρονται από αυτό που αντικρίζουν.

Πίσω στη Βρετανία, συγγενείς των εκτοπισθέντων δεν ήξεραν τι είχε γίνει αλλά, καθώς γράμματα κατέφθαναν από την Αυστραλία, το θέμα έφτασε στη Βουλή των Κοινοτήτων και ο συνταγματάρ-χης Βίκτορ Κάζαλετ, Συντηρητι-κός βουλευτής, δηλώνει στις 22 Αυγούστου 1940: «Δεν θα αισθά-νομαι καλά, ούτε ως Άγγλος ούτε ως υποστηρικτής αυτής της κυβέρ-νησης, έως ότου καθαρίσει και ξα-ναγραφτεί αυτή η άσχημη σελίδα της Ιστορίας μας».

Ο Λέοναρντ Γουλφ, σύζυγος της Βιρτζίνια Γουλφ και εκδότης του Ζί-γκμουντ Φρόιντ, έγραψε στον Κλέ-μεντ Ατλί, τότε ηγέτη της ομάδας του Εργατικού Κόμματος στην κυ-βέρνηση συνασπισμού του Τσώρ-τσιλ: «Ο Φρόιντ και η οικογένειά του ήρθαν εδώ μεταξύ άλλων δια-κεκριμένων προσκεκλημένων ως θύματα των ναζί. Το ότι κάποιος από αυτούς θα πρέπει τώρα να αιχ-μαλωτιστεί ως επικίνδυνος και ότι ένας εγγονός του Φρόιντ έπρεπε να αποσταλεί στην Αυστραλία από την κυβέρνηση με αφήνει άναυδο».

#HellenicBankMASTERS

MASTERS
tennis academy

tennis

You live once,
you serve twice

**ΟΙ ΕΓΓΡΑΦΕΣ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ
ΣΕΖΟΝ
ΑΡΧΙΣΑΝ**
ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΟΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΘΕΣΕΩΝ

Για περισσότερες πληροφορίες:
E-mail: info@tennismasteracademy.com.cy
Τηλέφωνο: 22105929 / 96400086

MASTERS
TENNIS ACADEMY
HELLENIC BANK

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, evian, perrier, McDonald's, Tecnifibre, ICE, ΣΠΟΡ FM 95.0, ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

**οι άντρες ακούν
ΣΠΟΡ FM 95.0!**

ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	23.5
ΚΑΝΑΛΙ 6	12.4
ΡΑΔΙΟ ΠΡΩΤΟ	15.9
ΣΠΟΡ FM 95.0	13.0
SUPER ΣΠΟΡ	13.5
ACTIVE	12.8
HIX FM	12.0
POLITIS	10.0
SFERA	9.8
ANT1	9.6
KAIK FM	8.8
ASTRA	8.4
DEEJAY RADIO	7.9
SUPER FM	7.7
KISS FM	7.7
LOVE FM	7.7
ΔΙΕΣΗ	7.6
ΠΡΩΤΟ/PIK	7.3
PIK CLASSIC	3.6
ENERGY	3.5

**Listen Live
Radio Live**

Επίσημη έρευνα ακροαματικότητας Μάιος 2020
Καθημερινές

ΣΠΟΡ FM 95.0
ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

24sports.com.cy

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Νεοελληνικά άγια και βέβηλα

Το λεξικογραφικό έργο της νεοελληνικής λογοισύνης είναι σημαντικό. Οι περισσότεροι αρκούνται σήμερα –και καλά κάνουν– στα τρία γνωστά χρηστικά λεξικά (Μπαμπινιώτη, Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη, Ακαδημίας Αθηνών/Χαραλαμπίκη), όποιος όμως θέλει να λύσει απορίες που του γεννιούνται από τη μελέτη παλαιότερων –δεν λέω αρχαίων– κειμένων της γλώσσας μας δεν θα βρει καμία βοήθεια σε αυτά. Θα χρειαστεί να καταφύγει σε άλλα, μεγαλύτερα ή ειδικότερα. Θα κάνω εν συνεχεία ελάχιστες νύξεις, για να μη μείνουν μετέωρα τα λεγόμενα. Από τα πολλά και σπουδαία έργα της νεοελληνικής λεξικογραφίας, θα μνημονεύσουμε μόνο το «Λεξικό της μεσαιωνικής ελληνικής δημώδους γραμματικής 1100-1669» του Εμμ. Κριαρά (ΙΔ΄ τόμους του εξέδωσε ο ίδιος, ενώ σήμερα έχει φτάσει στον ΚΑ΄, υπό τη διεύθυνση του Ι. Ν. Καζάκη) και την τρίτομη για την ώρα «Επιτομή» του από τους Ι. Ν. Καζάκη, Τ. Α. Καραναστάση (1955-2010) και Χ. Ν. Πασαλή, όλα σήμερα από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Το έργο έχει ήδη κερδίσει τη διεθνή θέση του στα μεγάλα λεξικά των διαφόρων περιόδων της ελληνικής γλώσσας. Διαθέτουμε επίσης πάρα πολλά λεξικά για τις διαλέκτους και τα τοπικά ιδιώματα, όλα χρήσιμα, ορισμένα εξαιρετικά. Πού να αρχίσεις και να τελειώσεις με αυτά; Θα περιοριστώ να σημειώσω το «Ιστορικών Λεξικόν της ποτιακής διαλέκτου» (1958 και σε έναν τόμο το 2016, από την Επιτροπή Ποντιακών Μελετών), ενός μεγάλου λογίου μας, του αρχιμανδρίτη Ανθιμου Α. Παπαδόπουλου, διευθυντή του Ιστορικού Λεξικού της Ακαδημίας Αθηνών (1932-1945). Μια άλλη κατηγορία είναι τα ειδικά θεματικά λεξικά, με αρκετά επίσης σημαντικά δείγματα. Σημειώνω δύο: Εύιος Ληναίου (=Χαρίτων Χαριτωνίδης), «Απόρρητα», (εκδ. Μιχ. Τριανταφυλλίου, 1935), το οποίο δεν είναι ακριβώς λεξικό αλλά λεξικογραφική μελέτη –απορίας άξιο που στους φιλήδονους καιρούς μας δεν έχει έκτοτε ανατυπωθεί– και Ζήσιμος Α. Τζάρτζανος, «Λεξικό των λαϊκών τεχνικών όρων της οικοδομικής (των μεγάλων αστικών κέντρων)», (Λύχνος, 1981).

Εγγραφα τούτα τα εισαγωγικά για να χαϊρετίσω την έκδοση ενός νέου ειδικού θεματικού λεξικού, που ήθελε να προστεθεί πολύ πρόσφατα στη μακρά σειρά της νεοελληνικής λεξικογραφίας: Ι. Ε. Στεφανής,

Εκω κυριολεκτικά βαρεθεί να διαβάζω κείμενα Ελλήνων συγγραφέων που δεν ξεχωρίζουν τη λέξη «ακολουθία» από τη λέξη «λειτουργία» και γράφουν «η λειτουργία του εσπερινού» ή «η λειτουργία του γάμου».

Ο διαρκώς επιτεινόμενος θρησκευτικός αναλφαβητισμός της κοινωνίας καθιστά το Λεξικό του Ι. Ε. Στεφανή όχι απλώς χρήσιμο, αλλά απολύτως αναγκαίο.

«Άγια και βέβηλα της νέας ελληνικής. Ερμηνευτικό λεξικό θρησκευτικής ορολογίας», ΑΠΘ/Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ιδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη], 2020. Ο στόχος του Λεξικού δεν είναι ιστορικός αλλά συγχρονικός: λημματογραφούνται κυρίως λέξεις της περιόδου μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και μέχρι σήμερα. Ο διαρκώς επιτεινόμενος θρησκευτικός αναλφαβητισμός της κοινωνίας καθιστά το Λεξικό του Ι. Ε. Στεφανή όχι απλώς χρήσιμο αλλά απολύτως αναγκαίο. Την περίοδο της επιδημίας του νέου κορωνοϊού, όταν τέθηκε μεταξύ άλλων και το ζήτημα

του τρόπου μετάληψης, μιλούσαν και έγραφαν οι πάντες σχετικώς, χωρίς να ξέρουν οι περισσότεροι τι είναι λαβίδα, δισκάριο, μάκτρο. Και έχω κυριολεκτικά βαρεθεί να διαβάζω κείμενα Ελλήνων συγγραφέων που δεν ξεχωρίζουν τη λέξη «ακολουθία» από τη λέξη «λειτουργία» και γράφουν «η λειτουργία του εσπερινού» ή «η λειτουργία του γάμου». Πώς να πάρεις στα σοβαρά έναν τέτοιο συγγραφέα, ειδικά μυθιστοριογράφο, με τόση πραγματολογική άγνοια;

Δεν υπάρχει τέλειο λεξικό. Ο κλασικός φιλόλογος Ι. Ε. Στεφανής το ξέρει καλύτερα από τον καθέ- να, μη όντας λεξικογράφος ο ίδιος, και γι' αυτό δηλώνει σεμνά, σχετικώς με τις πραγματολογικές πληρο- φορίες που περιέχουν τα λήμματα: «Προσωπικά διατηρώ αμφιβολίες για την ακρίβεια ορισμένων πληροφοριακών στοιχείων, καθώς δεν ήταν πάντοτε δυνατόν να ελεγχθεί η ορθότητά τους, και λυπάμαι που δεν είχα εξαρχίς την πρόνοια να προβώ σε σχετικούς υπαινιγμούς προκειμένου τουλάχιστον για τις

προβληματικότερες περιπτώσεις» [σ. 11]. Υπάρχουν ασφαλώς λέξεις που δεν λημματογραφήθηκαν (π.χ. πάμπολλες λέξεις του νεοελληνικού καθολικισμού, εν χρήσει σήμερα από τους Έλληνες Καθολικούς) και ερμηνεύματα που χρειάζονται ίσως βελτίωση. Ελπίζω να τα συζητήσουν όλα αυτά οι ειδικοί στα ειδικά περιοδικά. Τα λεξικά δεν ολοκληρώνονται ποτέ, είναι ένα ασταμάτητο work in progress. Σήμερα η αδιάκοπη διόρθωση και ο εμπλουτισμός των λεξικών μπορούν να πραγματοποιούνται εύκολα και γρήγορα στην ψηφιακή μορφή τους, χωρίς το ανυπέρβλητο πολύ συχνά εμπόδιο του υψηλότατου κόστους που απαιτούν οι συνεχείς νέες έντυπες εκδόσεις.

Μίας και ο λόγος εδώ για το θρησκευτικό λεξιλόγιο, ας μου επιτραπεί να αναφερθώ καταληκτικά σε μια μεγάλη δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι σοβαροί Έλληνες μεταφραστές, όταν καταπίνουνται να μεταφράσουν από ευρωπαϊκές γλώσσες βιβλία κάθε είδους (λογοτεχνικά, ιστορικά, δοκίμια), με θέμα θρησκευτικό. Δεν αναφέρομαι σε εβραϊκό ή ισλαμικό θρησκευτικό θέμα, αλλά χριστιανικό, Καθολικό ή προτεσταντικό. Σε άλλα πεδία διαθέτουμε αρκετά καλά λεξικά για τις αντιστοιχίες ελληνικών και ξενόγλωσσων λέξεων και όρων (βλ., δείγματος χάριν, Π. Ε. Σεγδίτσα, «Πεντάγλωσσον Λεξικόν ναυτικών όρων», Ιδρυμα Ευγενίδου, 1971· Αθ. Γ. Καϊσς, «Γερμανοελληνικό Λεξικό νομικής ορολογίας», 2 τόμοι, Σάκκου- λας, 1995, 2002). Στο θρησκευτικό πεδίο –δεν είναι το μόνο– δεν διαθέτουμε ανάλογα βοηθήματα, ώστε να ξέρουμε τι μπορεί να αποδοθεί κατ' ακριβή αντιστοιχία και τι δεν μπορεί, οπότε καλύτερα να μένει αμετάφραστο ή να μεταγράφεται απλώς με ελληνικούς χαρακτήρες. Καμιά φορά οι απλούστερες και πιο συχνόχρηστες λέξεις είναι και οι δυσκολότερες. Πώς θα αποδώσουμε τα γαλλικά religieux και religieuse, που δεν είναι ούτε ο κληρικός ούτε ο μοναχός/ή; Τι θα κάνει ο ταλαίτωρος μεταφραστής που μεταφράζει Ουγκώ με πλήθος όρους της εκκλησιαστικής ιεραρχίας (πώς θα αποδώσει το συχνότατο Monseigneur;), της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής, της λειτουργικής τάξεως, αν δεν θέλει –και σωστά– να γεμίσει το βιβλίο με υποσημειώσεις; Πρέπει κάποτε να βρεθεί ένας τρελός και να το ξεκινήσει ένα τέτοιο λεξικό.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Το όνειρο μιας χειμερίας νάρκης

ΕΥΓΕΝΙΑ ΦΑΚΙΝΟΥ
Γράμματα στη Χιονάτη
εκδ. Καστανιώτη, σελ. 222

Μια εβδομηντάχρονη γυναίκα αυτοεξορίζεται σε ένα χωριό απ' όπου όλοι φεύγουν. Σα- θρό το έδαφος, κούφιο από παλιές στοές ορυχείων, και έτσι ολόκληρο το χωριό κινδύνευε να θαφτεί στο χώμα. Σε παρόμοια κατάσταση, ψυχικής καθίζησης, η γυναίκα εγκαθίσταται σε ένα απόμερο σπίτι, περιμένοντας το χιόνι. «Μια μόνη», αυτό ήταν. Το απομεινάρι μιας πολύχρονης στενοχωρίας και μιας βαθιάς οργής. Προτού αποτολμήσει την έσχατη εξορία, είχε ξυρίσει το κεφάλι της. «Ήταν μια πράξη αυτοκαταστροφής», «ένα υποκατάστατο αυτοκτονίας». Μέσα στο γυμνό της κρανίο σύριζαν σκοτεινές σκέψεις, που θρασυμανούσαν τις νύχτες. Υπέφερε από τα κρυμμένα στη μνήμη, από «όλα τα κρυμμένα που ψάχνουν μια χαραμάδα για να βγουν πάλι στο φως αναγεννημένα». Αποτραβηγμένη στην ερημιά, πάλευε να καθυποτάξει τον φόβο του θανάτου. Ήθελε να τρομάξει τον τρόπο της. Παρά την εκκένωση του χωριού, η γυναίκα ανακαλύπτει

πως δεν ήταν εντελώς μόνη. Περί- εργα πλάσματα συγκατοικούσαν στο χειμερινό τοπίο, φωλιασμένα σε περικλειστα ενδιαίτηματα. Ένας ξεπεσμένος ποιητής, ένας παράξενος επιστάτης, τρεις γερασμένοι ένοικοι ενός ρημαγμένου κοινοβίου και φυσικά η Χιονάτη. Μια μέρα η γυναίκα βρίσκει το παιδί έξω από την πόρτα της, να κάθεται ακίνητο μες στη χιονοθύελλα. Δεν μιλούσε, αλλά έδειχνε απόλυτα υποταγμένο στο έλεός της. Κεντρισμένη από ένα όψιμο μπτρικό ορμέψυτο, η γυναίκα περιθάλπει τη Χιονάτη, χωρίς όμως να πάψει να ανασυχεί πως το ουρανοκατέβατο κορίτσι θα στεκόταν εμπόδιο στα σχέδιά της. Εκείνη δεν ήθελε τη Χιονάτη, ήθελε το «άλλο χιόνι», που θα την αφάνιζε.

Στο πρόσφατο μυθιστόρημά της η Ευγενία Φακίνου κάνει αυτό που ξέρει καλύτερα, μιας διη- γείται ένα παραμύθι. Τα παραμύ-

θια παρηγορούν για τις ασκήμιες της πραγματικότητας, δίκως να τις κρύβουν. Ο τρόμος που εμφωλεύει στα παραμύθια είναι τρόμος νικη- μένος. Οι δυστυχίες μεταμορφώνονται σε αλλόκοτα στοιχεία, που παρεισδύουν στον αμείλικτο ρεα- λισμό της αληθινής ζωής, προσδι- δοντάς της λίγη από τη μαγεία της φαντασίας. Ως συγ- γραφέας, η ηρωί- δα έλκεται από το μυστήριο και την υπερφυσική αχλή που αναθάλλει από ορισμένες συντυ- χίες. Η υπόσταση της Χιονάτης είναι μετά βίας αληθοφα- νής. Σαν να γεννή- θηκε από τα μολύ- βια της ηρωίδας, που σιγούσαν από πένθος. Οι λέξεις εί- χαν πεθάνει για εκείνη. Το αμίλητο κορίτσι ερχόταν να της απευθύνει ένα νεύμα από άπχες λέξεις, όπως είναι πάντα οι γραμμένες. Ήταν σαν να είχε ξεπηδήσει από τις ραχούλες των βιβλίων της. Από την άλλη, τον βιβλίο με το οποίο η γυναίκα ντύνει τη Χιονάτη προσιδιάζει σε

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΤΑΣΣΟΠΟΥΛΟΥ

Η Κωνσταντίνα Τασσοπούλου είναι συγγραφέας, μέλος της Εθνικής Εταιρείας των Ελλήνων Λογοτεχνών και της Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς. Συνηθίζει να γράφει με την ψυχή, όχι με το χέρι, όπως λέει, βιβλία για παιδιά και ενήλικες. Το πιο πρόσφατο είναι «Η Τελευταία Πινιάτα» (εκδ. Καστανιώτη).

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Καμιά δεκαριά μυθιστορήματα που διαβάζει ο άνδρας μου. Όμως, σε έναν ανοικτό κύκλο εκκρεμότη- τας που εκτείνεται από τον καναπέ ως την πολυπαθη τσάντα μου, έχω τα: «Μάν» του Πάτρικ Λι Φέρμφορ, «Golden Girl» της Ειρήνης Τσαλή, «Οι τρεις γυναίκες της κάσπας», του Πιερ Λοτί, «Αλλάζει ο άνθρωπος;» του Δημήτρη Καραγιάννη και την Καινή Διαθήκη, ενώ έτοι- μο να ανοίξει, όχι απαραίτητως πριν κλείσουν τα προηγούμενα, είναι «Το τραπέζι της γάτας», του Μάικλ Οντάτσε.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Δεν θα ήθελα να είμαι τίποτα άλλο απ' αυτό που είμαι. Ίσως να μην είναι τόσο ηρωικό, αλλά είναι η αλήθεια. Ίσως πάλι, κατά κά- ποιον τρόπο, ήδη να είμαι «ηρωί- δα λογοτεχνίας».

Διοργάνωνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζώ- ντες και θετνεώτες;
Νίκο Καββαδία, Μ. Καραγάτση, Αν- δρέα Κασκαδίτσα. Αλέξανδρος Πα-

παδιαμάντη. Θα καθίσουν από την πλευρά που είναι ο πάγκος. Στις τρεις καρέκλες απέναντι θα καθί- σουν ο Αντώνης Σουρούνης και ο φίλος Χάρης Λύτας, με την Αγκάθα Κρίστι ανάμεσά τους για να την πε- ριποιούνται. Στη μέση κορυφή θα καθίσει ο Ομηρος και στην έξω κο- ρυφή εγώ, για να μπορώ να πηγαι- νοέρχομαι εύκολα στην κουζίνα.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοι- κείο που μάθατε πρόσφατα κάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Λεπτομέρειες για την καθημερινό- τητα στην Αβάνα των '90s, όπως ότι δεν ήταν αυτοδημιούργητη η παροχή νερού σε κάθε διαμέρισμα – στοι- κείο που άντλησα από το υπέροχο «Εκατό πουκάλα στο ράφι» της Κουβανής Ενα Λουσία Πορτέλα. Επίσης, αισθάνθηκα πως βίωσα τον Ισπανικό Εμφύλιο, μέσα από την «Πλατεία Διαμαντιού» της Μερσέ Ροδореόδα κι αυτό μπορεί να μην είναι στοιχείο, είναι όμως βίωμα, οπότε είναι γνώση.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Εμίλ Ζολά, «Για μια νύχτα αγάπης». Θαυμάσιο!

Υπάρχουν θέματα για τα οποία δεν μπορούμε να μιλήσουμε στα παιδιά;
Οχι. Για όλα μπορείς να μιλήσεις στα παιδιά, αρκεί να εκφραστείς παιδικά και όχι παιδιάστικα. Με σαφήνεια και λέξεις που μπορούν να αντιληφθούν, αλλά και να φρα- νταστούν.

Ποιες είναι οι αρετές ενός καλού παιδικού βιβλίου;
Να σε στέλνει ταξίδι, να σου ψιθυ- ρίζει νοήματα και όχι να τα φωνά- ζει και να μην αποτελεί εγχειρίδιο που δημιουργήθηκε για να σε μά- θει κάτι. Επίσης, να μην είναι μο- νάχα παιδικό.

Ποιον ήρωα παιδικού βιβλίου έχε- τε ζηλέψει τελευταία;
Ζήλεψα και ερωτεύτηκα τον «Αρ- κούδο και το πιάνο» του Ντέιβιντ Λίτσαφιλντ, όπως με την πρώτη μα- τιά, κεραυνοβόλα και για πάντα, έχω ζηλέψει και ερωτευθεί, ακό- μα έναν Βρετανό αρκούδο: τον Paddington...

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα

Δοκίμια, λευκώματα, βιογραφίες

1 «Η φλόγα της ελευθερίας: 1821-1833»
του Ντέιβιντ Μπριούερ (Πατάκν)

2 «Για το καλό σου: Αρχή πάντων διαπαιδαγώγησης»
της Άλις Μίλερ (Ροές)

3 «Νιόβη - Το αδύνατο πένθος στον καιρό της πανδημίας»
της Κατερίνας Μάτσα (Αγρο)

4 «Κράτημα και ερμηνεία: Απόσπασμα μιας ανάλυσης»
του Ντόναλντ Βλίννικος (Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου)

5 «Το Σεμινάριο: 8ο βιβλίο - Η μεταβίβαση»
του Ζακ Λακάν (Εκκρεμές)

Αυτή την εβδομάδα

Λογοτεχνία

1 «Πλάνητες»
της Ολγκα Τοκάρτσουκ (Καστανιώτη)

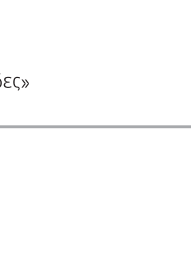
2 «Ο ανθρώπινος παράγοντας»
του Γκράχαμ Γκρην (Πόλις)

3 «Αντίο τώρα, τα λέμε αύριο»
του Γουίλιαμ Μάξγουελ (Gutenberg)

4 «Κανονικοί άνθρωποι»
της Σάλλυ Ρούνεϊ (Πατάκν)

5 «Γκριακ»
του Δημοσθένη Παπαμάρκου (Πατάκν)

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο «Πλειάδες» (Σπύρου Μερκούρη 62, Παγκράτι)

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

A.P. PHOTO / ANDRE PENNER

EPA / NEIL HALL

REUTERS / MAXIM SEMETOV

EPA / LUKAS COCH

EPA / ANA ESCOBAR

ΣΑΟ ΠΑΟΛΟ

Drive in γκαλερί

Τη θεραπευτική δύναμη της τέχνης απέδειξε η καραντίνα που βιώνει ο πλανήτης εξαιτίας του κορωνοϊού. Πέρα από τις online εκθέσεις μουσείων και ψηφιακές προβολές παραστάσεων, στη Βραζιλία μία ομάδα καλλιτεχνών με τη βοήθεια ενός επιμελητή πήγε ένα βήμα πιο πέρα προσφέροντας εικαστικά έργα από την ασφάλεια του αυτοκινήτου. Μια τεράστια αποθήκη μεταμορφώθηκε σε γκαλερί με μεγάλων διαστάσεων έργα που μπορούσε κανείς να τα απολαύσει σε αυτό το απρόσμενο drive in.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Η επανεκκίνηση των Tate

Από αυτή την εβδομάδα οι Tate Modern, Tate Britain, Tate Liverpool και Tate St Ive ανοίγουν και πάλι για το κοινό. Οι επισκέπτες θα πρέπει να κλείσουν μέσω Διαδικτύου τα εισιτήριά τους και εκτός των μόνιμων συλλογών στην Tate Modern θα έχουν τη δυνατότητα να δουν την έκθεση για τον Andy Warhol που έχει παραταθεί μέχρι τις 15 Νοεμβρίου. Στη φωτογραφία το έργο «Year 3» του Βρετανού κινηματογραφιστή Στιβ Μακκούν από την Tate Britain στο Λονδίνο.

ΜΟΣΧΑ

Οχι για πάντα

Σε μια εποχή που τα περισσότερα μουσεία ανοίγουν με τις εκθέσεις που είχαν προ κορωνοϊού, η κρατική γκαλερί Τρετιάκοφ ανακοινώνει ένα νέο πρότζεκτ. Με τίτλο «Οχι για πάντα. 1968-1985» η έκθεση συγκεντρώνει 500 εκθέματα από 34 μουσεία και ιδιωτικές συλλογές όπου χωρισμένη σε οκτώ ενότητες εξερευνά την εποχή της μετάβασης των Σοβιετικών καλλιτεχνών από τη βιομηχανική κουλτούρα σε εκείνη της πληροφορίας, παρά την απομόνωση. «Πορτρέτο του Λεονίντ Μπρέζνιεφ» (Γιούρι Κορολιόφ).

ΚΑΜΠΕΡΑ

Μπλε πόλοι

Ενα από τα πιο σπουδαία έργα που έχει στην κατοχή της η Εθνική Πινακοθήκη της Αυστραλίας θα μπει κάτω από το μικροσκόπιο. Ο πίνακας του Τζάκσον Πόλοκ «Μπλε πόλοι» ή αλλιώς «Νούμερο 11» του 1952 θα συντηρηθεί με αφορμή τα 70ά του γενέθλια και το κλείσιμο της Πινακοθήκης για το κοινό λόγω κορωνοϊού Το μνημειακών διαστάσεων έργο αγοράστηκε το 1973 στην υπέρογκη τότε τιμή των 2 εκατ. δολαρίων και χρειάστηκε να μεσολάβηση του πρωθυπουργού για να γίνει η αγορά.

ΒΑΛΕΝΘΙΑ

Η χαρά της ζωγραφικής

Από την πρώτη φορά που εξέθεσε στην ηλικία των 14 ετών μέχρι σήμερα η ζωγράφος από τον Παναμά, Ολγα Σίνκλερ, έχει διαγράψει μια μεγάλη πορεία γεμάτη βραβεύσεις. Ζώντας ανάμεσα σε έξι χώρες και με έντονες επιρροές από τον διάσημο πατέρα της Αλφρέντο Σίνκλερ Μπαλέστερος που εξερεύνησε τον αφηρημένο ιμπεριονισμό, η πιο ώριμη πια αλλά με την ίδια αγάπη και τρέλα για τη δημιουργία παρουσιάζει μέχρι το τέλος του χρόνου στο MuVIM της Βαλένθια τριάντα έργα.

Επιμέλεια: ΑΙΜΙΛΙΑ ΚΑΛΟΓΕΡΑΚΗ

GALLERIE DELU UFFIZI

Η αφρικανική μορφή στους πίνακες της Αναγέννησης

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ

Σε μια εντυπωσιακή συγκυρία, η Πινακοθήκη Ουφίτσι και η διοργάνωση Black History Month Florence είχαν οργανώσει τον Φεβρουάριο ένα ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο «On Being Present». Μέσω αυτού ήθελαν να καταγράψουν και να αναλύσουν την παρουσία της αφρικανικής μορφής στους πίνακες της Αναγέννησης. Από τότε έχουν συμβεί πολλά, το κλείσιμο των περισσότερων μουσείων εξαιτίας της επιδημίας του κορωνοϊού αλλά και ο θάνατος στη διάρκεια σύλληψης του Τζορτζ Φλόιντ στις ΗΠΑ που δημιούργησε ένα τεράστιο κύμα

αντιδράσεων αλλά και υποστήριξης στο κίνημα Black Lives Matter κάνοντας τη διοργάνωση «Οντας Παρόντες» πιο επίκαιρη από ποτέ. Ο επισκέπτης της πινακοθήκης αναζητήσει θα βρει τουλάχιστον 20 πίνακες ανάμεσα στη μόνιμη συλλογή όπου απεικονίζονται Αφρικανοί. Στρατιώτες ή υπηρέτες, συνοδοί ή βασιλιάδες όλοι με εντυπωσιακά ρούχα σε κόκκινο χρώμα ή νεανικές ευρωπαϊκές φορεσιές που αποδείκνυαν πλούτο ή ακόμη ως νέοι μάγοι που καταφάνουν με δώρα στον νεαρό Χριστό, βασιλιάδες στον τόπο τους και προερχόμενοι από την Ανατολή. Όπως

στον πίνακα του Αλμπρεχτ Ντίρερ του 1504 «Η λατρεία των Μάγων». Ή ακόμα όπως ο 14χρονος «il Moro» (ο μαύρος) με καταγωγή από τη Νιγηρία στον πίνακα του Αντον Ντομένικο Γκαμπριάνι «Τέσσερις υπηρέτες στην αυλή των Μεδίκων» του 1684, όπου εκτός από τον Μεχμέτ (που ήταν το όνομά του πριν τον βαπτίσουν Τζουζέπε Μαρία Μέντιτσι) απεικονίζεται και ένας νάνος, καθώς ήταν σύνηθες για τις ευρωπαϊκές αυλές τον 16ο και 17ο αιώνα να συγκεντρώνουν παράξενα και ασυνήθιστα ανθρώπινα πλάσματα. Σε αυτό το πλαίσιο του «εξωτικού» και οι δύο πίνακες του

Αφρικανού αλμπίνου Μπενεντέτο ντ'Ανγολα Σίλβα, από τον Ντομένικο Τεμπέστι και Αντόνιο Φράντσι. Ξεχωριστή θέση έχουν τα δύο πορτρέτα του δούκα Αλεσάντρο ντε Μέντιτσι (1510-1537) από δύο καταξιωμένους ζωγράφους που τον γνώριζαν προσωπικά, τον Τζόρτζιο Βασάρι και τον Ανιολο Μπρονζίνο. Ο Αλεσάντρο ήταν παιδί εκτός γάμου του Λορέντζο ντε Μέντιτσι και μιας Αφρικανής σκλάβας της Σιμονέτα και παρά την καταγωγή του απεικονίζεται σε αυτά είτε ως δημόσιο πρόσωπο είτε πιο ιδιωτικά, ως ηγεμόνας της Φλωρεντίας. Στον εικονιζόμενο πίνακα του Πιέρο

Ντι Κόσιμο «Ο Περασάς απελευθερώνει την Ανδρομέδα» (1510-1515) εμπνευσμένος από τις μεταμορφώσεις του Οβιδίου, η δράση μεταφέρεται στην Αιθιοπία. Στον πίνακα ένας μαύρος μουσικός ντυμένος με πορφύρο μανδύα στολισμένος με χρυσό παίζει ένα φανταστικό πολύπλοκο όργανο συνδυασμού εγχόρδου και πνευστού.

Μπορείτε να συμμετάσχετε στις δημόσιες συζητήσεις στη σελίδα του μουσείου στο Facebook ή στην επίσημη ιστοσελίδα του για όλο το καλοκαίρι.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Κάθε Αύγουστος είναι ένα πέρασμα

Ο κύριος Γκρι μου διηγήθηκε μια σύντομη ιστορία: το 2014, η μουσικός και εικαστικός Λόρι Αντερσον, η μουσικός και ακτιβίστρια για το περιβάλλον Τζέσε Πάρις Σμιθ, ο Θιβετιανός μουσικός Τενζίν Τσοεγκιάν και ο τσελίστας Ρούμπιν Ροντχέλι έδωσαν μία συναυλία στο Μουσείο Ρούμπιν του Μανχάταν: έναν εκτενή αυτοσχεδιασμό πάνω σε αποσπάσματα της Θιβετιανής Βίβλου των Νεκρών.

Η Σμιθ λυπήθηκε που δεν ηχογραφήθηκε εκείνη η βραδιά μυσταγωγίας, όμως όλοι συμφώνησαν να μεταφέρουν αυτό το μουσικό-αφηγηματικό πρότζεκτ σε ένα άλμπουμ που το 2019 τιτλοφορήθηκε «Songs from the Bard», παραγωγή του αμερικανικού ιδρύματος Σμιθσόνιαν.

Η Θιβετιανή Βίβλος των Νεκρών είναι κλασικό ιερό κείμενο που διαβάζεται στους ετοιμοθάνατους και όσους μόλις έχουν ξεψυχήσει, καθώς

Η μουσική χτίζεται πάνω στην έννοια του χρόνου, όταν όμως ακούς μουσική, ο χρόνος καταλύεται.

περιλαμβάνει οδηγίες για την οργάνωσή από σώμα συνείδηση, η οποία μετεωρίζεται κάπου ανάμεσα στον θάνατο και το πέρασμα σε μια νέα ζωή – σε ένα προσωρινό στάδιο, το λεγόμενο Bardο. Στο άλμπουμ τον ρόλο του ιερέα που «οδηγεί» τη συνείδηση στο πέρασμα, αναλαμβάνει με την υποβλητική της αφήγηση η Λόρι Αντερσον.

Ο κύριος Γκρι επιβεβαιώνει με έμφαση πως δεν υπάρχει τίποτα το σκοτεινό, πένθιμο ή μακάβριο στο πρότζεκτ αυτό, καθώς για τους Θιβετιανούς, πέρα από το τραύμα

Το εξώφυλλο του άλμπουμ «Songs from the Bard» που κυκλοφόρησε το 2019. Ιδιότυπο μουσικό πρότζεκτ που βασίζεται στη Θιβετιανή Βίβλο των Νεκρών.

του αποχωρισμού, ο θάνατος δεν έχει κάτι τρομακτικό και δεν είναι παρά ένα πέρασμα σε μια ανώτερη υπόσταση, μια μεταμόρφωση προς το καλύτερο.

Το άλμπουμ, λέει ο κύριος Γκρι (ο οποίος δεν πιστεύει σε αυτά τα πράγματα, τον γοπετεύουν όμως), δεν αφορά διόλου βουδιστές ή πιστούς παράξενα και ασυνήθιστα ανθρώπινα πλάσματα. Σε αυτό το πλαίσιο του «εξωτικού» και οι δύο πίνακες του

Τα τη Λόρι Αντερσον, αυτή η συλλογική δουλειά αντανακλά την ανάγκη των ανθρώπων να ανταποκρινόμαστε στις διάφορες ιστορίες γύρω από την ύπαρξη και την από-

λεια, «επειδή δεν μπορούμε καθόλου να καταλάβουμε την ουσία του χρόνου». Για την Αντερσον, το ιερό κείμενο και οι μουσικές έχουν να κάνουν με την ουσία και την αντίληψή μας περί χρόνου. Η μουσική χτίζεται πάνω στην έννοια του χρόνου, όταν όμως ακούς μουσική, κάθε αίσθηση του χρόνου καταλύεται, τονίζει.

Ο κύριος Γκρι επιμένει επίσης πως έχει κάτι καλοκαιρινό το «Songs from the Bard»: κάτι ζεστό και υδάτινο, θαλασσινό, εξαυλωμένο και θολό, διάφανο και φωτεινό, και, βέβαια, έχει κάτι από (ένα εσωτερικό) ταξίδι. Μπορεί να γίνει πέρασμα, έξοδος για τον οποιονδήποτε. Ένα εσωτερικό ξεφλούδισμα. Εξάλλου, επί της ουσίας κάθε Αύγουστο αλλάζει ο χρόνος και εμείς μαζί του. Κάτι πεθαίνει, κάτι ξαναγεννιέται. Συνέβη πέρσι, συμβαίνει φέτος, θα συμβεί και του χρόνου. Ο Αύγουστος είναι ένα πέρασμα.

Η στιγμή στην ψευδαίσθηση του χρόνου

Τέσσερις δημιουργοί φωτογραφιών με διαφορετική θεματολογία μιλάνε στην «Κ» για την τέχνη στον τομέα τους

Της **ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ**

Με αφορμή τον διαγωνισμό 2020 iPhone Photography Awards και με τα ερωτήματα που προκύπτουν στο θέμα της φωτογραφίας και της Τέχνης, η «Κ» μίλησε και τέσσερις φωτογράφους που ασχολούνται με διαφορετικά είδη φωτογραφίας αλλά κάτω από το ευρύτερο φάσμα της «καλλιτεχνικής φωτογράφισης». Το κατά πόσο, λοιπόν, η φωτογραφία αποτελεί μια μορφή τέχνης είναι θέμα διαφορούμενο. Ένας από τους λόγους είναι γιατί κανείς μέχρι τώρα δεν μπορεί να δώσει μια ξεκάθαρη εξήγηση για το τι είναι η Τέχνη. Η φωτογραφία, ως μορφή τέχνης, προέκυψε μέσα από τις εξελίξεις στην τεχνολογία, οι οποίες επέτρεψαν στους φωτογράφους να χειριστούν τις εικόνες τους, έτσι ώστε να ταιριάζουν στην καλλιτεχνική τους έκφραση. Ο Πλάτων Ριβέλνς στο βιβλίο του, «Μονόλογος για τη Φωτογραφία», έγραψε πως, «όταν προσπαθούμε να καταλάβουμε πότε αυτή η μηχανική αναπαραγωγή του κόσμου γίνεται Τέχνη. Το ερώτημα είναι ταυτόσημο με οποιαδήποτε άλλη τέχνη: Μουσική, λόγος, κινηματογράφος, χορός, ζωγραφική.

Ο θεατής στη φωτογραφία, αντιμετωπίζει τη συγκλονιστική αληθοφάνεια της εικόνας και αναγκάζεται να επιστρατεύσει όλη του την ευαισθησία και γνώση για να ξεπεράσει το εικονιζόμενο. Δε θα ήταν ποτέ δυνατόν να καθορίσει κανείς λεκτικά τι είναι Τέχνη, με ένα είδος κανόνα αποκρυπτογράφησης, ο οποίος εφαρμοζόμενος θα έδινε έτοιμη τη θετική ή αρνητική απάντηση». Μια φωτογραφία είναι ικανή όχι μόνο να συλλαμβάνει μια σύντομη χρονική στιγμή, αλλά μπορεί να αντιπροσωπεύει ένα ολόκληρο κοινωνικό κίνημα ή να είναι καταλύτης για την αλλαγή, όπως και οι υπόλοιπες μορφές Τέχνης. Ο Aaron Hertzmann, κύριος επιστήμονας στην Adobe Research, τοποθετήθηκε στο θέμα κατά πόσο η φωτογραφία μπορεί να θεωρηθεί ως μορφή τέχνης, «Φαίνεται πιθανό, στην πραγματικότητα, ότι η φωτογραφία ήταν ένας από τους κύριους καταλύτες του κινήματος Σύγχρονης Τέχνης: η επιρροή του οδήγησε σε δεκαετίες ζωτικότητας στον κόσμο της ζωγραφικής, καθώς οι καλλιτέχνες εμπνεύστηκαν από φωτογραφίες και ωθήθηκαν πέρα από τον ρεαλισμό. Χωρίς φωτογραφία, ίσως η σύγχρονη τέχνη να μην υπήρχε ποτέ».

Ένας κώδικας επικοινωνίας

Ο φωτογράφος Πέτρος Νικολαΐδης στο ερώτημα κατά πόσο η φωτογραφία είναι μια μορφή Τέχνης μάς είπε πως πρώτα θα πρέπει να αναλύσουμε το τι θεωρούμε Τέχνη, «χωρίς να ακυρώνω τα πιστεύω του κάθε ειδικού, είναι ότι Τέχνη αποτελεί η δημιουργία, η οποία προέρχεται από τον άνθρωπο-δημιουργό και απευθύνεται στον συνάνθρωπό του. Συγκεκριμένα, Τέχνη είναι η δημιουργική έκφραση του ανθρώπου δημιουργού, η οποία παρουσιάζεται με τη μορφή ενός πίνακα ζωγραφικής, μιας φωτογραφίας, ενός γλυπτού, μιας σύνθεσης ενός τραγουδιού, ενός ποιήματος με σκοπό τη διέγερση και δημιουργία συναισθημάτων του ανθρώπου-θεατή ή ακροατή. Εν κατακλείδι, η Φωτογραφία δεν αποτελεί μόνο ένα είδος Τέχνης, αλλά αποτελεί επίσης και ένα κώδικα επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων». Στη συνέχεια πρόσθεσε πως «ο καθένας μπορεί να επικαλεστεί οποιαδήποτε στιγμή τη λέξη καλλιτέχνημα, για το έργο του. Και το κάνει συνήθως με σκοπό να ωραιοποιήσει-εξυψώσει με ένα πλάγιο τρόπο τη δική του δημιουργία, τη δική του φωτογραφία σε σχέση με τις υπόλοιπες. Κατά την προσωπική μου άποψη, η λέξη καλλιτεχνική κακώς χρησιμοποιείται, γιατί η Φωτογραφία γενικότερα εμπίπτει στην ομάδα των Καλών Τεχνών σήμερα».

Ο ίδιος, ως φωτογράφος, επιλέ-

«Η Φωτογραφία δεν αποτελεί μόνο ένα είδος Τέχνης, αλλά αποτελεί και ένα κώδικα επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων», σύμφωνα με τον Πέτρο Νικολαΐδη.

«Όλη η φωτογραφία είναι μνήμη. Το φωτογραφικό μέσο είναι ένας τρόπος δημιουργίας του 'memento mori', λέει ο Δημήτρης Μηνά.

«Into the mystic» 2000, φωτογραφία από τον Χάρη Πελλαπαϊσιώτη.

γει να αποτυπώνει τα φυσικά τοπία του πλανήτη μας. «Κάποιες φορές συλλαμβάνω με τη μηχανή μου τοπία, τα οποία δεν επηρεάστηκαν από τον ανθρώπινο παράγοντα εδώ και χιλιάδες χρόνια. Κάποιες άλλες φορές αποτυπώνω τοπία στα οποία παρεμβαίνει ο ανθρώπινος παράγοντας, είτε με την παρουσία του ίδιου, είτε με κάποιο είδος δημιουργήματός του, το οποίο συνάδει και ολοκληρώνει το τοπίο και κατ' επέκταση τη σύνθεση του φωτογραφικού κάδρου».

Συμπληρώνοντας δήλωσε, «Η σύνθεση στη Φωτογραφία διακατέχεται από πολλούς κανόνες. Για να μπορέσει κάποιος φωτογράφος να ξεχωρίσει, πρέπει να γνωρίζει καλά αυτούς τους κανόνες, ώστε να τους υπερβεί, να δημιουργήσει μια δική του ταυτότητα. Όσο πιο απλά πλησιάζεις την τελική σου δημιουργία, τόσο πιο αποτελεσματική και κατανοητή θα είναι σε αυτόν στον οποίο απευθύνεται».

Ο φωτογράφος Γιώργος Πανταζής σημείωσε ότι ο καλλιτέχνης φωτογράφος είναι αυτός που είναι απελευθερωμένος από κανόνες, «δίνει μορφή στα ερεθίσματα που λαμβάνει, φιλτράρισμένα όμως από το είναι του, και παράλληλα έχει την ικανότητα να διεγείρει με το έργο του συναισθήματα και να προκαλεί σκέψεις και πάθος. Η μαγεία της καλλιτεχνικής φωτογραφίας έγκειται στη διαφορετική διάσταση, τη μη αναμενόμενη, που προσδίδει ο φωτογράφος σε ένα αντικείμενο και 'αναγκάζει' το κοινό να τον ακολουθήσει στη συγκινησιακή και γοητευτική ερμηνεία του». Επιπρόσθετα στο ερώτημα εάν η φωτογραφία είναι αποτίμηση μιας στιγμής ή σκηνοθετική και αισθητική άποψη σημείωσε: «Η ψηφιακή εποχή που ζούμε έχει καταστήσει τη φωτογραφία σαν ένα είδος λαϊκής τέχνης, κατακτώντας το ενδιαφέρον της σημερινής κοινωνίας. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης βουλιάζουν καθημερινά από άπειρες φωτογραφίες, σε έναν καθ' όλα αποδεκτό ανταγωνισμό. Για κάποιους είναι αποτίμηση στιγμής, για άλλους

«San Giovanni _ The Italian Alps» 2018, φωτογραφία από τον Πέτρο Νικολαΐδη.

Φωτογραφία από τον Γιώργο Πανταζή.

«Dasha», Φωτογραφία από τον Δημήτρη Μηνά.

καταγραφή μνήμης. Προσωπικά για μένα η φωτογραφία είναι τρόπος ανάταξης, κατάσταση έντονης όδυνος του μυαλού και της όρασης, μια υπέροχη μοναχική διαδικασία που κινητοποιεί ταυτόχρονα το σώμα, το μυαλό, την

αίσθηση.» Ο ίδιος, ξεκινώντας ως αρχιτέκτονας, η φωτογραφία ήταν ανέκαθεν στη ζωή του αλλά στη συνέχεια μεταλλάχθηκε και εξελίχθηκε, «η αποτύπωση του τεμαχίου/οικοπέδου μετεξελίχθηκε σε φωτογραφία τοπίου - γης και

θάλασσας, η λεπτομέρεια της σιδερόσυνδεσης ή της οποιασδήποτε κατασκευής σε αφηρημένη και αφαιρετική φωτογραφία, η επιλογή των χρωματισμών της οικοδομής και όλων των στοιχείων που την αποτελούν σε αναζήτηση χρωμάτων στη φύση και τη κλωρίδα, ο σχεδιασμός όγκων σε αναζήτηση αντιθέσεων φωτός, η αρμονία στη αρχιτεκτονική σύνθεση σε αρμονία στη φωτογραφική σύνθεση. Και βέβαια η ίδια η αρχιτεκτονική σαν επάγγελμα, στην αρχιτεκτονική φωτογραφία».

Τα πράγματα γύρω μου

Ακολουθώντας, μιλώντας με τον φωτογράφο Χάρη Πελλαπαϊσιώτη δήλωσε στο ερώτημα εάν η φωτογραφία είναι αποτίμηση στιγμής ή σκηνοθετική και αισθητική άποψη, «Όλες οι φωτογραφίες περιέχουν κάτι από αυτά τα στοιχεία μέσα τους, είναι μέρος του DNA της φωτογραφίας, αλλά αυτά είναι κλίση που έχουν εφαρμοστεί σε είδη κατηγοριών φωτογραφίας. Σκέψου το. Πώς μετράς τη στιγμή της φωτογραφίας, είναι 1/30 του δευτερολέπτου ή 1/500; Η φωτογραφία επίσης καταστρέφει τη μνήμη και όλες οι φωτογραφίες συντάσσονται. Ο Ρούσσα αναφέρεται επίσης στην αισθητική της φωτογραφίας. Οι προθέσεις δεν είναι πρότυπα».

Όπως επεξηγεί ο φωτογράφος, «Μου αρέσει να χρησιμοποιώ τη φωτογραφία ως έναν τρόπο να ασχολούμαι με πράγματα γύρω μου, πράγματα που με αγγίζουν με κάποιον τρόπο. Η πρόκληση είναι πώς να μεταφράσεις αυτό που βλέπεις, νιώθεις, αισθάνεσαι και σκέφτεσαι σε μια φωτογραφική μορφή με τέτοιο τρόπο ώστε να μεταδίδεις κάτι πραγματικό. Ο Bill Brandt το κάνει αυτό και το ίδιο κάνει και ο Ed Ruscha, αλλά με τους δικούς τους ιδιαίτερους τρόπους».

Η φωτογραφία είναι μνήμη

Ο φωτογράφος Δημήτρης Μηνά τοποθετήθηκε στην «Κ» λέγοντας ότι «Η φωτογραφία θεωρήθηκε μορφή τέχνης, λίγα χρόνια μετά

«Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης βουλιάζουν καθημερινά από άπειρες φωτογραφίες, σε έναν καθ' όλα αποδεκτό ανταγωνισμό», λέει ο Γιώργος Πανταζής.

«Η φωτογραφία καταστρέφει τη μνήμη και όλες οι φωτογραφίες συντάσσονται», κατά τον Χάρη Πελλαπαϊσιώτη.

την εφευρέσή της. Φωτογράφοι όπως ο Henri Cartier Bresson, ο Robert Frank, ο Joseph Kudełka χρησιμοποίησαν τη φωτογραφία για να εξερευνήσουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και έχουν σχηματίσει κοινωνικά, πολιτικά και πολιτιστικά κινήματα στην ιστορία. Παρά τα πολύ τεχνικά μέρη που διαμορφώνουν μια κάμερα, η φωτογραφία είναι ένα πολύ εύπλαστο μέσο που έχει χρησιμοποιηθεί για να εξερευνήσει την ανθρώπινη κατάσταση, είτε μέσω άμεσης αναπαράστασης του αντικειμένου, είτε μέσω συνθέσεων. Αυτό μπορεί μερικές φορές να θεωρηθεί «ρεπορτάζ» ή «τέχνη». Το σημαντικό είναι η επίδρασή του στο άτομο. Όχι ο τίτλος του» και πρόσθεσε πως όλη η φωτογραφία είναι μνήμη, «Το φωτογραφικό μέσο είναι ένας τρόπος δημιουργίας του 'memento mori'. Η τεχνική της αμβροτυπίας ενισχύει αυτήν την ικανότητα, καθώς το αποτέλεσμα ambrotype είναι ένα μοναδικό κομμάτι γυαλιού όπου το σήμι τυπώνεται ως εικόνα - και είναι ανεξίτηλο. Επομένως, όπως κι αν το κοιτάξετε, θα είναι μια ανάμνηση. Έτσι, κάθε έργο που μπορεί να σκηνοθετείται, θα έθελαι ακούσια προς την καταγραφή της μνήμης. Πηγαίνουν μαζί.»

Ο ίδιος ασχολείται με τη φωτογραφία πορτρέτων, «το αντικείμενο της δουλειάς μου ήταν μια εξερεύνηση πορτρέτων ατόμων που με έχουν γοητεύσει, είτε μέσω των εμπειριών τους είτε της προσωπικότητάς τους και των τοπίων. Βλέπω τη δουλειά μου ως αναπτυσσόμενη και έτσι θα ήθελα να υιοθετήσω μια κατεύθυνση που θα περιλαμβάνει όχι μόνο τις εμπνεύσεις μου - κυρίως τον Joel Peter Witkins και τη μετά θάνατό του φωτογραφία, αλλά και τη δική μου εσωτερική κατεύθυνση. Με την κάμερα που κατασκευάζω αυτήν τη στιγμή, η φωτογραφία μου θα μεταμορφωθεί αναπόφευκτα, καθώς η κάμερα δεν θα μπορεί να μετακινηθεί από τοποθεσία σε τοποθεσία, και επομένως, οποιαδήποτε φωτογραφία θα πρέπει να γίνει σε ένα στούντιο».

Γιατί ηττήθηκε η σοσιαλδημοκρατία;

Ένα απολαυστικό βιβλίο για τις συνθήκες που την οδήγησαν στο περιθώριο και τη νέα στρατηγική που θα τη βγάλει από αυτό

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΙΑΚΑΝΤΑΡΗΣ
Το πρωτείο της δημοκρατίας:
Η σοσιαλδημοκρατία
μετά τη σοσιαλδημοκρατία
εκδ. Αλεξάνδρεια, σελ. 348

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ Α. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Ο Γιώργος Σιακαντάρης, δρ Κοινωνιολογίας, γνωστός επιφυλλιδογράφος και στέλεχος της Κεντροαριστεράς, προτείνει μια θεωρητικά τεκμηριωμένη απάντηση σε δύο ερωτήματα: γιατί η ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία δεν συνήλθε ποτέ από τις εκλογικές ήττες που υπέστη μετά το τέλος της λεγόμενης «χρυσής εποχής» της (1945-1979); Και γιατί η ίδια άλλαξε τόσο πολύ όταν επανήλθε, μόνο για λίγο, στην κυβέρνηση στις περισσότερες δυτικοευρωπαϊκές χώρες, στα μέσα της δεκαετίας του 1990; Αντίθετα με τις συνηθισμένες απαντήσεις, ότι δηλαδή η σοσιαλδημοκρατία ασπαστηκε τον νεοφιλελευθερισμό, ηγεμονική ιδεολογία του τέλους του εικοστού αιώνα, ή ότι αυτή προσαρμόστηκε στο μείγμα της ευρωπαϊκής ενοποίησης που εμπεριέχει πολύ μεγαλύτερη δόση ανταγωνιστικότητας από ό,τι κοινωνικής συνοχής, η απάντηση του Σιακαντάρη είναι διαφορετική. Η σοσιαλδημοκρατία ηττήθηκε γιατί ήταν και παραμένει αμήχανη απέναντι στο σημαντικότερο φαινόμενο της εποχής μας, την οικονομική παγκοσμιοποίηση. Σε τέτοιο περιβάλλον οι κλασικές σοσιαλδημοκρατικές πολιτικές τόνωσης της εσωτερικής ζήτησης, κρατικού ελέγχου σπ-

μαντικών τομέων της οικονομίας, δημόσιας μαζικής εκπαίδευσης και κοινωνικής προστασίας και αναδιανομής του εισοδήματος δεν αποδίδουν. Αντίθετα, αφυδατώνουν την εθνική οικονομία και την ωθούν στο περιθώριο του παγκόσμιου οικονομικού ανταγωνισμού.

Για τον Σιακαντάρη, η λύση δεν είναι η οπισθοχώρηση στον παρωχημένο κείνσιανισμό με υποσχέσεις αναδιανομής εθνικού εισοδήματος που ούτε υπάρχει ούτε θα μπορούσε πλέον να εξασφαλιστεί με δάνεια. Με εξαίρεση –θα πρόσθετα– αιφνίδιες περιόδους ύφεσης, όπως η τρέχουσα, όταν νεοφιλελεύθερες, κεντρώες και

«Πληρώνει» την αμχανία της απέναντι στην παγκοσμιοποίηση.

σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις καταφεύγουν στον κρατικό παρεμβατισμό για να αντιμετωπίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας σε εθνικό επίπεδο, κατά τον συγγραφέα η λύση είναι σοσιαλδημοκρατικά κόμματα και συνδικάτα να οργανωθούν σε παγκόσμιο επίπεδο. Ετσι θα μπορούσαν να περιορίσουν τον καπιταλισμό στο πεδίο όπου τώρα παίζει χωρίς αντίπαλο. Η ιδέα έχει προταθεί και παλαιότερα από πολλές πλευρές, καθώς και από άλλους διανοούμενους, όπως ο Ντέιβιντ Χέλντ και ο Νίκος Μουζέλης.

Ωστόσο, ο Σιακαντάρης υποστηρίζει αυτή τη λύση εμπλουτίζοντάς την θεωρητικά με περιεκτικές ιστορικές αναφορές σε πολιτικές ιδέες,

όχι μόνο σοσιαλδημοκρατικές, αλλά και φιλελεύθερες και μαρξιστικές που θεωρεί ότι συνδιαμόρφωσαν τον ιδεολογικό πυρήνα της σοσιαλδημοκρατίας. Ως τέτοιο πυρήνα αναγνωρίζει το πρωτείο της δημοκρατίας, τίτλο που διάλεξε σκόπιμα για να αντιπαρατεθεί στο γνωστό βιβλίο της Σέρι Μπέρμαν, «Το πρωτείο της πολιτικής» (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2014). Εκείνη θεωρεί ότι από ιστορική άποψη το κύριο γνώρισμα της σοσιαλδημοκρατίας ήταν η καθοδήγηση του καπιταλισμού από την πολιτική. Σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, συνδικάτα και μέτρα δημόσιας πολιτικής περιορίσαν τις βλαβερές συνέπειες της οικονομίας της αγοράς πάνω σε μεγάλα

τμήματα του πληθυσμού. Κατά την Μπέρμαν, το πρωτείο της πολιτικής για να καμφθούν τέτοιες συνέπειες δεν είναι απερίοριστο. Δεν φθάνει έως την κατάλυση της κοινωνικής σταθερότητας και της δημοκρατίας. Ο Σιακαντάρης, αντίθετα με την Μπέρμαν, δεν θεωρεί τη διατήρηση της δημοκρατίας απλό όριο των παρεμβάσεων της σοσιαλδημοκρατίας. Πιστεύει ότι η υπεράσπιση της δημοκρατίας καθαυτή διακρίνει τη σοσιαλδημοκρατία από όλα τα άλλα πολιτικά ρεύματα. Για να τεκμηριώσει το επιχείρημά του παρουσιάζει διαδοχικά τη συμβολή πολλών διανοητών στη σοσιαλδημοκρατική σκέψη: από τον Καντ και τους Δι-αφωτιστές έως τον Μαρξ και τους

Ο Σιακαντάρης προτείνει σοσιαλδημοκρατικά κόμματα και συνδικάτα να οργανωθούν σε παγκόσμιο επίπεδο. Ετσι θα μπορούσαν να περιορίσουν τον καπιταλισμό στο πεδίο όπου τώρα παίζει χωρίς αντίπαλο.

σύγχρονους μας Ρόλς, Χάμπερμας, Χέλντ, Γκίντενς και Μπεκ.

Ως προς αυτά, αφενός κάποιοι ιστορικοί των ιδεών και αφετέρου άλλοι, οπαδοί φιλελεύθερων, δεξιών και κεντρώων κομμάτων, θα εξέφραζαν αντιρρήσεις. Οι πρώτοι δύσκολα θα δέχονταν ότι η σοσιαλδημοκρατική σκέψη, που ουσιαστικά δεν υπήρχε πριν από τις αρχές του 20ού αιώνα, επηρεάστηκε τόσο πολύ από τον Καντ και τους κλασικούς μαρξιστές του 19ου αιώνα. Για να τεκμηριωθεί αυτό, θα χρειαζόταν σε άλλο βιβλίο μια λεπτομερής αναζήτηση των ιστορικών επιρροών πάνω στη σκέψη του Μπέρμμαν και των υπόλοιπων ιδρυτών της σοσιαλδημοκρατίας. Οι δεύτεροι,

πάλι, δηλαδή οι στοχαστές και πολιτικοί της φιλελεύθερης Δεξιάς και του Κέντρου, θα ισχυρίζονταν ότι αυτοί οι ίδιοι και όχι οι σοσιαλδημοκράτες, πάντοτε έδιναν το πρωτείο στη δημοκρατία, υπερασπιζοντάς την από απειλές από τα δεξιά και τα αριστερά του πολιτικού φάσματος. Αντίθετα οι σοσιαλδημοκράτες δεν υιοθετούσαν αποκλειστικά και απόφια τον πολιτικό φιλελευθερισμό, όπως μάλλον ισχυρίζεται ο Σιακαντάρης. Τον αποδέχονταν ως πλαίσιο κατάλληλο για τον κοινωνικό μετασχηματισμό, υπέρ των ασθενέστερων τάξεων.

Πάντως, «Το πρωτείο της δημοκρατίας», εκτός από πολιτική παρέμβαση, είναι και μια διαυγής ιστορία των σύγχρονων πολιτικών ιδεών, γραμμένη από έναν διαβασμένο συγγραφέα. Εγώ τουλάχιστον κυρίως έτσι την απόλαυσα. Όμως, ο Σιακαντάρης δεν ενδιαφέρεται για μια παράθεση ιδεών. Ενδιαφέρεται για μια σύνθεση ιδεών πολιτικά χρήσιμων για μια διευρυμένη σοσιαλδημοκρατία. Γι' αυτό, στην τελευταία σελίδα του έργου του, αντιλαμβάνεται τη σοσιαλδημοκρατία με τον ευρύτερο δυνατό τρόπο, «ως τόπο παγκόσμιας συνάντησης μιας οικογένειας αποτελούμενης από σοσιαλδημοκράτες, κεντρώους μεταρρυθμιστές, αριστερούς δημοκράτες και πολιτικά φιλελεύθερους πολίτες, οι οποίοι την εποχή της παγκοσμιοποίησης κινούνται προς τη μεταρρύθμιση συν τη δημοκρατία».

Ο κ. Δημήτρης Α. Σωτηρόπουλος είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο ΕΚΠΑ και ερευνητής του ΕΛΙΑΜΕΠ.

Αυγουστιάτικο Φεγγάρι

Μουσική και Ποίηση

Για τον Έρωτα, τον Άνθρωπο και τη Ζωή
κάτω από το φως της Πανσελήνου

5 Αυγούστου

στις 8.30 μ.μ.

“Μικρή Σαλαμίνα”
Πάρκο Γλυπτικής Φίλιππου Γιαπάνη,
Φασσούλα

Είσοδος €15

Χορηγός Επικοινωνίας

Την εκδήλωση διοργανώνει
το Ίδρυμα “Ταμείο Ημέρας Αγάπης Παιδιού”

KANALI E3

Συμμετέχουν:

Έλλη Πασπαλά & Τάκης Φαραζής

Επιμέλεια - Παρουσίαση: Κωνσταντίνος Καρεμφύλλης

Χορηγοί:

Στηρίζουν: Linos Winery, Sunfresh Bakeries, KEAN, Plus4Print και η ταβέρνα “Στοά Αριστοτέλους” (Φασσούλα)

Πληροφορίες στο 25 820500 και στο www.kanali6.com.cy

The Classics

ME ΤΟΝ ANTHONY 642

you say it, we play it

DEEJAY 93.5 RADIO

60's 80's 70's 90's

08:00-10:00
ΣΑΒΒΑΤΟ & ΚΥΡΙΑΚΗ

Ο χωρισμός υπό το πρίσμα της ονειρικής φαντασίας

Μια αντισυμβατική ταινία από τη Γαλλία

Μια νύχτα μαγική ★★★
ΔΡΑΜΑ (2019)

Σκηνοθεσία: Κριστόφ Ονορέ
Ερμηνείες: Κιάρρα Μαστρογιάνι, Μπενζαμέν Μπιολέ, Βενσάν Λακόστ, Καμίι Κοτέν

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο **Γάλλος** Κριστόφ Ονορέ («Τα τραγούδια της αγάπης») επιστρέφει με ένα ρομαντικό φιλμ που ταυτόχρονα κλείνει το μάτι και στην ονειρική φαντασία. Η Μαρία και ο Ρισάρ είναι 20 χρόνια παντρεμένοι, έως ότου ο δεύτερος ανακαλύπτει πως εκείνη τον απατά. Εγκαταλείποντας το κοινό τους σπίτι, η Μαρία θα πάει να μείνει στο απέναντι ξενοδοχείο. Εκείνο το βράδυ οι δυο τους θα δεχτούν επισκέψεις από το... παρελθόν τους, προσπαθώντας να καταλάβουν τι πήγε στραβά και να θυμηθούν την ουσία της σχέσης τους.

Ο Κριστόφ Ονορέ προσπαθεί σκληρά ώστε να δώσει διαφορετική διάσταση στο χιλιοεπιωμένο θέμα του χωρισμού. Εξαρχής το χιούμορ προσδίδει ανάλαφρο χαρακτήρα σε μια κατά τα άλλα δραματική ιστορία, ενώ και ο χειρισμός της κάμερας ξεφεύγει από το συμβατικό πλαίσιο. Σε γενικές γραμμές έχουμε την εντύπωση πως παρακολουθούμε σε ριμέικ σκηνές από θρυλικά φιλμ του Ζαν-Λικ Γκοντάρ (π.χ. την «Περιφρόνηση») μέχρι που στο παιχνίδι μπαίνει η φαντασία. Κλεισμένη στο δωμάτιο του ξενοδοχείου και παρακολουθώντας με πόνο τον Ρισάρ να βασανίζεται απέναντι, η Μαρία, με έναν μαγικό τρόπο, θα δεχτεί επίσκεψη από τον 20χρονο εαυτό του. Εκεί-

νος ωστόσο θα της μιλήσει όχι για τη δική τους σχέση αλλά για την... προηγούμενη, την οποία είχε με τη δασκάλα του πιάνου του, Ιρένε· η τελευταία θα παρουσιαστεί επίσης με τη σειρά της, για να διεκδικήσει τη θέση της στην ιστορία.

Ο ίδιος ο σκηνοθέτης περιγράφει τη δουλειά του ως εξής: «Ήθελα η ταινία να εκφράσει με ένα συναισθηματικό και πεισματάρικο τρόπο την ιδέα μου για το σινεμά μυθοπλασίας όπου η φράση «As υποκριθούμε» έχει μεγαλύτερη αξία από την φράση «As το κάνουμε όπως είναι». Εδώ με τη μυθοπλασία εννοώ αυτή την αίσθηση μαγείας. Και σιγά σιγά, άρχισε να φαίνεται ότι δεν ήταν ασήμαντο σε αυτή την εποχή, να επαναφέρουμε στο προσκήνιο τα πολύτιμα εργαλεία του ηθοποιού, της μεταφοράς, να δώσουμε μεγαλύτερη σημασία στη μαγεία του παρασκήνιου».

Υπογράφοντας ένα καλογραμμένο, εξομολογητικό σενάριο, ο Ονορέ καταφέρνει να περιγράψει πολλά από τα ζητήματα των ερωτικών σχέσεων αλλά και του ανθρώπινου ταξιδιού γενικότερα. Οι φιγούρες που επισκέπτονται το ζευγάρι δεν είναι παρά αναμνήσεις μιας άλλης εποχής, μιας εναλλακτικής ζωής που δεν θα γνωρίσουν ποτέ. Φυσικά σε κάποια σημεία το πράγμα ξεφεύγει και σε υπερβολές, όμως σε γενικές γραμμές η χημεία λειτουργεί κυρίως χάρη στους πολύ καλούς πρωταγωνιστές. Ιδιαίτερα η βραβευμένη στις Κάννες ερμηνεία της Κιάρρα Μαστρογιάνι είναι υποδειγματική, ισορροπώντας ανάμεσα στους κωμικούς και τους δραματικούς τόνους.

Κλεισμένη στο δωμάτιο του ξενοδοχείου και παρακολουθώντας με πόνο τον Ρισάρ να βασανίζεται απέναντι, η Μαρία (δεξιά), με έναν μαγικό τρόπο, θα δεχθεί επίσκεψη από τον 20χρονο εαυτό του. Εκείνος ωστόσο θα της μιλήσει για την... προηγούμενη σχέση του, την οποία είχε με τη δασκάλα του πιάνου, Ιρένε (αριστερά).

HOME CINEMA

Περίπλοκες σχέσεις, από την Ελλάδα έως τη Νέα Υόρκη

Οντως φιλιούνται; ΚΟΜΕΝΤΙ (2017)

Σκηνοθεσία: Γιάννης Κορρές
Ερμηνείες: Ηρώ Μπέζου, Θανάσης Πετρόπουλος, Αλέξανδρος Βούλγαρης

Από την πλατφόρμα του Cινοβο αυτή την εβδομάδα επιλέγουμε ένα πολύ ενδιαφέρον όσο και σπάνιο για να βρει κανείς, ελληνικό φιλμ της σχετικά πρόσφατης παραγωγής. Το «Οντως φιλιούνται;», ντεμπούτο στις μεγάλου μήκους για τον Γιάννη Κορρέ, είναι μεν γυρισμένο με ελάχιστα μέσα, διαθέτει ωστόσο φρεσκάδα και ηλεκτρισμό ανάλογο με το όμορφο «Αφτερλώβ» του Στέργιου Πάσχου. Η πρωταγωνίστρια μάλιστα του τελευταίου, Ηρώ Μπέζου, παίζει και εδώ ως ήμισυ ενός ακόμα παράξενου ζευγαριού (μαζί με τον Θανάση Πετρόπουλο), το οποίο περνά μια νύχτα κουβέντας-ψυχανάλυσης με τον τοπικό προμηθευτή... «χόρτου».

Εκείνος νιώθει πως είναι υπερβολικά πως για αυτόν τον κόσμο εκείνη πως ο κόσμος δεν είναι αρκετά μεγάλος για να τη χωρέσει. Και οι δύο είναι μέλη μιας γενιάς (των σχεδόν 30), η οποία ψάχνει

ακόμα να βρει ταυτότητα και σκοπό στη ζωή της. Ο διάλογος των τριών τους, που μοιάζει με χειμαρρώδη αυτοσχεδιασμό, διακόπτεται από διαλεγμένα φλάσμπια, από τα οποία κορυφαίο είναι ένα ξεκαρδιστικό στιγμιότυπο με τον The Boy (Αλέξανδρος Βούλγαρης) στον ρόλο ενός ανεκδιήγνου κλέφτη.

ΕΣΨ

ΔΡΑΜΑ (2018)

Δημιουργός: Σέρα Γκέιμπλ,

Γκρεγκ Μπερλάντι

Ερμηνείες: Πεν Μπάντγκλεϊ,

Άμπρι Τσίλντερς, Βικτόρια Πετρέντι

Από το Netflix επιλέγουμε μία από τις μεγαλύτερες επιτυχίες των τελευταίων ετών, η οποία βρίσκεται πια στον τρίτο κύκλο της, συνεχίζοντας να γίνεται καλύτερη. Οι σκοτεινοί ήρωες είναι πάντα ιδιαίτερα γοητευτικοί στις τηλεοπτικές σειρές κι όταν αυτοί συνδυάζονται με το ερωτικό δράμα, τα πράγματα γίνονται ακόμα πιο ενδιαφέροντα. Ένας τέτοιος είναι ο Τζο, ένας νέος ιδιοκτήτης βιβλιοπωλείου, φαινομενικά γλυκός και πολύ καλλιεργημένος, ο οποίος ωστόσο έχει

και μερικές λιγότερο... ρομαντικές πλευρές. Καθώς γνωρίζει και ερωτεύεται την Μπεκ, μια ανερχόμενη νεαρή συγγραφέα, αυτές θα έρθουν στην επιφάνεια με απρόβλεπτα αποτελέσματα.

Τοποθετημένη στη Νέα Υόρκη της σύγχρονης κουλτούρας και των ελευθεριών, η σειρά έχει για πρωταγωνιστή της έναν παράξενο νέο άνδρα με τις δικές του εμμονές, ερμηνευμένο ιδανικά από τον στυλάτο Πεν Μπάντγκλεϊ. Η τουλάχιστον συζητήσιμη, ως προς την υγεία της, σχέση του με τις γυναίκες—στους επόμενους κύκλους βλέπουμε νέες συμπρωταγωνίστριες—αποτελεί τον πυρήνα μιας σειράς, η οποία ωστόσο ασχολείται γενικότερα με τον λαβύρινθο των σύγχρονων ερωτικών σχέσεων. Από τη συνεύρεση-ντελίβερι του Tinder και τον ρόλο των σόσιαλ μίντια συνολικά, μέχρι την κακοποίηση, την εξάρτηση, τον ρομαντισμό που χάνεται κ.ο.κ., το «ΕσΨ» δημιουργεί έναν εύστοχο και μαζί διασκεδαστικό καμβά που κάνει τα επεισόδια να περνούν απνευστί. Ο επόμενος—και πιθανότατα τελευταίος—κύκλος αναμένεται μέσα στο 2021.

PIK1 ΘΗΛ.: 22862000

21.15 Παράδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία Λειτουργία
10.00 Καμώματα τζι αρώματα
Κωμική σειρά εποχής.
11.00 EU4U, II - (Ε)
Με τη Βίβιαν Κανάρη.
12.00 Στην άκρη του Παράδεισου
Κυπριακή σειρά εποχής.
13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
Ενημερωτική εκπομπή.
13.55 1974, Παρασκευή
2 Αυγούστου - (Ε)
14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.15 Art Café - (Ε)
Εκπομπή πολιτισμού.
15.15 Σπίτι στη φύση, III - (Ε)
Περιβαλλοντική εκπομπή.
15.45 Τετ - Α - Τετ - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
17.00 Μαζί / Birlikte
Δικονομική εκπομπή.
17.55 1974, Παρασκευή
2 Αυγούστου - (Ε)
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.25 Η κυρά του μεταξίου - (Ε)
Δραματική σειρά.
18.50 Ο δρόμος έχει
τη δική του ιστορία - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
19.25 Οι γενιές της σιωπής - (Ε)
Κυπριακή σειρά.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.05 1974, Παρασκευή
2 Αυγούστου - (Ε)
21.15 Παράδοσιακή βραδιά
Ψυχαγωγική εκπομπή.
22.55 1974, Παρασκευή
2 Αυγούστου - (Ε)
23.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.15 Χωρίς αποσκευές - (Ε)
23.45 Μαζί / Birlikte - (Ε)
00.30 Συνέχεια επαναλήψεων

PIK2 ΘΗΛ.: 22862000

21.05 Εγώ η Λιτώ Δομέστικα
07.30 Της μικρής
Τριανταφυλλένης - (Ε)
Παιδική παράσταση.
08.50 Παιδική ζώνη
α. Μόγια η μέλισσα
β. Το θαυμαστό ταξίδι
του Νιλς Χόλγκερσον
γ. Ο μικρός Χνουδιτός
δ. Γουίσιπερ
11.00 Στη χώρα του Γιατί - (Ε)
11.30 Παιδική ζώνη
16.00 Ιστορίες του χωριού - (Ε)
Κυπριακή κωμική σειρά.
16.30 Μονώλης και Κατίνα - (Ε)
Κυπριακή κωμική σειρά.
17.05 Ένα μήλο την ημέρα (Ε)
Κυπριακή κωμική σειρά.
18.00 Ακαμαντίς - (Ε)
Ντοκιμαντέρ.
18.35 Μονόλογος - (Ε)
Πολιτιστικές εκπομπές
με τους Κωστή Κολώτα
και Κώστα Χαλαμπίδη.
19.15 Threshold of the desert
Ντοκιμαντέρ.
19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
19.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
21.05 Εγώ η Λιτώ Δομέστικα
Κυπριακή δραματική
σειρά, με τους
Στέλιο Καυκαρίδη,
Λένια Σορόκου, κ.ά.
22.00 Ευθώς - (Ε)
Ενημερωτική εκπομπή.
23.00 Με τον ΘΟΚ στο Ηρώδειο
Εκκλησιαστικές του Αριστοφάνη - (Ε)
23.45 Μονόλογος - (Ε)
00.20 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)**
00.40 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ

OMEGA ΘΗΛ.: 22477777

21.10 OMEGA Troll Show
07.00 Σημεία και τέρατα - (Ε)
Ελληνική κωμική σειρά.
08.00 The Booth - (Ε)
09.45 Kitchen Health
Εκπομπή μαγειρικής, με
τη Μαρία Εκμεκτσόγλου.
10.20 Life is a beach
Ταξιδιωτική εκπομπή με
τους Χάρη Κιαγιάδακη,
Αλέξανδρο Προκοπάκη,
Γιάννη Βαρελά.
11.20 Μπάτσος αγάπη μου - (Ε)
Κωμική σειρά.
12.20 Για πάντα παιδιά - (Ε)
Κωμική σειρά.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
14.00 Ο τροχός της τύχης - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
15.00 Η μαμά λείπει ταξίδι
για δουλειές - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.00 Την τύχη μου μέσα - (Ε)
Κωμική σειρά.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 Travel Time - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή,
με τον Χάρη Αριστείδου.
19.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης
Ταξιδιωτική εκπομπή με
τον Αλέξ. Ταραμουντά.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.10 OMEGA Troll Show - (Ε)
Σατιρική εκπομπή με τους
Μαρίνο Χατζηβασιλείου
Κωνσταντίνο Τσιολή.
22.00 Life as we know it
Αισθηματική κωμωδία.
00.10 It's showtime - (Ε)
02.30 Μουσικό κουτί - (Ε)
04.00 DanSing Junior - (Ε)

ANT1 ΘΗΛ.: 22200200

22.10 La Pasta Pomiliuri
06.00 Πρωινή ενημέρωση
Κωμική σειρά.
06.20 Papa A Toda Madre
Κωμική σειρά.
08.00 Πέτα τη φριτζόλα - (Ε)
Κωμική σειρά.
08.50 La Pasta Pomiliuri - (Ε)
Κωμική σειρά.
09.40 Santa Γιολάντα - (Ε)
Κωμική σειρά.
10.15 Δελφινάριον
παρθενωγαγείο - (Ε)
Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα
12.50 Food N' Friends
Εκπομπή μαγειρικής.
13.45 Football Stories - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
14.40 Την πάτσα - (Ε)
Κωμική σειρά.
15.20 Λίτσας.com - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.50 Papa A Toda Madre
Κωμική σειρά.
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10'**
18.10 Συνέχεια της σειράς
19.15 Άγριες μέλισσες - (Ε)
Ελληνική σειρά.
20.20 **Τα νέα του ANT1**
21.20 Πέτα τη φριτζόλα - (Ε)
Κωμική σειρά.
22.10 La Pasta Pomiliuri - (Ε)
Κωμική σειρά.
23.00 Game of Thrones, VII
«Beyond the walls».
00.00 **Τίτλοι ειδήσεων**
00.10 Πάω για δήμαρχος - (Ε)
01.00 Στο καλό γλυκιά μου
συμπεθέρα - (Ε)
02.00 Ο γπτευτής - (Ε)
02.50 Πόσο γλυκά με σκοτώνεις

ΣΙΓΜΑ ΘΗΛ.: 22580100

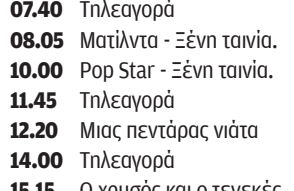
21.20 Στην υγεία μας ρε παιδιά
06.20 Όταν μεγαλώσω - (Ε)
Κωμική σειρά.
07.00 Περί ορέξεως - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
08.00 Γνωρίζετε τον κι οι δυο
Κωμική σειρά.
08.40 Κόκκινο ποδήλατο - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής, με
τον Αλέξ. Παπαδόπουλο.
09.30 Καλό μεσημέρακι - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
11.30 Στο χωριό μας - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
12.30 Προορισμός Ευτυχία - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
13.20 Βουράτε γεπόνιοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
14.50 Ζωή ποδήλατο - (Ε)
Κωμική σειρά.
15.50 Οι Τάκκοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.50 Happy Traveller - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή,
με τον Ευτύχη Μπλέτσα.
17.50 Guess my age - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.10 Guess my age
(Συνέχεια)
18.50 Βουράτε γεπόνιοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
20.10 **Τοιές στα γεγονότα**
21.20 Στην υγεία μας ρε παιδιά
Κωμική σειρά.
00.20 **Γεγονότα σε τίτλους**
00.30 Άλλα λόγια θκειε παπά
01.30 Το στέκι της παρέας - (Ε)
04.00 Καταγίδα - (Ε)
04.50 Σε φόντο κόκκινο - (Ε)

ALPHA ΘΗΛ.: 22212400

21.15 Η αγάπη μας
06.00 Η κουζίνα της μαμάς (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής.
06.30 Έρωτας με επιδοτέση ΟΓΑ
Ελληνική σειρά.
07.15 60' Ελλάδα - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
08.30 24 ώρες - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
09.30 Παράδοση κατ' οίκον (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
10.30 Deal - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
11.15 Πάμε πακέτο - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Μην αρχίζεις τη
μουρμούρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
14.15 Οικογενειακές ιστορίες
Κοινωνική σειρά.
15.00 Πονηρό θηλυκό - (Ε)
Ελληνική ταινία.
16.45 Η φαμίλια - (Ε)
Κωμική σειρά.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.10 Το σόι σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
19.30 Aki's Food Tour
Εκπομπή μαγειρικής
με τον Άκη Πετρετζίκη.
20.20 **ALPHA NEWS**
21.15 Η αγάπη μας
Ελληνική ταινία με τους
Αίληκ Βουγιουκλάκη και
Δημήτρη Παπαμιχαήλ.
22.45 Κάρμα - (Ε)
Κοινωνική σειρά.
23.45 Μεσάνυχτα
Late night εκπομπή.
01.30 Οι ιστορίες του
αστυνομικού Μπέκα - (Ε)
03.00 Στην υγεία μας

CAPITAL ΘΗΛ.: 25577577

07.40 Τηλεαγορά
08.05 Ματίλντα - Ξένη ταινία.
10.00 Pop Star - Ξένη ταινία.
11.45 Τηλεαγορά
12.20 Μιας πεντάρας νιάτα
14.00 Τηλεαγορά
15.15 Ο χρυσός και ο τενεκές
17.00 Τηλεαγορά
19.00 Ξένη ταινία
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ξένη ταινία
01.00 The accused
03.00 Όταν έφυγε η Γκρέις
TV PLUS ΘΗΛ.: 22259000
06.05 Παιδική ζώνη
09.30 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
13.00 Travel Guide
13.50 ANNITA κοίτα - (Ε)
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φρακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, II - (Ε)
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
22.30 Rendition
Δραματικό θρίλερ.
00.40 Αστυνομικός για κλάματα
ΤΗΤ ΘΗΛ.: 22270745
06.00 Sashatanyla
07.55 Ξυπνάμε αλλιώς
08.00 Comedy Club
12.00 Comedy Woman
13.00 Comedy Club
18.00 Naughty Grandma
Ξένη σειρά.
19.40 Κάποτε στη Ρωσία
Ψυχαγωγική εκπομπή.
22.00 Haters-Κωμική εκπομπή.
23.00 Stand Up
Ψυχαγωγική εκπομπή.
00.00 Σπίτι 2
Reality Show.
02.00 Stand Up
03.00 ΤΗΤ Best

MOVIES BEST

21.00 An Ordinary Man
05.25 Overdrive
07.05 Lbj
08.45 Stealing Chanel
10.30 Roots - Ep. 7 & 8
12.30 Reformation
14.30 Beloved
17.30 Overdrive
19.30 The Wild
21.00 An Ordinary Man
22.45 Senor, Dame Pasioncia
00.00 Deutschland 86
01.00 Reformation

GREEK CINEMA

22.00 Το δώλωμα
05.35 Ο άνθρωπος
του τρένου
07.05 Αγάπη μου ουά-ουά
08.50 20 γυναίκες κι εγώ
10.35 5000 ψέματα
12.25 Ένας βλάκας
και μισός
13.55 Αστέρι
15.20 Τροχονόμος
Βαρβάρα
17.05 Έλα στον θεό
18.45 Όταν η Πόλις πεθαίνει
20.25 Ζητείται ψεύτης
22.00 Το δώλωμα
23.40 Κίτσος, μίνι
και σουβλάκια
01.10 Το πιο γρήγορο
μουζούκι

Η δικαίωση ενός τύπου πραγματικά απίστευτου

Η Αντρεα Βουλφ μιλάει για τον Χούμπολτ

Συνέντευξη στον **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Ο Αλεξάντερ φον Χούμπολτ (1769-1859) ήταν ένας από τους πιο απίστευτους τύπους που έζησαν ποτέ. Στο εκπληκτικό βιβλίο της «Η επινόηση της φύσης. Ο Νέος Κόσμος του Αλεξάντερ φον Χούμπολτ» (κυκλοφόρησε πρόσφατα στα ελληνικά από τις εκδόσεις Ροπή), η Αντρεα Βουλφ δείχνει με τον πιο πειστικό τρόπο γιατί ο Πρώσος επιστήμονας που άστραψε κυρίως τον δέκατο ένατο αιώνα, ήταν μια τόσο ερεθιστική, πρωτοποριακή προσωπικότητα, η οποία όμως, μέσα στον εικοστό αιώνα ξεχάστηκε. Κι όμως, όταν πέθανε το 1869, στα ενενήντα του, η μνήμη του τιμήθηκε με μεγάλες εκδηλώσεις λατρείας τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική, τη βόρεια και τη νότια.

Μιλήσαμε στο τηλέφωνο με την Αντρεα Βουλφ πριν από λίγες ημέρες για την παράξενη περίπτωση του Χούμπολτ, προτού όμως διαβάσουμε τι μας είπε, ιδού μερικά βασικά σημεία που, νομίζω, δείχνουν, έστω και τηλεγραφικά, γιατί αυτός ο πολυπρισματικός επιστήμονας, εξερευνητής, γεωγράφος, γεωλόγος, βοτανολόγος και συγγραφέας, ο οποίος δεν έκανε ποτέ καμία μεγάλη ανακάλυψη, υπήρξε μια τόσο εμβληματική προσωπικότητα για τις φυσικές επιστήμες, για το σύγχρονο περιβαλλοντικό κίνημα, για τη φιλοσοφία και την τέχνη:

1. Στα τριάντα του, και επί πέντε συναπτά έτη (1799-1804), εξερεύνησε σχεδόν ολόκληρη την αμερικανική ήπειρο, καταγράφοντας, με τα... 42 επιστημονικά όργανα μέτρησης που μετέφερε ο ίδιος, γεωφυσικά, μετεωρολογικά, βοτανικά, γεωγραφικά δεδομένα για πρώτη φορά.

2. Ταξίδεψε στη Βενεζουέλα, στις Άνδεις, στο Μεξικό, στην Κούβα, στις Ηνωμένες Πολιτείες (υπήρξε συνομιλητής του Αμερικανού προέδρου Τόμας Τζέφερσον). Το 1829 εξερεύνησε επίσης τις αχανείς στέπες της Ρωσίας και της Σιβηρίας.

3. Μολονότι άνθρωπος του κόσμου, ζώντας και γράφοντας στο Βερολίνο και το Παρίσι, ή την Ουάσινγκτον, τη Φιλαδέλφεια και τη Μόσχα, δεν είχε κανένα πρόβλημα να βρίσκεται με ελάχιστα, πρωτόγονα μέσα, στα πιο άγρια, αφιλόξενα και απόμερα σημεία του πλανήτη, όπως στις όχθες του ποταμού Ορι-

“

Εκεί όπου άλλοι επιστήμονες έβλεπαν τη Γη ως έναν άψυχο μηχανισμό, ο Φον Χούμπολτ την είδε ως ένα σύνολο πραγμάτων, έμβιων και άψυχων.

“

Στις αρχές του 20ού αι., οπότε και επικράτησαν μια αμιγώς ορθολογική άποψη και η επιστημονική εξειδίκευση, θεωρήθηκε κάτι σαν ρομαντικός καλλιτέχνης παρά επιστήμονας.

νόκο της Βενεζουέλας ή στην κορυφή του όρους Τιμποράζο των Άνδεων, με υψόμετρο 6.268 μέτρα.

4. Ήταν ο πρώτος που παρατήρησε και σχολίασε την καταστροφή της φύσης από τον άνθρωπο, κυρίως μέσα από την αποψίλωση των δασών του Αμαζονίου. Από τις αρχές του δεκάτου ένατου αιώνα, ο Χούμπολτ μίλησε για αυτό που σήμερα ονομάζουμε κλιματική αλλαγή.

5. Ήταν ο πρώτος που εξέφρασε την άποψη πως κάποτε όλες οι ήπειροι της Γης ενώνονταν (η θεωρία της Πανγαίας) και χωρίστηκαν στην πορεία δημιουργώντας τους πέντε ωκεανούς.

6. Ήταν ο πρώτος που χρησιμοποίησε την ελληνική λέξη «Κόσμος» για να μιλήσει για τη φύση ως ένα σύνολο που περιλαμβάνει τα πάντα, από τα ζώα και τα φυτά έως τα πετρώματα αλλά και τον άνθρωπο. Το μεγάλο, εμβληματικό του έργο, εξάλλου, φέρει αυτόν ακριβώς τον

Η Βουλφ, για τις ανάγκες συγγραφής του βιβλίου, ταξίδεψε στα μέρη όπου βρέθηκε ο Φον Χούμπολτ. Εδώ ποζάρει στις όχθες του ποταμού Ορινόκο.

Ο πολυπρισματικός επιστήμονας, εξερευνητής, γεωγράφος, γεωλόγος, βοτανολόγος και συγγραφέας Αλεξάντερ φον Χούμπολτ, όπως τον ζωγράφησε ο Φρίντριχ Γκέοργκ Βάιτς το 1806.

τίτλο: «Kosmos». Επίσης, υπήρξε πρόδρομος της «θεωρίας της Γαίας», την οποία ανέπτυξε το 1995 ο χημικός Τζέιμς Λόβλοκ.

7. Επιπλέον, από τη σχέση του με τον Γκαίτε, όπως και ο Γκαίτε από αυτόν. Ο Χούμπολτ επηρέασε πολύ και τους Αγγλους Ρομαντικούς, όπως τον Κόλριτζ και τον Ουέρντσγουορθ, αλλά και τους Αμερικανούς Υπερβατικούς, όπως τον Εμερσον και τον Θορό. Καταλυτική υπήρξε επίσης η επιρροή του Χούμπολτ πάνω στον Δαρβίνο.

Η Αντρεα Βουλφ, γεννημένη το 1972 στο Νέο Δελχί της Ινδίας, μεγάλωσε στο Αμβούργο και σπούδασε στο Λονδίνο. Ένα άλλο επιτυχημένο βιβλίο της είναι οι πορείες που διέγραψαν οι εξερευνητές αστρονόμοι του δεκάτου ογδόου αιώνα: «Κυνηγώντας την Αφροδίτη: ο αγώνας για τη μέτρηση του ουρανού» (2012 – δεν έχει μεταφραστεί στα ελληνικά).

Το πρωί που μιλήσαμε στο τηλέφωνο, βρισκόταν στη Γερμανία και αγωνιούσε για την έλευση της κόρης και της εγγονής της από το Λον-

δίνο. Η αγωνία είχε να κάνει με τα δεδομένα του κορωνοϊού στη βρετανική πρωτεύουσα, ωστόσο, είχε μεγάλη διάθεση για να μας μιλήσει για τον αγαπημένο της Χούμπολτ.

– Λέγεται πως ο κορωνοϊός συνδέεται με τη διατάραξη της τροφικής αλυσίδας, με τον τρόπο που ζούμε και καταναλώνουμε – πράγμα που θυμίζει πολύ Χούμπολτ.

– Είναι δύσκολο να θέσεις τη σημερινή εποχή σε ένα ιστορικό πλαίσιο αλλά, όντως, αυτό είναι κάτι που ο Χούμπολτ είχε προβλέψει. Τον απασχολούσε πολύ η καταστροφή της φύσης την οποία έβλεπε σαν ένα ζώντα οργανισμό. Μάλιστα, τον απασχολούσαν και οι μεταδοτικές ασθένειες. Τον ενδιέφεραν το εκάστοτε κοινωνικό πλαίσιο, τα δημογραφικά στοιχεία πίσω από μια επιδημία, η θερμοκρασία του περιβάλλοντος, η φορά των ανέμων. Στη Βέρα Κρουζ του Μεξικού έπεσε πάνω σε μια επιδημία Κίτρινου Πυρετού και συνέκρινε τις θερμοκρασίες στα διάφορα μέρη, το υψόμετρο στο Μεξικό Σίτι. Δεν τον απασχολούσαν μονάχα τα δεδομένα της νόσου, του καθεαυτήν αλλά και τι βρισκόταν πίσω από μια νόσο.

– Παρότι ο Χούμπολτ δεν ανακάλυψε ποτέ κάτι σημαντικό, όπως ο Νεύτωνας ή ο Δαρβίνος, άφησε τεράστιο στίγμα. Κι όμως, γράφετε πως τον εικοστό αιώνα πέρασε

στην αφάνεια.

– Πράγματι, δεν προέβη σε κάποια κοσμογονική ανακάλυψη, όμως διέυρνε και εμβάθυνε σε βαθμό απίστευτο την επιστημονική παρατήρηση. Από τη μία, είχε εμμονή με τις μετρήσεις, με τα νούμερα, κατέγραφε τα πάντα. Από την άλλη, τον ενδιέφεραν πολύ οι συναισθηματικές μας αντιδράσεις απέναντι στα φυσικά φαινόμενα. Πίστευε πως πρέπει να χρησιμοποιούμε τη φαντασία μας για να προσεγγίσουμε τη φύση. Στις αρχές του εικοστού αιώνα, οπότε και επικράτησαν μια αμιγώς ορθολογική άποψη και η επιστημονική εξειδίκευση, ο Χούμπολτ θεωρήθηκε κάτι σαν ρομαντικός καλλιτέχνης παρά επιστήμονας. Τον περιφρονούσαν, για την ακρίβεια. Ο αντιγερμανισμός των δύο παγκοσμίων πολέμων στον αγγλόφωνο κόσμο έδωσε τη «χαριστική βολή».

Όμως αυτή η αντίληψη έχει μεταβληθεί δραστικά τις τελευταίες δεκαετίες. Πρόσφατα, μιλούσα με έναν φυσικό με ειδίκευση στην κβαντομηχανική, ο οποίος μου έλεγε ότι δίχως φαντασία θα ήταν αδύνατον να κατανοήσουμε την κβαντοφυσική. Αυτή η προσέγγιση, συνειδητά ή ασυνείδητα, είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό η στάση που είχε ο Χούμπολτ απέναντι στα πράγματα. Αυτή είναι η κληρονομιά του σε εμάς. Μπορεί να μην θυμόμαστε ακριβώς τον Χούμπολτ, ζούμε όμως περισσότερο από ποτέ με τις ιδέες του και την κοσμοθεωρία του.

Πίστευε πως θα φτάσουμε σε άλλους πλανήτες και θα τους κάνουμε κακό

– Πόσο σημαντική ήταν η γνωριμία του με τον Γκαίτε;

– Ήταν ζωτικής σημασίας και για τους δυο τους. Όταν νεαρός ακόμη ο Χούμπολτ φτάνει στην Ιένα το 1794, είναι ακόμα τέκνο του Διαφωτισμού, του ορθού λόγου. Και πέφτει πάνω στον Γκαίτε. Και αργότερα θα πει, ο Γκαίτε μου έδωσε νέα όργανα αντίληψης του κόσμου. Ο Γκαίτε τον έκανε να κατανοήσει τι σημαίνουν το βλέμμα, η όραση, τα μάτια. Είναι μια σκέψη που έρχεται από τον Καντ, για το πώς αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο μέσα από τα μάτια μας αλλά αυτό πήγε παραπέρα με τον Γκαίτε: ότι τα μάτια αναδημιουργούν τον κόσμο επίσης. Την ίδια στιγμή, ο Χούμπολτ επηρέασε τον Γκαίτε. Η επιστημονική του ματιά πέρασε στη σκέψη και στο έργο του Γκαίτε. Λέγεται ότι βασική επιρροή στον «Φάουστ» ήταν ο Χούμπολτ. Θα έλεγα πως αν ο Χούμπολτ δεν είχε

γνωρίσει τον Γκαίτε, θα ήταν απλώς ένας ακόμα μεγάλος εξερευνητής. Και πιθανώς να μην είχε επιδράσει αργότερα τόσο βαθιά στον Δαρβίνο, ο οποίος ξεκίνησε το μεγάλο ταξίδι του με το «Μπιγκλ» επηρεασμένος από τον Χούμπολτ. Βλέπετε, πώς συνδέονται όλα.

– Στο βιβλίο σας γράφετε κάτι εκπληκτικό: ότι ο Χούμπολτ ανησυχούσε πως όπως μολύναμε τη Γη, έτσι θα μολύνουμε και άλλους πλανήτες.

– Πράγματι, έπεσα πάνω σε μια ημερολογιακή του σημείωση η οποία καταγράφεται προφανώς σε μια μέρα που τον κατατρώει η απαισιοδοξία. Εκεί γράφει ότι το κακό που κάνουμε στη Γη πολύ πιθανόν να το κάνουμε και σε άλλους πλανήτες, διότι ήταν πεπεισμένος πως ο άνθρωπος θα φτάσει σε άλλους πλανήτες. Το ερώτημα για εκείνον ήταν: πάμε να εξερευνησουμε ή να

“

Επηρέασε πάρα πολύ τον Γκαίτε, από τον οποίο επηρεάστηκε και ο ίδιος, ενώ η επιρροή του στον Δαρβίνο υπήρξε καταλυτική.

κατακτήσουμε; Η διαφορά ανάμεσα στα δυο είναι μεγάλη. Κοιτάξτε, είναι αυτό που έλεγα προηγουμένως: μπορεί να έχουμε ξεχάσει τον Χούμπολτ αλλά οι ιδέες του είναι κοντά μας. Όταν ο Τζον Μιούρ έγινε ο «πατέρας των εθνικών πάρκων» στις ΗΠΑ, το έκανε λαμβάνοντας υπόψη του τις προειδοποιήσεις του

Το εξώφυλλο του βιβλίου «Η επινόηση της Φύσης - Ο Νέος Κόσμος του Αλεξάντερ φον Χούμπολτ».

Χούμπολτ σχετικά με την καταστροφή του περιβάλλοντος. – Είναι αλήθεια ότι το μεγάλο του έργο, «Κόσμος», ήθελε αρχικά να το ονομάσει «Γαία»;

– Ναι, άλλη εκπληκτική λεπτομέρεια, την ιδέα που ανέπτυξε ο Λόβλοκ τον 20ό αιώνα είχε προετοιμάσει ο Χούμπολτ από τις αρχές του 19ου αιώνα. Εκεί που άλλοι επιστήμονες έβλεπαν τη Γη ως έναν άψυχο μηχανισμό, ο Χούμπολτ την είδε ως ένα σύνολο πραγμάτων, έμβιων και άψυχων. Σήμερα, αυτή η ιδέα, πώς συνδεόμαστε όλοι στο πλαίσιο της φύσης, είναι πολύ διαδεδομένη. Στη Νότια Αμερική ο Χούμπολτ βρήκε ανάσα ζωής σε ζώα, σε πέτρες, σε ανθρώπους. Εδώ ειδικά μιλά ο Γκαίτε μέσα του. Και αυτό είναι που κάνει τον Χούμπολτ να μας εμπνέει, ειδικά σήμερα, σε μια εποχή κλιματικής αλλαγής. Μόνον μέσα από μια τέτοια θέαση του κόσμου θα αγαπήσεις τη φύση και θα μπορέσεις να την προστατέψεις. Ξέρετε, κλείνω κάθε μου διάλεξη πάνω στον Χούμπολτ, προβάλλοντας την περίφημη φωτογραφία της αυγής της Γης από την επιφάνεια της Σελήνης. Αυτή

είναι η στιγμή της γένεσής του περιβαλλοντικού κινήματος. Αυτή η φωτογραφία, η οποία τραβήχτηκε σε ένα πλαίσιο αυστηρά επιστημονικό, είναι πολύ Χούμπολτ: συνδυάζει έξοχα την επιστήμη με την τέχνη, τη λογική με το συναισθημα.

– Είναι αλήθεια ότι όλα τα ταξίδια τα έκανε με το που πέθανε η μητέρα του;

– Ναι. Μέσα σε ένα μήνα από τον θάνατό της, είχε καταστρώσει τα σχέδιά του. Ήξερε ότι θα κληρονομούσε μεγάλη περιουσία. Και περίμενε τη στιγμή. Σημειωτέον, ούτε ο Αλεξάντερ ούτε ο αδελφός του πήγαν στην κηδεία της μητέρας τους. Σε αντίθεση με τον πατέρα τους, τον οποίο έχασαν νωρίς, η μητέρα ήταν μια συναισθηματικά στεγνή Πρωσίδα της εποχής της. Και ήθελε ο Αλεξάντερ να γίνει δημόσιος υπάλληλος. Με τον θάνατό της, ο Χούμπολτ απελευθερώθηκε.

ΝΕΑ
ΣΕΙΡΑ

Οι αγαπημένοι ήρωες της Disney έρχονται
με την υπογραφή ενός θρύλου του παγκόσμιου κόμικ.

Την Κυριακή 9 Αυγούστου μαζί με την Καθημερινή